

POLEMIA

Kansalaismielipide ja kunnat

Ilmapuntari 2019

Kansalaismielipide ja kunnat

Kansalaismielipide ja kunnat

Ilmapuntari 2019

KAKS — KUNNALLISALAN KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT

Kunnallisalan kehittämissäätiön

Polemia-sarjan julkaisu nro 117

© Pole-Kuntatieto Oy ja kirjoittajat

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2020

ISBN 978-952-349-045-1 (nid)

ISBN 978-952-349-046-8 (pdf)

ISSN 1235-6964

Sisällys

ESIPUHE	7
1 JOHDANTO.....	9
2 KUNTA-ASENTEET VUONNA 2019	12
2.1 Demokratiaa ja osallistumista sivuavat asenteet	12
2.2 Suhtautuminen keinoihin turvata kuntien talous ja palvelut.....	16
2.3 Suhtautuminen kunta-alan palkankorotuksiin	19
2.4 Arviot kotikunnan kehityksestä	20
3 SUOMALAISTEN SUHDE VAPAA-AJAN ASUMISEEN	22
3.1 Vapaa-ajan asunnon valintakriteerit	22
3.2 Suomalaisten mieluisin lomaympäristö	24
3.3 Vapaa-ajan asunnot sijoituskohteina	25
4 LUOTTAMUS TIEDOTUSVÄLINEISIIN	27
4.1 Luottamus tiedotusvälineiden uutisointiin	27
4.2 Näkemykset median asiasisältöjen luotettavuudesta.....	29
5 SUHTAUTUMINEN SANANVAPAUTEEN JA VIHAPUHEESEEN.....	31
5.1 Erilaisten ilmausten hyväksyttävyys yhteiskunnallisessa keskustelussa.....	31
5.2 Mielipiteet sananvapaudesta ja sen käyttämisestä	34
6 NÄKEMYKSET PERUSOIKEUKSIEN TOTEUTUMISESTA	38

7	MIELIPITEET KORRUPTIOSTA SUOMESSA.....	41
7.1	Lahjuksen antamisen hyväksyttävyy- sjoissakin olosuhteissa	41
7.2	Näkemykset korruption yleisyydestä maassamme	43
8	SUHTAUTUMINEN ILMASTONMUUTOKSEEN JA ILMASTOTEKoihin.....	47
8.1	Valmius tekoihin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi.....	47
8.2	Suhtautuminen Suomessa käytyyn ilmastokeskusteluun	55
9	NÄKEMYKSET TYÖLLISTYMISEN ESTEISTÄ.....	56
9.1	Yleiskuva työllistymisen esteistä	56
9.2	Työtä ja työttömyyttä koskevia asenteita	57
9.3	Onko maamme kilpailukyky kohdillaan?	60
10	SUHTAUTUMINEN MAAHANMUUTTOON	63
11	POLITIikka-ARVIOT	67
11.1	Suhtautuminen maan hallitukseen ja oppositioon	67
11.2	Suhtautuminen puolueisiin	71
11.3	Vaalien jälkeiseen hallitukseen kohdistuneet odotukset..	75
11.4	Puolue- ja ehdokasvalinnan perusteet viime eduskuntavaaleissa.....	78
11.5	Puolueiden sijoittuminen oikeisto-vasemmisto-akselille	83
KUVIOT		
	Kunta-asenteet 2019.....	87
	Suomalaisten suhde vapaa-ajan asumiseen	108
	Luottamus tiedostusvälineisiin	118
	Suhtautuminen sanavapauteen ja vihapuheeseen.....	124
	Näkemykset perusoikeuksien toteutumisesta	141
	Mielipiteet korruptiosta Suomessa.....	145
	Suhtautuminen ilmastomuutokseen ja ilmastekoihin	153
	Näkemykset työllistymisen esteistä.....	160
	Suhtautuminen maahanmuuttoon.....	168
	Politiikka-arviot.....	175

Esipuhe

Käsissäsi oleva Kansalaismielipide ja kunnat – Ilmapuntari 2019 on koonto neljästä tuon vuoden aikana tehdystä tutkimuksesta. Kansalaiskyselyjen teemoja olivat kansanvallan toimivuus ja kuntalaisten palvelut, vapaa-ajan asuminen, luottamus uutisointiin, sananvapaus, vihapuhe, perusoikeudet, korruptio ja lahjonta, ilmastonmuutos, työllistymisen esteet sekä poliittinen mielipideilmasto.

Tutkimuksen, kuten sarjan aiemmatkin osat, on KAKS – Kunnallisanalan kehittämissäätiön toimeksiannosta tehnyt Kantar TNS Oy. Hankkeen vastaavana johtajana ja kokoajana on toiminut YTL Juhani Pehkonen. Tutkimusraportin graafiset esitykset on laatinut YTM Pentti Kiljunen. Lämpimät kiitokset heille!

Maaliskuussa 2020

Antti Mykkänen

asiamies

KAKS – Kunnallisanalan kehittämissäätiö

1 Johdanto

Tässä raportissa esitetään keskeiset tulokset vuoden 2019 aikana toteutetuista Ilmapuntari-tutkimuksista, joissa on selvitetty suomalaisten suhtautumista kunnallishallintoon ja politiikkaan. Kysymyksenasettelu on ollut laaja ja kattanut useita teemakokonaisuuksia. Tarkastelukehikkona ei ole ollut yksinomaan kunta, vaan puntarointi on ulottunut keskeisiltä osin yleisempään yhteiskunnalliseen ja poliittiseen asenneilmastoon.

Sisällöllisesti moniaineksinen tutkimusaineisto raportoidaan kymmeneen päälukuun jäsennettynä. Koska rajanveto eri aihealueiden välillä on sopimuksenvaraista, jaotus on luonnollisesti paljolti esitystekninen.

Ensin tarkastellaan luvussa kaksi kunta-asenteita vuonna 2019. Tässä osiossa kuvataan näkemyksiä demokratian toimivuudesta sekä keinoista turvata kuntatalous ja -palvelut. Samassa yhteydessä sivutaan myös kansalaisten suhtautumista kunta-alan palkan-
korotuksiin ja kotikunnan tulevaisuuden kehitykseen pidemmällä
sihdillä. Kolmannessa luvussa selvitetään mielipiteitä vapaa-ajan
asunnon valintakriteereistä ja loma-asunnoista sijoituskohteina.

Raportin neljännessä luvussa tarkastellaan luottamusta tiedotusvälineiden uutisointiin. Viidennessä luvussa sivutaan sananvapautta ja vihapuhetta. Luvussa kuvataan muihin ihmisiin kohdis-

tettujen nimittelyjen hyväksyttävyyttä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Tämän perään testattiin, minkälaisia eri kansanryhmiin kohdistettuja väitteitä pidetään rangaistavana vihapuheena ja minkälaisia hyväksyttävinä sananvapauteen kuuluvina ilmauksina.

Raportin kuudennessa luvussa katse kääntyy kansalaisten perusoikeuksiin. Luvussa sivutaan näkemyksiä perusoikeuksien toteutumisesta maassamme. Seitsemännessä luvussa suurennuslasin alle poimitaan käsite korruptio. Luvussa tarkastellaan näkemyksiä lahjonnan hyväksyttävyydestä ja korruption eri muotojen yleisyydestä maassamme.

Luvussa kahdeksan tähtäin käännetään kohden ilmastonmuutosta. Tässä osiossa käydään läpi kansalaisten mielipiteitä maamme ilmastokeskustelusta ja arvioita omakohtaisesta valmiudesta erilaisiin ilmastotekoihin.

Luvussa yhdeksän selvitetään näkemyksiä työllistymisen esteistä. Kunnat rahoittavat työllisyydenhoitoa merkittävästi. Kun huomioon otetaan kuntien osuus työmarkkinatuesta sekä työllisyyttä edistävät satsaukset elinkeinopolitiikkaan, ammatilliseen koulutukseen ja kotouttamisen palveluihin, nousevat kustannukset yli miljardiin. Luvussa kymmenen valotetaan suomalaisten suhtautumista maahanmuuttoon.

Raportin viimeisessä luvussa suurennuslasin alle poimitaan yleinen poliittinen mielipideilmasto. Tässä jäljitetään suhtautumista eduskuntavaalien jälkeen muodostettuun hallituspohjaan. Luvussa käsitellään myös mielikuvia puolueista sekä äänestäjien arvioita puolueiden sijoittumisesta oikeisto-vasemmisto-akselille.

Tutkimusaineisto koostuu useammasta erillisestä osa-aineistosta. Ensimmäinen osa tutkimusaineistoa on koottu internetpaneelissa helmikuussa 2019. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1 112. Vastaajat edustavat maamme 18–79 vuotta täyttänyttä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta.

Toinen osa haastatteluista toteutettiin samalla metodilla kesäkuun alussa. Haastatteluiden määrä oli tässä osiossa 1 003. Kolmas osa-aineisto kerättiin syyskuussa. Haastatteluiden määrä oli 1 127. Neljäs osa-aineisto koottiin joulukuun alussa. Haastatteluiden määrä oli tässä 1 098.

Käsillä oleva raportti on yhteenveto vuoden 2019 osa-aineistoista. Raportissa verbalisoidaan ja visualisoidaan päätuloksia

koko vuoden osalta. Liitteenä olevien graafisten kuvioiden osuus raportissa suuri, koska useimmat tutkittavat asiat ovat konkreettisia ja kuviot pitkälti itseselitteisiä. Aineistojen laajuudesta ja jo lähtökohtaisen moniulotteisuuden takia kaikkia tuloksia ei ole mahdollista eikä järkevää kirjoittaa systemaattisesti auki.

Raportin tehtävänä on lähinnä jäsentää aineistoja ja johdattaa lukijaa omien havaintojen ja tulkintojen tekoon. Erillisissä tilastoraporteissa on esitetty kaikki tutkimustulokset yksityiskohtaisessa taulukkomuodossa. Ne sisältävät myös tiedot tutkimusaineistojen rakenteesta ja vastaajaryhmien koosta.

KAKS – Kunnallisanalan kehittämissäätiön Ilmapuntari 2019 -tutkimuksen on toteuttanut Kantar TNS Oy.

2 Kunta-asenteet vuonna 2019

2.1 Demokratiaa ja osallistumista sivuavat asenteet

Seuraavassa selvitetään näkemyksiä kunnallisesta demokratiasta ja mahdollisuuksista vaikuttaa yhteiskunnassa. Vastaajille esitettiin syyskuussa 2019 joukko demokratiaa ja osallistumista koskevia asenneväittämiä, joihin heidän tuli ottaa kantaa puolesta tai vastaan. Väittämiä oli tutkimuksessa kaikkiaan kuusi. Seuraavassa tarkastellaan tuloksia aihealueittain.

Enemmistön mielestä kansanäänestyksillä tuotetaan huonoja päätöksiä

Varsin alhaisina pysyvät äänestysprosentit etenkin kuntavaaleissa ovat vauhdittaneet pyrkimyksiä kehittää perinteisten osallistumismuotojen rinnalle erilaisia vaihtoehtoisia vaikuttamistapoja. Vaikka suoran kansanvallan käyttö on viime vuosikymmeninä yleistynyt valtakunnan politiikassa (presidentinvaalit, EU-kansanäänestys), kuntatasolla asia on edennyt kitkaisemmin.

Suhtautumista suoran kansanvallan käytön lisäämiseen mitattiin vaateella ”tärkeät kysymykset pitää entistä useammin päättää kansanäänestyksellä”. Tulos kertoo kansalaisten jakautumisesta kahteen eri leiriin. Joka toinen (50 %) yhtyi väittämään, ja lähes

saman suuruinen joukko (44 %) torjui sen. Myönteinen suhtautuminen lisääntyi hivenen verran vuodesta 2016 (47 % → 50 %). Kansanäänestysten suosio oli kuitenkin alemmalla tasolla kuin vuonna 2014, jolloin enemmistö piti kansanäänestyksiä arvossa.

Väestöryhmittäin eritellyt tulokset toivat esille joitakin riippuvuuksia. Iällä ja koulutuksella oli yhteys kannanottoihin. Kummankin kohoamisen myötä kansanäänestysten suosio heikkeni. Nuorista (18–30-vuotiaista) selvä enemmistö (57 %) arvosti kansanäänestyksiä. Ikääntyneistä (yli 60-vuotiaista) enemmistö (58 %) torjui kansanäänestykset. Korkeasti koulutetut tyrmäsivät – miltei yhteisessä rintamassa – kansanäänestysten käytön tärkeissä yhteiskunnallisissa asioissa.

Puoluekentällä suopeimmin suhtautuvia olivat perussuomalaisten kannattajat. Perussuomalaisten kannattajista lähes kolme neljästä (72 %) toivoi kansan ratkovan tärkeitä yhteiskunnallisia asioita. Vähiten innokkailta vaikuttivat kokoomuksen tukijat, joista kaksi kolmesta (66 %) suhtautui kansanäänestysten käyttöön kielteisesti.

Vastaväite, kansanäänestysten mielekkyyttä kritisoiva teesi, nojasi päätöksenteolle asetettujen kansanvaltaisuus- ja asiantuntijuusvaateiden väliseen ristiriitaan. Väittämä ”suorien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen kansanäänestyksin tuottaisi helposti huonoja ja lyhytjänteisiä päätöksiä” sai enemmistön tuen (61 %). Ainoastaan neljännes (25 %) torjui väittämän. Epäluottamus kansan päätösten järkevyyteen säilyi kutakuinkin ennallaan verrattuna vuoteen 2016.

Huoli kansanäänestysten tuottamista huonoista päätöksistä oli tavallista yleisempää korkeasti koulutettujen sekä kokoomuksen, keskustan ja vihreiden kannattajien keskuudessa. Laajimmin laatuongelman kielsivät perussuomalaisten kannattajat, tosin heistäkin enemmistö asetti kansanäänestysten tulokset kyseenalaisiksi.

Suora ”kunnanjohtajavaali” jakaa kansan kahtia

Teemaan liittyi myös kansanäänestykset muihin vaihtoehtoihin vaikuttamismuotoihin rinnastava mittari. Väittämä ”päättäjien tulee ottaa paremmin huomioon päätöksenteossa kuntalaisten näkemykset muilla keinoin kuin kansanäänestyksillä esim. nettiäänestyksillä tai mielipidekyselyillä” sai mittavan hyväksynnän (70 %).

Arvattavasti kysymykseen on vastattu merkityksessä, jonka mukaan kuntalaisten näkemykset on mahdollista selvittää tehokkaammin ja kevyemmin muilla menetelmillä kuin kansanäänestyksillä. Tällöin nettiäänestyksiä ja mielipidekyselyitä ei ajatella kansanäänestysten suoranaisiksi vaihtoehtoksi.

Suoraan vaikuttamalla voidaan tehdä päätöksiä, myös valita henkilöitä, jotka tekevät ratkaisut. Menettelyä on esitetty sovellettavaksi myös kunnan-/kaupunginjohtajien valintaan. Suoran kansanvaalin on katsottu paitsi demokratisoivan kunnan kehitykseen keskeisesti vaikuttavien henkilöiden valintaa, myös kontrolloivan kuntajohtajien toimintaa. Haittoina on nähty muun muassa se, että johtajien pitkäjänteinen, kuntalaisten suosiota kalastelematon toiminta ei näin meneteltäessä ole mahdollista.

Suhtautuminen ”kunnanjohtajavaaleihin” jakaa kansaa. Lähes joka toinen (48 %) yhtyi vaateeseen ”kaupungin ja kuntien johtajat tulisi valita virkaansa suoralla kansanvaalilla”. Eri mieltä oli kaksi viidestä (41 %).

Näkemykset suorasta ”kunnanjohtajavaalista” säilyivät kutakuinkin ennallaan verrattuna vuoteen 2016. Suoran kansanvaalin suosio lisääntyi vain kolmen prosenttiyksikön verran (45 % → 48 %). Tämä muutos voi johtua myös puhtaasta sattumasta.

Kuntalaisten keskuudessa suhtautuminen oli yhteydessä koulutustasoon. Mitä heikommin koulutettu henkilö oli, sitä hyväksyvämmiin hän suhtautui suoraan ”kunnanjohtajavaaliin”, ja vastaavasti mitä koulutetumpi, sitä varauksellisempi hänen kantansa oli. Alueellisilla tekijöillä ei ollut yhteyttä näkemykseen ”kunnanjohtajavaalin” tarpeellisuudesta.

Enemmistö suhtautui kielteisesti äänioikeusikärajan alentamiseen

Vastaajista vain reilu neljännes (27 %) kannatti syyskuussa 2019 äänioikeusikärajan laskemista 16 vuoteen. Selvä enemmistö (59 %) tyrmäsi ehdotuksen. Ehdotus äänioikeusikärajan alentamisesta nousee säännöllisin väliajoin julkiseen keskusteluun.

Ikä oli yhteydessä näkemyksiin äänioikeusikärajan pudottamisesta kahdella vuodella nykyisestä. Nuorten (18–30-vuotiaiden) keskuudessa oli keskimäärää enemmän (37 %) äänioikeuden

madaltamisen kannattajia. Nuorista kuitenkin enemmistö (56 %) suhtautui äänioikeusikärajan alentamiseen nuivasti. Yli 60-vuotiaista neljä viidestä (82 %) asennoitui ehdotukseen varauksellisesti.

Opiskelijoista kaksi viidestä (40 %) oli halukas tiputtamaan äänioikeusikärajaa parilla vuodella. Valtaosa eläkeläisistä, työntekijöistä ja toimihenkilöistä vastusti ajatusta.

Puoluekannan mukaan enemmistö kaikkien puolueiden kannattajista suhtautui ehdotukseen kielteisesti. Vihreiden kannattajien keskuudessa oli eniten niitä, jotka suhtautuivat myönteisesti (36 %). Perussuomalaisten tukijat edustivat toista ääripäätä: kolme neljästä vastusti (74 %) ja vain reilu viidennes (22 %) kannatti.

Suomessa on pitkään ollut käytössä erilaisia palveluseleitä, joita voi käyttää tiettyihin palveluihin tai ostoksiin. Kunta voi myöntää asukkaille maksuseleitä sosiaali- ja terveyspalveluihin ja työnantaja työntekijöilleen esimerkiksi lounas-, liikunta- ja kulttuuriseleitä. Kansalaisten poliittisen kiinnostuksen herättämiseksi on ehdotettu politiikkasetelien käyttöönottamista. Ajatuksena on jakaa kansalaisille korvamerkitty raha poliittisen toiminnan tukemiseen. He voisivat käyttää politiikkasetelin haluamallaan tavalla poliittisluontoisiin jäsenmaksuihin, avustuksiin, lahjoituksiin, seminaareihin jne.

Syyskuussa 2019 enemmän kuin kaksi viidestä (44 %) kannatti puoluetuen korvaamista politiikkasetelillä, jonka äänioikeutetut voisivat vuosittain käyttää haluamallaan tavalla poliittisen toiminnan tukemiseen. Vajaa kolmannes (31 %) suhtautui ehdotukseen varauksellisesti. Neljännes (25 %) ei pystynyt ottamaan kantaa asiaan.

Ehdotus politiikkasetelin käyttöönotosta viehätti etenkin miehiä, keski-ikäisiä ja heikommin koulutettuja. Ikääntyneet (yli 60-vuotiaat), korkeasti koulutetut, ylemmät toimihenkilöt, yrittäjät ja eläkeläiset suhtautuivat muita vastahakoisemmin ajatukseen.

Puoluekannan mukaan etenkin perussuomalaisten kannattajat lähes riemastuivat mahdollisuudesta korvata puoluetuki politiikkaseteleillä. SDP:n ja keskustan kannattajat suhtautuivat keskimäärää tylymmin ideaan.

2.2 Suhtautuminen keinoihin turvata kuntien talous ja palvelut

Palveluseteleitä pitäisi jakaa, mutta kuntapalvelujen ulkoistamiseen suhtaudutaan varauksellisesti

Syyskuussa 2019 selvitettiin suhtautumista konkreettisiin kunnan säästö- ja tehostamisratkaisuihin. Vastaajilta tiedusteltiin, miten he suhtautuvat palveluja, taloutta ja hallintoa koskeviin erilaisiin toimenpide-ehdotuksiin. Ehdotukset eivät kattaneet systemaattisesti kaikkia mahdollisia toimenpiteitä, vaan tarkasteluun poimittiin keskeisiä julkisessa keskustelussa esitettyjä toimintamalleja. Aiemmin samoja asioita on selvitetty vuosina 2013 ja 2016.

Eniten kannatusta sai ehdotus ”asuinkuntani tulee jakaa palveluseteleitä, jolloin kuntalaiset itse päättävät, keneltä palvelut ostavat” (55 %). Reilu neljännes (27 %) torjui vaatimuksen palvelusetelien käytöstä. Väittämään yhtyvien osuus lisääntyi hieman vuodesta 2016 (52 % → 55 %). Asuinalue ja asuinkunnan tyyppi eivät heijastuneet suhtautumisessa. Eri puolilla maata asuvista vähintään joka toinen kannatti palvelusetelijärjestelmää.

Enemmistö kaikkien puolueiden kannattajista suhtautui palvelusetelien jakamiseen myönteisesti pois lukien vasemmistoliiton tukijat. Kokoomuksen kannattajien keskuudessa oli eniten palvelusetelijärjestelmän puolustajia (64 %) ja vähiten vasemmistoliiton tukijoiden parissa (36 %). Etenkin alemmat toimihenkilöt ja eläkeläiset haikailivat palvelusetelien perään.

Kysymystä yksityisen panoksen asemasta kuntien palvelutuotannossa sivuttiin myös toisella kysymyksenasettelulla. Ajatus kuntapalvelujen ulkoistamisesta yksityisten yritysten hoidettavaksi nykyistä enemmän synnytti vastarintaa (64 %). Vuoteen 2016 verrattuna kuntapalvelujen ulkoistamiseen suhtauduttiin aiempaa varauksellisemmin (53 % → 64 %).

Kunnallisveron korottamiseen ja lainanoton lisäämiseen suhtauduttiin hieman aiempaa suopeammin

Varsin paljon kannatusta saaviin ehdotuksiin kuului palvelumaksujen korottaminen kunnan taloudellisen rasituksen keventämiseksi (42 %). Vähän suurempi joukko vastusti maksujen

kiristämistä (47 %). Yli kolmannes (35 %) oli valmis karsimaan kunnallisia palveluja kunnan taloudellisen tilan parantamiseksi. Enemmistö (53 %) suhtautui nuivasti ajatukseen palvelujen leikkaamisesta. Näkemykset palvelumaksujen korottamisesta ja palvelujen typistämisestä eivät juurikaan muuttuneet vuodesta 2016.

Pahalta maistuvia lääkkeitä talouden ja palveluiden turvaamiseksi löytyi useampia. Enemmistö (54 %) vastusti ajatusta kunnallisveron korottamisesta palvelujen turvaamiseksi. Kolmannes (34 %) oli valmis nostamaan kuntaveroa. Etenkin perussuomalaisten ja kokoomuksen kannattajat vierastivat kuntaveron kiristämistä. Vasemmistoliiton tukijoista enemmistö oli valmis hyväksymään kunnallisveron korotuksen palvelujen turvaamiseksi. Kunnallisveron korottamisvaateen kannatus oli syksyllä 2019 suurempaa kuin vuonna 2016, mutta on alhaisempaa kuin vuonna 2013 (48 % → 25 % → 34 %).

Ehdotus kunnan lainanoton lisäämisestä palvelujen ja työpaikkojen turvaamiseksi oli niin ikään vastenmielinen (61 %). Syömälainan kannattajia löytyi vain reilun viidenneksen verran (22 %). Velan kasvattajien osuus lisääntyi aavistuksen vuodesta 2016 (19 % → 22 %). Ainoastaan vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa oli runsaasti niitä, jotka hamusivat lainanoton lisäämistä (43 %).

Jos veroja ei saisi korottaa eikä velkaa lisätä, omaisuuttakaan ei tulisi myydä kunnan taloudellisen ahdingon helpottamiseksi. Kolmannes (33 %) oli valmis helpottamaan kunnan taloudellista tilannetta myymällä kunnan omaisuutta aiempaa suuremmassa määrin. Puolet väestöstä (51 %) torjui ehdotuksen omaisuuden realisoimisesta. Vuosiin 2013 ja 2016 verrattuna aiempaa useampi (39 % → 43 % → 51 %) suhtautui kunnan omaisuuden myyntiin kielteisesti.

Palvelut olisi turvattava, mutta mitään taloutta tasapainottavia toimia ei saisi tehdä

Kunnan palveluksessa olevan henkilöstön irtisanominen säästöjen aikaansaamiseksi näyttää olevan mahdollinen ehdotus toteutettavaksi. Vain vajaa kolmannes (30 %) oli valmis irtisanomaan kunnan työntekijöitä. Ajatus henkilöstön irtisanomisesta tuntui aiempaa vastenmielisemmältä asialta (47 % → 54 % → 56 %).

Suomalaiset suhtautuivat syksyllä 2019 kuntaliitoksiin varsin varauksellisesti. Selvä enemmistö (58 %) vastusti sitä, että asuinkunta liitettäisiin yhteen yhden tai useamman naapurikunnan kanssa talouden tilan parantamiseksi. Reilu neljännes (28 %) suhtautui kuntaliitokseen myönteisesti. Suhtautuminen kuntaliitokseen muuttui kielteisemmäksi vuodesta 2016 (48 % → 58 %). Merkillepantavaa tuloksissa oli se, että enemmistö kaikkien puolueiden kannattajista tyrmäsi ehdotuksen asuinkunnan liittämisestä yhteen naapurikuntien kanssa.

Joka toinen (48 %) torjui ajatuksen, että oman asuinkunnan säästöissä olisi menty jo nyt liian pitkälle. Neljännes (24 %) oli valmis allekirjoittamaan väittämän. Näkemykset asuinkunnan toteuttamista säästöistä säilyivät kutakuinkin muuttumattomina verrattuna vuosiin 2013 ja 2016. Vasemmistopuolueiden ja perussuomalaisten kannattajista keskimäärää useampi koki asuinkunnan säästöissä mennyn liiallisuuksiin.

Kansalaiset jakaantuvat kahteen leiriin suhtautumisessa omavastuun lisäämiseen. Kaksi viidestä (41 %) yhtyi vaateeseen ”ihmisten omatoimisuutta ja vastuuta palveluiden käytössä ja lähiomaisten hoitamisessa on lisättävä, jotta asuinkuntani menot eivät kasvaisi ja peruspalvelut voitaisiin turvata”. Samansuuruisen joukko vastusti väittämää (40 %).

Aiempiin tutkimuksiin verrattuna vaatimus omavastuun lisäämisestä vähentyi (47 % → 45 % → 41 %). Enemmistö kokoomuksen (57 %) ja keskustan (53 %) kannattajista korosti ihmisten omatoimisuuden tärkeyttä. Vasemmistoliiton tukijoille ehdotus oli myrkkyä (68 %).

Ehdotus asuinkunnan palveluiden järjestämisestä maakuntatasolla säästöjen aikaansaamiseksi ja palveluiden turvaamiseksi aiheutti syksyllä 2019 hämmennystä. Neljännes (25 %) ei osannut ottaa kantaa. Vajaa puolet (45 %) kannatti ajatusta, ja lähes kolmannes (30 %) torjui sen. Vuonna 2016 samansisältöinen väittämä sai huomattavasti enemmän kannatusta (71 %). Muutosta osaltaan selittää se, että syksyllä 2019 kysymyksenasettelussa ei puhuttu enää kuntien yhteistyöstä maakuntatasolla kuten vuonna 2016.

Suomalaisten ongelmallinen suhde säästöihin sai lisäsävyjä kysyttäessä näkemyksiä asuinkunnan virastojen ja laitosten henki-

löstön riittävydestä. Vajaa kolmannes (31 %) arvioi, että asuinkunnan virastot ja laitokset tarvitsevat lisää henkilöstöä, jotta ne voisivat palvella asukkaita paremmin. Lähes puolet (45 %) torjui väitteen henkilöstömäärän kasvattamisesta. Aiempaa useampi oli vakuuttunut siitä, että asuinkunta tarvitsisi enemmän henkilöstöä asukkaiden palvelemiseksi. Kunnan henkilöstömäärän lisääminen viehätti keskimäärää enemmän SDP:n (43 %) ja vasemmistoliiton (54 %) kannattajia.

Yhteenvedon omaisesti tuloksista voisi tehdä johtopäätöksen, että palvelut olisi turvattava, mutta mitään taloutta tasapainottavia toimia ei saisi tehdä. Veroja ei saa korottaa, velkaa ei pidä lisätä eikä kunnan omaisuutta myydä. Kuntapalvelujen laadusta ei tule tinkiä eikä niitä saa karsia. Palveluja ei saisi myöskään ulkoistaa. Henkilökuntaa ei ole lupa irtisanoa. Syntyisikin patti-tilanne, jos kunta-asioissa noudatettaisiin suomalaisten enemmistön kantoja ja tuntoja.

2.3 Suhtautuminen kunta-alan palkankorotuksiin

Joulukuussa 2019 selvitettiin kansalaisten käsitystä siitä, miten tuloneuvotteluissa tulisi menetellä kuntien eri ammattiryhmien palkkojen osalta. Kysymyksen taustoittamiseksi vastaajille kerrottiin, että nykyiset kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat keväällä 2020 katkolla. Vastaajat ottivat kantaa yhdeksän ammattiryhmän osalta. Lisäksi tiedusteltiin, miten tulisi yleisesti ottaen menetellä kuntien palveluksessa olevien kohdalla. Vastausvaihtoehtoina oli palkkojen korottaminen, ennallaan pitäminen tai vähentäminen.

Kuntapalkat ennallaan, lähinnä hoitajille ja siivoojille haluttiin lisää palkkaa

Enemmistö (56 %) arvioi joulukuussa 2019, että kuntaväen palkkoja ei pitäisi yleisesti ottaen kevään 2020 tuloneuvotteluissa korottaa eikä laskea, vaan säilyttää ratkaisussa lähinnä ennallaan. Pääsääntöisesti näin toivottiin meneteltävän käytännössä useimpien ammattiryhmien osalta.

Enemmistö väestöstä oli kuitenkin valmis nostamaan kolmen ammattiryhmän palkkoja. Palkankorotuksia toivottiin sairaan-

hoitajille (63 %), lastenhoitajille (57 %) ja siivoojille (54 %). Kaksi viidestä oli korottamassa myös luokanopettajien (43 %) ja palo-
miesten (42 %) palkkoja.

Merkittävän poikkeuksen muista muodostivat kunnan- ja kaupunginjohtajat. Puolet väestöstä (48 %) halusi alentaa kunnan- ja kaupunginjohtajien palkkoja nykyisestään. Terveyskeskuslääkärien, kiinteistönhuoltajien ja toimistoväen palkat oltiin jättämässä lähinnä ennalleen.

Mielipiteet muuttuivat syksystä 2017 jonkin verran. Aiempaa useampi oli halukas korottamaan lähes kaikkien ammattiryhmien palkkoja. Merkillepantavaa tuloksissa oli kuitenkin se, että muutosta näkemyksissä ei ollut havaittavissa siinä, miten kuntien palveluksessa olevien osalta yleisesti ottaen olisi hyvä menetellä.

Keväästä 2016 näkemykset sen sijaan muuttuivat tuntuvasti. Tuolloin vain kaksi viidestä oli valmis korottamaan hoitajien palkkoja, joulukuussa 2019 näin ajatteli selvä enemmistö. Vuonna 2016 vain kolmannes oli valmis korottamaan siivoojien palkkoja, kun loppuvuodesta 2019 näin ajatteli enemmistö väestöstä.

Puoluekannalla oli yhteyttä näkemyksiin kuntien palkankorotusvarasta. Hallituspuolueiden kannattajat olivat innokkaampia nostamaan kuntaväen palkkoja kuin oppositiopuolueiden tukijat. Etenkin SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat olivat valmiita jakamaan monille kuntien ammattiryhmille lisää palkkaa. Hallituspuolue keskustan tukijat suhtautuivat korotuksiin varauksellisemmin. Opposition puolella (perussuomalaiset ja kokoomus) ymmärtämystä ilmeni lähinnä hoitajien palkkojen nostamista kohtaan.

2.4 Arviot kotikunnan kehityksestä

Maailmalla tulee menemään heikosti, kotikunnassa vain hieman paremmin

Joulukuussa 2019 selvitettiin näkemyksiä kotikunnan ja tätä suurempien alueellisten kokonaisuuksien kehityksestä tulevaisuudessa 20–30 vuoden tähtäimellä. Vastaajille esitettiin viisi alueellista kokonaisuutta. Suurin arvioitu alueellinen arvioinnin kohde oli globaali, maailma kokonaisuudessaan.

Viidestä punninnan kohteena olevasta aluekokonaisuudesta ei löytynyt yhtään sellaista, jossa suomalaisten enemmistö arvioi kehityksen 20–30 vuoden tähtäimellä kulkevan parempaan suuntaan. Kolme kohdetta viidestä olivat sellaisia, joiden kohdalla enemmistö ennakoii kehityksen kulkevan vääjäämättömästi huonompaan suuntaan. Nämä olivat maailma (63 % huonompaan suuntaan), Eurooppa (59 %) ja Suomi kokonaisuudessaan (51 %).

Hieman vähemmän pessimistisiksi visiot kääntyivät, kun tähän kohdistettiin lähemmäksi omaa välitöntä asuinalueita. Vähän alle puolet odotti kotimaakunnan (45 %) ja kotikunnan (44 %) muuttuvan pahaenteiseen suuntaan. Reilu neljännes vastaajista luotti siihen, että oma maakunta ja asuinkunta kehittyvät parempaan suuntaan.

Nuorten keskuudessa keskimäärää enemmän luottamusta oman kotikunnan kehitykseen

Sukupuoli oli yhteydessä näkemyksiin. Miehillä oli optimistisempia hahmotelmia kaikkien alueellisten kokonaisuuksien kehityksestä kuin naisilla. Iän mukaiset erot ilmenivät lähinnä siten, että nuorimpien, 18–30-vuotiaiden keskuudessa, oli keskimäärää enemmän epätietoisia eikä kantaa osattu ottaa. Oman kotikunnan kehitykseen nuoret, 18–30-vuotiaat, kuitenkin suhtautuivat jonkin verran keskimäärää useammin ruusuisesti (37 %).

Puoluekanta heijastui vastauksissa. Hallituspuolueiden (SDP, keskusta, vihreät, vasemmistoliitto ja RKP) kannattajat olivat vähemmän synkkiä kuin oppositiopuolueiden tukijat. Ääripäitä puoluekantisessa tarkastelussa edustivat perussuomalaisten sekä kokoomuksen ja vihreiden kannattajat. Kokoomuksen ja vihreiden kannattajien mielenmaisema oli jonkin verran keskimäärää vähemmän lohduton. Näiden puolueiden kannattajat asuvat keskimäärää useammin kaupungeissa, joiden kehitys arvioidaan muuta alueita myönteisemmäksi.

Perussuomalaisten tukijat olivat vakuuttuneimpia siitä, että kehitys on koko maailmassa ja kotimaassa kaikilta osin menossa turmiolliseen suuntaan. Kokonaisuudessaan kuitenkin kaikkien puolueiden tukijoiden arviot tulevaisuuden suhteen näyttäytyivät varsin murheellisina.

3 Suomalaisen suhde vapaa-ajan asumiseen

3.1 Vapaa-ajan asunnon valintakriteerit

Suomalaiset arvostavat sijaintia vesistön rannalla ja paikkakunnan hyvää ilmapiiriä

Kesäkuussa 2019 kansalaiset arvottivat erilaisia vapaa-ajan asunnon valintatekijöitä. Tutkimuksessa vastaajilta tiedusteltiin, kuinka tärkeinä he pitävät eri asioita ajatellen, että omistavat tai olisivat hankkimassa vapaa-ajan asuntoa. Arvioitavia asioita, kriteereitä, oli kaikkiaan viisitoista. Arviointi suoritettiin neliportaisen asteikon (erittäin tärkeä – ei lainkaan tärkeä) avulla.

Monet tiedustellut tekijät koettiin tärkeiksi vapaa-ajan asuntoa hankittaessa. Kärkeen kohosivat sijainti vesistön rannalla (82 % piti erittäin tai melko tärkeänä), paikkakunnan hyvä ilmapiiri (75 %), hyvät lähipalvelut (74 %) sekä oma rauha, naapureita ei lähistöllä (73 %). Muita enemmistön arvostamia asioita olivat hyvät ulkoilu- ja lenkkeily-, marjastusmahdollisuudet, hyvät liikenneyhteydet, sijainti lähellä vakituista kotia sekä vapaa-ajan asunnon hyvä varustelutaso mukavuuksilla (vesi, sähkö, kodinkoneet jne.).

Tuloksista kävi ilmi se, että sijainti vesistön rannalla oli selvästi kaikkein tärkein tekijä vapaa-ajan asuntoa hankittaessa. Se oli

ainut tekijä, jota enemmistö suomalaisista piti, ei ainoastaan melko tärkeänä, vaan erittäin tärkeänä (52 %).

Vaikka lukuisat tekijät olivat ainakin melko tärkeitä valittaessa vapaa-ajan asuntoa, varsin moni kysytyistä asioista kuului sellaisiin, joihin enemmistö suhtautui varsin nuivasti tai varauksellisesti. Tällaisia vähemmän tärkeitä asioita olivat naapureiden läheisyys ja seura, paikkakunnan monipuolinen kulttuuri- ja tapahtumatarjonta, osallistumismahdollisuudet sekä sijainti lähellä isompaa taajamaa. Mahdollisuus muuttaa vapaa-ajan asuntoon pysyvästi kuului myös vähemmän tähdellisiin asioihin.

Tuloksista saattoi tehdä sen johtopäätöksen, että vapaa-ajan asunnolla suomalaiset haluavat olla omassa rauhassa ja veden äärellä hyvien liikenneyhteyksien varrella sekä nauttia erinomaisista ulkoilu- ja marjastusmahdollisuuksista. Muita ihmisiä ei haluta lähelle, ja ollaan varsin innottomia osallistumaan paikkakunnan erilaisiin rentoihin. Tästä huolimatta oltiin valmiita nauttimaan paikkakunnan hyvästä ilmapiiristä.

Nuorten mielestä vapaa-ajan asumiseen kuuluu oleellisesti se, että lähellä on menoa ja meininkiä

Miesten ja naisten erot vapaa-ajan asunnon valintakriteereissä olivat lähinnä korostuseroja. Naiset arvostavat miehiä hieman enemmän vesistön läheisyyttä, hyviä lähipalveluita sekä mahdollisuuksia ulkoilla, marjastaa ja sienestää. Naiset, ehkä yllättäenkin, janoavat miehiä enemmän sitä, että vapaa-ajan asunnon rahallinen arvo nousee eli se on hyvä sijoituskohde. Miehet puolestaan korostivat naisia hieman voimakkaammin asunnon varustetasoa mukavuuksilla ja tästä seuraavaa mahdollisuutta muuttaa vapaa-ajan asuntoon pysyvästi.

Ikä loihti jonkinlaisia eroja suhtautumiseen vapaa-ajan asunnon valintatekijöihin. Nuoret, 18–30-vuotiaat, pitivät keskimäärää tärkeämpänä sijaintia lähellä isompaa kaupunkia tai taajamaa, vapaa-ajan asunnon hyvää varustelutasoa sekä monipuolista kulttuuri- ja tapahtumatarjontaa. Nuoret myös näyttäisivät arvostavan sitä, että vapaa-ajan asuntoon voisi muuttaa pysyvästi. Nuorten mielestä vapaa-ajan asuntoon kuuluu kuitenkin oleellisesti se, että siellä on menoa ja meininkiä.

Ikääntyneimmät, yli 60-vuotiaat, tähdensivät keskimäärää enemmän vesistön läheisyyttä, paikkakunnan tarjoamia lähipalveluita, hyvää ilmapiiriä sekä erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia. Sijainti suuremman asutuskeskuksen lähellä ei kuullut ikäihmisten toivelistan kärkipäähän.

Asuinalue ja kuntatyyppi heijastuivat vastauksissa. Pääkaupunki-seudun asukkaat arvostivat muita enemmän vapaa-ajan asunnon hyvää varustelutasoa, hyviä liikenneyhteyksiä ja isomman taa-jaman läheisyyttä. Uudellamaalla asuvien vastauksissa korostui edellä mainittujen tekijöiden ohella paikkakunnan hyvä ilma-piiri sekä monipuolinen kulttuuri- ja tapahtumatarjonta.

Koulutustausta ja sosiaalinen asema erottelivat näkemyksiä. Korkeasti koulutetut ja ylemmät toimihenkilöt ihannoivat sijain-tia vesistön rannalla ja hyviä liikenneyhteyksiä. Heikommin kou-lutettujen ja työväenluokkaan samaistuvien keskuudessa notee-rattiin keskimäärää korkeammalle mahdollisuudet muuttaa py-syvästi vapaa-ajan asuntoon. Viimemainituille ryhmille näyttäisi olevan myös leimallista odottaa (haaveilla) vapaa-ajan asunnolta arvonnousua sijoituskohteena.

3.2 Suomalaisen mieluisin lomaympäristö

Suomalaiset viettäisivät lomansa mieluiten vesistön rannalla kodin ulkopuolella

Osana kesäkuussa 2019 toteutettua kyselyä vastaajilta tiedustel-tiin, missä he viettäisivät lomansa kaikkein mieluiten, jos olisi täysi mahdollisuus valita vapaasti viidestä eri vaihtoehdosta. Tämän jälkeen he valitsivat vielä toiseksi mieluisimman vaihto-ehdon.

Lähes joka toinen (46 %) suomalainen viettäisi kaikkein mie-luiten lomaansa vesistön rannalla kodin ulkopuolella. Tämän lisäksi neljännes (24 %) valitsi tämän vaihtoehdon toiseksi mie-luisimmaksi tavaksi viettää lomaa.

Merkillepantavaa tuloksissa oli se, että vajaa neljännes (22 %) kertoi viettävänsä lomansa mieluiten kotona omassa asunnossa. Noin kymmenesosa (11 %) unelmoi lomista veneellä seilaten tai matkailuautolla kierrellen.

Naiset lomailisivat miehiä useammin vesistön rannalla kodin ulkopuolella, miehet puolestaan naisia useammin lomailisivat kotona, erämaassa tai veneellä seilaten tai matkailuautolla kierellen.

Ikä erotteli mielipiteitä siten, että nuoret (18–30-vuotiaat) ilmoittivat kuluttavansa lomansa ikääntyneempiä useammin kaupungin keskustassa kodin ulkopuolella, veneessä tai matkailuautossa. Eläkeikää lähestyvät (51–60-vuotiaat) olivat muita viehättyneempiä loman vietosta vesistön äärellä.

Asuinalue heijastui lomatoiveissa. Pääkaupunkiseudulla asuvien keskuudessa oli keskimäärää enemmän niitä, jotka suosivat lomailua vesistön rannalla kodin ulkopuolella. Maaseutumaisissa kunnissa asuvien parissa ilmeni muita enemmän niitä, jotka valitsivat kotiolot tai sitten kaupungin keskustan.

3.3 Vapaa-ajan asunnot sijoituskohteina

Kesämökki rannalla kotimaassa on parempi sijoituskohte kuin vapaa-ajan asunto matkailukeskuksessa tai ulkomailla

Kesäkuussa 2019 tiedusteltiin vastaajilta myös sitä, kuinka hyvänä tai huonona he pitävät vapaa-ajan asuntokohteita sijoitusmielessä pidemmällä yli viiden vuoden aikavälillä. Arviointi suoritettiin viisiportaisen asteikon (erittäin hyvä sijoituskohte – erittäin huono sijoituskohte) avulla erikseen koskien kesämökkiä järven tai meren rannalla kotimaassa, vapaa-ajan asuntoa kotimaassa matkailukeskuksessa ja vapaa-ajan asuntoa Suomen ulkopuolella.

Niukka enemmistö (52 %) vastaajista piti kesämökkiä kotimaassa järven tai meren rannalla yleisesti ottaen erittäin tai melko hyvänä sijoituskohteena. Vain yksi kymmenestä arvioi mökki-kohteet sijoittamisen kannalta huonoiksi vaihtoehdoiksi (10 %).

Kolmannes (33 %) uskoi vapaa-ajan asunnon Suomessa matkailukeskuksessa erittäin tai melko hyväksi sijoituskohteeksi. Vain vajaa neljännes (23 %) ennusti, että vapaa-ajan asunto ulkomailla olisi hyvä sijoituskohte. Vastaajista yli neljännes otaksui, että vapaa-ajan asunto ulkomailla on surkea sijoitus tai siihen arvellaan liittyvän paljon riskejä.

Korkeasti koulutetut suhtautuvat vapaa-ajan asuntoihin sijoittamiseen varauksellisesti

Ikä oli yhteydessä näkemyksiin vapaa-ajan asunnoista sijoituskohteina. Mitä nuoremista ikäluokista on kyse, sitä enemmän näyttäisi olevan luottoa kaikenlaisiin vapaa-ajan asuntoihin sijoitusmielessä. Nuorista, 18–30-vuotiaista, kolme viidestä (61 %) ennakoii, että kesämökki kotimaassa järven tai meren rannalla olisi jollakin tavoin kelvollinen sijoituskohte. Ikääntyneimmistä, yli 60-vuotiaista, näin ajatteli vähemmän kuin joka toinen (46 %).

Nuorten ja ikääntyneiden erot käyvät ilmi myös näkemyksissä, minkälaisia investointikohteita vapaa-ajan asunnot ovat Suomen ulkopuolella. Nuorista kaksi viidestä (39 %) uskoi tällaisen sijoituksen kehittyvän suotuisasti, kun ikääntyneimmistä näin ajatteli vain reilu kymmenesosa (13 %).

Koulutus ja sosiaalinen asema heijastuivat arvioissa vapaa-ajan asunnoista sijoituskohteina. Heikommin koulutetut, työntekijät ja työväestöön samaistuvat olivat muita luottavaisempia, että kesämökki kotimaassa veden äärellä olisi tuottoisa kohde. Korkeasti koulutettujen, ylempien toimihenkilöiden ja ylempään keskiluokkaan samaistuvien keskuudessa ilmeni keskimäärää enemmän varauksellisuutta. Korkeasti koulutetuista vain reilu kolmannes (36 %) tohti väittää, että kesämökki kotimaassa meren tai järven rannalla saattaisi olla mainio sijoitus.

4 Luottamus tiedotusvälineisiin

4.1 Luottamus tiedotusvälineiden uutisointiin

Ylen uutisointiin luotetaan eniten

Syyskuussa 2019 tiedusteltiin luottamusta eri tiedotusvälineiden uutisointiin. Arvioitavia tahoja oli kaikkiaan kaksitoista. Vastava kyselytutkimus on toteutettu aiemmin joulukuussa 2017.

Median keskinäisessä mittelössä luottamuslistan kärkeen asetuivat, aiempaan tapaan, Ylen TV-uutiset (84 % arvioi uutisointin erittäin tai melko luotettavaksi), Ylen radiouutiset (82 %) ja STT (81 %).

Selvä enemmistö väestöstä arvioi myös MTV3:n uutisten (74 %), Helsingin Sanomien (66 %) sekä oman maakunnan suurimman lehden (63 %) ja asuinkunnan paikallislehden (56 %) uutisointien olevan luotettavaa. Enemmistön (61 %) mielestä myös Kauppa-lehden uutisointiin oli aiheellista luottaa.

Vähemmässä määrin kansalaiset näyttäisivät luottavan iltapäivälehtien (Ilta-Sanomat 28 % ja Iltalehti 27 %) uutisointiin. Molempien lehtien osalta enemmän kuin kaksi viidestä (IS 39 % ja IL 39 %) oletti, että ne eivät ole sen enempää luotettavia kuin epäluotettaviakaan. Maaseudun Tulevaisuus puolestaan osoittautui uutis-

kanavaksi, jonka luotettavuutta varsin moni (22 %) ei osannut arvioida. Kuitenkin lähes joka toinen (46 %) koki lehden uutisoinnin luotettavaksi.

Kaikkein vähiten arvostusta kohdentui sosiaalisen median (esim. Facebook, Twitter, Instagram) uutisointiin. Kymmenesosa (10 %) kertoi uskovansa sosiaalisen median ”uutisiin”. Enemmistö (68 %) piti niitä epäluotettavina, ja joka viides (19 %) suhtautui neutraalisti (ei luotettavia eikä epäluotettavia).

Nuorista (18–30-vuotiaista) keskimäärää useampi (18 %) näyttäisi nielaisevan sosiaalisen median uutisoinnit sellaisenaan. Tämä tulos on melko ymmärrettävää, sillä Oxfordin yliopiston Reuters-instituutin tutkimuksen mukaan lähes kolmannes suomalaisista nuorista pitää sosiaalista mediaa pääasiallisena uutislähteenä (Uutismedia verkossa 2019, Reuters-instituutin Suomen maa-raportti).

Iltaapäivälehdet ovat parantaneet mittauksesta toiseen

Näkemykset tiedotusvälineiden uutisointien luotettavuudesta muuttuivat hieman vuodesta 2017. Pääsääntöisesti luvut olivat jonkin verran parantuneet aiemmasta. Etenkin Ylen TV- ja radio-uutisiin sekä STT:n uutisointiin kohdentui aiempaa enemmän äärimmäistä hyväksyntää. Usko iltaapäivälehtien (IS ja IL) uutisointiin on kohentunut johdonmukaisesti aiemmista mittauskerroista (2013 ja 2017).

Sosiaalinen media oli ainoa, johon kohdentui arvostusta aiempaa selvästi vähemmän. Suomalaisista kaksi kolmesta (68 %) arvioi somen enemmän tai vähemmän epäluotettavaksi. Epäluulo lisääntyi kahdeksalla prosenttiyksiköllä (60 % → 68 %) vuodesta 2017.

Enemmistö (56 %) piti oman kaupungin/kunnan paikallislehden uutisointia luotettavana. Usko oman kotikunnan paikallislehden uutisointiin lisääntyi kuntakoon pienentyessä. Maaseutumaaisissa kunnissa paikallislehden uutisointiin on tutkimuksissa kohdentunut yhtä paljon luottoa kuin maakunnan ykköslehden uutisointiin.

Mikäli näkemyksiä maakunnan ykköslehden luotettavuudesta tarkastellaan alueittain, luottamuslukuissa on liikuttu parhaimmillaan 70 prosentin tasolla. Vuoden 2019 syksyllä pääkaupunki-

seudulla asuvista 73 prosenttia piti HS:n uutisointia luotettavana. Etelä-Suomessa (pois lukien Uusimaa) 68 prosenttia, Länsi-Suomessa 66 prosenttia sekä Itä- ja Pohjois-Suomessa 70 prosenttia väestöstä luotti erittäin tai melko paljon oman maakuntansa ykköslehden uutisointiin. Lukemat vuonna 2019 olivat kutakuinkin samanlaisia kuin 2013 ja 2017.

Puoluetaustan mukaan SDP:n kannattajien parissa luottamus Ylen uutisointiin oli kaikkein vahvinta. MTV3:n uutisia arvostivat eniten kokoomuksen kannattajat ja Helsingin Sanomien uutisointia vihreiden tukijat. Usko Maaseudun Tulevaisuuden ja maakunnan ykköslehtien uutisointiin oli vahvinta keskustan kannattajissa. Kokoomuksen kannattajat arvostivat muita enemmän Kauppalehden uutisia. Luottamus iltapäivälehtiin oli hieman keskimäärää suurempaa SDP:n ja perussuomalaisen tukijoiden keskuudessa.

4.2 Näkemykset median asiasisältöjen luotettavuudesta

Urheilun ja kulttuurin asiasisällöt ovat mediassa kaikkein luotettavimpia

Syyskuussa 2019 selvitettiin myös sitä, missä määrin kansalaisten luottamusta kohdentuu yleisesti ottaen median eri uutisalueisiin. Arvioitavia uutisalueita oli kuusi. Nämä olivat politiikka, talous, kulttuuri, urheilu, ulkomaat ja tiede.

Valtaosa vastaajista luotti erittäin tai melko paljon urheilua (78 %), kulttuuria (70 %), tiedettä (67 %), taloutta (60 %) ja ulkomaita (58 %) käsitteleviin sisältöihin medioissa. Näihin ei kohdentunut juurikaan epäluottamusta.

Poikkeuksen muodostivat politiikkaa koskevat uutiset ja muut sisällöt tiedotusvälineissä. Alle puolet (46 %) suhtautui poliittisiin uutisiin luottavaisesti. Viidennes (20 %) suhtautui politiikkaa käsitteleviin asiasisältöihin mediassa enemmän tai vähemmän varauksellisesti ja epäillen.

Puoluekanta oli yhteydessä näkemyksiin politiikan uutissisältöjen luotettavuudesta. Enemmistö SDP:n (56 %), kokoomuksen (55 %), vihreiden (57 %) ja vasemmistoliiton (54 %) kannattajista

piti politiikan sisältöjä uskottavina. Perussuomalaisten ja keskustan tukijat suhtautuivat selvästi varauksellisemmin. Perussuomalaisten tukijoista reilu neljännes (29 %) suhtautui myönteisesti ja kaksi viidestä (41 %) tunsu epäluottamusta. Keskustan kannattajien parissa luottavaisia oli enemmän kuin kaksi viidestä (45 %) ja epäileväisiä noin viidennes (21 %).

5 Suhtautuminen sananvapauteen ja vihapuheeseen

5.1 Erilaisten ilmausten hyväksyttävyys yhteiskunnallisessa keskustelussa

Rasistikorttia saa heilutella, mutta ihmisiä ei pitäisi nimitellä natseiksi

Ihmisten tapa käyttää kieltä ei ole yhtenäinen. Mistä ilmauksista joku loukkaantuu, toiselle se on normaalia puhetta. Ihmisten nimitykset voi johtaa jossakin tilanteessa jopa rangaistukseen. Erilaisia herjaus- ja loukkaussyytteitä selvittää tuomioistuimissa. Yleisempää on se, että jonkin nimityksen tai sanan käyttö koetaan arveluttavaksi tai epäsopivaksi. Yhdysvalloissa on laadittu listoja loukkaavista eli ”poliittisesti epäkorrekteista” sanoista, joita tulisi välttää.

On vaikea ennakoida, mitkä sanat voivat olla jonkun mielestä loukkaavia tai ärsyttäviä. Kieli muuttuu, ja aiemmin tavanomaisina pidetyt ilmaukset muuttuvat sopimattomiksi, ensin ehkä vähemmistön, sitten enemmistön mielestä. Ongelmalliset ilmaukset ja sanat korvataan toisilla. Neekeri on ajan kuluessa muuttunut tummaihoiseksi, vanhusta on alettu kutsua ikäihmiseksi tai senioriksi.

Syyskuussa 2019 selvitettiin suomalaisten näkemyksiä erilaisen sanojen käyttämisen hyväksyttävyydestä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Vastaajien tuli arvioida kaikkiaan 23 erilaista ilmausta sen mukaan, miten hyväksyttävää tai sopimatonta on niiden käyttäminen kuvaamaan muita ihmisiä tai ihmisryhmiä yhteiskunnallisessa ja poliittisessa keskustelussa. Vastaajat punnitsivat jokaista yksittäistä ilmausta neliportaisella asteikolla sen mukaan, miten hyväksyttävää tai sopimatonta niiden käyttö on.

Kansalaisten mielestä sallittuja sanoja on useampia. Kahdestakymmenestä kolmesta ilmaisusta kolmesta koettiin sopiviksi kuvaamaan ihmisiä tai ihmisryhmiä poliittisessa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa. Eniten hyväksyntää kohdentui mies-loppuusiin nimityksiin, esimerkiksi puhemies ja asiamies (88 % hyväksyi täysin tai jossain määrin). Muita valtaosan sallimia ilmauksia olivat vanhus (85 %), kepulainen (76 %), jenkki (73 %), persu (69 %) ja sossu (65 %). Monet muutkin politiikkaan viittaavat nimitykset olivat enemmistön mielestä kelpollisia. Näitä olivat muun muassa rasisti (58 %), viherpiipertäjä (54 %) ja vihervassari (51 %). Enemmistö näyttäisi sulattavan myös sen, että ihmisiä nimitellään kukkahattutädeiksi ja setämiehiksi.

Enemmistön mielestä sopimattomia ilmauksia oli kuusi. Nämä olivat räppää (70 % pitää joksikin tai täysin sopimattomana), ryssä (71 %), suvakki (63 %), natsi (69 %), neekeri (67 %) ja hurri (58 %). Pari sanaa oli sellaisia, joihin ihmisten on ollut vaikea ottaa kantaa. Nämä tiettyssä määrin tuntemattomia ilmauksia olivat kokkari ja politrukki. Jonkin ihmisryhmän nimittäminen hihhuleiksi jakoi kansan kahtia. Toinen puoli hyväksyi käytön ja toinen puoli tuomitsi.

Eri taustatekijöiden mukaisina havaintoina voi todeta ensinnäkin, että sukupuoli ja ikä erottelivat näkemyksiä eri sanojen käytön sopivuudesta yhteiskunnallisessa keskustelussa. Miehet olivat pääsääntöisesti sallivampia kuin naiset. Miehet siunasivat naisia useammin setämies-nimityksen käytön kuin naiset. Naiset paheksuivat miehiä enemmän myös sanan kukkahattutäti käyttämistä.

Ikä loihti esiin ainakin osaksi, jollei yllätyksellisiä niin mielenkiintoisia eroja. Nuoret (18–30-vuotiaat) suhtautuivat seitsemän ilmauksen käyttöön kahdestakymmenestä kolmesta suvaitsevaisemmin kuin ikääntyneet (yli 60-vuotiaat). Nimitysten natsi,

suvakki, persu, rasisti, kyttä, hihhuli ja räppää käyttöä nuoret ymmärsivät enemmän kuin ikääntyneet. Noin puolet kysytyistä nimityksistä oli sellaisia, joihin nuoret asennoituivat varauksellisemmin kuin ikääntyneet. Nimityksien neekeri, mamu, kommari, ryssä, sossu ja setämies käyttö oli nuorille vastenmielisempää kuin ikääntyneille.

Perussuomalaisten ja vihreiden kannattajat poikkeavat muusta joukosta

Kunkin puolueen kannattajien keskuudessa tarkastelu voidaan tehdä kahdella eri tavalla. Voidaan kuvata kannattajien poikkeama-profiilia, joka kertoo, kuinka paljon kannattajat erkaantuvat koko väestön keskiarvosta. Toinen tapa on kuvata nimitysten käytön hyväksyttävyyjärjestystä puolueiden tukijoiden keskuudessa. Seuraavassa on yhteenveto molemmista tarkastelutavoista.

Puoluekohtaiset hyväksyttävyyprofiilit olivat äkkiseltään pitkälti toistensa kaltaisia. Eniten koko väestön keskuudessa ymmärrystä saavuttaneet ilmaukset löytyivät kaikkien puolueiden tukijoiden listan yläpäästä. Näitä soveliaita ilmauksia olivat miesloppuiset nimitykset, vanhus, kepulainen ja sossu. Sanat natsi, räppää, neekeri, ryssä, suvakki, hurri ja hihhuli erottautuivat jokaisen puolueen kannattajien listan tyvipäästä.

Kun tarkastellaan puolueiden kannattajien poikkeamia väestön keskiarvosta, käy ilmi, että SDP:n kannattajat suhtautuivat keskimäärää kielteisemmin ryssittelyyn sekä ihmisten nimittelyyn suvakeiksi, räppäiksi, kommareiksi ja neekereiksi.

Perussuomalaisten tukijat poikkesivat suuresti muusta joukosta. He ovat keskimäärää valmiimpia siunaamaan miltei kaikenlaisten sanojen käytön yhteiskunnallisessa keskustelussa. Rasistiskortin heiluttelu oli ainoa, johon he suhtautuivat hieman keskimäärää varauksellisemmin.

Kokoomuksen kannattajat poikkesivat varsin vähän koko väestön keskiarvosta. Hieman muita haluttomampia he ovat käyttämään sanoja natsi, räppää ja suvakki. Keskustan tukijat suhtautuivat muita varauksellisemmin sanojen vanhus, kepulainen, persu, rasisti ja politrukki käyttöön.

Perussuomalaisten tapaan vihreiden tukijat erottautuivat koko väestön keskiarvosta. Vihreiden kannattajat suhtautuivat, toisin

kuin perussuomalaiset, muita torjuvammin miltei kaikkien nimitysten käyttöön. Merkittävän poikkeuksen tästä säännöstä aiheutti sanan rasisti käyttäminen. Tätä korttia on vihreiden tukijoiden mielestä luvallista vapaasti heristää.

Vasemmistoliiton tukijat olivat samoilla linjoilla vihreiden kannattajien kanssa. He olivat muita taipuvaisempia tuomitsemaan useimpien ilmausten käytön. Poikkeuksen muodostivat rasistiksi ja natsiksi nimitellyt. Etenkin natsitteluun vasemmistoliiton tukijat suhtautuivat muuta väestöä ymmärtäväisemmin.

5.2 Mielenpitoet sananvapaudesta ja sen käyttämisestä

Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksessa vihapuhe määritellään seuraavasti: ”Vihapuhetta ovat kaikki ilmaisumuodot, jotka levittävät, lietsovat, edistävät tai oikeuttavat etnistä vihaa, ulkomaalaisvastaisuutta, antisemitismia tai muuta vihaa, joka pohjaa suvaitsemattomuuteen. Tämä koskee niin aggressiivista, suvaitsematonta kansalaismielisyyttä kuin vähemmistöjen, siirtolaisten ja siirtolaistaustaisten ihmisten syrjintää ja vihamielisyyttä heitä kohtaan.”

Julkisessa keskustelussa termi vihapuhe on muodostunut käsitteenä tulkinnanvaraiseksi. Suomen lainsäädäntö ei määrittele erikseen viharikoksen käsitettä. Kuitenkin vihapuhe voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön. Niistä tavallisista on kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Kiihotus kansanryhmää vastaan on puhetta tai kirjoitusta, jonka tarkoitus on halventaa tai pelotella kansanryhmää tai lietsoa väkivaltaista tai syrjivää toimintaa kansanryhmää kohtaan. Yleensä kansanryhmällä tarkoitetaan rodun, etnisen taustan, kansallisuuden, uskonnon, seksuaalisen suuntautumisen tai vammaisuuden määrittämää ryhmää.

Enemmistön mielestä jonkin kokonaisen etnisen vähemmistöryhmän leimaaminen rikolliseksi on paheksuttavaa mutta ei välttämättä rikos

Syyskuussa 2019 toteutetussa tutkimuksessa tarkoituksena oli testata kansalaisten suhtautumista väitteisiin, joiden esittäminen on mahdollista tulkita rangaistavaksi vihapuheeksi. Näin ainakin, jos nimitellään jotakin etnistä vähemmistöryhmää kokonai-

suudessaan rikolliseksi tms. Mukana oli myös väittämiä, jotka eivät täytä rikoksen tunnusmerkistöä, mutta saattavat muuten olla paheksuttavia ilmauksia. Vastaja ottivat kantaa kaikkiaan seitsemään erilaiseen väittämään. Vastausvaihtoehtoja oli kolme: 1) teko on vastaajan mielestä rikos, 2) teko on paheksuttava asia mutta ei rikos ja 3) teko on sananvapauden piiriin kuuluva ilmaus, ei edes paheksuttava asia. Sanatarkasti kysymys kuului seuraavasti:

”Muiden ihmisryhmien nimittely tai luonnehdinta voi olla rikoslain nojalla rangaistavaa (esim. kiihottaminen kansanryhmää kohtaan), sallittua mutta paheksuttavaa tai sellaista, joka on sananvapauden piiriin kuuluvaa kriittistä puhetta. Mitä mieltä olet siitä, että joku julkisesti väittää tai tekee seuraavia asioita?”

Esitetystä seitsemästä testatusta väitteestä yksikään ei ollut sellainen, jonka esittäminen olisi kansalaisten mielestä rikos. Enemmistö näki kaikki esitetyt väittämät lähinnä paheksuttavina tekoina. Kaikkein kielteisimmin suhtauduttiin väitteeseen, että kaikki johonkin etniseen vähemmistöön kuuluvat olisivat rikollisia. Suomalaisista neljännes (25 %) arvioi tämänkaltaisen lauseen antavan aiheen syytteen nostamiseen. Enemmistö (57 %) ilmoitti, että kaikkien johonkin etniseen vähemmistöön kuuluvien leimaaminen rikolliseksi on paheksuttavaa (sopimatonta), mutta ei ole välttämättä rikos. Samansuuntainen oli reaktio, kun kysyttiin, saako jotakin kansanryhmää nimitellä roskaväeksi tai sukupuolivähemmistöjä leimata synnintekijöiksi. Näitä ilmauksia ei koettu rikoksiksi, lähinnä paheksuttaviksi, sopimattomiksi teoiksi. Saatua tuloksia saattaa selittää se, että kiihottaminen kansanryhmää vastaan on kuitenkin varsin harvinainen rikosnimike, eikä kansalaisilla voi olla tiedossa tällaisen rikoksen tunnusmerkistöä.

Seitsemästä väittämästä vähiten paheksuntaa kohdentui siihen, että julistaa jonkin puolueen kannattajat rasisteiksi. Kuitenkin enemmistö väestöstä tuomitsee myös tällaisen ilmauksen esittämisen julkisesti. Vain reilu neljännes (27 %) hyväksyi väitteen esittämisen. Enemmistön mielestä ei ole suotavaa myöskään väittää humalassa tappamisen olevan suomalaisten kansallinen erityis-

piirre. Se on lähinnä moitittava teko (56 %). Noin kymmenesosa koki tällaisen kannanoton rikolliseksi teoksi ja neljännes (25 %) kelvolliseksi sananvapauden piiriin kuuluvaksi ilmaukseksi.

Puoluekanta erotteli hyvin näkemyksiä erilaisten väitteiden hyväksyttävyydestä. Ääripäitä edustivat vihreiden ja vasemmistoliiton, toisaalla perussuomalaisten kannattajat. Perussuomalaisten tukijat suvaitsivat keskimäärää useammin etnisten vähemmistöjen julkisen leimaamisen. Vihreiden ja vasemmistoliiton tukijat kokivat tällaiset ilmaukset muita useammin rikoksiksi. Kohtuuden nimessä on todettava se, että vähintään puolet myös perussuomalaisten kannattajista suhtautui kielteisesti tämänkaltaisiin lausuntoihin.

Rasismikortin heiluttaminen leimaamalla jonkin puolueen kannattajat rasisteiksi aikaansai keskimäärää enemmän suosionosoituksia vihreiden ja vasemmistoliiton tukijoilta. Silti yli puolet näiden puolueiden tukijoista suhtautui varauksellisesti tällaisiin väitteisiin. Perussuomalaisten kannattajien keskuudessa oli muita enemmän niitä, joiden mielestä minkä tahansa puolueen kannattajien luonnehtiminen rasisteiksi on rikollinen teko. Kaikkien muiden puolueiden tukijat asettuivat näkemyksissään varsin lähelle kansalaisten keskiarvoa.

Rikoslaista ei saisi poistaa kiihottamista kansanryhmää kohtaan

Syyskuussa 2019 kysymystä sananvapauden rajoista lähestyttiin myös väittämämuotoisilla kysymyksenasetteluilla. Vastaajat ottivat kantaa neljään vuoden 2019 aikana julkisuudessa esillä olleeseen väitteeseen tai ehdotukseen.

Enemmistö (61 %) vastaajista suhtautui kielteisesti ajatukseen, jonka mukaan yhteiskunnan tulisi säännellä ja valvoa ihmisten sanomisia nykyistä tiukemmin. Vajaa kolmannes (30 %) oli halukas kaventamaan sananvapautta, kun kysymys muotoiltiin tällä tavoin.

Puoluekanta oli yhteydessä näkemyksiin tarpeesta kutistaa ihmisten mahdollisuuksia ilmaista mielipiteitään julkisuudessa. Keskimäärää enemmän ehdotus sai tukea SDP:n (50 %), vihreiden (41 %) ja vasemmistoliiton (44 %) kannattajilta. Selvä enemmistö perussuomalaisten (81 %), kokoomuksen (68 %) ja keskustan

(61 %) kannattajista tyrmäsi ehdotuksen sananvapauden nykyistä tiukemmasta sääntelystä.

Suomessa sananvapaus on perusoikeus, mutta sitä on mahdollista rajoittaa tietyissä tilanteissa. Sananvapauden turvin ei sallita muiden perusoikeuksien tai ihmisarvon loukkaamista. Lisäksi rikoslaissa rangaistaviksi teoiksi on määritelty kunnianloukkaus, laiton uhkaus ja kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Väite, jonka mukaan sananvapautta ei tulisi rajoittaa millään perusteilla, jakoi ihmiset kahtia. Lähes joka toinen (48 %) yhtyi väittämään, ja lähes samansuuruinen joukko (45 %) tyrmäsi sen.

Enemmistö perussuomalaisten (76 %) ja kokoomuksen (51 %) tukijoista oli taipuvaisia ajattelemaan, että ei ole mitään perusteita rajoittaa sananvapautta. Etenkin vihreiden ja vasemmistopuolueiden kannattajien enemmistö kiisti sen, että sananvapaudella ei olisi mitään rajoja.

Selvä enemmistö (67 %) torjui väittämän, että rikoslaista poistettaisiin kiihottaminen kansanryhmää kohtaan. Vastaajista vain viidesosa (21 %) kannatti ehdotusta. Enemmistö myös niistä, jotka sanoivat, ettei sananvapaudella tule olla mitään rajoja, vastustivat ajatusta poistaa lakipykälä kiihottamisesta kansanryhmää kohtaan.

Enemmistö (62 %) vain perussuomalaisten kannattajista oli valmis poistamaan rikoslaista pykälän. Kaikkien muiden puolueiden kannattajien enemmistö vastusti ehdotusta poistaa rikoslaista kiihottaminen kansanryhmää kohtaan.

Ajan henkeä ja vastakkainasettelun voimistumista omalla tavallaan heijastaa se, että valtaosa (68 %) suomalaisista näyttäisi hyväksyvän väitteen, jonka mukaan lainsäädännön tehtävä ei ole suojella ihmisiä mielipahalta muiden ihmisten sanomisista. Vain neljännes (24 %) tohti kyselyssä olla eri mieltä. Enemmistö kaikkien puolueiden tukijoista ilmoitti, että lainsäädännöllä ei pidä yrittää suojella ihmisiä siltä pahalta ololta, jota muiden ihmisten puheet aiheuttavat.

6 Näkemykset perusoikeuksien toteutumisesta

Enemmistön mielestä perusoikeudet toteutuvat maassamme jokseenkin riittävästi

Perustuslaissa yksilöille taataan oikeuksia ja vapauksia. Perusoikeudet ovat perustavanlaatuisia, kaikille ihmisille yhdenvertaisesti kuuluvia oikeuksia. Tällaisia ovat oikeus elämään, henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, yksityiselämän suoja, sananvapaus, kokoontumis- ja yhdistysvapaus sekä omaisuuden suoja.

Perusoikeuksiin kuuluvat myös taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet. Näihin kuuluvat esimerkiksi oikeus työhön, sosiaaliturvaan ja opetukseen. Julkisen vallan tulee edistää näiden oikeuksien toteutumista. Helmikuussa 2019 toteutetussa Ilmapuntari-tutkimuksessa selvitettiin näkemyksiä perusoikeuksien toteutumisesta maassamme.

Tulokset muotoituivat yleisilmeeltään melko positiivisiksi. Kaikkien tiedusteltujen oikeuksien ja vapauksien, kymmenestä arvioinnin kohteena olleesta, koettiin toteutuvan ainakin jokseenkin riittävästi. Kärkeen kohosi kokoontumisvapaus, ja valtaosa (86 %) katsoi sen toteutuvan täysin tai jokseenkin riittävästi.

Käytännössä yhtä hyvän arvosanan sai oikeus saada opetusta, päästä osalliseksi tiedosta (84 %). Myös oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin (83 % %) sekä sananvapaus (81 %) erottuivat myönteisyydellään. Lähimmäksi edellä mainitun neljän kärkeä sijoittui omaisuuden (72 %) ja yksityiselämän suoja (72 %).

Aivan kaiken ei kuitenkaan uskottu olevan täysin kunnossa. Kriittisyys kohdentui siihen, miten taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet toteutuvat maassamme. Yli kolmannes (37 %) arvioi, että oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon toteutuu maassamme enemmän tai vähemmän riittämättömästi. Reilu kolmannes (35 %) kyseenalaisti myös ihmisten yhdenvertaisuuden lain edessä, ja noin kolmannes (34 %) uskoi oikeuden sosiaaliturvaan ja terveydenhuoltoon toteutuvan riittämättömästi.

Kokonaiskuva maamme perusoikeuksien toteutumisesta hahmottui jokseenkin myönteiseksi. Onko tulos riittävän hyvä perusoikeuksien toteutumisen kannalta, jää osaksi sopimuksenvaraiseksi. Näin ensinnäkin siksi, että osittain riittämättömiksi koettiin ne oikeudet, joita koskeviin palveluihin kohdentuu aiempien Ilmapuntari-tutkimusten mukaan eniten tyytymättömyyttä (terveys- ja hoivapalvelut, toimeentulotuki). Toisaalta yhdenkään perusoikeuden ei uskottu toteutuvan täysin kelpollisesti. Alle puolet (47 %) väestöstä arvioi kokoontumisvapauden toteutuvan täysin riittävästi. Vain kuudesosa (17 %) oli täysin tyytyväinen siihen, miten yhdenvertaisuus lain edessä toteutuu.

Enemmistö vasemmistopuolueiden tukijoista ja äänestämisestä epävarmoista arvioi, että oikeus välttämättömään toimeentuloon toteutuu riittämättömästi

Arviointien väestöryhmittäiset erot olivat kokonaisuutena asiallisesti melko vähäisiä. Osasyynä tähän on se, että monet jakaumista olivat niin vinoja myönteisten arvioiden suuntaan, ettei niihin suoranaisesti mahtunut asiallisesti merkittävää väestöryhmien välistä vaihtelua.

Sukupuolen mukaisissa eroissa kyse oli lähinnä sävyeroista, joista keskeisimmät ilmenivät naisten hieman suurempana kriittisyytenä taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien toteutumista kohtaan. Koska kyseisiä koskevissa arvioinneissa esiintyi muutoinkin eniten eloa, tarkastelu oli mielekäästä rajata niihin.

Huomionarvoisimmat erot näkemyksissä välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon toteutumisesta maassamme näyttäisivät liittyvän sosiaaliseen hyväosaaisuuteen ja puoluekantaan. Etenkin korkeasti koulutetut, toimihenkilöt ja ylempään keskiluokkaan samaistuvat olivat sitä mieltä, että oikeus välttämättömään huolenpitoon toteutuu riittävässä määrin.

Puoluekannan mukaan tyytyväisimpiä olivat keskustan (75 %) ja kokoomuksen kannattajat (78 %). SDP:n ja vasemmistoliiton tukijoista enemmistö arvioi oikeuden välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon toteutuvan maassamme enemmän tai vähemmän riittämättömästi. Merkittävässä määrin tyytymättömyyttä löytyi myös niiden keskuudessa, jotka olivat epävarmoja äänestämässä käymisestään.

Sosiaaliturvan ja terveydenhuollon osalta mielipiteiden yhteys puoluekantaan oli myös selkeä. Vasemmistopuolueiden (SDP ja VAS) kannattajien enemmistö arvioi oikeuden sosiaaliturvaan ja terveydenhuoltoon toteutuvan maassamme riittämättömästi. Valtaosa kokoomuksen ja keskustan kannattajista oli päinvastaisista mieltä.

Poliittisluontoiset vapaudet toteutuvat paremmin kuin taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet

Perusoikeudet on mahdollista jakaa neljään luokkaan, henkilökohtaisiin vapausoikeuksiin, poliittisiin oikeuksiin, tasa-arvo-oikeuksiin sekä taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin (ns. TSS-oikeudet). Kansalaismielipiteen perusteella parhaiten maassamme näyttäisivät toteutuvan poliittisluontoiset oikeudet (kokoontumis- ja sananvapaus). TSS-oikeudet (taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet) toteutuvat kansalaisten mielestä jonkin verran heikommin kuin muut perusoikeudet.

PERUSOIKEUKSIEN TOTEUTUMINEN
(neliluokkaiseksi tiivistetty tarkastelu):

Asteikko-
keskiarvo

Poliittiset oikeudet (kokoontumis- ja sananvapaus)	3,3
Tasa-arvo-oikeudet (yhdenvertaisuus lain edessä, oikeus kieleen ja kulttuuriin)	3,0
Henkilökohtaiset vapausoikeudet (vapaus, yksityiselämän ja omaisuuden suoja)	2,9
TSS-oikeudet (taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet)	2,9

7 Mielipiteet korruptiosta Suomessa

7.1 Lahjuksen antamisen hyväksyttävyys joissakin olosuhteissa

Joka neljäs koki jossain tilanteessa viranomaisen lahjonnan hyväksyttäväksi

Lahjuksen antaminen ja ottaminen on yleensä rikos missä päin maailmaa tahansa. Lahjuksen antaja tarjoaa tai antaa lahjottavalle jonkin edun saadakseen tämän suosimaan itseään. Tämä etuus voi olla muutakin kuin rahaa, esimerkiksi vastapalvelus tai lahja.

Lahjonta on yksi korruption muoto. Korruptiolla tarkoitetaan vallan väärinkäyttöä omaksi eduksi. Suomalaiset törmäävät harvoin korruptioon omassa elämässään, sillä arjessa ilmenevää lahjontaa tulee tietoon varsin vähän. Kuitenkin etenkin matkaillessaan suomalaiset ovat mahdollisesti törmänneet pienimuotoiseen ns. ”katutason” lahjontaan tai ainakin kuulleet tällaisista tapauksista.

Jossain maissa liikenne rikkomuksista saattaa selvitä ojentamalla setelin vaivihkaa liikennepoliisille, sairaalassa voi saada nopeammin hoitoa, kun ”muistaa” lääkäriä ja hoitajia, ja joku luvanvarainen asia voi irrota osoittamalla ”kohteliaisuutta” päätöksentekijälle.

Tämänkaltaisia kirjoituksia ja kommentteja kokemuksista ulkomailla kuulee silloin tällöin.

Viranomaisen lahjontaan ja ”voiteluun” liittyen tutkimuksessa vastaajille esitettiin joulukuussa 2019 kolme kysymystä. Vastaajilta kysyttiin ensin, kuinka hyväksyttävää olisi Suomessa tai ulkomailla tarjota rahaa viranhaltijalle, mikäli olisi voimakas tarve saada jokin palvelus, suostumus tai välttää ikävä seuraamus. Tämän jälkeen he ottivat kantaa lahjan antamiseen ja vastapalvelukseen.

Vastausvaihtoehdot olivat useimmiten hyväksyttävää, joskus hyväksyttävää ja ei koskaan hyväksyttävää. Kysymyksenasettelu ulotettiin koskemaan Suomen lisäksi ulkomaita, koska tutkimusten mukaan Suomessa avointa lahjontaa tapahtuu varsin harvoin.

Selvä enemmistö vastaajista ei hyväksynyt missään tilanteessa sitä, että tarjoaisi virkamiehelle rahaa, lahjaa tai vastapalvelusta selviytyäkseen hankalasta tilanteesta. Viidesosa olisi kyennyt tarjoamaan rahaa (19 %) tai lahjan (21 %) jossain tilanteessa. Enemmän kuin neljännes (29 %) olisi ollut valmis lupaamaan jonkinlaisen vastapalveluksen seuraamuksen välttämiseksi tai saadaakseen itselleen suotuisan päätöksen.

Kolmannes nuorista olisi ”ahdingossa” valmis tarjoamaan rahaa virkamiehelle

Ikä oli yhteydessä suhtautumiseen viranomaisen lahjontaan. Nuoret, 18–30-vuotiaat, olivat kyselyn tulosten mukaan selvästi keskimäärää alttiimpia sulattamaan viranhaltijan voitelun ainakin jossakin tilanteissa. Nuorista yli kolmannes (37 %) arvioi, että rahan tarjoaminen viranomaiselle olisi hyväksyttävää ainakin joskus, mikäli tavoitteena oli välttää ikävä seuraamus tai saada suostumus. Ikääntyneistä, yli 60-vuotiaista, näin ajatteli vain yksi kymmenestä (11 %).

Myös sukupuoli oli yhteydessä näkemyksiin lahjuksen tarjoamisen suotavuudesta. Miehistä naisia useampi hyväksyi ”pakko-tilanteessa” tai ”ahdingossa” lahjuksen tarjoamisen. Miehistä neljännes antoi suostumuksen rahan ja lahjan tarjoamiseen, naisista vain noin kuudesosa.

Koulutustaso oli yhteydessä näkemyksiin. Mitä enemmän koulutusta, sitä useammin oltiin tuomitsemassa lahjuksen tarjoamisen. Akateemisen tutkinnon suorittaneista kuudesosa (15 %) salli

rahan tarjoamisen ainakin joskus, kun vähemmän koulutetuista (korkeintaan ammattitutkinto) neljännes (24 %) oli taipuvainen tyrkyttämään viranhaltijalle rahaa kiusallisissa tilanteissa.

Puoluekanta heijastui myös näkemyksiin lahjonnan hyväksyttävyydestä. Enemmistö kaikkien puolueiden kannattajista tuomitsi rahan, lahjan tai vastapalveluksen tarjoamisen viranomaiselle kaikissa olosuhteissa. Kuitenkin vihreiden tukijoista selvästi keskimäärää suurempi osa oli valmis ymmärtämään, ainakin joskin tilanteissa, yrityksen voidella viranomaisista. Vihreiden tukijoista neljännes (26 %) ilmoitti, että rahan tarjoaminen on joskus hyväksyttävää. Keskimäärää enemmän tuomitsevia mielipiteitä ilmeni kokoomuksen, keskustan ja vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa.

7.2 Näkemykset korruption yleisyydestä maassamme

Korruptio on ilmiö, jolla on monia muotoja ja ilmiäsuja. Siitä on useita eri määritelmiä. Korruption määritelmistä ja mittaus-tavoista on käyty runsaasti keskustelua. Yleisimmin korruptiolla kuitenkin tarkoitetaan vallan väärinkäyttöä omaksi eduksi (UNDP ja Transparency International).

Ilmapuntari-tutkimuksessa korruptiota lähestyttiin joulukuussa 2019 vallan väärinkäyttönä omaksi eduksi. Kyselyssä selvitettiin näkemyksiä siitä, minkä tahoen keskuudessa korruptiota ilmenee maassamme, missä tilanteissa ja minkälaisissa muodoissa. Aluksi vastaajilta kysyttiin, kuinka yleistä korruptio eli vallan väärinkäyttö omaksi eduksi on vastaajan mielestä eri tahojen (11 eri tahoja) keskuudessa. Toiseksi tiedusteltiin, kuinka yleistä korruptio on maassamme viidessä erilaisessa tilanteessa. Lopuksi vastaajat ottivat vielä kantaa, kuinka yleisiä eräät korruption muodot ovat maassamme koskien julkista päätöksentekoa.

Tuomioistuimet, veroviranomaiset ja poliisi syyllistyvät harvoin korruptioon

Enemmistö kansalaisista arvioi, että liike-elämän (59 %) ja valtakunnan tason poliittisten päättäjien (55%) keskuudessa korruptio, vallan väärinkäyttö omaksi eduksi, on erittäin tai melko yleistä. Lähes joka toinen oli taipuvainen arvioimaan, että myös poliittiset

päättäjät omassa kotikunnassaan ovat alttiutta korruptiolle (46 %). Myöskään tiedotusvälineet ja ammattiyhdistysliike eivät ole kansalaisten mielestä täysin tahrattomia. Kaksi viidestä osoitti syyttävällä sormella mediaa (40 %) ja ammattiyhdistysliikettä (39 %).

Valtaosa vastaajista antoi puhtaat paperit tuomioistuimille ja syyttäjälaitokselle, veroviranomaisille sekä poliisille. Kolme neljästä ajatteli, että oikeudenhoito (76 %), veroviranomaiset (75 %) ja poliisi (75 %) syyllistyvät korruptioon harvoin. Enemmistö arvioi myös rahoituslaitosten (60 %) sekä virkamiesten valtion (54 %) ja kotikunnan (52 %) hallinnossa toimivan puhtoisesti.

Näkemykset korruption yleisyydestä eri tahojen keskuudessa olivat sidoksissa arvioijan ikään. Nuorilla, 18–30-vuotiailla, on taipumusta nähdä eri tahojen syyllistyvän vallan väärinkäyttöön omaksi eduksi yleisemmin kuin mitä ikääntyneet, yli 60-vuotiaat, otaksuvat. Nuorista kolmannes (32 %) uskoi korruption olevan poliisin keskuudessa ainakin melko yleistä. Ikääntyneistä tällä tavalla suhtautui vähemmän kuin yksi kahdestakymmenestä (3 %). Samansuuntainen ero nuorten ja ikääntyneiden välillä todentui näkemyksissä virkamiesten toiminnasta valtionhallinnossa ja kotikunnassa.

Merkillepantavaa on se, että toisen suuntainen näkemys kävi ilmi, kun vastaajat arvioivat ammattiyhdistysliikettä. Ikääntyneet uskoivat ammattiyhdistysliikkeen syyllistyvän korruptioon yleisemmin kuin nuoret. Nuorista, 18–30-vuotiaista, vajaa kolmannes (31 %) otaksui ay-liikkeen piirissä korruption olevan erittäin tai melko yleistä. Ikääntyneistä ay-liikkeen moraalin rappioon uskoi joka toinen (48 %).

Perussuomalaisten kannattajat tuntevat keskimäärää enemmän epäluottamusta kaikkien tahojen toimintaan

Puoluekanta oli yhteydessä käsityksiin eri tahojen lankeamisesta korruptioon. Seuraavassa yhteenveto eri puolueiden kannattajien suurimmista poikkeamista väestön keskiarvosta.

SDP:n kannattajat arvioivat, että korruptio on keskimäärää yleisempää:

- Yritykset ja liike-elämä..... 69 %
- Tiedotusvälineet 46 %
- Virkamiehet valtion hallinnossa..... 38 %

- Pankit ja rahoituslaitokset 31 %
- Tuomioistuimet ja syyttäjälaitos 18 %

Perussuomalaisten kannattajat arvioivat,
että korruptio on keskimäärää yleisempää:

- Poliittiset päättäjät valtakunnan tasolla 74 %
- Yritykset ja liike-elämä 68 %
- Poliittiset päättäjät kotikunnassa 64 %
- Tiedotusvälineet 51 %
- Ammattiyhdistysliike 51 %
- Virkamiehet (viranhaltijat) kotikunnassa 50 %
- Virkamiehet valtion hallinnossa 48 %
- Pankit ja rahoituslaitokset 34 %
- Poliisi 21 %
- Veroviranomaiset 18 %
- Tuomioistuimet ja syyttäjälaitos 17 %

Kokoomuksen kannattajat arvioivat,
että korruptio on keskimäärää yleisempää:

- Ammattiyhdistysliike 54 %

Keskustan kannattajat arvioivat,
että korruptio on keskimäärää yleisempää:

- Ammattiyhdistysliike 49 %

Vihreiden kannattajat arvioivat,
että korruptio on keskimäärää yleisempää:

- Poliisi 26 %
- Veroviranomaiset 19 %
- Tuomioistuimet ja syyttäjälaitos 19 %

Vasemmistoliiton kannattajat arvioivat,
että korruptio on keskimäärää yleisempää:

- Yritykset ja liike-elämä 69 %
- Pankit ja rahoituslaitokset 33 %

Yhteenvedon omaisesti voisi todeta, että perussuomalaisten tukijoilla oli taipumusta syyllistää kaikkia tahoja. Kokoomuksen ja

keskustan sormi näyttäisi osoittavan muita voimakkaammin ammattiyhdistysliikkeeseen. SDP:n kannattajat olettivat, että yritysten ja tiedotusvälineiden parissa esiintyy korruptiota. Vihreiden tukijoiden hampaisiin jäi hieman keskimäärää useammin poliisi ja vasemmistoliiton yritysmaailma.

8 Suhtautuminen ilmastonmuutokseen ja ilmastotekoihin

8.1 Valmius tekoihin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi

Yhteiskunnallisten tavoitteiden toteutuminen edellyttää tekoja. Kesäkuussa 2019 Ilmapuntari-tutkimuksessa tiedusteltiin valmiutta erilaisiin henkilökohtaisiin tekoihin ja uhrauksiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Vastaajille lueteltiin kaikkiaan yhdeksäntoista ilmastotekoa ja jokaiseen tuli vastata erikseen neliportaisella asteikolla. Vaihtoehdot olivat seuraavat: 1) on tehnyt ja tekee jatkossakin, 2) ei ole tehnyt, aikoo tehdä vastaisuudessa, 3) on tehnyt, ei tee enää vastaisuudessa, 4) ei ole tehnyt eikä tule tekemään. Seuraavassa esitetään tiivistetysti kyselyn keskeiset tulokset.

Suomalaisten ensisijaiset ilmastoteot ovat kierrätys, kulutuksesta tinkiminen ja energian säästäminen

Jakaumatasolla tuloksia voidaan tulkita monella eri tavalla. Seuraavassa tarkastelun perustaksi on valittu niiden osuudet, jotka aikovat tehdä ilmastotekoja vastaisuudessa.

Tuloksia tulkittaessa tulee ottaa huomioon se, että suhtautumiseen erilaisiin ilmastotekoihin vaikuttaa asenteiden (halukkuuden) ohella mahdollisuudet toteuttaa haluja. Jätteiden lajittelu on suu-
relle osalle väestöä varsin vaivatonta. Kunnilla on erilaisia mää-
räyksiä jätteiden lajittelusta. Lajittelun järjestämisestä vastaa ta-
loyhtiö. Kunnissa kiinteistöjä kannustetaan aktiivisesti jätteiden
lajitteluun. Erilaisten hyötyjätteiden, metallin, kartongin, lasin ja
biojätteen, astiantyhjennys on määritelty usein hinnaltaan edul-
lisemmaksi kuin sekajäteastioiden tyhjennys.

Päästöjen hyvittämiseen rahalla ja esimerkiksi sähkö- tai hyb-
ridiauton hankintaan vaikuttavat arvojen ja asenteiden lisäksi ta-
loudelliset voimavarat. Sähkö- tai hybridiauton hankinta on iso
taloudellinen investointi, johon kaikilla ei ole varaa. Lentomatkus-
tamista on vaikea vähentää, jos ei matkusta lainkaan lentoteitse.
Joukkoliikenteeseen siirtyminen taas on mahdotonta alueilla,
joilla ei ole näitä palveluita tai niitä on niukalti tarjolla.

Valtaosa (87 %) tutkimukseen osallistuneista ilmoitti, että aikoo
vastaisuudessa kierrättää ja lajitella jätteitä ja tavaroita. Neljä vii-
destä (82 %) kertoi jo tehneensä tätä ja aikovansa jatkaa myös
vastaisuudessa. Omasta kulutuksesta aikoi vastaisuudessa, tavalla
tai toisella, tinkiä kaksi kansalaista kolmesta (66 %). Energiaa sääs-
tävien tuotteiden ostamista vanhojen ja toimivien tilalle harkitsi
kesällä 2019 myös selvä enemmistö (59 %).

Yli puolet vastaajista kertoi tulevaisuudessa rajoittavansa asun-
non lämpötilaa (56 %) sekä säännöstelevänsä sähkölaitteiden
(56 %) ja lämpimän veden käyttöä (55 %). Lähes kolmannes suh-
tautui varauksellisesti ajatukseen säännöstellä lämpötilaa, sähkö-
laitteiden tai lämpimän veden käyttöä.

Tulosten mukaan enemmistö (55 %) suunnitteli lomien viettä-
mistä kotioiloissa matkustelun sijaan. Lähes puolet (47 %) uskoi
rajoittavansa lentomatkustamista ilmastosyistä. Kaksi viidestä
(38 %) ei nähnyt syytä vähentää lentomatkustamista.

Enemmistö ei innostu kompensoimaan aiheuttamiaan päästöjä

Vastaajista yli puolet (54 %) oli jatkossa valmis suosimaan tai li-
säämään kasvisruokailua. Yli kolmasosa (36 %) suhtautui torju-
vasti ehdotukseen kasvisruokailun lisäämisestä omalla kohdallaan.

Lihansyönnin rajoittaminen tai vähentäminen viehätti selvästi pienempää osaa (43 %) kuin kasvisruokailun lisääminen. Joka toinen ei halunnut vähentää lihan syöntiä (49 %). Osa oli ihastunut lisäämään kasvisruokailua, mutta silti säilyttämään lihansyönnin ennallaan. Lihansyönti voi tämän ryhmän keskuudessa olla niin pientä, että vähentämisellä ei ole merkitystä.

Aivan kaikkea suomalaiset eivät kyselyyn saatujen vastausten perusteella ole halukkaita tekemään ilmastomuutoksen hillinnän nimissä. Rahan lahjoittaminen ilmastomuutoksen torjuntaan (23 %) ja omasta toiminnasta aiheutuneiden päästöjen hyvittäminen vapaaehtoisilla maksuilla (24 %) kokosivat taakseen pienen vähemmistön tuen. Enemmistö ei ollut halukas lahjoittamaan rahaa ilmastomuutoksen torjuntaan tai hyvittelemään aiheuttamia päästöjä. Mitään isoja riemunkiljahduksia ei aiheuttanut myöskään ajatus maksaa enemmän puhtaasta energiasta.

Sukupuoli heijastui näkemyksissä teoista ilmastomuutoksen taltuttamiseksi. Naiset olivat miehiä innokkaampia lähes kaikenlaisiin tekoihin. Ainoan poikkeuksen säännöstä muodosti viehtymys sähkö-, hybridi- tai kaasuauton hankintaan. Miehistä kaksi viidestä (41 %) lämpeni ehdotukselle ostaa sähkö-, hybridi- tai kaasuauto. Ajatus viehätti reilua neljännestä (29 %) naisista. Sukupuolten välinen ero oli tuntuva etenkin, kun tarkastellaan näkemyksiä kasvisruokailusta ja lihansyönnistä. Naiset kertoivat jo vähentäneensä tai aikovansa rajoittaa lihansyöntiä. Miehistä selvää enemmistöä puistatti ajatus lihansyönnin vähentämisestä.

Suhtautuminen erilaisiin tekoihin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi (järjestyssijavertailu

”tekee vastaisuudessa miinus ei aio tehdä”) (%)

- Jätteiden ja tavaroiden kierrättäminen ja lajitteleminen78
- Omasta kulutuksesta tinkiminen44
- Energiaa säästävien tuotteiden ostaminen toimivien tilalle33
- Asunnon lämpötilan rajoittaminen, alentaminen.....25
- Sähkölaitteiden käytön vähentäminen, säännöstely24
- Tavaroiden lainaaminen ostamisen sijaan24
- Matkustamisen sijaan loman viettäminen kotiololoissa.....22

• Lämpimän veden käytön vähentäminen, säännöstely.....	21
• Kasvisruokailun suosiminen, lisääminen tai siihen siirtyminen.....	17
• Lentomatkustamisen rajoittaminen, vähentäminen.....	10
• Energiatehokkuutta lisäävän remontin toteuttaminen.....	8
• Joukkoliikenteen käyttöön siirtyminen	8
• Yksityisauton käytön rajoittaminen, vähentäminen.....	4
• Asunnon hankinta läheltä työpaikkaa tai muuta tärkeitä paikkoja	3
• Hinnaltaan kalliimmasta puhtaasta energiasta maksaminen.....	-7
• Lihansyönnin rajoittaminen, vähentäminen tai lopettaminen.....	-7
• Sähköauton, hybridi-auton tai kaasuauton hankkiminen ...	-8
• Päästöjen hyvittäminen maksuilla	-31
• Rahan lahjoittaminen ilmastonmuutoksen torjuntaan	-35

Myös ikä oli yhteydessä näkemyksiin. Nuoret suhtautuivat osaan erilaisista ilmastotoeista ymmärtävämmiin kuin ikääntyneet, osassa asioista ei ollut eroja näkemyksissä. Nuorista, 18–30-vuotiaista, paljon suurempi osa kuin ikääntyneimmistä, yli 60-vuotiaista, kertoi alkavansa lainaamaan tavaroita ostamisen sijaan, lahjoittamaan rahaa ilmastonmuutoksen torjuntaan ja hyvittelemään taloudellisesti aiheuttamiaan päästöjä. Ikääntyneet puolestaan olivat halukkaampia tinkimään kulutuksesta, rajoittamaan lentomatkustamista, viettämään lomia kotioiloissa ja suosimaan kasvisruokailua kuin nuoret.

Sosiaalinen asema ja tulotaso näyttäytyivät tuloksissa vähemmän kuin ehkä odottaisi. Eräitä havaintoja voi kuitenkin kirjata. Pienituloiset olivat valmiimpia tinkimään omasta kulutuksestaan kuin suurituloiset. Hyvätuloiset ihmiset ilmoittivat hankkivansa vanhojen ja toimivien tavaroiden tilalle energiaa säästäviä tuotteita useammin kuin vähäosaisemmat ihmiset. Hyväosaiset olivat, ymmärrettävästi, valmiimpia isompiin investointeihin ilmastonmuutoksen torjunnan perusteella kuin vähäosaisemmat kansalaiset. Suurituloisten keskuudessa oli myös keskimäärää enemmän niitä, jotka suunnittelevat omasta toiminnasta aiheutuneiden päästöjen kompensoimista vapaaehtoisilla maksuilla.

Kaikkien puolueiden kannattajat kierrättävät ja yrittävät tinkiä kuluttamisesta

Kunkin puolueen kannattajien keskuudessa tarkastelu voidaan tehdä kahdella eri tavalla. Voidaan kuvata kannattajien poikkeama-profiilia, joka kertoo, kuinka paljon kannattajat poikkeavat koko väestön keskiarvosta. Toinen tapa on kuvata kunkin puolueen tukijoiden valintojen tärkeysjärjestystä. Seuraavassa yhteen-veto molemmista tarkastelutavoista.

Puoluekohtaiset tulokset olivat äkkiseltään pitkälti saman-suuntaisia, joskin eri tasoisia. Monien ilmastotekojen mieluisuu-desta vallitsi verrattain laaja yhteisymmärrys. Kunkin puolueen kymmenen suosituimman ilmastoteon listalta löytyi paljon sa-moja asioita.

Kaikkien puolueiden kannattajien ”top 10” -listalta löytyivät jätteiden ja tavaroiden kierrättäminen, kulutuksesta tinkiminen ja sähkölaitteiden käytön säännöstely. Useimpien listalla näyttäytyi myös asunnon lämpötilan alentaminen ja lämpimän veden sään-nöstely.

SDP:n kannattajien kymmenen suosituinta ilmastotekoa (aikoo tehdä vastaisuudessa %):

- Jätteiden ja tavaroiden kierrättäminen ja lajitteleminen..... 90 %
- Omasta kulutuksesta tinkiminen 74 %
- Energiaa säästävien tuotteiden ostaminen vanhojen ja toimivien tilalle 70 %
- Sähkölaitteiden käytön vähentäminen, säännöstely 66 %
- Lämpimän veden käytön vähentäminen, säännöstely 63 %
- Asunnon lämpötilan rajoittaminen, alentaminen..... 61 %
- Yksityisauton käytön rajoittaminen, vähentäminen..... 59 %
- Matkustamisen sijaan loman viettäminen kotiloissa.... 58 %
- Kasvisruokailun suosiminen, lisääminen tai siihen siirtyminen..... 55 %
- Joukkoliikenteen käyttöön siirtyminen 53 %

Perussuomalaisien kannattajien kymmenen suosituinta ilmastotekoa (aikoo tehdä vastaisuudessa %):

- Jätteiden ja tavaroiden kierrättäminen ja lajitteleminen 82 %

- Energiaa säästävien tuotteiden ostaminen vanhojen ja toimivien tilalle..... 54 %
- Omasta kulutuksesta tinkiminen 53 %
- Asunnon lämpötilan rajoittaminen, alentaminen..... 48 %
- Matkustamisen sijaan loman viettäminen kotiloissa.... 46 %
- Tavaroiden lainaaminen ostamisen sijaan 45 %
- Sähkölaitteiden käytön vähentäminen, säännöstely 41 %
- Energiatieteiden lisäävän remontin toteuttaminen... 41 %
- Lämpimän veden käytön vähentäminen, säännöstely 40 %
- Joukkoliikenteen käyttöön siirtyminen 39 %

Kokoomuksen kannattajien kymmenen suosituinta ilmastotekoa (aikoo tehdä vastaisuudessa %):

- Jätteiden ja tavaroiden kierrättäminen ja lajitteleminen..... 86 %
- Omasta kulutuksesta tinkiminen 63 %
- Energiaa säästävien tuotteiden ostaminen vanhojen ja toimivien tilalle 58 %
- Sähkölaitteiden käytön vähentäminen, säännöstely 55 %
- Lämpimän veden käytön vähentäminen, säännöstely 55 %
- Asunnon lämpötilan rajoittaminen, alentaminen..... 54 %
- Tavaroiden lainaaminen ostamisen sijaan 52 %
- Kasvisruokailun suosiminen, lisääminen tai siihen siirtyminen..... 51 %
- Matkustamisen sijaan loman viettäminen kotiloissa.... 49 %
- Joukkoliikenteen käyttöön siirtyminen 48 %

Keskustan kannattajien kymmenen suosituinta ilmastotekoa (aikoo tehdä vastaisuudessa %):

- Jätteiden ja tavaroiden kierrättäminen ja lajitteleminen..... 83 %
- Omasta kulutuksesta tinkiminen 70 %
- Tavaroiden lainaaminen ostamisen sijaan 59 %
- Matkustamisen sijaan loman viettäminen kotiloissa.... 57 %
- Asunnon lämpötilan rajoittaminen, alentaminen..... 56 %
- Energiaa säästävien tuotteiden ostaminen vanhojen ja toimivien tilalle..... 54 %

- Sähkölaitteiden käytön vähentäminen, säännöstely 53 %
- Kasvisruokailun suosiminen, lisääminen tai siihen siirtyminen..... 52 %
- Lämpimän veden käytön vähentäminen, säännöstely 49 %
- Energiatehokkuutta lisäävän remontin toteuttaminen... 46 %

Vihreiden kannattajien kymmenen suosituinta ilmastotekoa (aikoo tehdä vastaisuudessa %):

- Jätteiden ja tavaroiden kierrättäminen ja lajitteleminen..... 94 %
- Omasta kulutuksesta tinkiminen 86 %
- Kasvisruokailun suosiminen, lisääminen tai siihen siirtyminen..... 89 %
- Lihansyönnin rajoittaminen, vähentäminen tai lopettaminen 80 %
- Tavaroiden lainaaminen ostamisen sijaan 79 %
- Sähkölaitteiden käytön vähentäminen, säännöstely 78 %
- Lämpimän veden käytön vähentäminen, säännöstely.... 78 %
- Lentomatkestämisen rajoittaminen, vähentäminen..... 71 %
- Joukkoliikenteen käyttöön siirtyminen 71 %
- Yksityisauton käytön rajoittaminen, vähentäminen..... 70 %

Vasemmistoliiton kannattajien kymmenen suosituinta ilmastotekoa (aikoo tehdä vastaisuudessa %):

- Jätteiden ja tavaroiden kierrättäminen ja lajitteleminen..... 92 %
- Omasta kulutuksesta tinkiminen 82 %
- Matkestämisen sijaan loman viettäminen kotiloissa.... 71 %
- Kasvisruokailun suosiminen, lisääminen tai siihen siirtyminen..... 68 %
- Tavaroiden lainaaminen ostamisen sijaan 67 %
- Lentomatkestämisen rajoittaminen, vähentäminen..... 63 %
- Joukkoliikenteen käyttöön siirtyminen 63 %
- Yksityisauton käytön rajoittaminen, vähentäminen..... 61 %
- Sähkölaitteiden käytön vähentäminen, säännöstely 59 %
- Energiaa säästävien tuotteiden ostaminen vanhojen ja toimivien tilalle..... 57 %

Perussuomalaisten ja vihreiden kannattajat ovat toistensa vastakohtia

Kun tarkasteluun poimittiin puolueiden kannattajien poikkeamat väestön keskiarvosta, kävi ilmi perussuomalaisten ja vihreiden erot väestön keskimääräisestä suhtautumisesta. He edustavat ilmastotoeissa ääripäitä.

SDP:n kannattajat olivat keskimäärää innokkaampia tinkimään kulutuksesta, säännöstelemään veden ja sähkön käyttöä ja vähentämään yksityisauton käyttöä. Tavaroiden lainaaminen oli SDP:n tukijoiden keskuudessa keskimäärää vähemmän kiinnostusta herättävä teko.

Perussuomalaisten kannattajien keskuudessa ilmeni lähes kaikissa asioissa vähemmän aikeita ilmastotekoihin kuin muiden puolueiden tukijoiden parissa. Ajatukset lihansyönnin rajoittamisesta, kasvisruokailun lisäämisestä ja yksityisautoilun käytön vähentämisestä torjuttiin selvästi keskimäärää useammin.

Kokoomuksen kannattajat poikkesivat muiden puolueiden kannattajista siinä, että heidän keskuudessaan oli keskimäärää enemmän sähkö-, hybridi- tai kaasuautojen hankintaa harkitsevia. Jonkin verran kohollaan oli myös niiden osuus, jotka aikovat toteuttaa energiategokkuutta lisäävän remontin kotonaan.

Keskustan kannattajien poikkeamalistalla korostuivat tavaroiden lainaaminen ja kulutuksesta tinkiminen. Vähemmän houkuttavia tekoja olivat lihansyönnin vähentäminen ja joukkoliikenteen käyttöön siirtyminen. Viime mainittu teko on monelle maaseudulla asuvalle lähinnä teoreettinen vaihtoehto, koska joukkoliikennettä ei ole.

Vihreiden kannattajat näyttäisivät olevan kaikkiruokaisia. Lähes kaikenlaisiin ilmastotekoihin oltiin halukkaita osallistumaan. Yhteisessä rintamassa oltiin valmiita kierrättämään, tinkimään kulutuksesta, säästämään energiaa, rajoittamaan lihansyöntiä ja siirtymään kasvisruokailuun.

Vasemmistoliiton kannattajien aiomukset kohdentuivat muita voimakkaammin etenkin lomien viettoon kotioloissa, lihansyönnin välttelyyn ja kasvisruokailun suosimiseen, lentomatkestämisen vähentämiseen ja joukkoliikenteen käyttöön siirtymiseen. Asunnon lämpötilan rajoittaminen ei viehättänyt puolueen kannattajia samassa määrin kuin muiden puolueiden tukijoita.

8.2 Suhtautuminen Suomessa käytyyn ilmastokeskusteluun

Suomalaisista puolet arvioi ilmastokeskustelun tarpeelliseksi herättelyksi

Osana kesäkuussa 2019 toteutettua tutkimusta vastaajat arvioivat Suomessa käytyä ilmastokeskustelua. Heiltä tiedusteltiin seuraavaa: jos valittavana on kaksi vaihtoehtoa, onko Suomessa käyty ilmastokeskustelu ollut tarpeellista herättelyä vai enemmänkin tarpeetonta vouhotusta ja hysteriaa.

Suomalaiset jakaantuivat lähes kahtia näkemyksissä, miten maassamme on käyty ilmastokeskustelua. Puolet (50 %) piti Suomessa käytyä ilmastokeskustelua tarpeellisena herättelynä pikaisiin toimiin. Kaksi viidestä (39 %) arvioi ilmastomuutokeskustelun olevan tarpeetonta vouhotusta ja hysteriaa ilman realismia.

Koulutustausta ja ammattiasema olivat yhteydessä arvioon. Enemmistö korkeasti koulutetuista (64 %) ja ylemmistä toimihenkilöistä (60 %) uskoi ilmastokeskustelun olevan hyödyllistä herättelyä. Vähemmän koulutettujen, työntekijöiden ja etenkin yrittäjien keskuudessa oli runsaasti niitä, jotka näkivät julkisen keskustelun vouhotuksena ja hysteriana.

Puoluekannan mukaiset erot olivat tuntuvia. Selvä enemmistö SDP:n (68 %), vihreiden (92 %) ja vasemmistoliiton (78 %) kannattajista piti ilmastokeskustelua tarpeellisena. Valtaosa perussuomalaisten tukijoista (80 %) ilmoitti ilmastopolemiikin olevan vouhotusta. Myös keskustan kannattajista puolet (50 %) asettui samaan rintamaan perussuomalaisten kanssa. Kokoomuksen kannattajat jakaantuivat kahtia. Kokoomuksen tukijoista lähes joka toinen katsoi keskustelun hyödylliseksi (45 %) ja samansuuruisen joukko tarpeettomaksi.

Tuloksista kävi ilmi se, että ilmastokeskustelua vouhotuksena pitävistä merkittävä osa kuitenkin oli halukas vaikuttamaan ilmastomuutoksen uhkiin. Ilmastokeskustelua kritisovista vähintään puolet oli valmis joihinkin omakohtaisiin toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Tällaisia tekoja olivat etenkin jätteen kierrättäminen, tavaroiden lainaaminen, kulutuksesta tinkiminen ja asunnon lämpötilan rajoittaminen.

9 Näkemykset työllistymisen esteistä

9.1 Yleiskuva työllistymisen esteistä

Aiempaa useampi arvioi, että Suomessa on osaamisvaje

Maan hallitus tavoittelee 75 prosentin työllisyysastetta eli noin 60 000 lisätyöllistä vuoden 2023 loppuun mennessä. Tavoite itsessään on laajalti hyväksytty, vaikka keinoista ollaan ymmärrettävästi erimielisiä. Valtiovarainministeriö arvioi loppusyksyllä 2019, että talouskasvun hiipumisen takia 75 prosentin työllisyys-tavoitteen saavuttaminen vaatii enemmän lisätyöllisiä kuin 60 000. Iso osa maan hallituksen merkittävistä työllisyystoimista on tarkoitus määritellä syksyn 2020 budjettiriiheen mennessä.

Joulukuussa 2019 toteutetussa Ilmapuntari-tutkimuksessa tiedusteltiin näkemyksiä työllistymisen esteistä. Vastaajille esitettiin lista mahdollisia työllistymistä estäviä tekijöitä ja kysyttiin, missä määrin ne estävät työllistymistä maassamme. Kymmenestä asiasta peräti seitsemän arvioitiin sellaisiksi, jotka hankaloittavat työllistymistä joko paljon tai melko paljon.

Näihin kuuluivat haluttomuus muuttaa työn perässä muualle (80 %), työpaikkojen niukkuus asuinpaikkakunnalla (71 %), erilaiset kannustinloukut (tuet niin hyviä, että ei kannata ottaa työtä

vastaan) (54 %) ja työehtojen joustamattomuus (52 %). Koulutuspolitiikka ja työnantajien asenteet saivat myös sapiskaa. Enemmistö arvioi ihmisiä koulutetun väärille aloille (61 %), ja yli puolet uskoi työnantajien välttelevän työttömien palkkaamista (55 %).

Lähes joka toinen otaksui työhakijoiden osaamisen olevan niin heikkoa, että ei kannata tarjota työtä (47 %), ja työttömien olevan haluttomia ottamaan työtä vastaan (46 %). Saman suuruisen joukko (46 %) ei kuitenkaan ollut halukas leimaamaan työttömiä työhaluttomiksi, laiskoiksi.

Loppuvuodesta 2019 palkat eivät kansalaisten mielestä olleet niin korkealla tasolla, että ne olisivat haitanneet työllistymistä. Ainoastaan vajaa kolmannes (30 %) uskoi liian korkeiden palkkakustannusten olevan merkittävä työllistymisen este maassamme. Palkkakustannuksia suuremmaksi ongelmaksi koettiin se, että työpaikoilla paikalliselle sopimiselle jää liian vähän mahdollisuuksia (51 %).

Näkemykset työllistymisen esteistä muuttuivat jonkin verran vuodesta 2016. Aiempaa useampi katsoi, että työnhakijoiden osaaminen ei ole sillä tasolla, että kannattaisi palkata (30 % → 47 %). Samaan hengenvetoon aiempaa useampi otaksui, että ihmisiä on koulutettu väärille aloille ja ammatteihin (57 % → 61 %). Suomalaisista aiempaa suurempi osa oli vakuuttunut siitä, että Suomessa on osaamisvaje.

Palkkakustannukset, työehtojen joustamattomuus ja kannustinloukut olivat vähemmän keskeisiä työllistymisen riippakiviä kuin vuonna 2016. Vuonna 2016 suomalaisista yli kolmannes (37 %) syytti palkkojen korkeuden jarruttavan työllistymistä. Vuoden 2019 joulukuussa tälle kannalle asettui enää vajaa kolmannes (30 %).

9.2 Työtä ja työttömyyttä koskevia asenteita

Enemmistö olisi valinnut minkä tahansa työn mieluummin kuin työttömyyden

Työllistymiseen ja työttömyyteen liittyen vastaajille esitettiin kaikkiaan kymmenen aihealuetta sivunnutta asenneväittämää. Johtuuko työttömyys Suomessa siitä, etteivät työttömät halua mennä töihin, vai onko ongelma siinä, etteivät työttömät saa töitä,

vaikka yrittäisivät niitä hakea? Näitä kysymyksiä lähestyttiin tutkimuksessa kahdella asenneväittämällä kymmenestä.

Enemmistö arvioi liian monien karttelevan töihin menoa, jos talous on muuten turvattu (57 %). Lähes samaan hengenvetoon kuitenkin lähes kaksi kolmesta (63 %) yhtyi väittämään ”Suomessa työttömyys ei johdu työttömien työhaluttomuudesta, vaan työpaikkojen puutteesta”. Työhaluttomuus saattaa siis kansalaisten mielestä olla työllistymistä vaikeuttava tekijä, mutta se ei ole työttömyyden syy.

Vaikka työttömiä on paljon, työnantajilla on silti vaikeuksia saada työvoimaa. Tämä johtuu yleensä siitä, ettei työnantajien kriteerien mukaista työvoimaa ole tarjolla. Nämä vaatimukset voivat liittyä osaamiseen, kokemukseen, työn hintaan jne. Puolet (51 %) kansalaisista arvioi, että ”työnantajat välttelevät työn tarjoamista työttömille”. Reilu kolmannes (35 %) ei tunnistanut tällaista. Etenkin SDP:n (67 %), vihreiden (62 %) ja vasemmistoliiton (74 %) kannattajat, SAK:n jäsenet (71 %) sekä työttömät (64 %) uskoivat työnantajien kaihtavan työttömien palkkaamista.

Enemmistö (58 %) vastaajista kertoi ottavansa vastaan minkä tahansa työn, jos vaihtoehtona olisi työttömyys. Eri mieltä tohti olla kolmannes (33 %). Suhtautuminen oli yhteydessä ammattiasemaan ja ikään. Yli 60-vuotiaille (74 %), eläkeläisille (70 %) ja yrittäjille (70 %) on ollut helppoa vastata myöntävästi, sillä kysymys on heille lähinnä teoreettinen. Toista ääripäätä edustivat nuoret, 18–30-vuotiaat, opiskelijat ja työttömät. Mikä tahansa työ ei monellekaan opiskelijalle ja työttömälle kelvannut työttömyyden vaihtoehtona.

Suomalaiset pelkäävät turvattomuuden työmarkkinoilla lisääntyvän

Suomessa käytännössä kaikki haluavat nostaa työllisyysastetta, mutta keinoista ei ole yhteistä näkemystä. Suomi tavoittelee pohjoismaista tasoa työllisyysasteessa, ja keinoja tähän etsitään kissojen ja koirien kanssa. Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä on kuitenkin merkittävä ero työvoimapalvelujen tarjonnassa. Muut pohjoismaat käyttävät työvoimapalveluihin enemmän resursseja. Tällaiseen pohjoismaiseen malliin sisältyy korkea työttömyysturvan taso mutta myös mahdollisuus heikentää työttömyystukea.

Tähän teemaan liittyen vastaajille esitettiin väittämä ”jos työn kieltäytyy työvoimapalveluista, tulisi toimeentulotuet poistaa”. Kansalaiset jakaantuvat kahteen eri leiriin. Lähes joka toinen (46 %) yhtyi väittämään, ja samansuuruinen joukko (44 %) suhtautui ehdotukseen kielteisesti. Vuoden 2019 eduskuntavaalien jälkeen muodostetun hallituksen tukijoilla oli eriäviä näkemyksiä asiasta. Keskustan kannattajat suhtautuivat ajatukseen mahdollisista sanktioista myönteisesti, ja vasemmistoliiton tukijat tyrmäsivät ”keppilinjan”. SDP:n ja vihreiden kannattajat jakaantuivat kahtia puolesta ja vastaan. Opposition puolella kokoomuksen tukijat liputtivat ehdotuksen puolesta ja perussuomalaiset hajosivat kahtia.

Suomalaiset pelkäävät turvattomuuden työmarkkinoilla lisääntyvän. Kolme neljästä (74 %) yhtyi väittämään ”Suomen työmarkkinat eivät kaipaakaan yhtään lisää pätkätoita, etuuksien karsimista ja epävarmuutta”. Enemmistö kaikkien puolueiden tukijoista hyväksyi väittämän. Mielipide, jos mahdollista, voimistui vuodesta 2016 (66 % → 74 %).

Tuloksista kävi myös ilmi, että valtaosa ihmisistä tuntuisi kaipaavan koulutuksellisia aktivointitoimia. Kolme neljästä (75 %) allekirjoitti väittämän ”pitkäaikaistyöttömät tarvitsevat tehokasta kouluttautumista, mutta kukaan ei ole kiinnostunut maksamaan sitä”. Vain yksi kahdeksasta (13 %) oli eri mieltä väittämän kanssa.

Yhteiskunnan nopea digitalisoituminen on tuonut työmarkkinoille uusia tapoja tehdä töitä. Puhutaan alustatalouden mahdollisuuksista alentaa kynnystä ihmisten työllistymiseksi. Alustatalouden työt tarjoavat joustavuutta ja uusia mahdollisuuksia työntekijälle. Näihin uusiin epätyypillisiin töihin voi sisältyä kuitenkin myös lainsäädännöllisiä ongelmia.

Jakamis- ja alustatalouteen liittyen vastaajille esitettiin väittämä ”alustatalouden työtehtävät, joihin tartutaan netin välityksellä, muuttavat työelämää ja työmarkkinoita ihmisten kannalta parempaan suuntaan”. Aihealue näyttäytyi vastaajille vieraana, miltei outona. Enemmän kuin kaksi viidestä (42 %) ei pystynyt ottamaan kantaa lainkaan. Kolmannes suhtautui alustatalouden tarjoamiin mahdollisuuksiin optimistisesti (32 %) ja neljännes pessimistisesti (25 %). Nuoret ja koulutetut ihmiset suhtautuivat alustatalouden tulevaisuudennäkymiin keskimäärää optimistisemmin.

Työperäinen maahanmuutto jakaa kansan kahtia

Joulukuussa 2019 kerättyyn aineistoon sisältyi myös kaksi työperäiseen maahanmuuttoon suhtautumista luodannutta mittaria. Julkisen keskustelun kestoteemoihin kuuluva asia vierastyövoiman tarpeesta on aktualisoitunut viime vuosina etenkin työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman yleistymisen myötä.

Väite ”Suomi tarvitsee lisää ulkomaalaisia työntekijöitä paikkaamaan työikäisen väestön vähentymistä ja syntyvyyden alenemista” herätti jonkin verran enemmän myönteisiä (50 %) kuin kielteisiä (40 %) reaktioita. Lisää vierastyövoimaa peräänkuuluttivat etenkin ikääntyneet, korkeasti koulutetut ja ylemmät toimihenkilöt. Merkilläpantavaa oli se, että nuoret, 18–30-vuotiaat, eivät suhtautuneet mitenkään erityisen suopeasti ajatukseen ulkomaalaisten työntekijöiden palkkaamisesta paikkaamaan työikäisen väestön vähentymistä ja syntyvyyden alenemista.

Puoluekannan mukaan etenkin kokoomuksen (70 %) ja vihreiden (70 %) kannattajat toivovat lisää työperäistä maahanmuuttoa. Perussuomalaisten tukijat olivat täysin päinvastaista mieltä. Perussuomalaisten tukijoista kolme neljästä (76 %) torjui ehdotuksen työperäisen maahanmuuton vauhdittamisesta.

Myös toinen maahanmuuttoa sivuava väittämä jakaa kansaa. Kaksi viidestä (42 %) hyväksyi väitteen ”tänne on turha houkutella ulkomaalaisia työntekijöitä, kun työpaikat eivät tulevaisuudessa riitä edes suomalaisille itselleen”. Populistissävyyisen lausuman kielsi lähes puolet (48 %) vastaajista.

9.3 Onko maamme kilpailukyky kohdillaan?

Työajat, palkat ja irtisanomissuoja eivät horjuta maan kilpailukykyä

Joulukuussa 2019 vastaajilta tiedusteltiin, millaiseksi he näkevät erilaisten asioiden tilan maassamme, jos asiaa lähestytään maamme kilpailukykyyn kannalta. Arvioitavia kilpailukykytekijöitä oli kaikkiaan yhdeksän. Arviointi suoritettiin kolmiportaisen asteikon avulla (asiantila liiankin hyvä, asiantila kohdillaan, asiantila liiankin huono). Vastauksissa oli siis mahdollisuus osoittaa tyytymättömyyttä kahteen eri suuntaan.

Yleisesti ottaen tulokset kielivät siitä, että kilpailukyvyn kannalta kolme asiaa yhdeksästä koettiin olevan maamme työelämässä hyvässä kunnossa. Nämä kohdillaan olevat asiat olivat työajat ja lomat (68 %), työntekijöiden palkkataso (54 %) sekä irtisanomissuoja (50 %). Neljännes (28 %) vastaajista piti palkkoja liian huonoina. Ainakaan kyselyhetkellä ei siis olisi aiheutettu vahinkoa, vaikka palkkoja olisi korotettu. Alle kymmenesosa piti palkkoja työelämässä niin hyvinä, että niitä pitäisi hilata alaspäin. ViidenNES (21 %) oli sitä mieltä, että irtisanomissuoja maassamme on liian hyvä ja siten heikentää maamme kilpailukykyä. Irtisanomissuojaa liian huonona piti vain kuudesosa (16 %) kansalaisista.

Kuusi asiaa yhdeksästä oli sellaisia, jotka koettiin maamme kilpailukyvyn näkökulmasta enemmän tai vähemmän ongelmallisiksi. Lähes joka toinen (45 %) uskoi osaavan ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden olevan kilpailukyvyn kannalta liian heikkoa maassamme. Kaksi viidestä otaksui esimiesten osaamattomuuden (42 %), huonon ilmapiirin (39 %), henkilöstön riittämättömien vaikutusmahdollisuuksien (39 %) ja paikallisen sopimisen rajoitteiden (38 %) horjuttavan maamme kilpailukykyä. Kolmannes (34 %) oli tyytymätön myös mahdollisuuksiin tuloksen tekemiseen.

Tuloksista kävi ilmi, että vastaajat arvioivat tekijöitä maamme kilpailukyvyn ohella oman kukkaronsa ja oman asemansa kannalta. Työntekijätaustaiset, SAK:n jäsenet, heikommin koulutetut ja pienituloiset kokivat työntekijöiden palkkatason liian huonoksi, vaikka asiaa arvioitiin kilpailukyvyn kannalta. Näihin ryhmiin kuuluvat ajattelivat, että kilpailukyvyssä on varaa palkkojen korotuksiin. Ylempien toimihenkilöiden, yrittäjien ja hyvätuloisten keskuudessa oli hieman keskimäärää enemmän niitä, jotka kokivat palkat liian korkeiksi.

Sukupuoli erotteli näkemyksiä kokonaisuutena jonkin verran. Naiset olivat miehiä hanakampia näkemään palkkatasossa, työilmapiirissä ja vaikutusmahdollisuuksissa olevan korjaamisen varaa. Miehet kokivat asioiden olevan työelämässä kilpailukyvyn kannalta enemmän kohdillaan ja kunnossa.

Puoluekanta selittää näkemyksiä kilpailukyvystä

Puoluekanta oli yhteydessä näkemyksiin. SDP:n kannattajat olivat jonkin verran keskimäärää tyytyväisempiä palkkatasoon, työ-

aikoihin ja lomiin, irtisanomissuojaan sekä paikallisen sopimisen mahdollisuuksiin. Heidän mielestään kilpailukykyä tukahduttavat huonot esimiehet ja henkilöstön vajavaiset vaikutusmahdollisuudet.

Perussuomalaisten kannattajat olivat taipuvaisia ajattelemaan, että ilmapiiri ja työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet ovat kilpailukyvyyn kannalta kohdillaan. Palkkaa voisi heidän mielestään maksaa enemmänkin. Muilta osin perussuomalaisten näkemykset myötäilivät kansalaisten keskiarvoa.

Kokoomuksen tukijat olivat muita useammin tyytyväisiä moniin asioihin, palkkatasoon, työaikoihin ja lomiin, ilmapiiriin sekä työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksiin työelämässä. Heitä sapetti keskimäärää useammin paikallisen sopimisen mahdollisuudet ja irtisanomissuoja. Heidän mielestään niitä tulisi korjata kilpailukyvyyn parantamiseksi.

Keskustan kannattajat arvioivat muita useammin, että palkat ja työajat ovat maassamme kohdillaan. Myös esimiesten työssä he näkivät muita vähemmän kritisoitavaa. Muita enemmän heitä huolestuttivat pitkät irtisanomisajat, paikallisen sopimisen puutteet sekä työvoiman saatavuusongelmat.

Vihreiden tukijoiden mielestä mahdollisuudet paikalliseen sopimiseen ja kykyjen käyttöön tuloksen aikaansaamiseksi ovat kilpailukykytekijöinä kunnossa. Heidän keskuudessaan oli, monilta osin, keskimäärää enemmän epätietoisuutta.

Vasemmistoliiton kannattajat olivat vakuuttuneita, että kilpailukykyä työelämässä tukahduttavat huonot esimiehet, heikko ilmapiiri ja henkilöstön vajavaiset vaikutusmahdollisuudet. Työvoimaa on heidän käsityksensä mukaan tarjolla kutakuinkin riittävästi. Vasemmistoliiton tukijoiden mielestä palkkaa pitäisi maksaa enemmän, eikä tämä mitenkään vahingoittaisi kilpailukykyä.

10 Suhtautuminen maahanmuuttoon

Vuoden 2019 helmikuussa osana Ilmapuntari-tutkimusta selvitettiin suomalaisten suhtautumista maahanmuuttoon. Suhtautumista maahanmuuttoon kysyttiin seuraavalla kolmella kysymyssarjalla.

”Viime aikoina on puhuttu maahanmuuttajista ja maahanmuutosta. Missä määrin nykyiseen verrattuna seuraaviin ryhmiin kuuluvia ihmisiä voisi mielestäsi muuttaa kotikuntaasi tai lähialueellesi (esim. maakuntaasi)?”

”Missä määrin nykyiseen verrattuna Suomen tulisi ottaa vastaan maahanmuuttajia seuraavilta maantieteellisiltä alueilta?”

”Jos valittava on kaksi vaihtoehtoa, niin miten arvioit omaa itseäsi tällä hetkellä, enemmän maahanmuuttomyönteiseksi vai maahanmuuttokielteiseksi?”

EU-työntekijät ja opiskelijat ovat tervetulleita, pakolaisia ja turvapaikanhakijoita karsastetaan

Kaksi viidestä tutkimukseen osallistuneesta oli halukas ottamaan nykyistä enemmän vastaan omaan kotikuntaan tai lähialueelle työntekijöitä muista EU-maista (42 %) ja ulkomaalaisia opiskelijoita (41 %). Kolmannes (33 %) ilmoitti, että muista EU-maista voisi muuttaa omaan asuinympäristöön työnhakijoita yhtä paljon kuin ennenkin. Kaksi viidestä (40 %) oli valmis ottamaan vastaan opiskelijoita samassa määrin kuin aiemminkin. Vain pieni vähemmistö olisi mielellään vähentänyt opiskelijoiden ja EU-työntekijöiden muuttamista kotikonnuilleen.

Suomalaisten näkemykset jakautuivat kolmeen tasasuureen osaan, kun kysyttiin työperäisestä maahanmuutosta EU:n ulkopuolisista maista. Reilu neljännes (29 %) vastaajista toivoi tähän ryhmään kuuluvia muuttavan asuinympäristöönsä nykyistä enemmän. Noin kolmannes (34 %) oli säilyttämässä tilanteen ennallaan, ja vajaa kolmannes (31 %) oli vähentämässä EU:n ulkopuolelta tulevien työntekijöiden määrää nykyisestä.

Kielteisimmin vastaajat suhtautuivat pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin. Puolet (49 %) tutkimukseen osallistuneista oli taipuvaisia supistamaan pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden sijoittumista kotiseudulle. Vain vajaa viidennes (18 %) oli valmis vastaanottamaan tähän ryhmään kuuluvia nykyistä enemmän.

Kuntatyyppi oli yhteydessä suhtautumiseen eri maahanmuuttajaryhmien sijoittumiseen lähiasuinseudulle. Pääkaupunkiseudulla asuvat suhtautuivat johdonmukaisesti keskimäärää myönteisemmin. Muuta väestöä varauksellisemmin asennoituivat maaseutumaisissa kunnissa asuvat. Suomessa maahanmuutto suuntautuu pääasiassa kaupunkeihin, ei niinkään maaseutumaisiin kuntiin.

Myös koulutustausta ja ammattiasema heijastuivat asenteisiin eri ryhmien maahanmuutosta. Korkeasti koulutetut ja ylemmät toimihenkilöt olivat muuta väestöä suopeampia maahanmuuttoa kohtaan. Vähiten kouluttautuneet, työntekijät ja työttömät asennoituivat keskimäärää nuivemmin.

Puoluekannan mukaan ääripäitä edustivat vihreiden ja perussuomalaisten kannattajat. Vihreiden kannattajat olivat keskimäärää innokkaampia lisäämään kaikkien ryhmien muuttoa omalle

asuinseudulleen. Perussuomalaisten tukijat puolestaan olivat su-pistamassa maahanmuuttoa nykyisestä.

Suopeimmin suhtaudutaan EU-maista, Aasiasta ja Pohjois-Amerikasta tuleviin maahanmuuttajiin

Vastaajilta kysyttiin myös sitä, miltä maantieteellisiltä alueilta Suomen tulisi ottaa vastaan maahanmuuttajia. Valtaosa oli valmis vastaanottamaan vähintään nykyisessä määrin maahanmuuttajia muista EU-maista, Aasiasta ja Pohjois-Amerikasta. Lähes kaksi viidestä ilmaisi halunsa ottaa nykyistä enemmän vastaan maahanmuuttajia EU-maista (38 %) ja yli neljännes Aasiasta (29 %).

Kaksi seitsemästä arvioinnin kohteena olleesta maantieteellisestä alueesta oli sellaisia, joista tuleviin maahanmuuttajiin suhtauduttiin jokseenkin kielteisesti. Nämä ovat Lähi-itä ja Afrikka. Enemmistö ajatteli, että Suomen tulisi ottaa nykyistä vähemmän vastaan maahanmuuttajia Lähi-idästä (61 %) ja Afrikasta (50 %).

Puoluekanta oli yhteydessä näkemyksiin eri maantieteellisiltä alueilta tuleviin maahanmuuttajiin. Enemmistö SDP:n, perussuomalaisten, kokoomuksen ja keskustan kannattajista oli supistamassa Lähi-idästä tulevien maahanmuuttajien määrää nykyisestä. Vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajien näkemykset hajosivat sisäisesti, osa oli kutsumassa Lähi-idästä lisää muuttajia, osa oli valmis vähentämään nykyisestä.

Samat puoluekannan mukaiset ryhmät, jotka suhtautuivat nuivasti Lähi-idästä tuleviin maahanmuuttajiin, asennoituivat kielteisesti myös afrikkalaisiin. Vihreiden tukijoista huomattava osa, kaksi viidestä, oli suostuvainen ottamaan nykyistä enemmän maahanmuuttajia Afrikasta.

Kaksi viidestä suomalaisesta kielteisiä maahanmuutolle

Tutkimuksessa vastaajat arvioivat myös omaa itseään. Heiltä tiedusteltiin seuraavaa: jos valittavana on kaksi vaihtoehtoa, pitävätkö itseään enemmän maahanmuuttomyönteisenä vai enemmän maahanmuuttokielteisenä.

Suomalaiset jakaantuvat kutakuinkin kahtia maahanmuuttomyönteisiin ja -kielteisiin. Vajaat puolet (47 %) vastaajista piti itseään lähinnä maahanmuuttomyönteisenä. Kaksi viidestä arvioi

olevansa enemmänkin maahanmuuttokielteinen (41 %). Reilu kymmenesosa ei pystynyt ottamaan kantaa (12 %).

Koulutustausta ja ammattiasema olivat yhteydessä itsearvioon. Enemmistö korkeasti koulutetuista (64 %), ylemmistä (56 %) ja alemmista (55 %) toimihenkilöistä uskoi olevansa enemmänkin maahanmuuttomyönteisiä. Heikoiten koulutettujen (55 %) ja työntekijöiden (55 %) keskuudessa enemmistö luonnehti itseään maahanmuuttokielteiseksi.

Puoluekannan mukaan maahanmuuttomyönteisiksi tunnustautuivat etenkin vihreiden (79 %) ja vasemmistoliiton (61 %) kannattajat. Lähes kaikki perussuomalaisten tukijat (96 %) ilmoittivat olevansa maahanmuuttokielteisiä. Keskustan, kokoomuksen ja SDP:n kannattajat jakaantuivat enemmänkin kahtia sekä maahanmuuttomyönteisiin että -kielteisiin.

11 Poliikka-arviot

11.1 Suhtautuminen maan hallitukseen ja oppositioon

Lähtöruudussa noin kolmannes äänestäjistä luotti Rinteen hallituksen kykyihin

Suomalaisten suhtautumista maan hallitukseen selvitettiin kesäkuussa 2019 useammalla kysymyksenasettelulla. Aluksi tiedusteltiin yleisarviota silloisen pääministerin Antti Rinteen johtaman hallituksen (SDP, keskusta, vihreät, vasemmistoliitto ja RKP) kyvystä hoitaa maamme asioita seuraavan neljän vuoden aikana. Tämän jälkeen tiedusteltiin näkemystä opposition kyvystä tarjota vaihtoehtoja maan hallitukselle.

Vastaajista reilu kolmannes (35 %) ilmoitti Rinteen hallituksen alkumetreillä, että hallituksen kyky hoitaa maan asioita on erittäin tai melko hyvä. Noin neljännes (26 %) suhtautui asiaan neutraalisti (ei hyvä eikä huono). Reilu neljännes (27 %) epäili maan hallituksen kyvykkyyttä jo lähtötelineissä.

Lähtöarvioita Rinteen hallituksen kyvyistä hoitaa maan asioita on mahdollista verrata arvioihin Sipilän hallituksen kyvykkyydestä hallituskauden alussa vuonna 2015. Luottamus Rinteen hallitukseen näyttäytyi lähtöruudussa jonkin verran vähäisempänä kuin usko Sipilän hallitukseen vuonna 2015 hallituskauden alussa.

Hallitus-oppositio-asetelma heijastui arvioissa maan hallituksen kyvykkyydestä. Selvä enemmistö hallituspuolueiden kannattajista (65 %) arvioi hallituksen kyvyn hyväksi. Alle kymmenesosa (8 %) oli epäuskoisia. Oppositiopuolueiden kannattajista enemmistö (60 %) ilmoitti, että hallituksen kyky hoitaa maan asioita on erittäin tai melko huono.

Puoluekannan mukaan vakuuttuneimpia hallituksen onnistumisesta olivat SDP:n tukijat (89 %). Vasemmistoliiton kannattajista neljä viidestä (78 %) luotti hallituksen kykyihin ja vihreiden kannattajista kaksi kolmesta (64 %). Keskustan kannattajien usko hallituspohjaan horjui jo lähdön hetkellä. Vain kaksi keskustan tukijaa viidestä (38 %) arvioi Rinteen hallituksen kyvyn hoitaa maan asioita hyväksi. Keskustan kannattajista viidesosa (21 %) oli avoimen epäluuloisia.

Usko oppositioon oli kesäkuussa 2019 suurempaa kuin vuonna 2015

Luottamus opposition kykyyn tarjota vaihtoehtoja maan hallitukselle oli varsin vaatimatonta, jollei peräti surkeaa. Vain reilu neljännes (28 %) uskoi kesäkuussa 2019 opposition kyvyn erittäin tai melko hyväksi. Kolmannes (32 %) epäili opposition kyvykkyyttä.

Kesäkuussa 2019 usko opposition kykyihin oli suurempaa kuin kesällä 2015. Kesäkuussa 2019 opposition kykyihin luotti yli neljännes, kun neljä vuotta aiemmin reilu viidennes.

Oppositiopuolueiden kannattajien enemmistö (59 %) luotti opposition kykyyn tarjota vaihtoehtoja maan hallitukselle. Suurimman oppositiopuolueen, perussuomalaisten, kannattajista kaksi kolmesta (67 %) uskoi opposition kykyihin ja kokoomuksen kannattajista vähän yli puolet (55 %). Hallituspuolueiden kannattajat eivät ymmärrettävästi noteeranneet oppositiota juuri miksiäkään. Keskustan kannattajien parissa ilmeni jonkin verran pelkoja, että oppositio saattaisi sittenkin onnistua.

Enemmistö epäili maan hallituksen talouslinjauksia kesällä 2019

Uskoa maan hallituksen toimintakykyyn selvitettiin kesäkuussa 2019 myös asenneväittämällä. Vastaajat ottivat kantaa kolmeen

maan taloutta sivunneeseen väittämään. Tämän lisäksi heiltä kysyttiin suhtautumista kolmeen sosiaali- ja terveystalouden uudistamista koskeneeseen väitteeseen.

Enemmistö suhtautui varauksellisesti hallituksen talouslinjauksiin. Vain viidesosa (19 %) uskoi työllisyys- ja talouskasvun riittävän paikkaamaan julkisen talouden 1,2 miljardin pysyvien menojen lisäyksen. Enemmistö (52 %) oli epäileväisiä, ja reilu neljännes (28 %) ei pystynyt ottamaan kantaa.

Suomalaisista vain kuudesosa (16 %) uskoi julkisen talouden olevan tasapainossa vuonna 2023. Selvä enemmistö (57 %) ei pitänyt tätä mahdollisena. Julkisen talouden tasapainon saavuttamiseen vuoteen 2023 mennessä eivät uskoneet edes hallituspuolueiden kannattajat. SDP:n tukijoista alle puolet (44 %) arvioi tavoitteen toteutuvan, vihreiden kannattajista neljännes (27 %) sekä keskustan (18 %) ja vasemmistoliiton (20 %) kannattajista vain viidennes.

Enemmistö (55 %) suomalaisista näyttäisi suhtautuvan nuivasti valtion omaisuuden myymiseen käytettäväksi kertaluonteisiin investointeihin ja erilaisiin kokeiluihin. Ainoastaan viidesosa (20 %) vastaajista kannatti vuoden 2019 kesällä valtion omaisuuden myymistä.

Merkillepantavaa tuloksissa oli se, että myös hallituspuolueiden kannattajat suhtautuivat penseästi valtion omaisuuden myymiseen käytettäväksi kertaluonteisiin investointeihin ja erilaisiin kokeiluihin. SDP:n kannattajista noin kolmannes (35 %), keskustan (28 %) ja vihreiden (27 %) kannattajista reilu neljännes sekä vasemmistoliiton tukijoista vain yksi seitsemästä (14 %) suhtautui valtion omaisuuden myymiseen suopeasti. Kaikkien puolueiden kannattajien keskuudessa oli enemmän kielteisiä kuin myönteisiä näkemyksiä.

Hoitotakuun toteutumiseen ei uskota

Eduskuntavaalien 2019 jälkeen muodostetun hallituksen suunnitelmiin on kuulunut sote-uudistuksen toteuttaminen ja perustalon palveluiden saatavuuden parantaminen. Hallituspuolueiden tavoitteena on myös perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentaminen niin, että kiireettömässä tapauksessa hoitoon pääsisi viikon sisällä hoidon tarpeen arvioinnista.

Kesäkuussa 2019 ei kansalaisilla ollut selkeää visiota, miten soten käy kuluvaan vaalikauden aikana. Kaksi viidestä (39 %) uskoi sote-uudistuksen toteutumiseen tällä hallituskaudella. Lähes samansuuruisen joukko (33 %) on epäuskoinen. Yli neljännes ei osannut ottaa kantaa (28 %) tai ei ryhtynyt edes arvailemaan. Hämmennystä selittää se, että sote-uudistusta on yritetty toteuttaa useamman hallituksen toimesta neljäntoista vuoden aikana ja aina se on jäänyt vaiheeseen tai keskeytynyt.

Puoluekanta oli yhteydessä arvioon soten toteutumisesta vaalikauden loppuun mennessä. Enemmistö (54 %) hallituspuolueiden kannattajista oli vakuuttunut soten toteutumisesta. SDP:n kannattajien keskuudessa oli selvästi keskimäärää enemmän niitä, jotka olivat vakuuttuneita (64 %).

Ehdotus sote-palveluiden vastuun siirtämisestä maakunnille aiheutti kummastusta. Ainoastaan reilu neljännes (28 %) kannatti sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun siirtoa kunnilta maakunnille. Kolmannes (33 %) asettui vastarintaan, ja kaksi viidestä (39 %) ei osannut ottaa kantaa. Vuonna 2015 joka toinen kansalainen suhtautui myönteisesti vastuun siirtämiseen kuntaa suuremmille itsehallintoalueille.

Sote-palveluiden järjestämisvastuun siirtäminen kunnilta maakunnille viehätti ainoastaan keskustan kannattajien enemmistöä (61 %). SDP:n kannattajista alle puolet (45 %) suhtautui myönteisesti. Vihreiden ja vasemmistoliiton tukijoiden keskuudessa ehdotuksen kannattajia löytyi noin neljänneksen verran. Perussuomalaisen ja kokoomuksen tukijoista puolet suhtautui kielteisesti.

Reilu neljännes (27 %) kesäkuussa 2019 tutkimukseen osallistuneista oli vakuuttunut lupauksen hoitotakuun laajentamisesta toteutuvan ja vastaisuudessa pääsevän kiireettömässä tapauksessa hoitoon viikon sisällä hoidon tarpeen arvioinnista. Enemmistö (52 %) oli epäuskoisia.

SDP:n kannattajat olivat ainoa puoluekannan mukainen ryhmä, jossa enemmistö (56 %) luotti hoitotakuun tiukennuksen toteutuvan. Enemmistö muiden suurempien puolueiden kannattajista (perussuomalaiset, kokoomus, keskusta) oli epäuskoisia. Vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajien keskuudesta löytyi hieman enemmän epäuskoa kuin luottamusta.

11.2 Suhtautuminen puolueisiin

Kesäkuussa 2019 selvitettiin suomalaisten mielikuvia puolueista. Käsityksiä puolueista luodattiin siten, että vastaajille esitettiin kolme erilaista ominaisuutta ja luonnehdintaa. Vastaajien tuli kunkin esitetyn ominaisuuden kohdalla ilmoittaa kaikki ne puolueet, joita ominaisuus sopii kuvaamaan. Ominaisuudet, joilla puolueita arvioitiin, olivat seuraavat: ”on kaltaiseni ihmisen asialla”, ”pitää pidemmällä tähtäimellä lupauksensa”, ”taitava edistämään yhteiskunnan kokonaisedun kannalta toimivia ratkaisuja”.

Puolueiden kuvaa voidaan tarkastella joko suhteessa itseensä eli vertailemalla eri ominaisuuksien sopivuutta ilmaisevien prosenttilukujen suuruusjärjestystä tai suhteessa muihin puolueisiin. Nämä erilaiset tarkastelunäkökulmat antavat osaksi erilaisen tuloksen siksi, että vaikka jokin ominaisuus osoittautuisi leimalliseksi jollekin puolueelle, se saattaa kuitenkin olla vielä tyyppisempi jollekin muulle puolueelle.

Yksikään puolue ei ollut kesäkuussa 2019 ylivertainen muihin nähden

Puolueet profiloituivat vain rajallisesti toisistaan erottuviksi. Puolueet asemoituivat selkeään järjestykseen ainoastaan kyvykkyydessä olla ihmisen asialla. Samalla kuitenkin epätietoisuutta (ei osaa sanoa) kuten myös luonnehdintojen epäsopevuutta (ei sovi mihinkään puolueeseen) ilmentävien vastauksien osuudet muodostuivat kohtalaisen suuriksi.

Edelleen kävi ilmi, että suurimmat puolueet keräsivät pääosan maininnoista siten, että pienempien puolueiden, RKP ja kristillisdemokraatit, kuvat jäivät vähäverisen ilmeettömiksi. Puolueen koko ja tunnettuus vaikuttavat arvioihin. Ilmiö on tuttu esimerkiksi kuntakuva-tutkimuksista, joissa isommat, tunnetut kunnat saavat osakseen lähes kaikki ominaispiirteet ja tuntemattomammat kunnat jäävät hahmottomiksi sekä hyvässä että pahassa.

Puolueiden kannatusosuudet selittävät huomattavilta osin tulosten eroja. Mikäli suuren puolueen kannattajat ovat taipuvaisia, kuten inhimillistä on, näkemään oman puolueensa myönteisessä valossa, kyseisen puolueen kuva määräytyy merkittävästi jo tämän takia. Mikäli pienpuolueen kannattaja toimii samoin, se ei juuri heijastu tuloksissa.

Nämä tausta-asettamukset huomioon ottaen voidaan yleisellä tasolla todeta, että kisa ”parhaan puolueen” asemasta muodostui kesällä 2019 varsin tasaiseksi. Yksikään puolue ei ollut ylivertainen, mikä osaltaan kielii suomalaisen puoluejärjestelmän pirstoutumisesta. Sama kävi ilmi myös viime eduskuntavaaleissa. Yksikään puolue ei ollut tuntuvasti muita suositumpi.

Kaikkien puolueiden julkikuvan kärkeen kolmesta kysytystä luonnehdinnasta sopi parhaiten ominaisuus ”on kaltaiseni ihmisen asialla”. Tämä leima on puolueissa ennen muuta siksi, että puolueiden kannattajat kokevat oman puolueensa inhimilliseksi – miksi muuten he äänestäisivät puoluetta.

Toisen puolueen mielikuvallinen vahvuus voi olla toisen heikkous

Seuraavassa on tiivistetty yhteenveto päätuloksista jokaisen puolueen osalta erikseen.

Sosialidemokraatit:

SDP:n suhteellisiin mielikuvallisiin vahvuuksiin kuuluu ihmiskeskeisyys. Joka neljäs (25 %) arvioitsija koki SDP:n olevan kaltaistensa ihmisten asialla. Prosenttiluku oli suurempi kuin puolueen eduskuntavaalikannatus. Toisaalta tämä oli tilanne myös kaikkien muiden puolueiden kohdalla. Huomattavan vähän luotettiin siihen, että SDP pitää pidemmällä tähtäyksellä lupauksensa (13 %). Tässä suhteessa muitakaan puolueita ei suuremmin kiiteltu. Viidennes (18 %) arvioi SDP:n olevan taitava edistämään yhteiskunnan kokonaisedun kannalta toimivia ratkaisuja.

Perussuomalaiset:

Reilu viidennes (18 %) vastaajista arvioi puolueen olevan heidän kaltaistensa ihmisten asialla. Tulos oli samaa luokkaa kuin perussuomalaisten kannatus eduskuntavaaleissa. Perussuomalaisten lupauksiin luotettiin enemmän kuin muiden puolueiden vakuutteluihin (15 %) keskimäärin, pois lukien kokoomus. Kokoomuksen kanssa syntyi tasapeli taidossa pitää lupaukset. Kansalaisten mielestä perussuomalaisten jonkinasteinen heikkous on kyky edistää yhteiskunnan kokonaisedun kannalta toimivia ratkaisuja (10 %).

Kokoomus:

Viidennes (20 %) vastaajista uskoi kokoomuksen olevan heidän kaltaistensa ihmisten asialla. Tämä ei ole kokoomuksen varsinainen vahvuus, koska puolue sijoittui tässä suhteessa puoluekentässä neljänneksi suosituimmaksi. Kuudesosa (15 %) arvioi kokoomuksen pitävän pidemmällä tähtäimellä lupauksensa. Tässä asiassa kokoomus asettui ykkössijalle yhdessä perussuomalaisien kanssa. Jaetun ykkössijan kokoomus (18 %) saavutti myös kyvyssä edistää yhteiskunnan kokonaisedun kannalta toimivia ratkaisuja yhdessä SDP:n kanssa.

Keskusta:

Puolueen julkikuva osoittautui käytetyillä mittareilla varsin vaatimattomaksi. Vain kuudesosa (15 %) arvioi puolueen olevan tavallisen ihmisen asialla. Tässä asiassa keskusta hävisi jopa vasemmistoliitolle ja jäi sijalle kuusi. Vain kymmenesosa (10 %) uskoi puolueen pitävän pidemmällä sihdillä lupauksensa. Juurikaan paremmin puolue ei pärjännyt kyvykkyydessä edistää yhteiskunnan kokonaisedun kannalta toimivia ratkaisuja (12 %).

Vihreät:

Neljännes (23 %) vastaajista koki vihreiden olevan heidän kaltaistensa ihmisten asialla. Tässä asiassa vihreät oli toiseksi uskottavin puolue ja hengitti SDP:n niskaan. Hieman keskivertoa paremmin vihreät selviytyi myös kyvyssä pitää lupauksensa ja taidossa edistää yhteiskunnan kokonaisedun kannalta toimivia ratkaisuja.

Vasemmistoliitto:

Vasemmistoliitto oli selvästi kokoaan suurempi yhdessä asiassa. Viidesosa (19 %) arvioi puolueen olevan heidän kaltaistensa ihmisten asialla. Lukema oli enemmän kuin kaksinkertainen puolueen vaalikannatukseen verrattuna. Vähemmän puolue sai tunnustusta kyvyssä pitää lupauksiaan (11 %) ja taidossa edistää yhteiskunnan kokonaisedun kannalta toimivia ratkaisuja (11 %).

RKP ja kristillisdemokraatit:

Puolueet jäivät ”jumbosijoille” jokaisessa kolmessa arviossa. Kokoaan suurempia puolueet olivat silloin, kun kysyttiin kykyä toimia

tavallisen ihmisen asian puolesta. Noin kymmenesosa vastaajista luotti näihin puolueisiin tässä suhteessa. Lupauksien pitämisessä ja taidossa edistää yhteiskunnan kokonaisedun kannalta toimivia ratkaisuja molemmat puolueet selviytyivät juuri ja juuri kokoon-
sa nähden kuivin jaloin.

Neljän puolueen tasainen kärki

Kokonaisimagon osalta (kolmen ominaisuuden keskiarvot) puolueet asettuivat järjestykseen, mutta neljän kärki pakkaantui lähelle toisiaan. SDP asettui kokonaisimagoissa mahdollisimman niukasti kokoomuksen edelle. Heti kokoomuksen takana kurkottelivat vihreät ja perussuomalaiset. Vasemmistoliitto rynni tällä tavalla tarkasteltuna keskustan edelle. RKP ja kristillisdemokraatit muodostivat tasaisen kaksikon rankingin tyvipäähän.

Tuloksia voi tarkastella myös siten, että ominaisuuksien keskiarvoista vähennetään puolueen vaalikannatus viime eduskuntavaaleissa. Tällä tavalla tarkasteltuna parhaiten selviytyivät vihreät ja vasemmistoliitto. Tulos kielii siitä, että näihin puolueisiin kohdentuu keskimäärää enemmän vierassympatioita (sympatiaa muiden puolueiden kannattajilta).

Kokonaisimagon ja puolueen vaalikannatuksen erotus

(missä määrin kokonaisimago poikkeaa vaalikannatuksesta) %

Vihreät	+5,7 %
Vasemmistoliitto	+5,5 %
RKP	+2,6 %
Kristillisdemokraatit	+2,5 %
SDP	+0,9 %
Kokoomus	+0,6 %
Keskusta	-1,7 %
Perussuomalaiset	-1,9 %

Puolueiden kannattajien välillä ilmeni jonkin verran eroja suhtautumisessa omaan puolueeseen. SDP nousi kokonaisimagoiltaan (kolmen ominaisuuden keskiarvot) parhaaksi kannattajien keskuudessa. Kokoomus hengitti heti SDP:n perässä. Vasemmistoliitto, keskusta ja vihreät jäivät kannattajien parissa kolmen suurimman puolueen taakse.

Puolueisiin sopivat ominaisuudet: ”Kokonaisimagot” kannattajien keskuudessa (kolmen ominaisuuden keskiarvot)	(%)
SDP	76 %
Kokoomus	74 %
Perussuomalaiset	70 %
Vasemmistoliitto	65 %
Keskusta	64 %
Vihreät	63 %

Muista puoluekannan mukaisista tuloksista voi todeta, että etenkin keskustan, vihreiden ja vasemmistoliiton tukijat olivat muita vähemmän vakuuttuneita siitä, että omat puolueet kykenevät pidemmällä sihdillä pitämään lupauksiaan.

11.3 Vaalien jälkeiseen hallitukseen kohdistuneet odotukset

Sosiaali- ja terveyspalveluiden hoidon saannin turvaaminen koettiin eduskuntavaalien jälkeen tärkeistä tavoitteista tärkeimmäksi

Politiikan tavoitteisiin kohdistuvia odotuksia selvitettiin viikko vuoden 2019 eduskuntavaalien jälkeen kysymyssarjalla, jonka näkökulma oli sidottu eduskuntavaalien seurauksena syntyvän uuden hallituksen toimintaan. Vastaajilta kysyttiin, miten erilaisten asioiden tulisi vastaisuudessa painottua hallituksen toiminnassa verrattuna maassamme viime vuosina harjoitettuun hallituspolitiikkaan.

Kansalaisten tavoitteet asettuivat tasaisesti laskevaan järjestykseen. Ylivertaista ykkösasiaa ei ollut, vaan odotukset hajaantuivat moniin erilaisiin asioihin. Kokonaisuutena kansalaisten toivelista oli mittava ja vaativa. Hyvinvointipalvelut pitäisi turvata ja samanaikaisesti hillitä ilmastonmuutosta sekä maan velkaantumista.

Yleiskuva odotuksista syntyy tarkastelemalla toivelistan kärkeä ja tyveä. Kaikkein tärkeimmäksi koettiin sosiaali- ja terveyspalveluiden hoidon saannin turvaaminen (71 % toivoi painottuvan nykyistä enemmän). Suuren painon saivat myös koulutuksen

voimavarojen turvaaminen (70 %), rikollisuuden torjunta (65 %), julkisten palveluiden uudistaminen/tehostaminen (65 %), sosiaaliturvan väärinkäytön estäminen (63 %), kuntien talouden ja palveluiden turvaaminen (57 %) sekä energian saannin turvaaminen (56 %). Tärkeiden asioiden joukkoon kuuluivat myös maaseudun ja haja-asutusalueiden ongelmien helpottaminen (55 %) sekä ilmastonmuutoksen torjunta (54 %).

Listan tyveen asettuivat talouden ja investointien vauhdittaminen lainanottoa lisäämällä sekä julkisten palveluiden ulkoistaminen. Asioita, joita moni halusi painottaa vastaisuudessa nykyistä vähemmän, olivat edellä mainittujen lisäksi ulkomaalaisten maahanmuuton kannustaminen, Nato-jäsenyyden edistäminen sekä maakuntaitsehallinnon toteuttaminen.

Saatuja tuloksia voi tulkita siten, että moniin hyvinvointitavoitteisiin kohdentuu runsaasti odotuksia. Suomalaiset kaipaavat riittävän sosiaaliturvan ohella fyysistä turvaa ja sosiaaliturvan kontrollia. Kritiikin rinnalla monien asioiden haluttaisiin kuitenkin jatkuvan kuten ennenkin. Suuria painopisteen muutoksia tai panostuksia ei toivota Suomen ja Venäjän kahdenvälisiin suhteisiin, sitoutumiseen EU:n yhteiseen päätöksentekoon ja Suomen kansainväliseen luottoluokitukseen.

Osa kevään 2019 kysymyksenasetteluista oli sellaisia, joita on testattu aiemmin. Näkemykset muuttuivat vuodesta 2015 jonkin verran. Aiempaa hieman enemmän suomalaiset odottivat toimia koulutuksen, tieteen, taiteen ja kulttuurin tukemiseksi, rikollisuuden torjumiseksi sekä luonnon ja ympäristön suojelemiseksi. Aiempaa vähemmän odotuksia kohdentui julkisten palveluiden ulkoistamiseen.

Puolueiden kannattajien näkemyksiä

Verrattaessa eri puolueiden kannattajien näkemyksiä toisiinsa muotoutuivat toivelistat osittain erilaisiksi. Muutamien tavoitteiden osalta vallitsi kuitenkin melko pitkälle menevä harmonia. Sosiaali- ja terveystalouden hoidon saannin sekä koulutuksen voimavarojen turvaamisesta vallitsi yksimielisyys. Ilmastonmuutoksen torjunta kuului kärkipään tavoitteisiin oikeastaan vain SDP:n, vihreiden, vasemmistoliiton ja RKP:n kannattajien keskuudessa.

Perussuomalaisten, kokoomuksen ja keskustan kannattajien listalla kärkipään toiveita olivat rikollisuuden torjunta ja sosiaali-etuuksien väärinkäytön ehkäisy. Näiden puolueiden kannattajat löysivät toisensa myös tavoitteessa hillitä valtion velkaantumista.

Kun tarkasteluun poimittiin puolueiden kannattajien poikkeamat keskiarvosta, kävi ilmi, että sosialidemokraattien kannattajat sijoittuvat lähelle väestön keskimääräistä suhtautumista. Suhteellisesti odotetuin asia oli tuloerojen vähentäminen. Työelämän joustavuuden ja paikallisen sopimisen edistämiseen kohdentui vähemmän vaateita. Innottomuutta ilmeni myös velkaantumisen hillitsemiseksi.

Perussuomalaisten profiili ei tuottanut yllätyksiä. Keskimääräistä selvästi vahvemmin ajettujen asioiden joukkoon kohosi ulkomaalaislakien ja -politiikan tiukentaminen. Myös rikollisuuden torjunta oli keskimäärää tärkeämpi asia. Ilmastomuutoksen torjunta, maahanmuuton edistäminen ja sitoutuminen EU:n yhteiseen päätöksentekoon maistuivat pahalta.

Kokoomuksen kannattajat erosivat näkyvästi muusta joukosta. Suurimmat irtiotot väestön keskiarvosta koskivat Nato-jäsenyyttä, julkisten palveluiden ulkoistamista, työelämän joustoja ja sosiaaliturvan vastikkeellisuutta. Samalla tuloerojen kaventaminen ja perustulon kehittäminen jäivät keskimääräistä vähemmän kaivatuiksi tavoitteiksi.

Keskustan kannattajien erot koko väestöön jäivät melko laihoiksi SDP:n tapaan. Suhteellisesti voimakkaimmin haviteltu tavoite oli maakuntauudistuksen toteuttaminen. Hieman keskimääräistä pienemmän painoarvon ryhmältä saivat palkansaajien turvan parantaminen sekä luonnon- ja ympäristönsuojelu.

Vihreiden profiili oli poikkeava. Ilmastomuutoksen torjunnan, ympäristönsuojelun, perustulon ja maahanmuuton edistämiseen kohdentui paljon toiveita. Keskimääräistä vähemmän ryhmä halusi edistää talouden ja investointien vauhdittamista lainanotolla sekä verotuksen alentamista.

Vasemmistoliiton profiili loittoni selvästi väestön keskiarvosta. Se oli lähes käänteiskuva perussuomalaisten ja kokoomuksen profilista. Suhteellisesti tavoiteltavinta oli perustulon edistäminen, ilmastomuutoksen torjunta, taiteen ja kulttuurin tukeminen sekä tuloerojen kaventaminen. Ulkomaalaispolitiikan tiukentaminen,

julkisten menojen vähentäminen, Nato-jäsenyys ja sosiaaliturvan vastikkeellisuuden lisääminen olivat asioita, joihin suhtauduttiin kielteisesti.

11.4 Puolue- ja ehdokasvalinnan perusteet viime eduskuntavaaleissa

Äänestäjille puolue on tärkeämpi kuin ehdokas

Helmikuussa 2019 kaksi kuukautta ennen eduskuntavaaleja ja heti eduskuntavaalien jälkeen kurkistettiin äänestyskäyttäytymiseen eduskuntavaaleissa. Vastaajilta tiedusteltiin, poimisiko eduskuntavaaleissa ehdokkaan välittämättä puoluekannasta vai valitsisiko ensin puolueen ja sen listoilta parhaan ehdokkaan.

Puolue oli eduskuntavaaleissa tärkeämpi kuin ehdokas. Enemmistö (61 %) ilmoitti eduskuntavaalien alla valitsevansa ensin puolueen ja sen listoilta parhaan ehdokkaan. Reilu neljännes (26 %) uskoi valitsevansa parhaan ehdokkaan välittämättä puoluekannasta. Vuonna 2015 eduskuntavaalien alla toteutetussa vastaavassa tutkimuksessa tulokset olivat täsmälleen samat kuin vuonna 2019 toteutetussa. Tässä asiassa ei siis tapahtunut minkäänlaista muutosta.

Ehdokasvalintaa painottavia löytyi keskimäärää jonkin verran enemmän eläkeikää lähestyvien, alempien toimihenkilöiden ja työntekijöiden parista. Leimallisesti nämä ihmiset olivat vähemmän varmoja puoluekannastaan ja epävarmoja äänestämisestä eduskuntavaaleissa.

Puoluekannan mukaan tarkasteltuna kävi ilmi se, että SDP:n ja vihreiden kannattajien keskuudessa oli muita enemmän niitä, jotka uskoivat ennen vaaleja valitsevansa ehdokkaan riippumatta puoluekannasta. Kokoomuksen ja vasemmistoliiton tukijat olivat muita useammin taipuvaisia valitsemaan ensin puolueen ja etsimään sen listoilta parhaan ehdokkaan.

Kevään 2019 eduskuntavaalien jälkeen toteutetussa tutkimuksessa äänestäneiltä tiedusteltiin, miten he oikeasti menettelivät ratkaisuja tehdessään. Enemmän kuin kaksi kolmesta (69 %) äänestäneestä sanoi valinneensa ensin puolueen ja sen listoilta parhaan ehdokkaan. Puoluevalinnan painoarvo siis tositilanteessa

voimistui siihen nähden, mitä ennen vaaleja ihmiset arvioivat. Tämä selittyy sillä, että ehdokasvalintaa tärkeänä pitävistä useampi jätti äänestämättä vaaleissa.

Haussa oli uskottava, tärkeitä asioita ajava, kursailematon ehdokas

Ennen vuoden 2019 eduskuntavaaleja toteutetussa tutkimuksessa tiedusteltiin vastaajilta myös ehdokas- ja puoluevalinnan perusteita. Vastaajaa pyydettiin valitsemaan korkeintaan viisi tärkeintä ehdokasvalintaan vaikuttavaa tekijää. Vastaava kysymys esitettiin puoluevalinnan perusteista ja vastaajia pyydettiin valitsemaan korkeintaan viisi tärkeintä asiaa.

Ehdokasvalinnan osalta yleiskuva muodostui sellaiseksi, että monella asialla arvioitiin olevan vähemmän merkitystä ja vain parilla kolmella seikalla näytti olevan todella paljon. Selvästi merkittävimmät tekijät olivat ehdokkaan uskottavuus ja luotettavuus (68 % valitsi viiden tärkeimmän joukkoon), kyky ajaa ja puolustaa yhteiskunnan kehityksen kannalta tärkeitä asioita (68 %) sekä selkeä käsitys ehdokkaasta henkilönä ja ihmisenä (42 %).

Tutkimus ei suoraan antanut vastauksia siihen, miten ehdokkaasta saadaan uskottava ja luotettava, josta äänestäjällä on vielä selkeä käsitys henkilönä. Uskottava ehdokas on yhdistelmä monia eri ominaisuuksia. Hänen tulisi edustaa sellaista arvomaailmaa ja asioita kuin äänestäjänkin. Tämän lisäksi poliittisesta kokemuksesta ja mediajulkisuudesta on hyötyä. Haitaksi ei ole sekään, että ehdokas on kotikunnasta tai lähialueelta ja hänellä on etukäteen arvioituna mahdollisuuksia tulla valituksi.

Osalle äänestäjistä (20 %) vaalikoneen tarjoama tieto kuului tärkeimpien valintakriteerien joukkoon. Tämä luonnollisesti on omiaan helpottamaan ratkaisua, jos ei ole etukäetietoa ehdokkaan suhtautumisesta äänestäjien kannalta tärkeisiin asiakysymyksiin. Vaalikone saattaa olla ehdokasvalinnassa jopa ratkaiseva tekijä niiden kohdalla, jotka ovat nuorinta osaa väestöstä ja ovat epävarmoja äänestämässä käymisestään.

Vuonna 2015 kysymys ehdokasvalinnan perusteista esitettiin vain niille, jotka poimivat sopivan ehdokkaan ennen puoluetta. Vuonna 2019 kysymys esitettiin kaikille. Muutostarkastelu aiempaan

toteutettiin vain vertailukelpoisessa kohdejoukossa. Näkemykset tärkeimmistä ehdokasvalintaan vaikuttavista tekijöistä eivät juurikaan muuttuneet vuodesta 2015. Ehdokkaan kyky kommunikoida rohkeasti ja värikkäästi koettiin jonkin verran aiempaa tärkeämmäksi asiaksi. Ehdokas tuli tutuksi kursailemattomien linjausten kautta.

Mitkä sitten ovat yhteiskunnan kehityksen kannalta tärkeitä asioita, joita pidetään tärkeinä ehdokkaan valintaperusteina? Tästä on mahdollista saada vihjeitä joulukuussa 2018 toteutetusta Ilmapuntari-tutkimuksesta, jossa selvitettiin äänestäjien näkemyksiä tärkeimmistä vaaliteemoista. Tällaisiin tärkeistä tärkeimpiin asioihin kuuluivat ennen muuta terveystalvelut, vanhusten hoito ja nuorten syrjäytyminen.

Puolueen linja asiakysymyksissä korostui verrattuna vuoteen 2015

Puoluevalinnan perustelujen kärki osoitti, että puolueiden julkituomilla arvoilla ja mielikuvilla niiden harjoittamasta politiikasta oli paljon merkitystä. Enemmistö vastaajista ilmoitti, että puolueen arvomaailma kuului tärkeimpien valintatekijöiden joukkoon (59 % valitsi viiden tärkeimmän joukkoon). Noin kaksi viidestä painotti ratkaisuisissaan puolueen hyviä linjauksia asiakysymyksissä (43 %) ja sitä, että puolueella on päteviä ihmisiä tekemään valtakunnallisia päätöksiä (38 %).

Vähemmän keskeisiä, joskaan ei merkityksettömiä, olivat paikalliset kiistakysymykset, halu näpäyttää päättäjiä ja pärjääminen vaaliteenteissä. Jos kuitenkin yksi kymmenestä arvioi edellä mainitut ratkaiseviksi tekijöiksi, saattoi niillä olla huomattava vaikutus vaalituloksen kannalta.

Kyselytutkimuksen keinoin ei ole yksinkertaista jäsentää tarkasti puoluevalinnan perusteita ja syitä. Valintoihin vaikuttavat tekijät ovat moninaisia ja päällekkäisiä. Tuloksista kuitenkin kävi ilmi se, että puolueen arvojen tulisi vastata äänestäjän arvomaailmaa, asiakysymyksissä pitäisi kyetä vastaamaan kansalaisten odotuksiin ja pystyä vaalimaan sen sosiaaliryhmän etuja, johon äänestäjä kokee kuuluvansa. Puolueen toiminta edellisen neljän vuoden aikana ei saisi olla ristiriidassa kannattajan odotusten kanssa.

Suhteellisen monen vastaajan mielestä tärkeimpiin puoluevalinnan perusteisiin kuului halu vaikuttaa tulevan hallituksen kokoonpanoon (23 %). Ikääntyneet, eläkeläiset, yrittäjät sekä kokoomuksen ja SDP:n kannattajat halusivat puoluevalinnallaan vaikuttaa maan seuraavan hallituksen koostumukseen. Tätä teki-jää tähdensivät keskimäärää enemmän myös ne, jotka olivat var-mimpia äänestämässä käymisestä eduskuntavaaleissa.

Puoluekannasta epävarmat äänestäjät kiinnittävät huomiota puolueen vaalilupauksiin

Puoluekannan mukaiset erot olivat tuntuvia. Seuraavaan on koottu puolueittain ne valintatekijät, joita kannattajat pitivät kes-kimäärää tärkeämpinä asioina ratkaisuja tehdessään.

Keskustan kannattajat pitivät keskimäärää tärkeämpänä:

- Puolueella on hyvä puheenjohtaja
- On puolueen vakituinen, uskollinen kannattaja
- Puolueella on monia päteviä ihmisiä tekemään valtakunnallisia päätöksiä
- Puolueen toiminta neljän vuoden aikana

Perussuomalaisten kannattajat pitivät keskimäärää tärkeämpänä:

- Puolueella on hyvä linja monissa viime aikoina esillä olleissa asiakysymyksissä
- Halu näpäyttää hallitusvastuussa olevia

Kokoomuksen kannattajat pitivät keskimäärää tärkeämpänä:

- On puolueen vakituinen, uskollinen kannattaja
- Puolueella on monia päteviä ihmisiä tekemään valtakunnallisia päätöksiä
- Halu vaikuttaa pääministerivalintaan
- Halu vaikuttaa maan tulevaan hallituskoostumukseen

SDP:n kannattajat pitivät keskimäärää tärkeämpänä:

- Puolue ajaa sen ammatti- tai sosiaaliryhmän etuja, johon itse kuuluu
- Halu vaikuttaa maan tulevaan hallituskoostumukseen

- Halu vaikuttaa pääministerin valintaan
- Halu näpäyttää hallitusvastuussa olevia

Vihreiden kannattajat pitivät keskimäärää tärkeämpänä:

- Puolueen arvomaailma
- Puolueen lupaukset tulevalle neljälle vuodelle
- Puolueella on monia päteviä ihmisiä tekemään valtakunnallisia päätöksiä
- Puolueella on hyvä linja monissa viime aikoina esillä olleissa asiakysymyksissä

Vasemmistoliiton kannattajat pitivät keskimäärää tärkeämpänä:

- Puolueen arvomaailma
- Puolue ajaa sen ammatti- tai sosiaaliryhmän etuja, johon itse kuuluu
- Puolueella on hyvä linja monissa viime aikoina esillä olleissa asiakysymyksissä
- Puolueen toiminta neljän vuoden aikana

Puoluekannastaan epävarmat pitivät keskimäärää tärkeämpänä:

- Puolueen lupaukset tulevalle neljälle vuodelle
- Puolueen linja jossain paikallisessa kiistakysymyksessä tai asiassa
- Puolueen toiminta neljän vuoden aikana
- Puolueen edustajien esiintyminen julkisuudessa ja vaaliteisteissä

Näkemykset tärkeimmistä puoluevalintaan vaikuttavista tekijöistä eivät kovin suuresti muuttuneet vuodesta 2015. Kovinkaan monen tekijän painoarvo ei lisääntynyt, pikemminkin päinvastoin. Vastaajat valitsivat vuoden 2019 eduskuntavaalien alla listalta aiempaa vähemmän todella tärkeitä puoluevalinnan perusteita kuin vuonna 2015. Vuonna 2019 korostui puoluevalinnassa aiempaa voimakkaammin oikeastaan vain puolueen linja vaalien alla olleisiin asiakysymyksiin (vanhusten hoito, ilmastonmuutos ja turvapaikanhakijat), halu näpäyttää hallitusvastuussa olevia ja toive pääministerin vaihtamiseksi.

11.5 Puolueiden sijoittuminen oikeisto-vasemmisto-akselille

Puolueiden välisiä eroja on perinteisesti havainnollistettu vasemmiston ja oikeiston käsitteillä. Jako vasemmistoon ja oikeistoon vaikuttaa edelleenkin puolueiden välisen kilpailun taustalla, vaikka puolueiden kannattajakuntien on pitkässä juoksussa todettu siirtyneen lähemmäs toisiaan.

Helmikuussa 2019 selvitettiin suomalaisten näkemyksiä puolueiden sijoittumista vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudelle. Tutkimuksessa vastaajat ottivat kantaa puolueisiin ja ryhmittymiin, jotka ovat edustettuina maamme eduskunnassa.

Kuusi puoluetta/ryhmittymää oikeistossa, kaksi keskustaoikeistossa ja kolme vasemmistossa

Tutkimuksessa vastaajia pyydettiin sijoittamaan eduskunnassa edustettuina olevat puolueet viisiportaiselle vasemmisto-oikeisto-akselille. Tuloksia voi tarkastella monella eri tavalla. Mikäli tarkastelussa otetaan huomioon vain kantaa ottaneet, enemmistö arvioi kuuden ryhmittymän yhdestätoista sijoittuvan enemmän tai vähemmän oikealle. Kahden puolueen voitaisiin tulkita sijoittuvan keskustaan tai pikemminkin keskustaoikeistoon ja kolmen vasemmistoon.

Eniten oikealle sijoittuivat kokoomus ja Liike Nyt. Tämän jälkeen järjestyksessä tulivat RKP, perussuomalaiset, kristillisdemokraatit ja siniset. Keskusta ja seitsemän tähden liike (tähtiliike) asemoitiin perin samanlaisina, lähellä asteikon keskipistettä olevina puolueina. Vasemmistoliitto oli vastaajien mielestä vasemmistolaisin, tuntuvasti erillään SDP:stä ja vihreistä.

Puolueet on mahdollista vastausten perusteella luokitella seuraavasti. Vasemmistoliitto, SDP ja vihreät ovat enemmistön mielestä vasemmistopuolueita. Keskustaa ja tähtiliikettä voitaisiin luonnehtia puolestaan keskustaoikeistolaisiksi puolueiksi. Loput kuusi poliittista ryhmittymää (siniset, kristillisdemokraatit, perussuomalaiset, RKP, Liike Nyt ja kokoomus) ovat enemmistön mielestä enemmän tai vähemmän poliittiseen oikeistoon sijoittuvia.

Miten kansalaiset sijoittavat puolueet vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudelle niiden keskuudessa, jotka ovat kyenneet arvioimaan puoluetta/ryhmittymää (alkuperäinen asteikko 1–5)?

	Vasemmalle	Keskelle	Oikealle	Keskiarvo
	%	%	%	ka.
KOK	6	10	85	4,3
Liike Nyt	5	20	75	4,1
RKP	7	24	69	3,8
PS	11	28	61	3,8
KD	8	34	58	3,7
Siniset	12	30	59	3,7
KESK	6	49	46	3,5
Tähtiliike	16	47	37	3,3
VIHR	56	32	13	2,4
SDP	71	24	4	2,2
VAS	95	3	1	1,3

Huomattava osa vastaajista ei kyennyt sijoittamaan eri poliittisia ryhmiä lainkaan vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudelle. Eniten tuotti tuskia sijoittaa ulottuvuudelle Liike Nyt (38 % ei kyennyt ottamaan kantaa) ja tähtiliike (48 %). Muiden poliittisten ryhmien osalta ei osaa sanoa -vastausten osuus vaihteli 12–20 prosentin välillä. Helpointa kansalaisille oli arvioida vasemmistoliittoa – vain reilu kymmenesosa (12 %) ei osannut sijoittaa puoluetta asteikolle.

Vasemmistopuolueiden kannattajat arvioivat puolueensa olevan enemmän vasemmalla kuin he itse

Eri puolueiden kannattajat asemoivat puolueensa vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudelle kutakuinkin samalla tavoin kuin väestö keskimäärin. Eräitä poikkeamia kuitenkin löytyi. Perussuomalaisten tukijat eivät kokeneet oman puolueensa olevan aivan niin oikealla kuin maan väestö keskimäärin näki asian olevan. Perussuomalaisten tukijoista kaksi viidestä sijoitti puolueen poliittiseen oikeistoon, kun koko väestöstä yli puolet. Vihreiden kannattajat eivät pitäneet puoluettaan aivan samassa määrin vasemmistoon kuuluvana kuin kansa keskimäärin. Vihreiden kannattajista

kaksi viidestä asemoi puolueensa vasemmistoon, kun koko väestöstä näin ajatteli joka toinen.

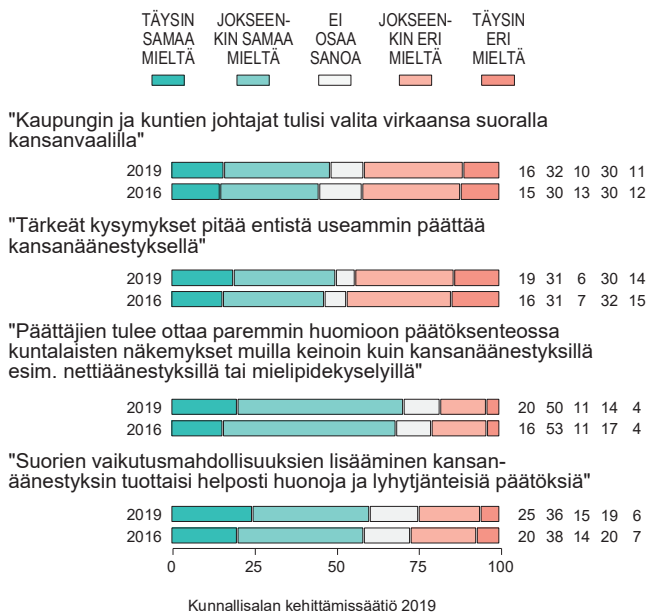
Joulukuussa 2018 toteutetussa Ilmapuntari-tutkimuksessa kysyttiin, miten vastaajat sijoittavat itsensä vasemmisto-oikeistoulottuudelle. Puolueiden kannattajien arvioita omasta itsestään on mahdollista verrata heidän näkemyksiinsä puolueen sijainnista. Tuloksista käy ilmi, että kannattajat sijoittivat itsensä aika liki pistettä, mihin asemoivat kannattamansa puolueen ulottuvuudella. Muutaman puolueen osalta on kuitenkin havaittavissa jonkinasteista poikkeamaa tästä. SDP:n ja vasemmistoliiton kannattajat eivät sijoittaneet itseään aivan niin vasemmalle kuin otaksuivat kannattamansa puolueen paikantuvan.

Keskustan kannattajat olivat hitusen enemmän oikealla kuin se, mihin asemoivat oman puolueensa. Kokoomuksen, perussuomalaisen ja vihreiden kannattajien itsearvio oli lähes sama kuin se, mihin olettivat kannattamansa puolueen sijoittuvan.

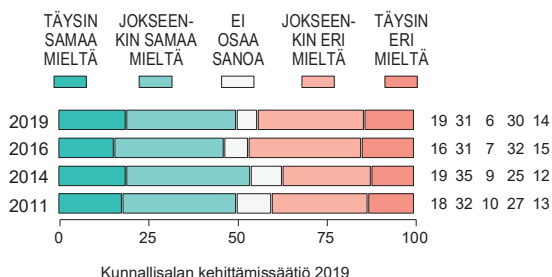
Kuvio 1. SUHTAUTUMINEN KUNTIA JA YHTEISKUNTAA KOSKE-
VIIN VÄITTÄMIIN (%).

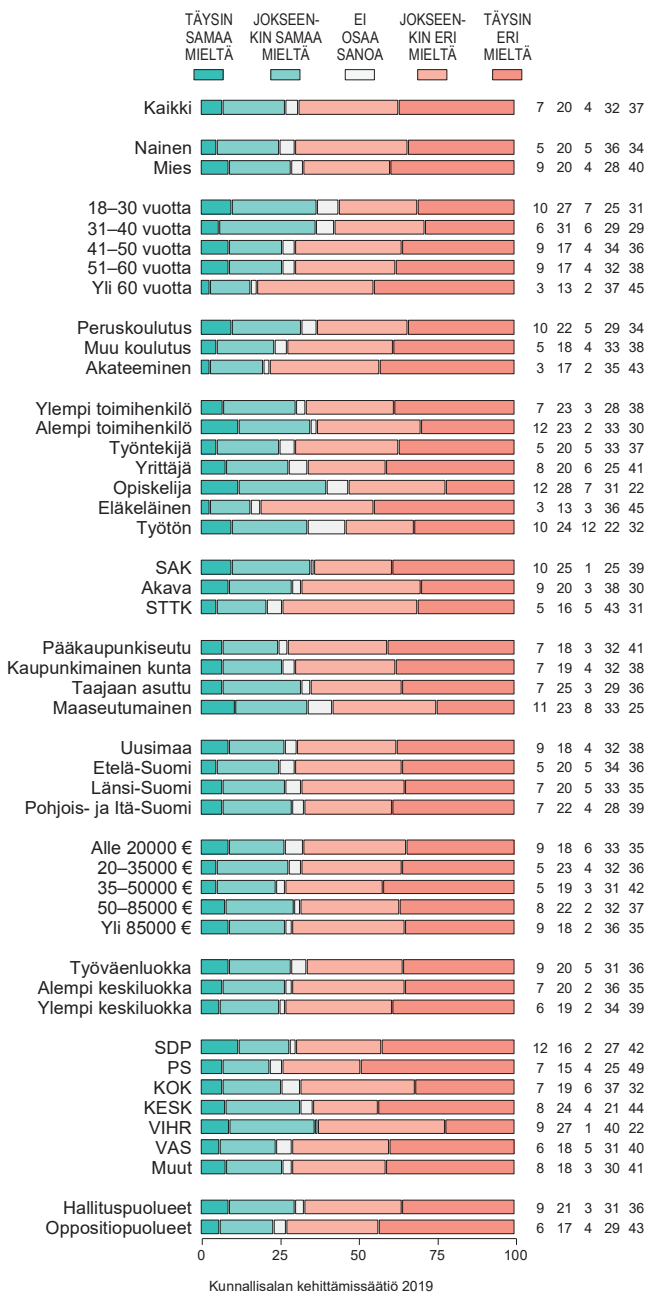
Kuvio 2. SUHTAUTUMINEN KUNTIA JA YHTEISKUNTAA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN VUOSINA 2016 JA 2019 (%).

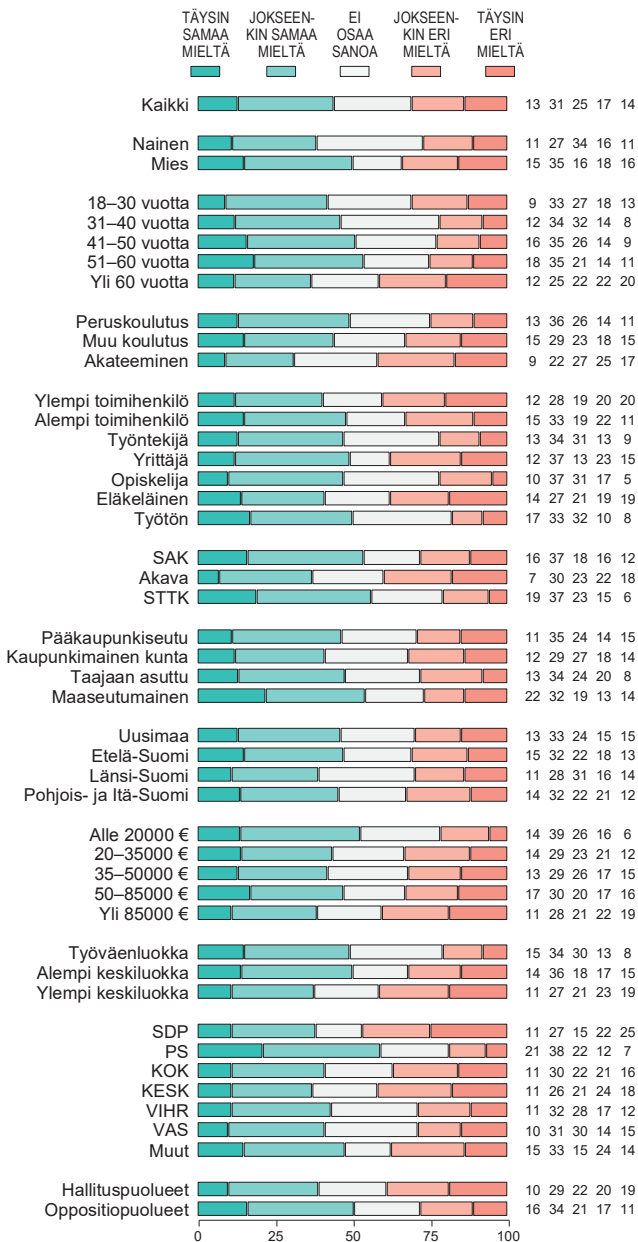
Kuvio 3. "Tärkeät [yhteiskunnalliset] kysymykset pitäisi entistä useammin päättää kansanäänestyksellä" (%).

Kuvio 4. "Äänestysikäraja tulisi laskea 16 vuoteen" (%).

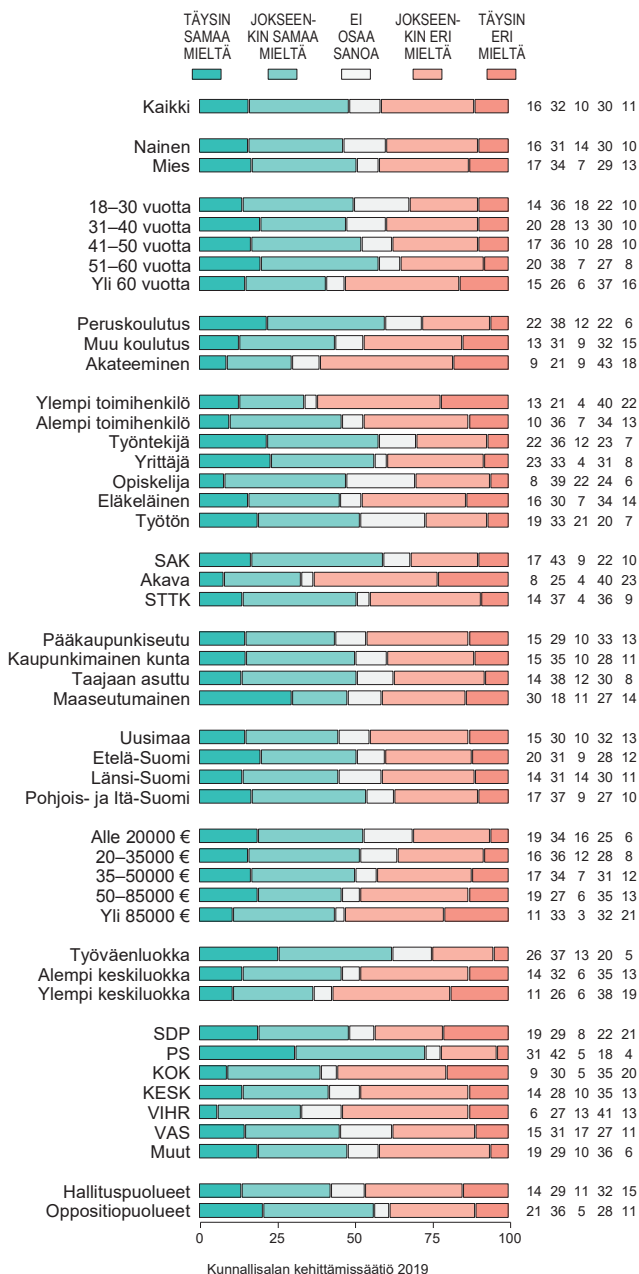

Kuvio 5. "Puoluetuki tulisi korvata politiikkasetelillä, jonka äänioikeutetut voisivat vuosittain käyttää haluamallaan tavalla poliittisen toiminnan tukemiseen" (%).

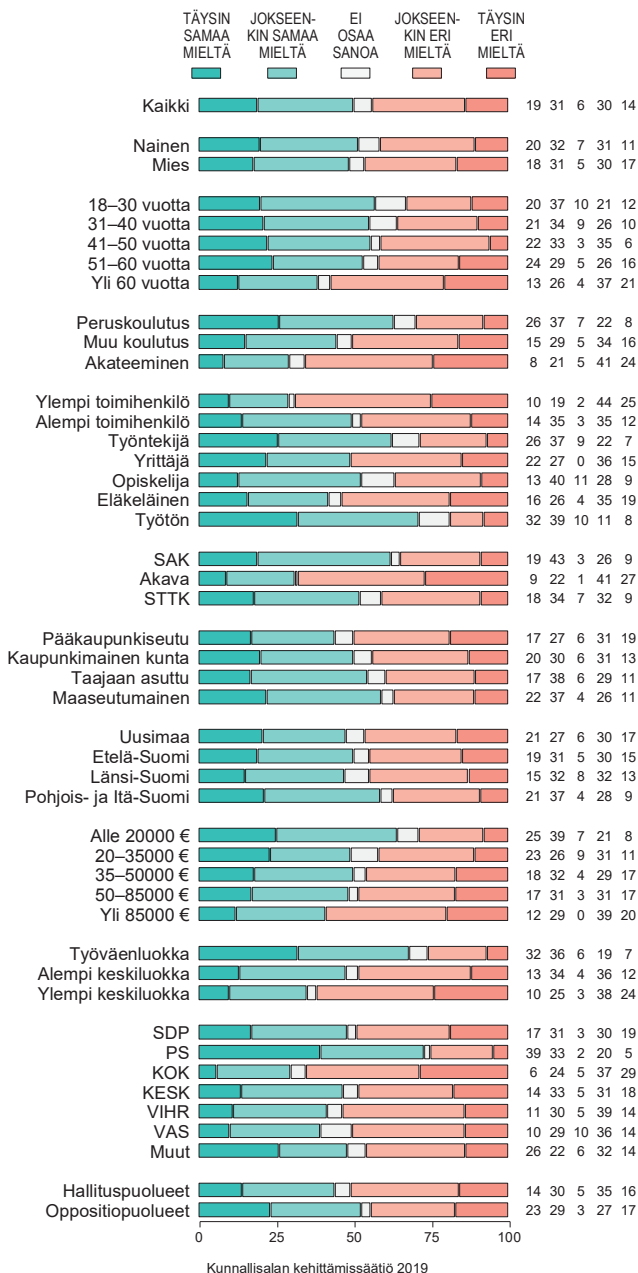

Kunnalisalan kehittämissäätiö 2019

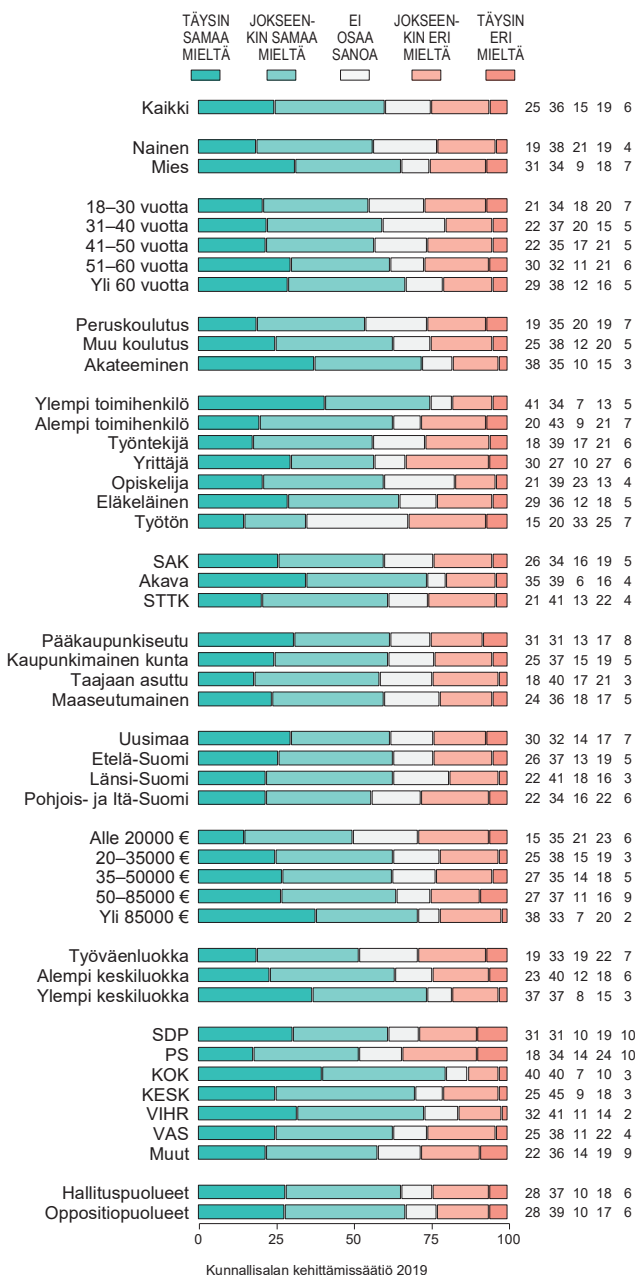
Kuvio 6. "Kaupungin ja kuntien johtajat tulisi valita virkaansa suoralla kansanvaalilla" (%).

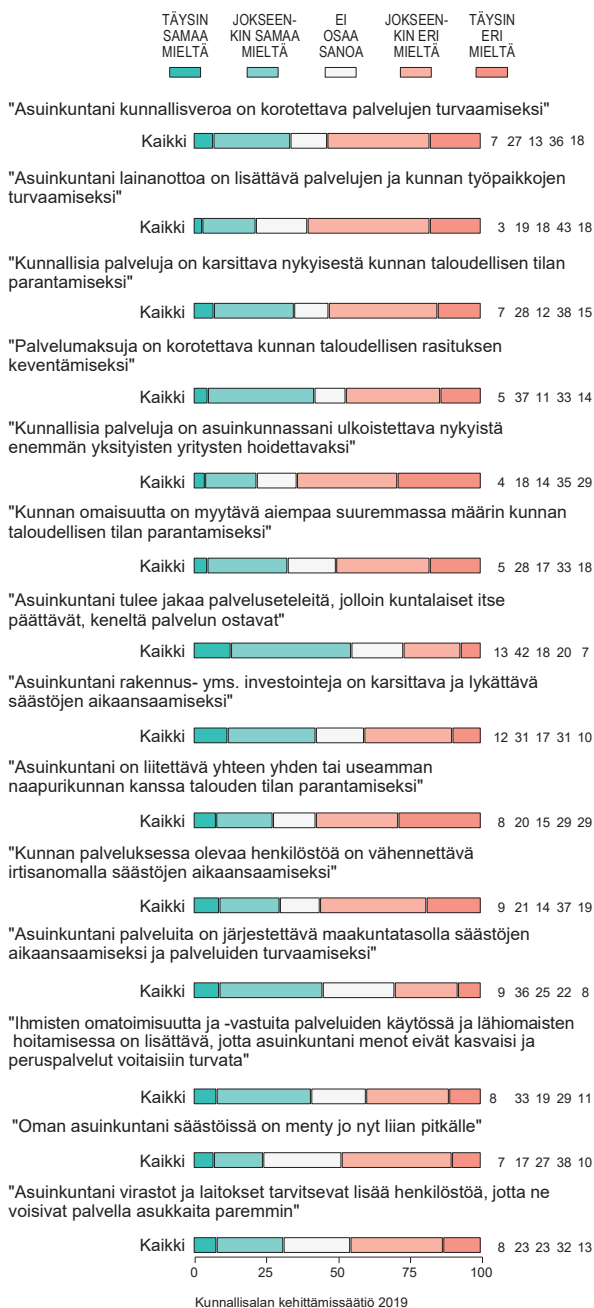
Kuvio 7. "Tärkeät kysymykset pitää entistä useammin päättää kansanäänestyksellä" (%).

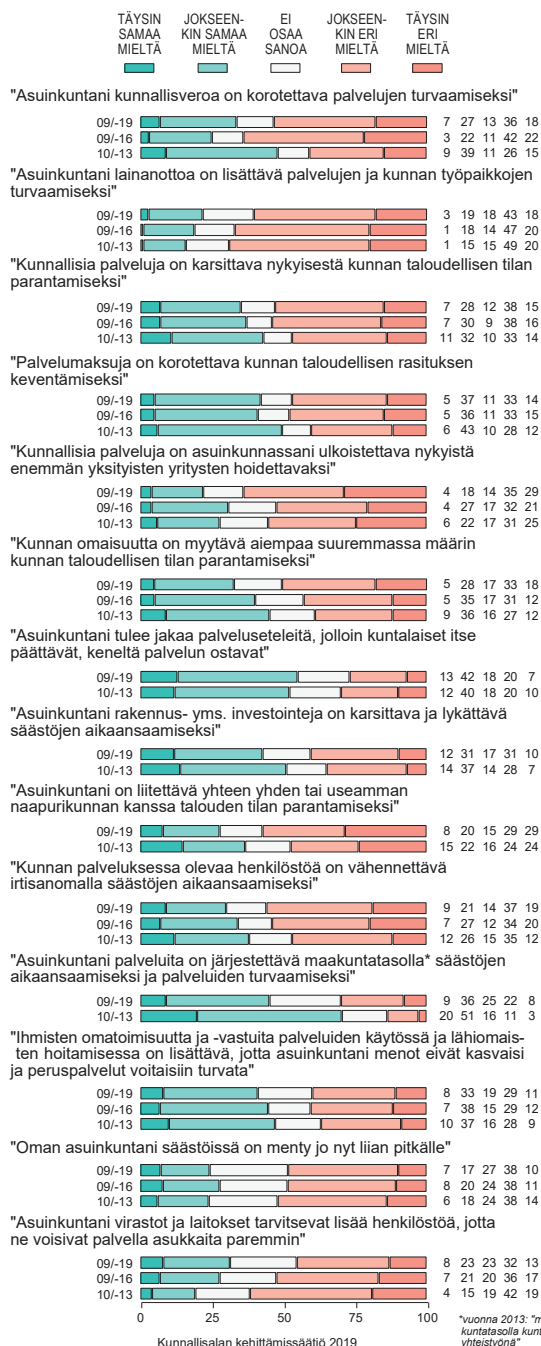
Kuvio 8. "Suorien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen kansanäänestyksin tuottaisi helposti huonoja ja lyhytjänteisiä päätöksiä" (%).

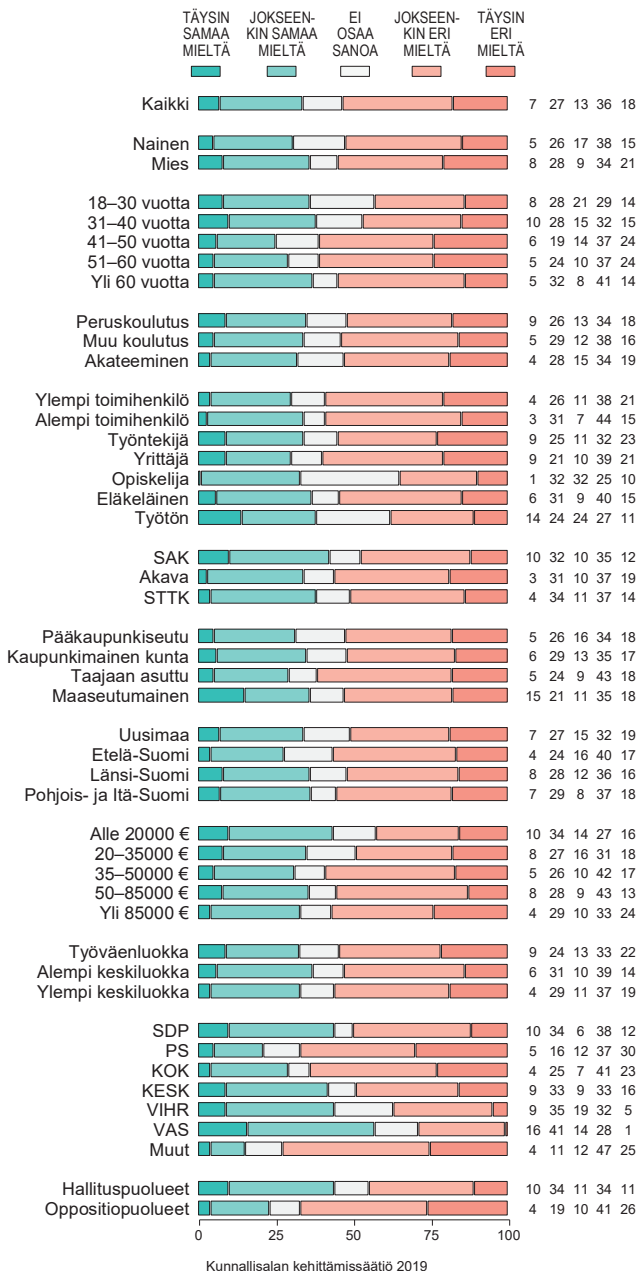
Kuvio 9. SUHTAUTUMINEN KUNTIEN PALVELUJA, TALOUTTA JA TYÖLLISYYTTÄ KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

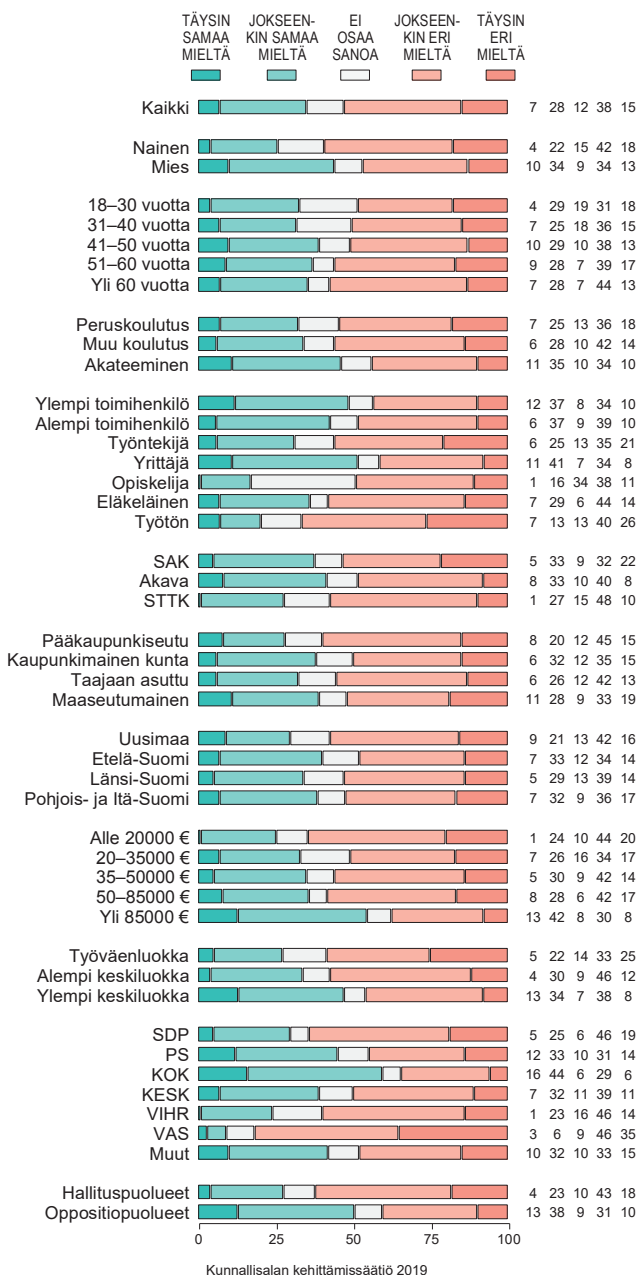
Kuvio 10. SUHTAUTUMINEN KUNTIEN PALVELUJA, TALOUTTA JA TYÖLLISYYTTÄ KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

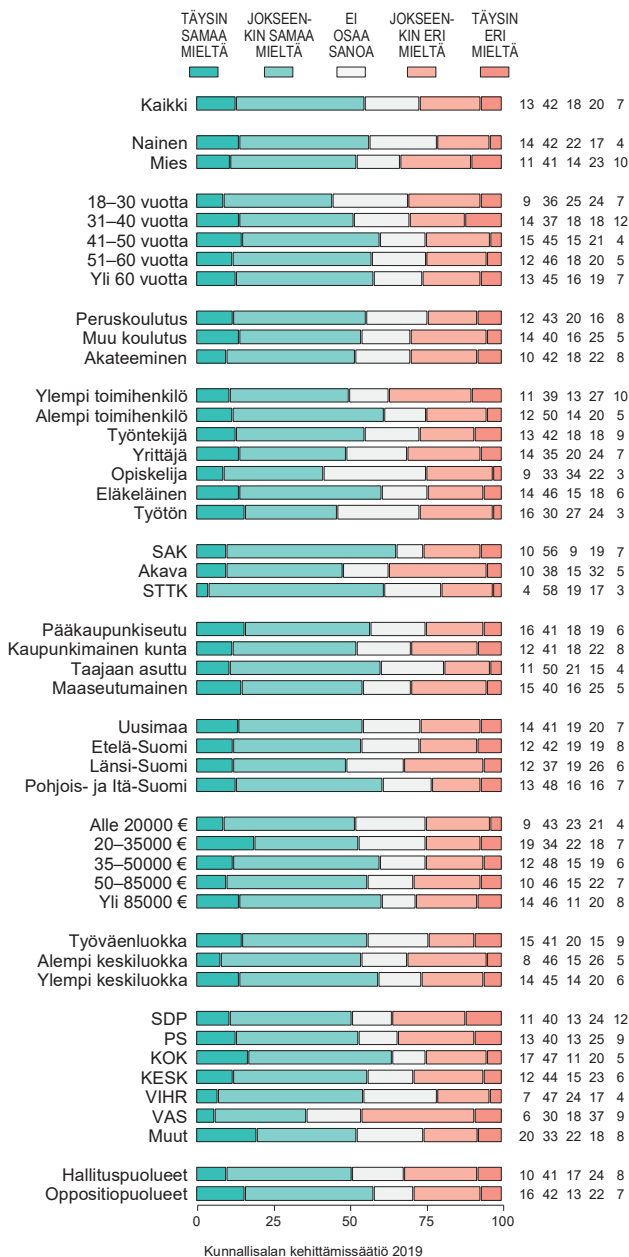
Kuvio 11. "Asuinkuntani kunnallisveroa on korotettava palvelujen turvaamiseksi" (%).

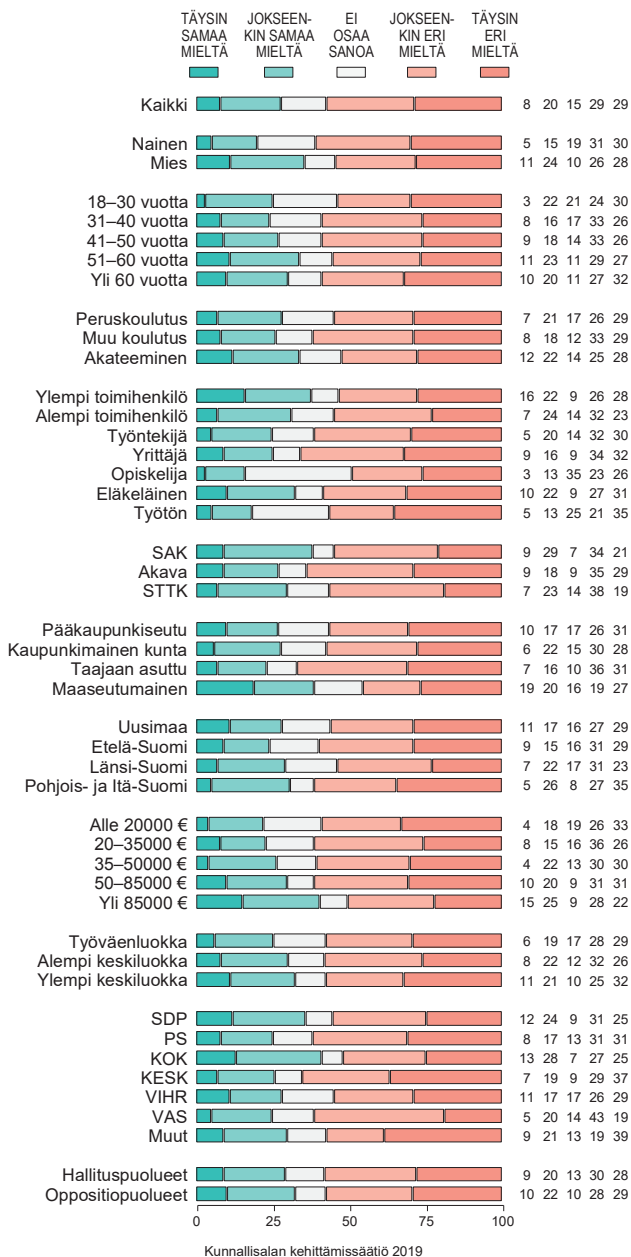
Kuvio 12. "Kunnallisia palveluja on karsittava nykyisestä kunnan taloudellisen tilan parantamiseksi" (%).

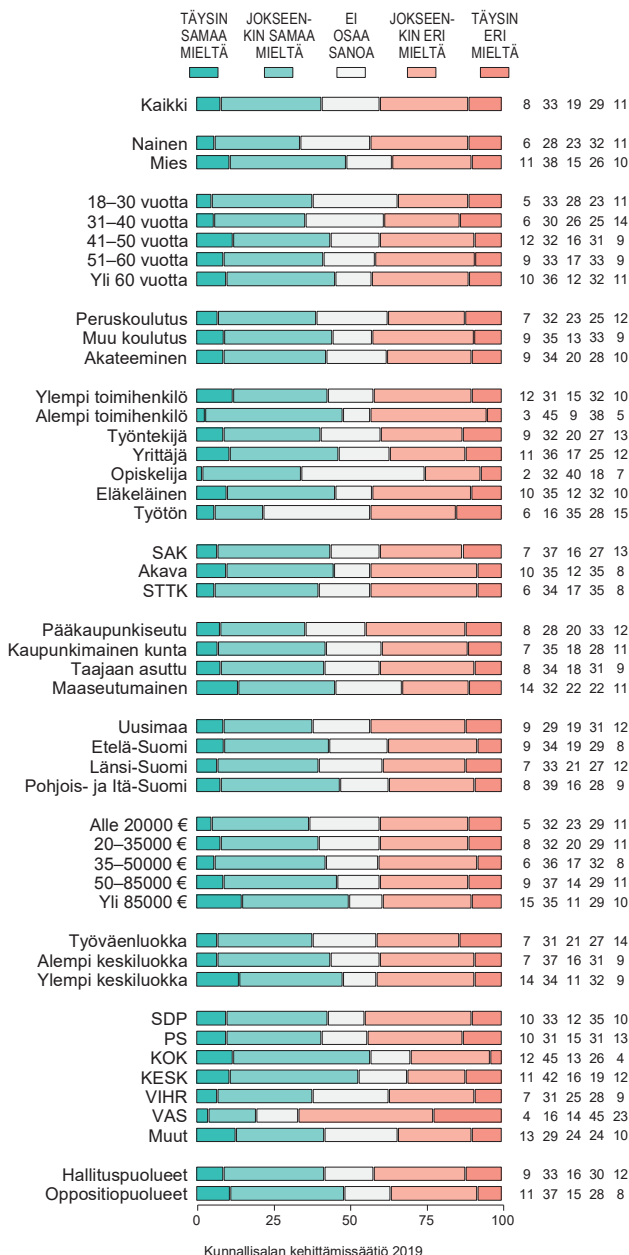
Kuvio 13. "Asuinkuntani tulee jakaa palveluseteleitä, jolloin kuntalaiset itse päättävät, keneltä palvelun ostavat" (%).

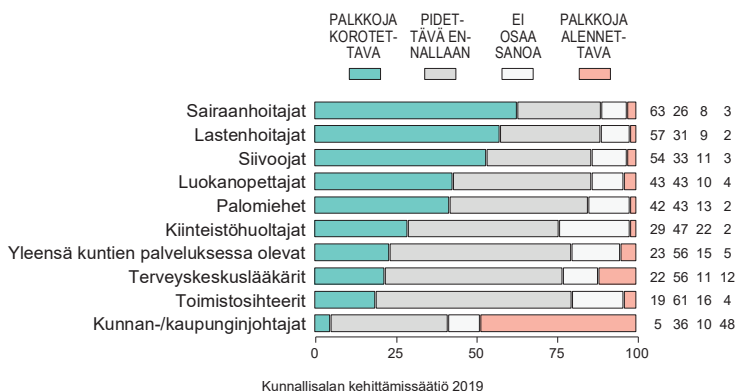
Kuvio 14. "Asuinkuntani on liitettävä yhteen yhden tai useamman naapurikunnan kanssa talouden tilan parantamiseksi" (%).

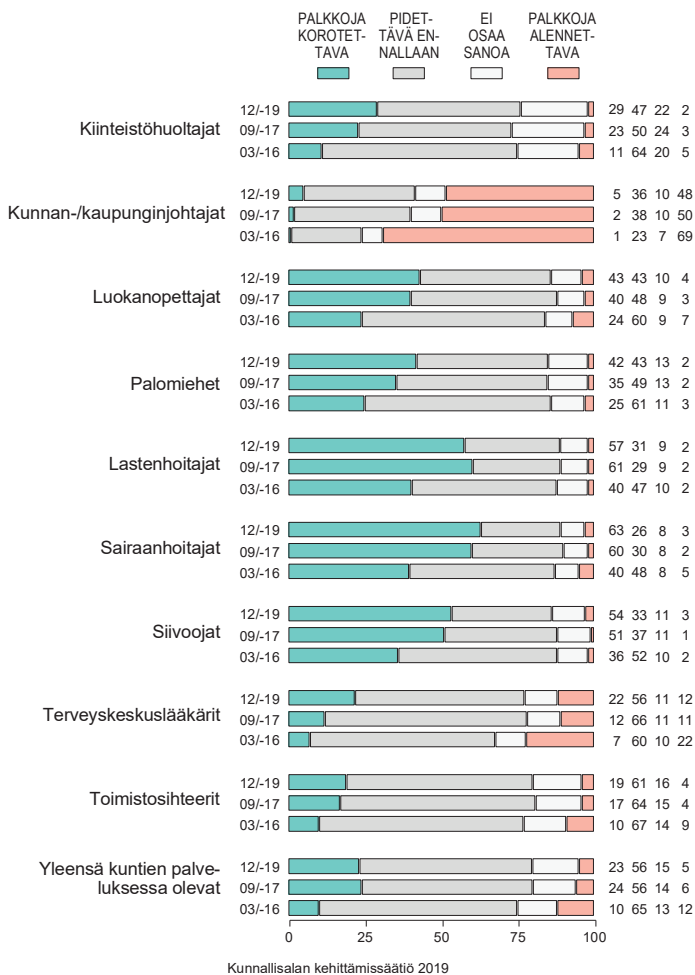
Kuvio 15. "Ihmisten omatoimisuutta ja -vastuita palveluiden käytössä ja lähiomaisten hoitamisessa on lisättävä, jotta asuinkuntani menot eivät kasvaisi ja peruspalvelut voitaisiin turvata" (%)

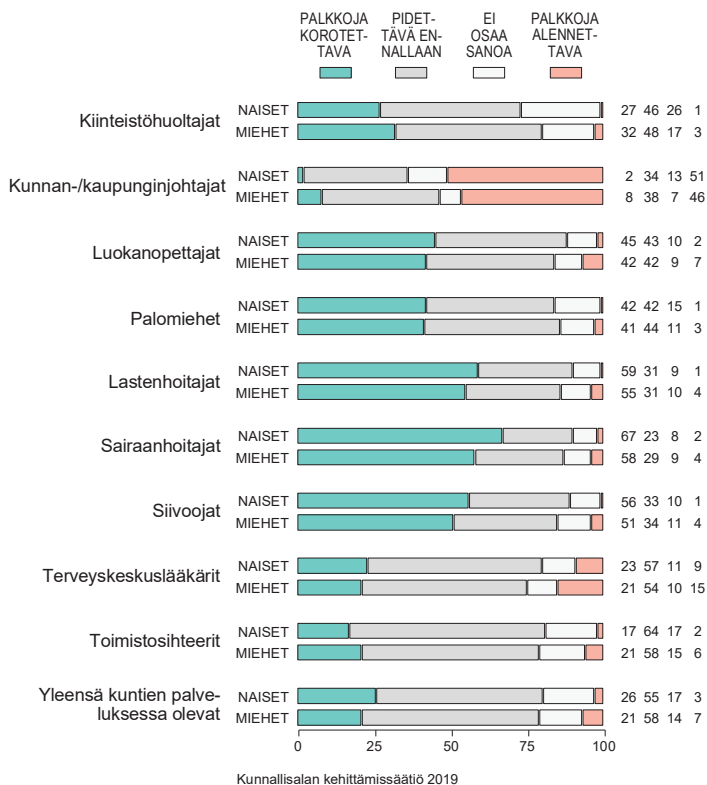
Kuvio 16. MITEN SEURAAVISSA SOPIMUSNEUVOTTELUISSA OLISI MENETELTÄVÄ KUNTIEN ERI AMMATTIRYHMIEN PALKKOJEN OSALTA (%).

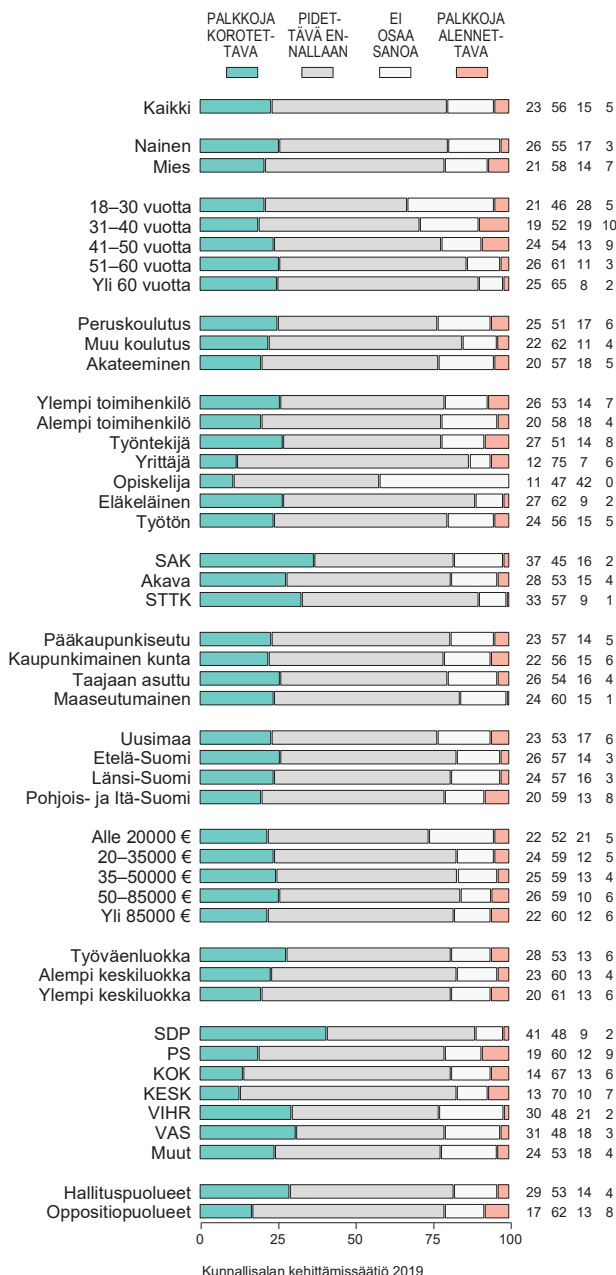
Kuvio 17. MITEN SOPIMUSNEUVOTTELUISSA OLISI MENETELTÄVÄ KUNTIEN ERI AMMATTIRYHMIEN PALKKOJEN OSALTA: ARVIOT VUOSINA 2016, 2017 JA 2019 (%).

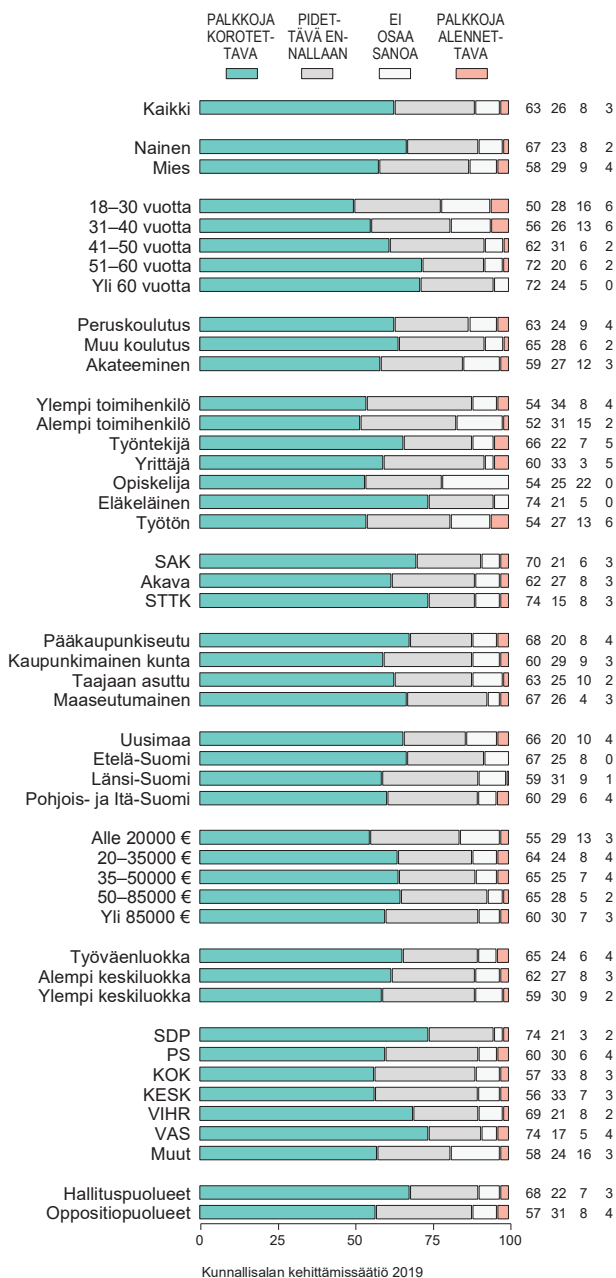
Kuvio 18. MITEN SOPIMUSNEUVOTTELUISSA OLISI MENETELTÄVÄ KUNTIEN ERI AMMATTIRYHMIEN PALKKOJEN OSALTA: NAISET vs. MIEHET (%).

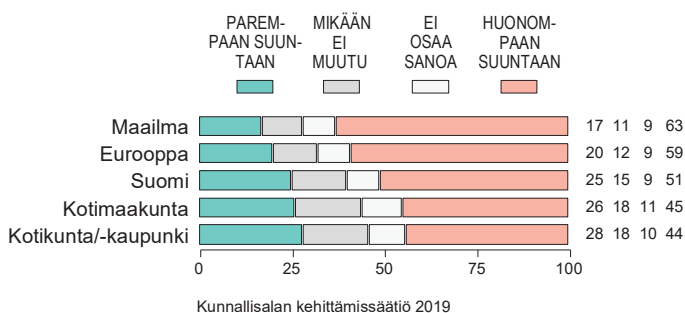
Kuvio 19. MITEN SOPIMUSNEUVOTTELUISSA OLISI MENETELTÄVÄ PALKKOJEN OSALTA: YLEENSÄ KUNTIEN PALVELUKSESSA OLEVAT (%).

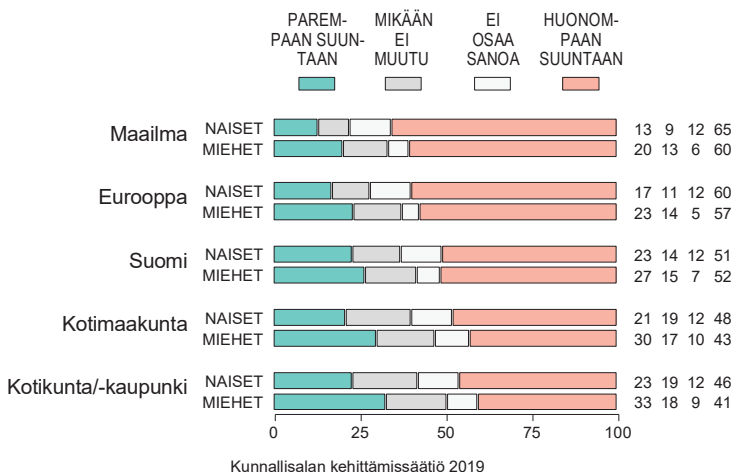
Kuvio 20. MITEN SOPIMUSNEUVOTTELUISSA OLISI MENETELTÄVÄ PALKKOJEN OSALTA: SAIRAANHOITAJAT (%).

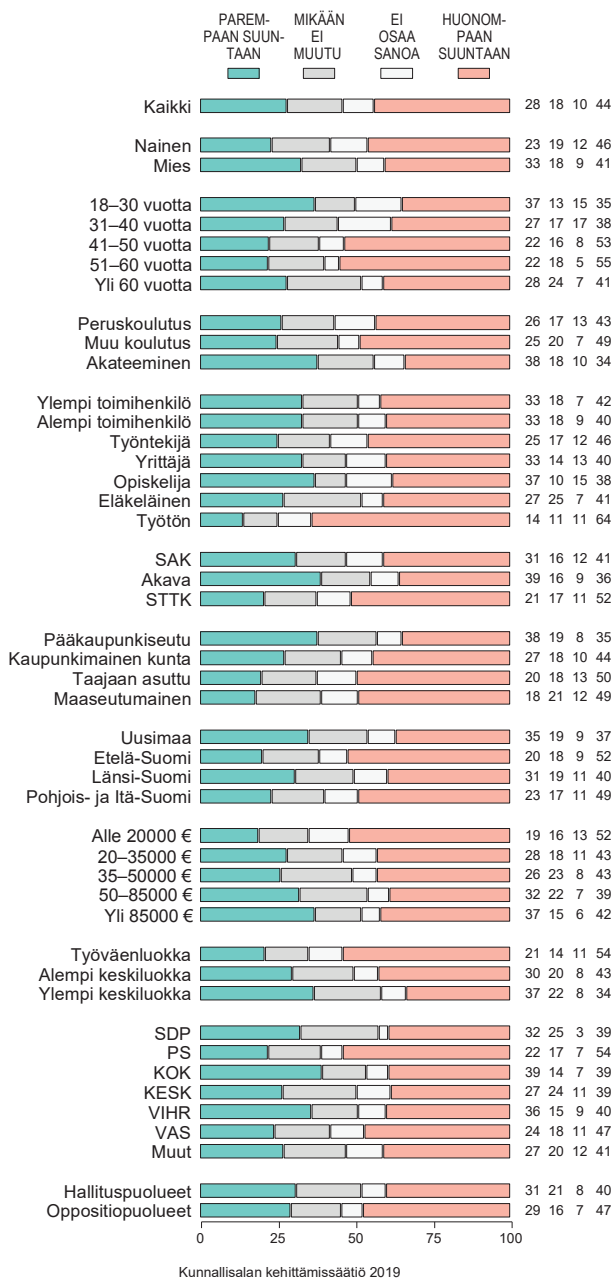
Kuvio 21. JOS AJATTELEE 20–30 VUOTTA ETEENPÄIN, MITEN ARVIOI SEURAAVIEN ALUEELLISTEN KOKONAISUUKSIEN KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA (%).

Kuvio 22. JOS AJATTELEE 20–30 VUOTTA ETEENPÄIN, MITEN ARVIOI ALUEELLISTEN KOKONAISUUKSIEN KEHITTYVÄN: NAISTEN vs. MIEHET ARVIOT (%).

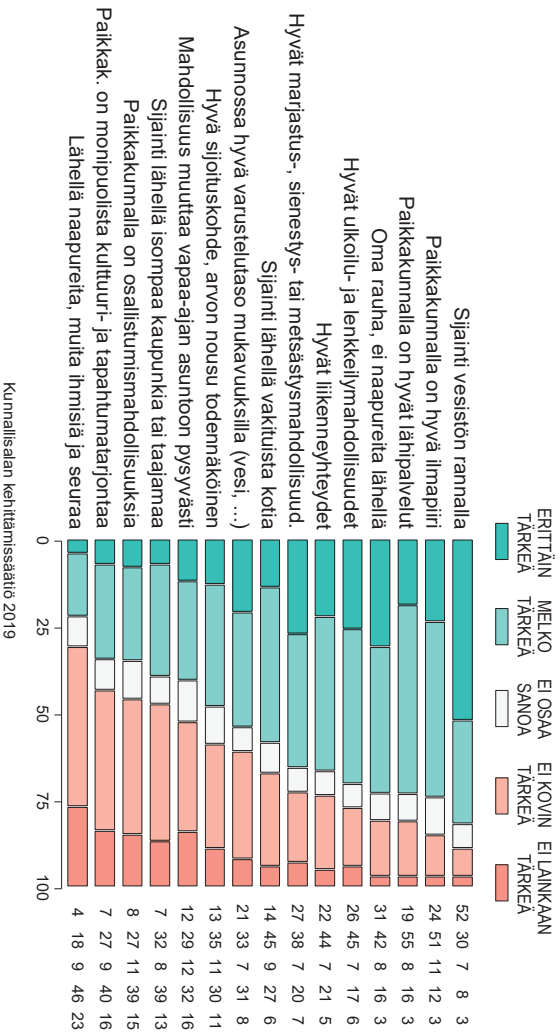
Kuvio 23. MITEN ARVIOI ALUEELLISTEN KOKONAISUUKSIEN KEHITTYVÄN: KOTIKUNTA-/KAUPUNKI (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

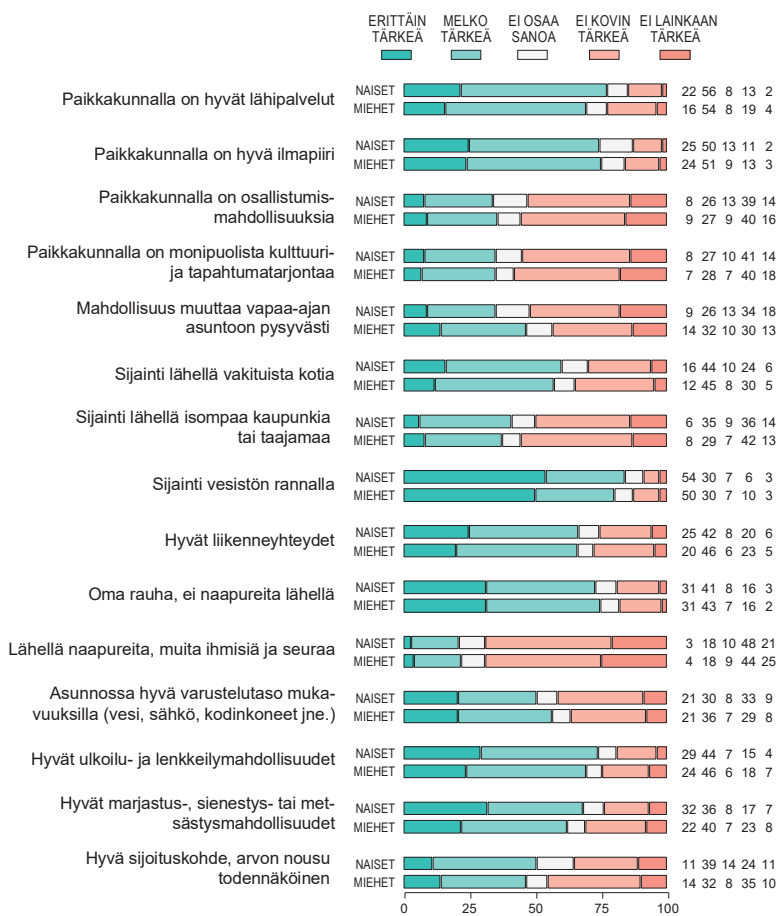
SUOMALAISTEN SUHDE VAPAA-AJAN ASUMISEEN

Kuvio 24. KUINKA TÄRKEINÄ PITÄISI SEURAAVIA ASIOITA AJATELLEN, ETTÄ OMISTAA TAI OLISI HANKKIMASSA VAPAA-AJAN ASUNTOTA (%).

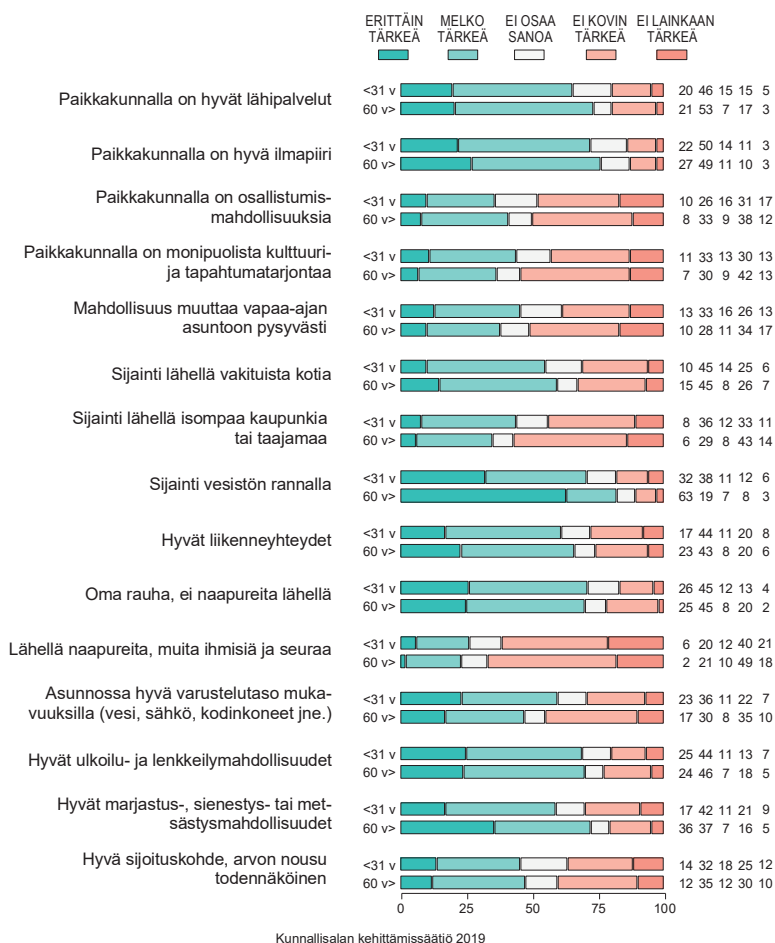
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 25. VAPAA-AJAN ASUNTOON LIITTYVIEN ASIOIDEN TÄRKEYS: NAISET vs. MIEHET (%).

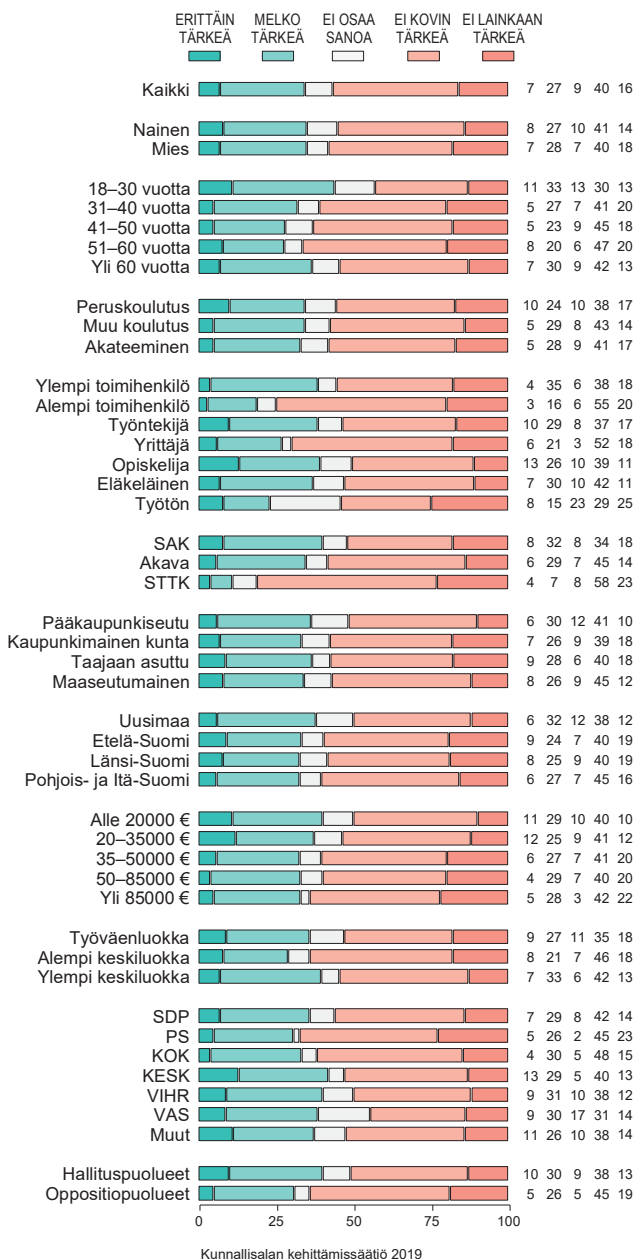

Kunnallisanalyytiikka 2019

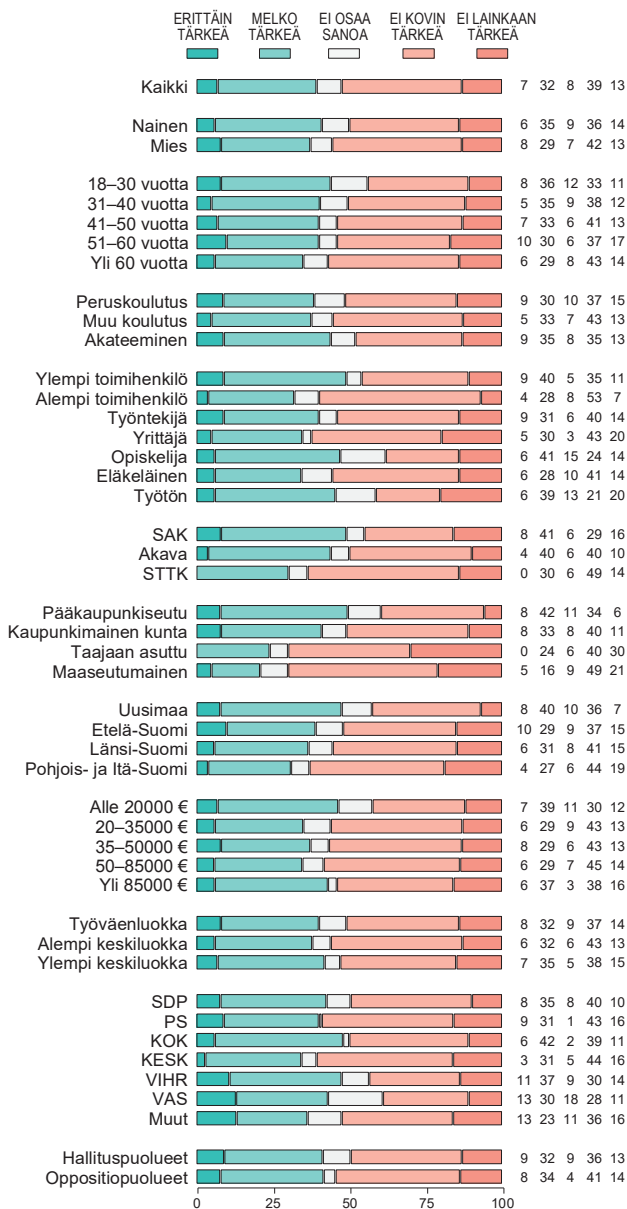
Kuvio 26. VAPAA-AJAN ASUNTOON LIITTYVIEN ASIOIDEN TÄRKEYS: ALLE 31-VUOTIAIDEN vs. 60 VUOTTA TÄYTTÄNEIDEN ARVIOT (%).

Kuvio 27. VAPAA-AJAN ASUNTOON LIITTYVIEN ASIOIDEN TÄRKEYS: PAIKKAKUNNALLA ON MONIPUOLISTA KULTTUURI- JA TAPAHTUMATARJONTAA (%).

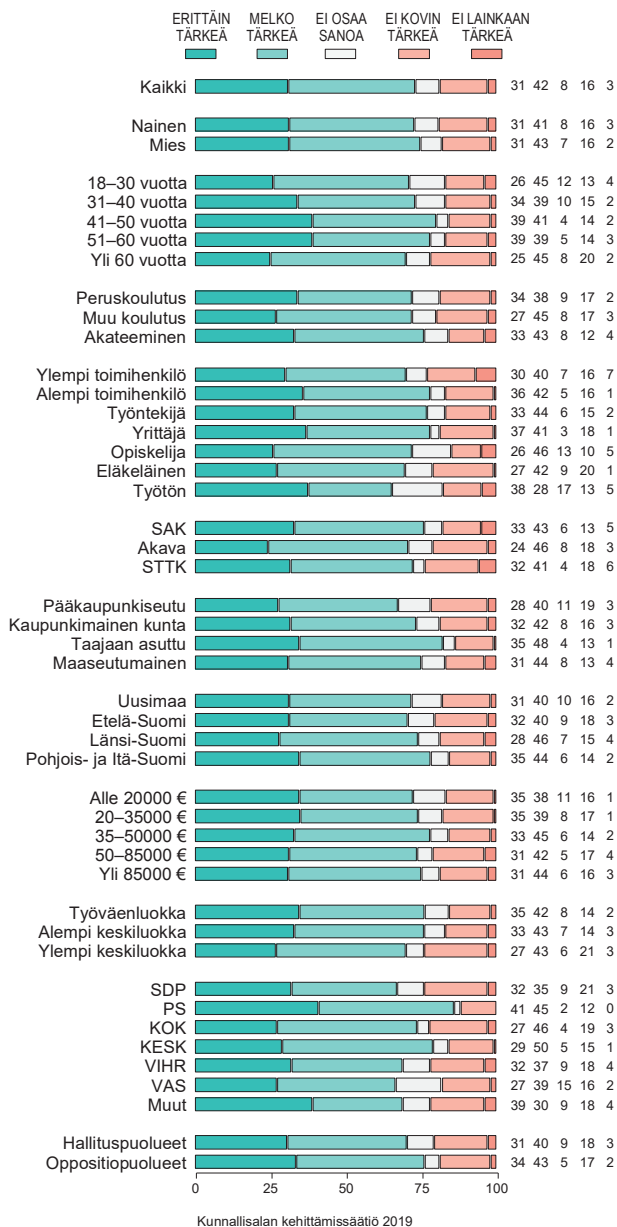

Kuvio 28. VAPAA-AJAN ASUNTOON LIITTYVIEN ASIOIDEN TÄRKEYS: SIJAINTI LÄHELLÄ ISOMPAA KAUPUNKIA TAI TAAJAMAA (%).

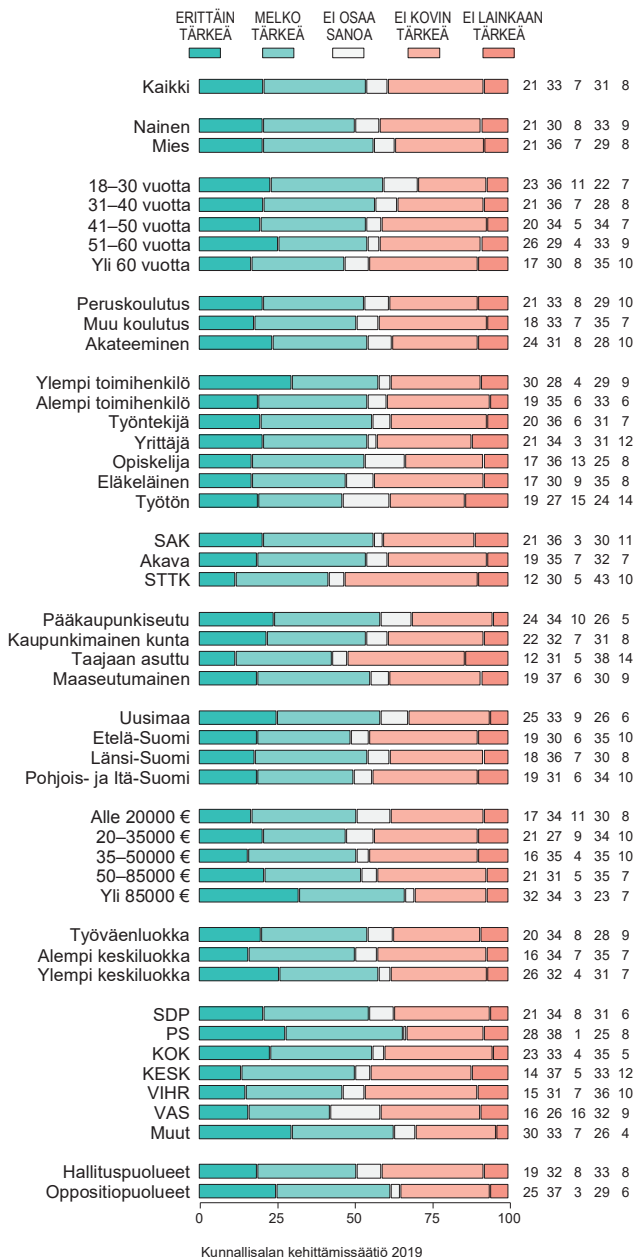

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

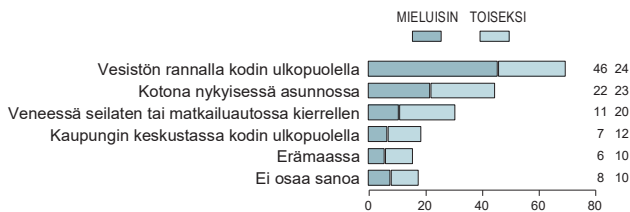
Kuvio 29. VAPAA-AJAN ASUNTOON LIITTYVIEN ASIOIDEN TÄRKEYS: OMA RAUHA, EI NAAPUREITA LÄHELLÄ (%).

Kuvio 30. VAPAA-AJAN ASUNTOON LIITTYVIEN ASIOIDEN TÄRKEYS: ASUNNOSSA HYVÄ VARUSTELUTASO MUKAVUUKSILLA (vesi, sähkö, kodinkoneet jne.) (%).

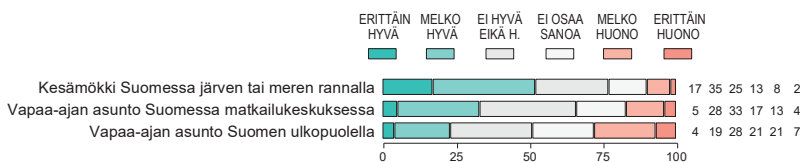
Kuvio 31. MISSÄ SEURAAVISTA VIETTÄISI LOMANSA a) KAIKKEIN MIELUITEN, JOS OLISI TÄYSI MAHDOLLISUUS VALITA VAPAASTI JA b) MIKÄ OLISI TOISEKSI MIELUISIN VAIHTOEHTO (%).

Kunnallisanalan kehittämissäätiö 2019

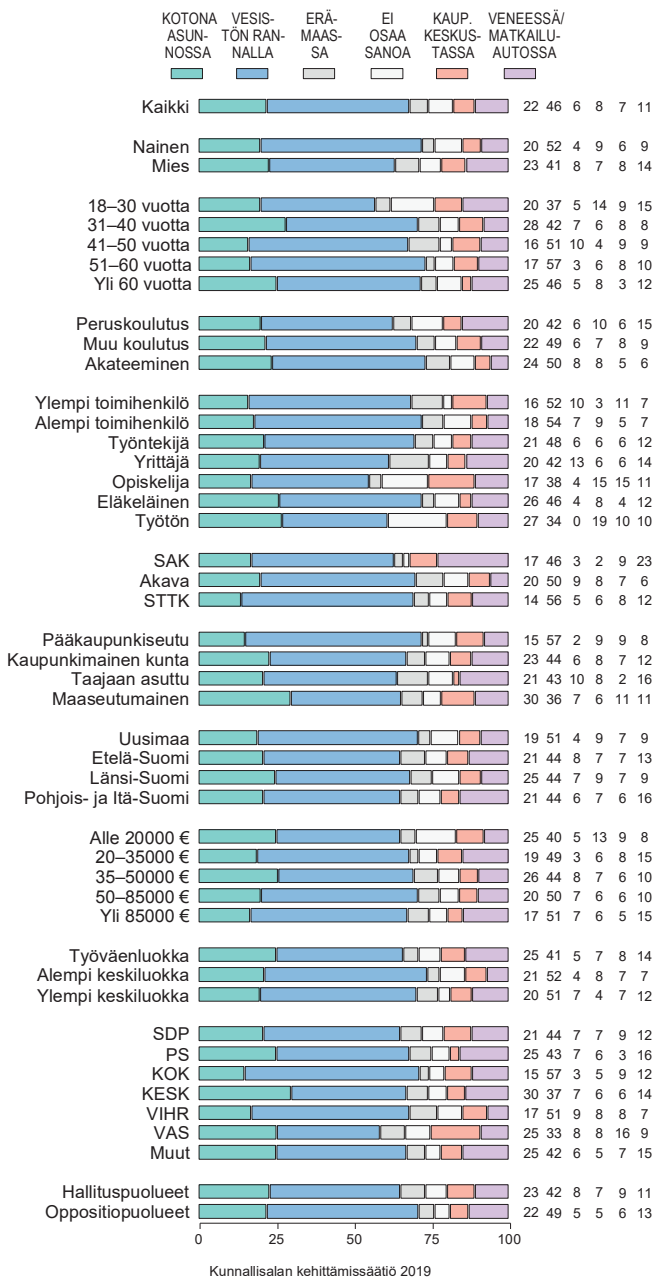
Kuvio 32. KUINKA HYVINÄ TAI HUONONAINA SIOJITUSMIELESSÄ PITÄÄ SEURAAVIA KOHTEITA PIDEMMÄLLÄ YLI VIIDEN VUODEN AIKAVÄLILLÄ (%).

Sijoituskohteena:

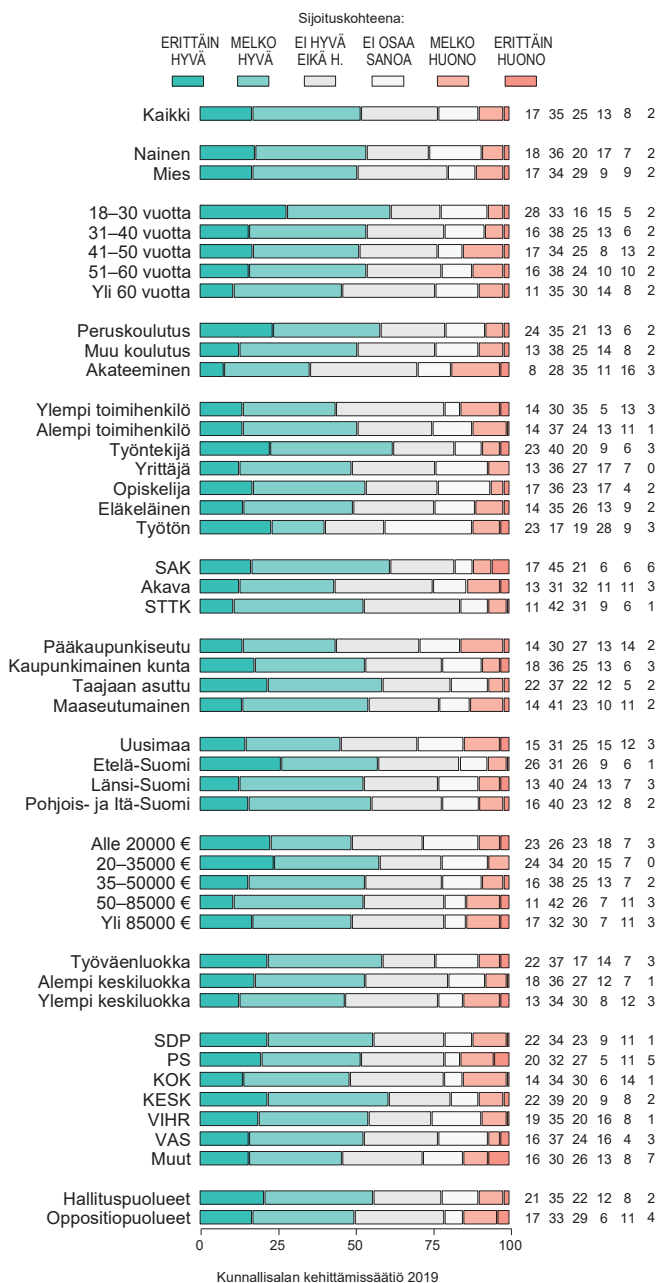

Kunnallisanalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 33. MISSÄ VIETTÄISI LOMANSA KAIKKEIN MIELUITEN, JOS OLISI TÄYSI MAHDOLLISUUS VALITA VAPAASTI (%).

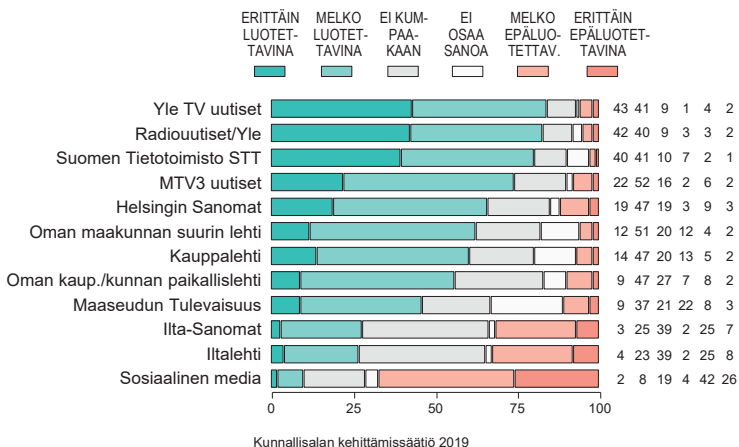

Kuvio 34. KUINKA HYVÄNÄ SIOJITUSMIELESSÄ PITÄÄ: KESÄMÖKKI SUOMESSA JÄRVEN TAI MEREN RANNALLA (%).

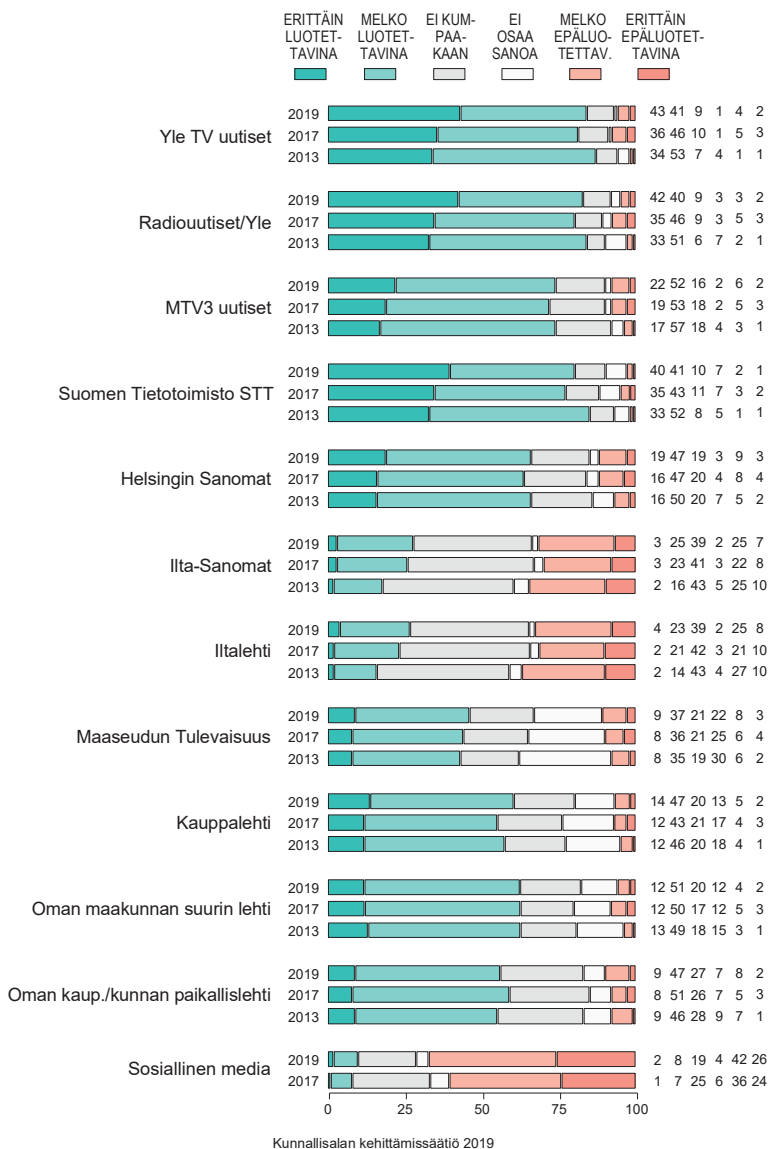

LUOTTAMUS TIEDOTUSVÄLINEISIIN

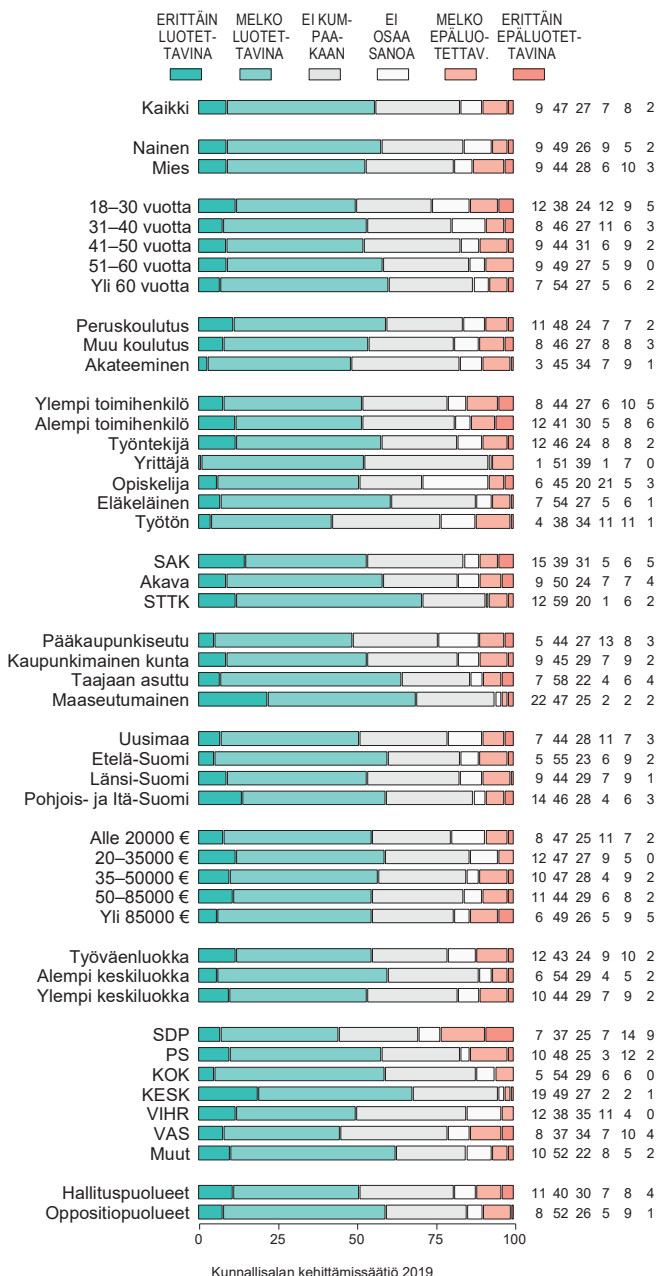
Kuvio 35. KUINKA LUOTETTAVINA PITÄÄ ERI TIEDOTUSVÄLINEIDEN UUTISOINTEJA (%).

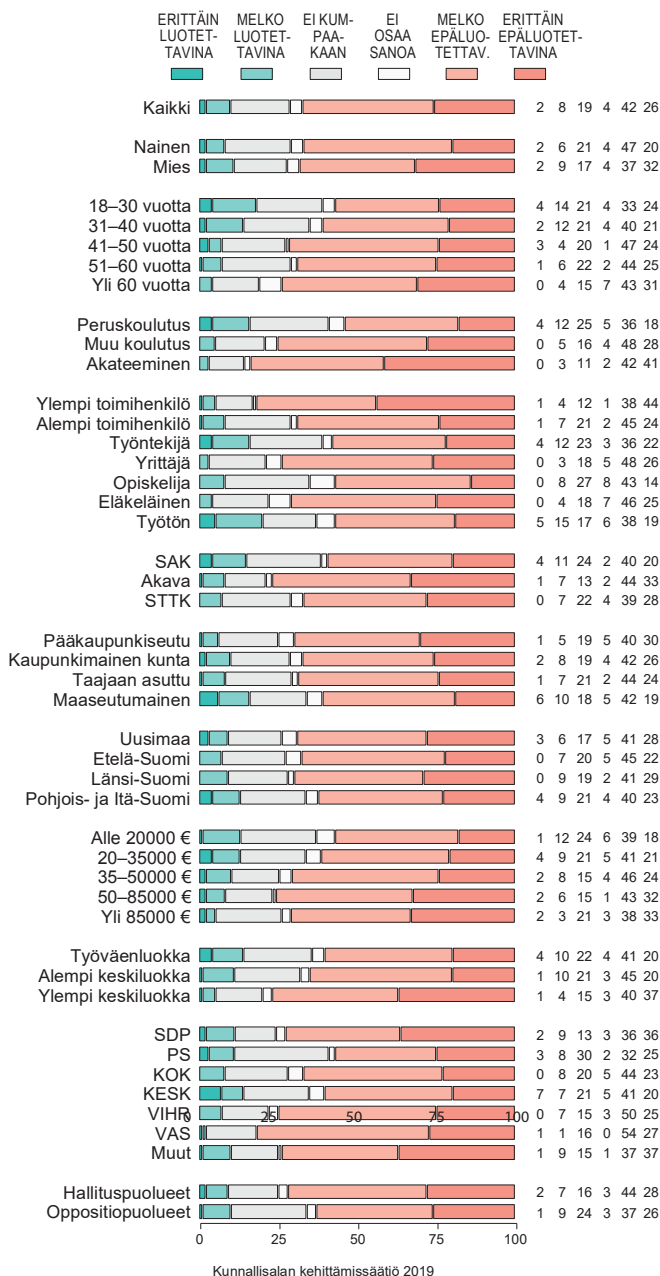
Kuvio 36. KUINKA LUOTETTAVINA PITÄÄ ERI TIEDOTUSVÄLINEIDEN UUTISOINTEJA: ARVIOT VUOSINA 2013, 2017 JA 2019 (%).

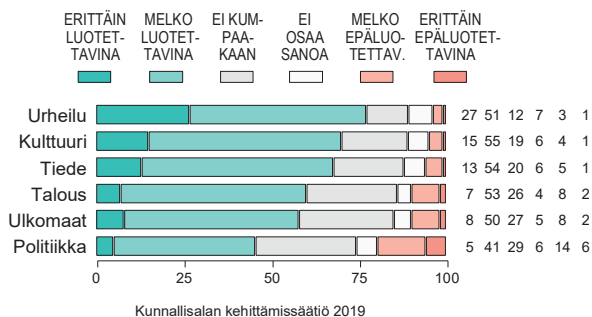
Kuvio 37. KUINKA LUOTETTAVINA PITÄÄ TIEDOTUSVÄLINEIDEN UUTISOINTEJA: OMAN KAUPUNKINI/KUNTANI PAIKALLISLEHTI (%).

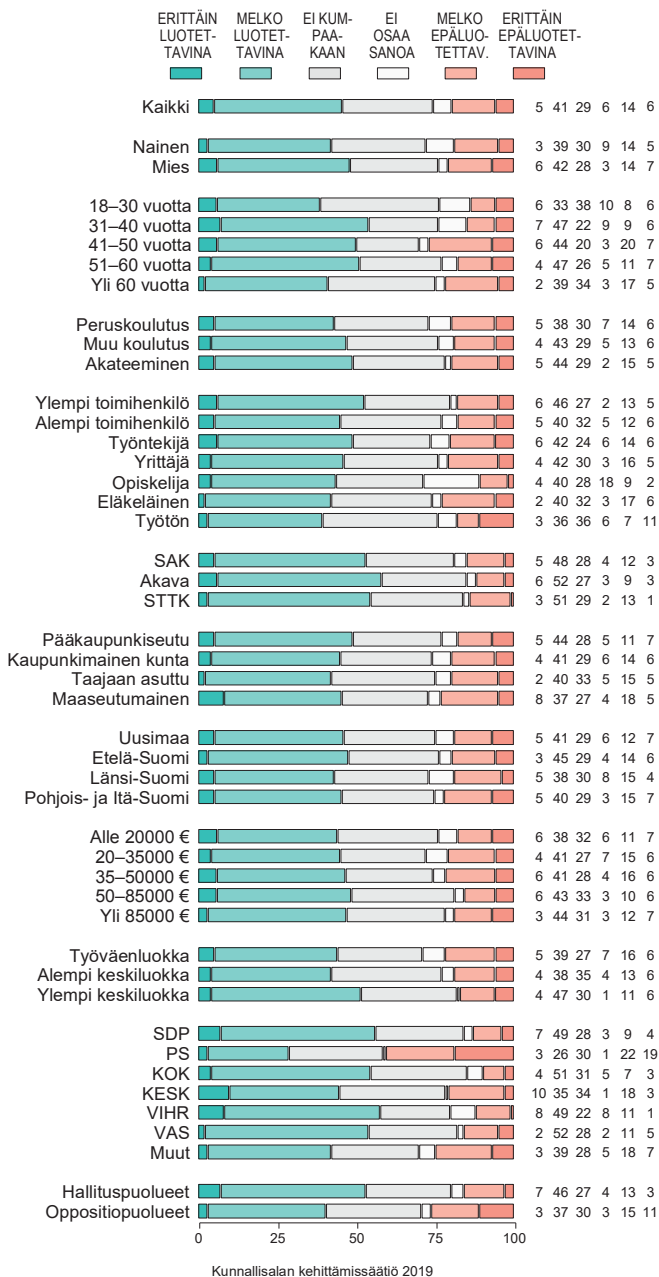
Kuvio 38. KUINKA LUOTETTAVINA PITÄÄ TIEDOTUSVÄLINEIDEN UUTISOINTEJA: SOSIAALINEN MEDIA (esim. Facebook, Twitter, Instagram) (%).

Kuvio 39. KUINKA LUOTETTAVINA YLEISESTI OTTAEN PITÄÄ
TIEDOTUSVÄLINEITÄ ELI MEDIAA SEURAAVISSA ASIOISSA (%).

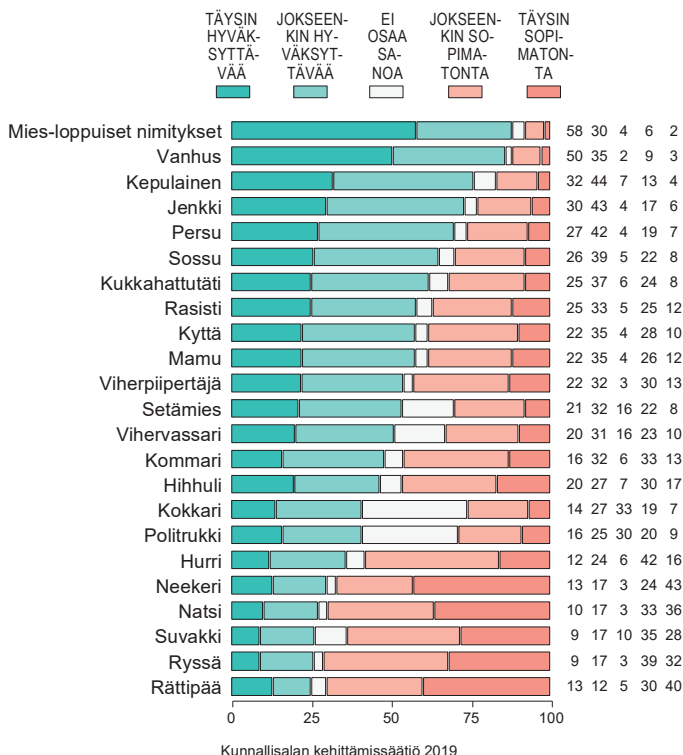

Kuvio 40. KUINKA LUOTETTAVINA YLEISESTI OTTAEN PITÄÄ TIEDOTUS-
VÄLINEITÄ ERI ASIOISSA: POLITIIKKA (%).

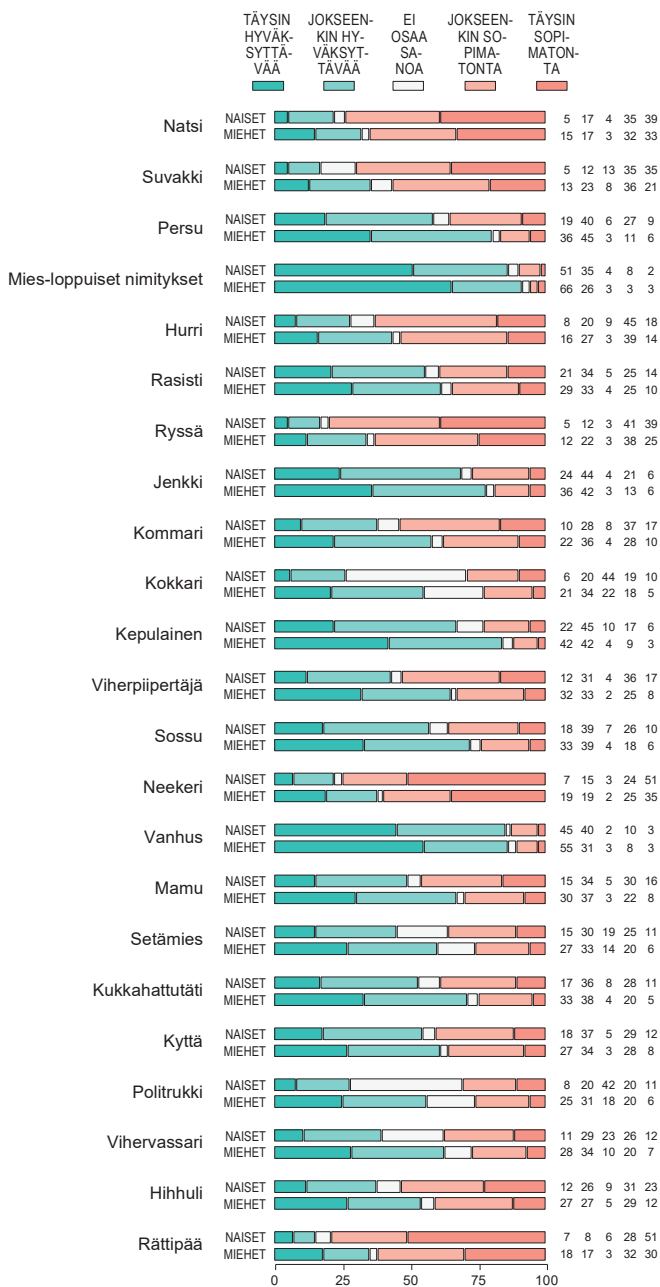

SUHTAUTUMINEN SANANVAPAUTEEN JA VIHAPUHEESEEN

Kuvio 41. MITEN SUHTAUTUU SEURAAVIEN SANOJEN KÄYTTÄMISEEN KUVAAMAAN MUITA IHMISIÄ TAI IHMISRYHMIÄ YHTEISKUNNALLISESSA JA POLIITTISISSA KESKUSTELUSSA (%).

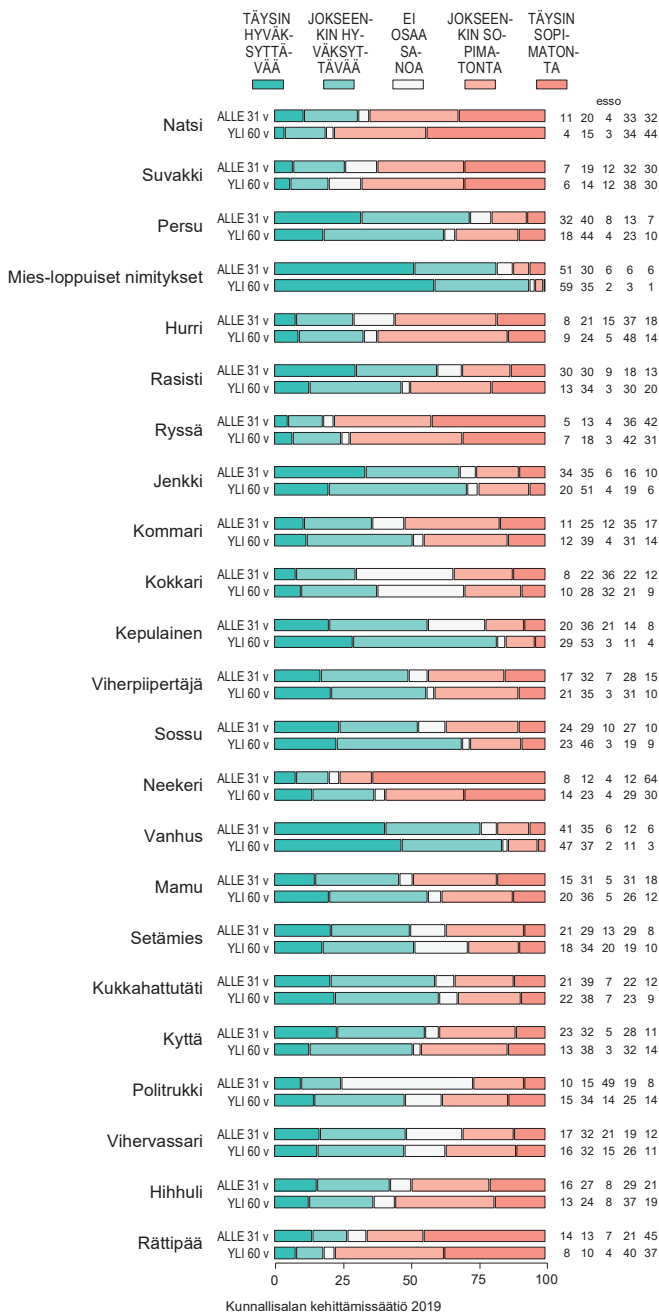

Kuvio 42. SANOJEN KÄYTÖN HYVÄKSYTTÄVYYS: ARVIOT SUKUPUOLEN MUKAAN MIEHET (%).

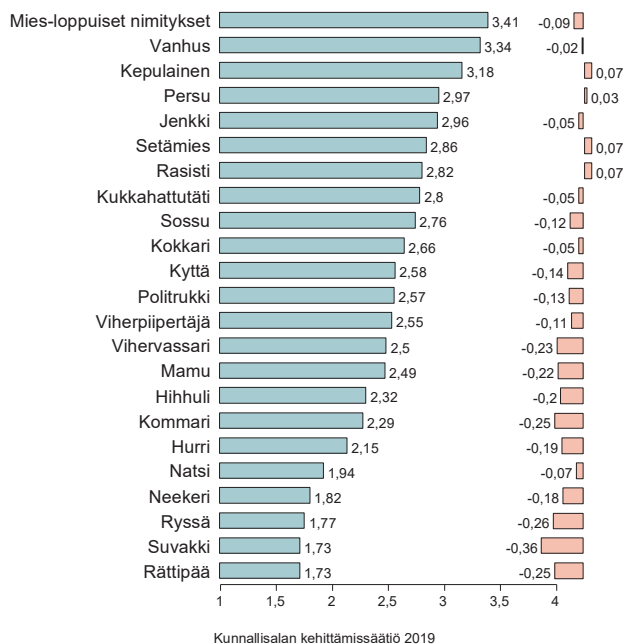

Kunnallisanalan kehittämissäätiö 2019

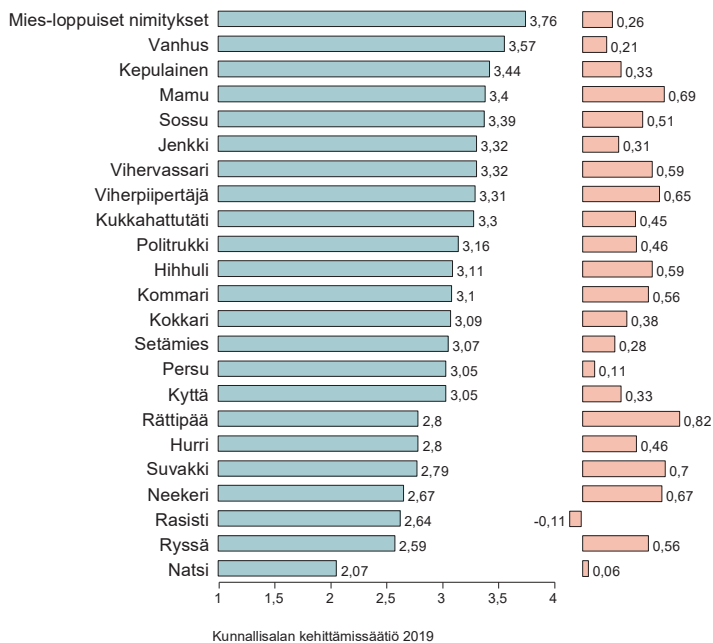
Kuvio 43. SANOJEN KÄYTÖN HYVÄKSYTTÄVYYS: ALLE 31-VUOTIAAT vs. YLI 60-VUOTIAAT (%).

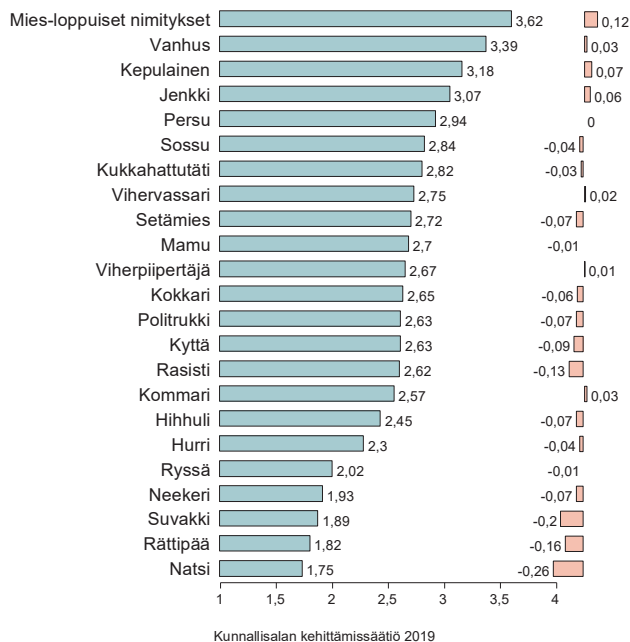
Kuvio 44. SANOJEN KÄYTÖN HYVÄKSYTTÄVYYS: SDP:n KANNATTAJIEN ARVIOT
(asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

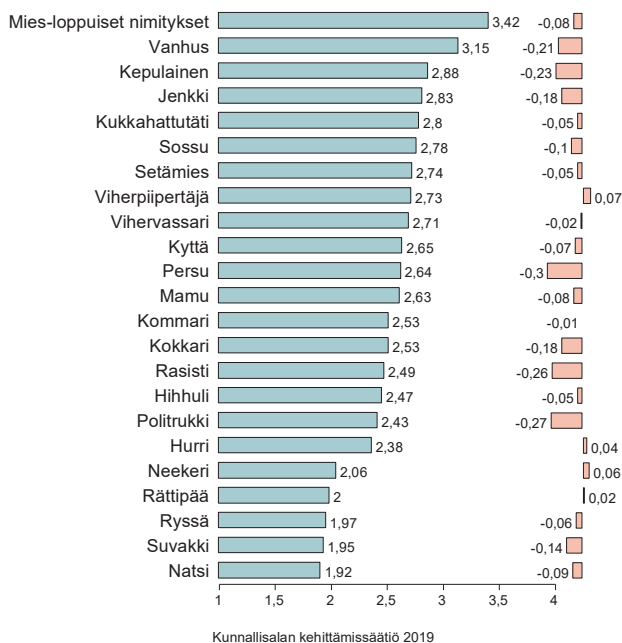
Kuvio 45. SANOJEN KÄYTÖN HYVÄKSYTTÄVYYS: PS:n KANNATTAJIEN ARVIOT
(asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

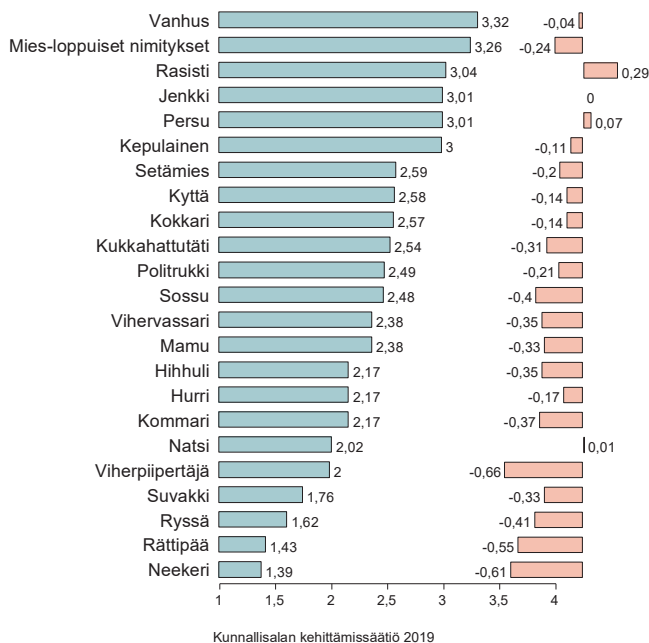
Kuvio 46. SANOJEN KÄYTÖN HYVÄKSYTTÄVYYS: KOK:n KANNATTAJIEN ARVIOT
(asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

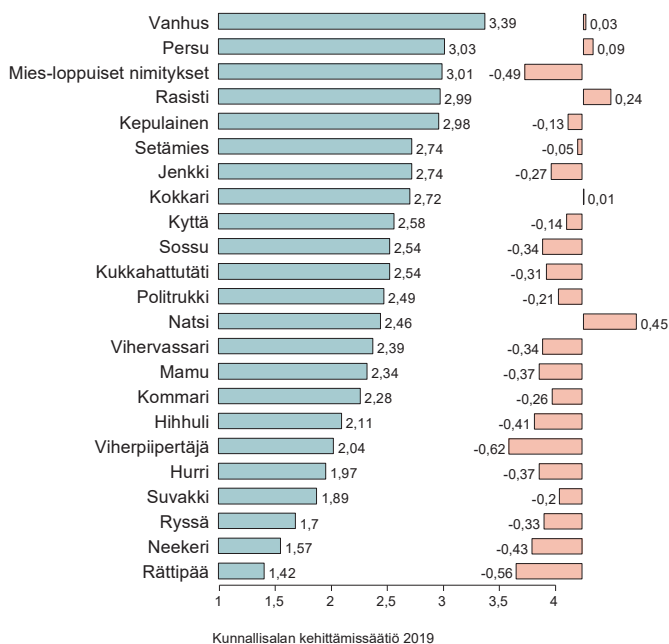
Kuvio 47. SANOJEN KÄYTÖN HYVÄKSYTTÄVYYS: KESK:n KANNATTAJIEN ARVIOT
(asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

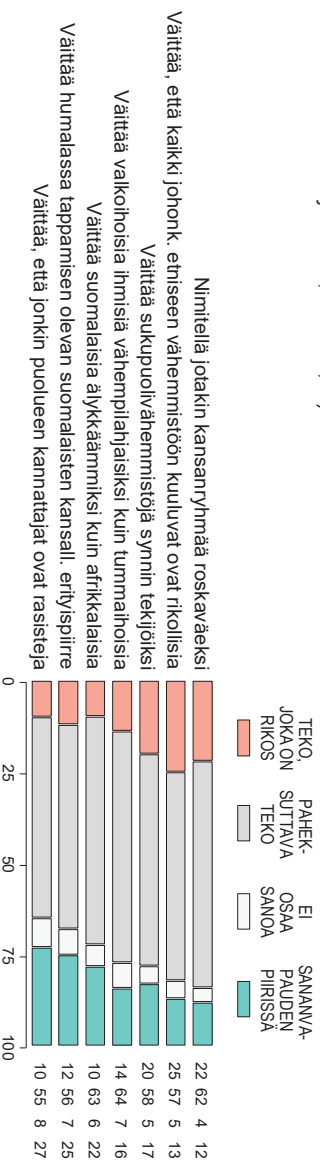
Kuvio 48. SANOJEN KÄYTÖN HYVÄKSYTTÄVYYS: VIHRI:n KANNATTAJIEN ARVIOT
(asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

Kuvio 49. SANOJEN KÄYTÖN HYVÄKSYTTÄVYYS: VAS:n KANNATTAJIEN ARVIOT
(asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

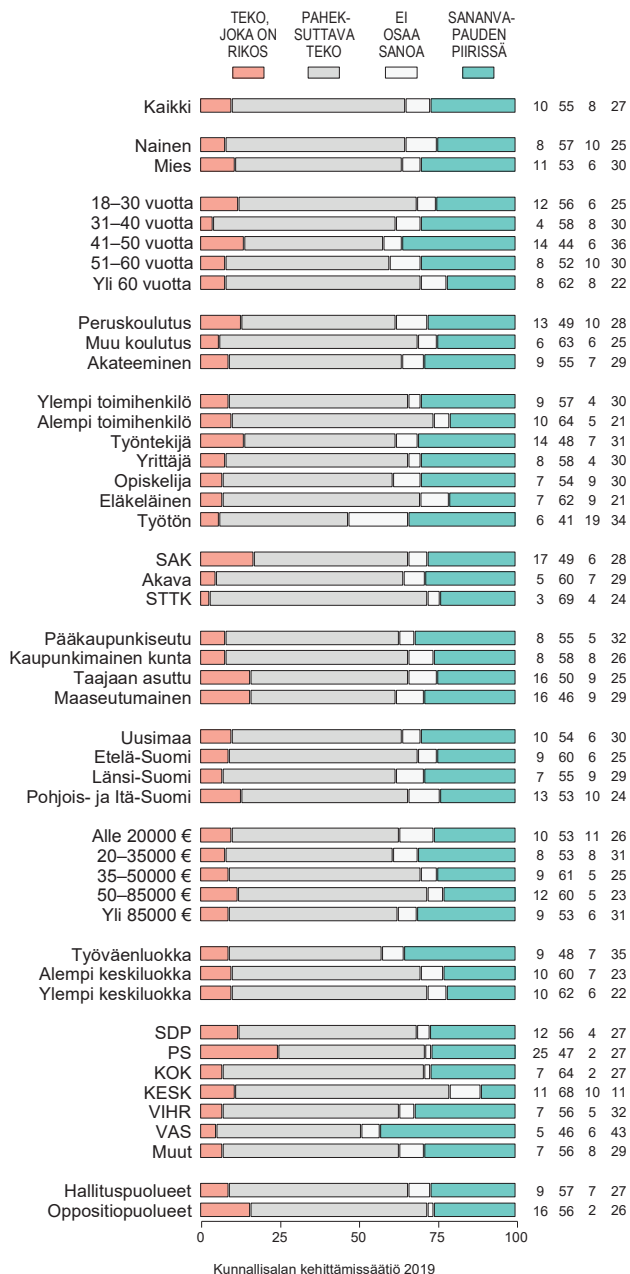

Kuvio 50. MITÄ MIELTÄ ON SIITÄ, ETTÄ JOKU JULKISESTI VÄITTÄÄ TAI TEKEE SEURAAVIA ASIOITA (vastausvaihtoehdot täydellisinä, ks. teksti, %).

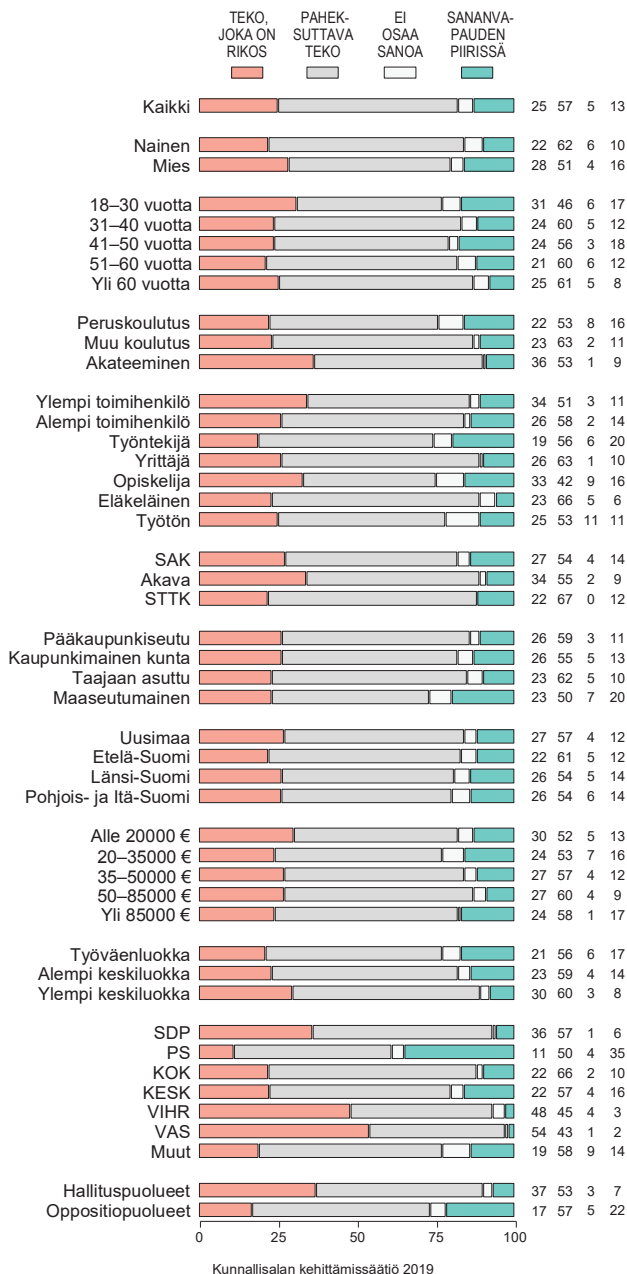

Kunnallissalan kehittämissäätö 2019

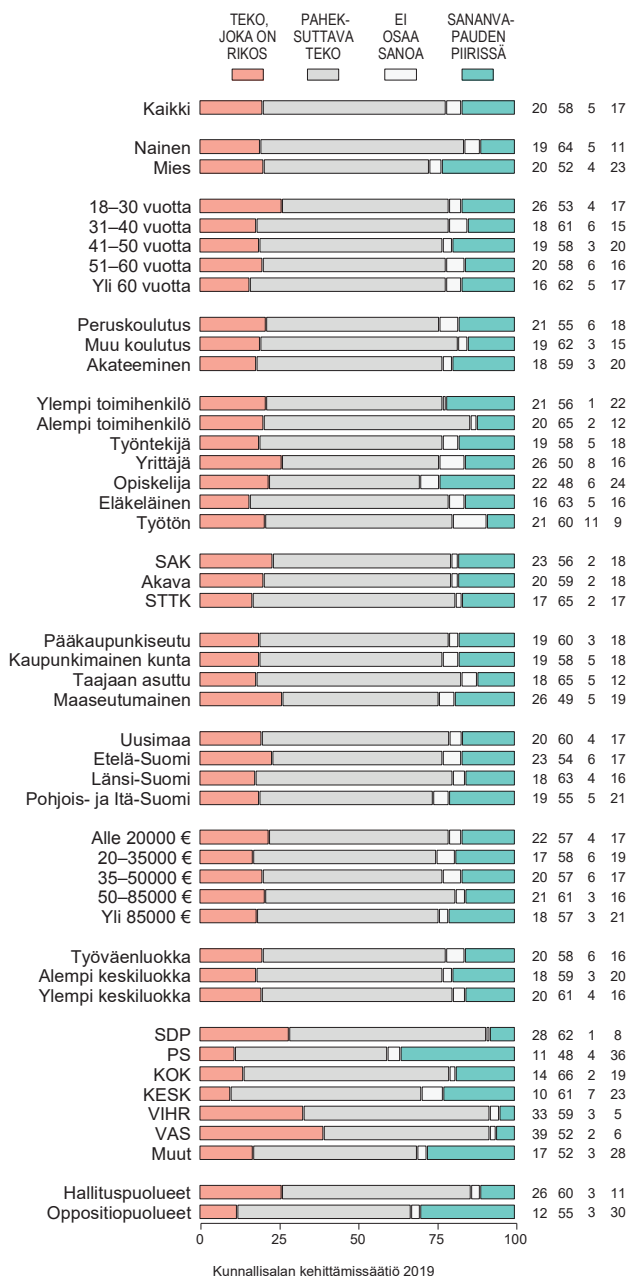
Kuvio 51. MITÄ MIELTÄ ON, JOS JOKU JULKISESTI VÄITTÄÄ TAI TEKEE: VÄITTÄÄ, ETTÄ JONKIN PUOLUEEN KANNATTAJAT OVAT RASISTEJA (%).

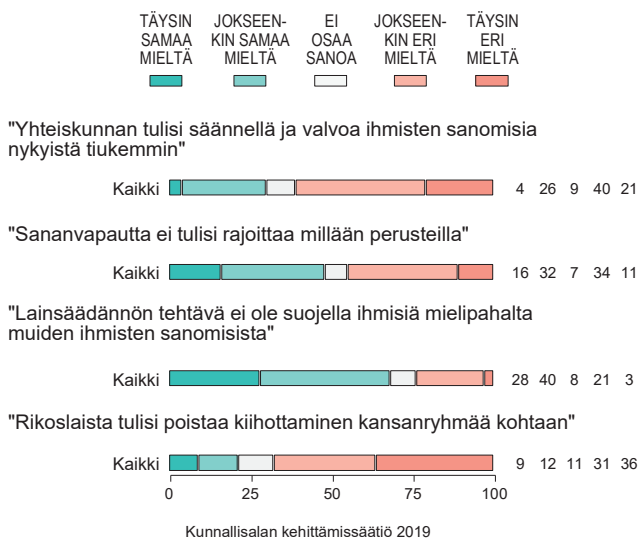
Kuvio 52. MITÄ MIELTÄ ON, JOS JOKU JULKISESTI VÄITTÄÄ TAI TEKEE: VÄITTÄÄ, ETTÄ KAIKKI JOHONKIN ETNISEEN VÄHEMMISTÖÖN KUULUVAT OVAT RIKOLLISIA (%).

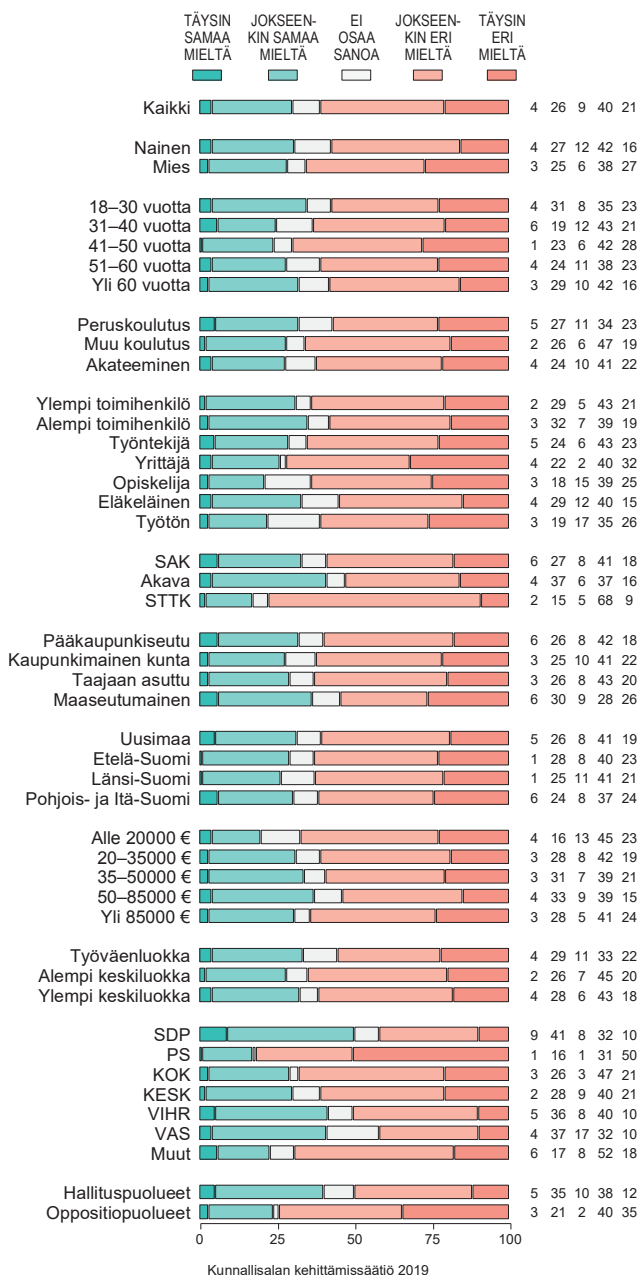
Kuvio 53. MITÄ MIELTÄ ON, JOS JOKU JULKISESTI VÄITTÄÄ TAI TEKEE: VÄITTÄÄ SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖJÄ SYNNIN TEKIJÖIKSI (%).

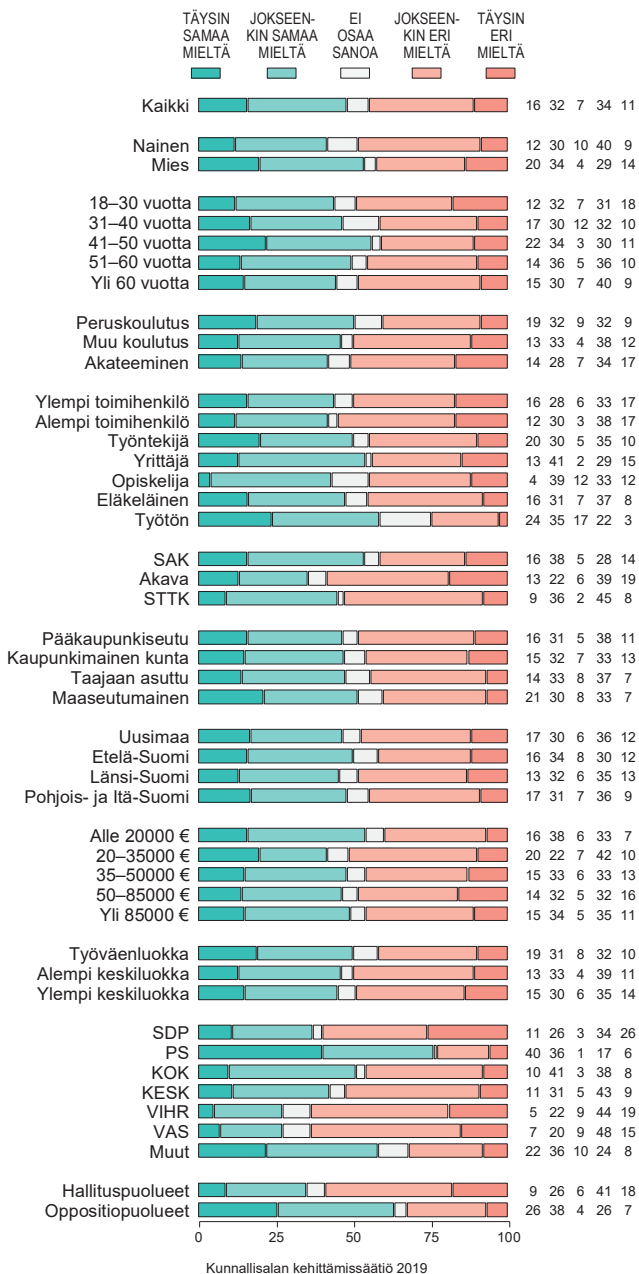
Kuvio 54. SUHTAUTUMINEN SANANVAPAUTTA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

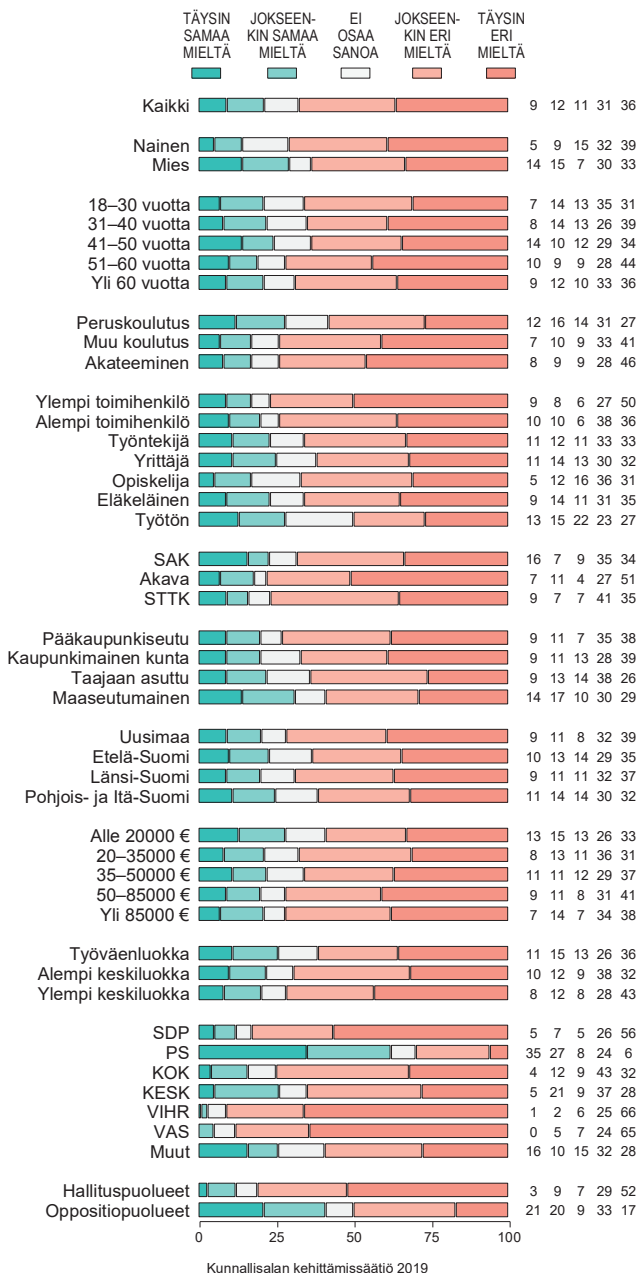
Kuvio 55. "Yhteiskunnan tulisi säännellä ja valvoa ihmisten sanomisia nykyistä tiukemmin" (%).

Kuvio 56. "Sananvapautta ei tulisi rajoittaa millään perusteilla" (%).

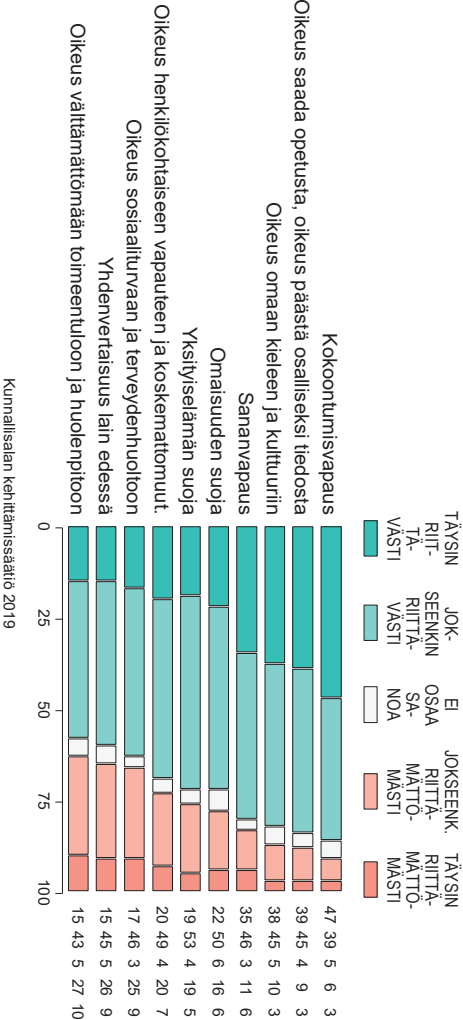

Kuvio 57. "Rikoslaista tulisi poistaa kiihottaminen kansanryhmää kohtaan" (%).

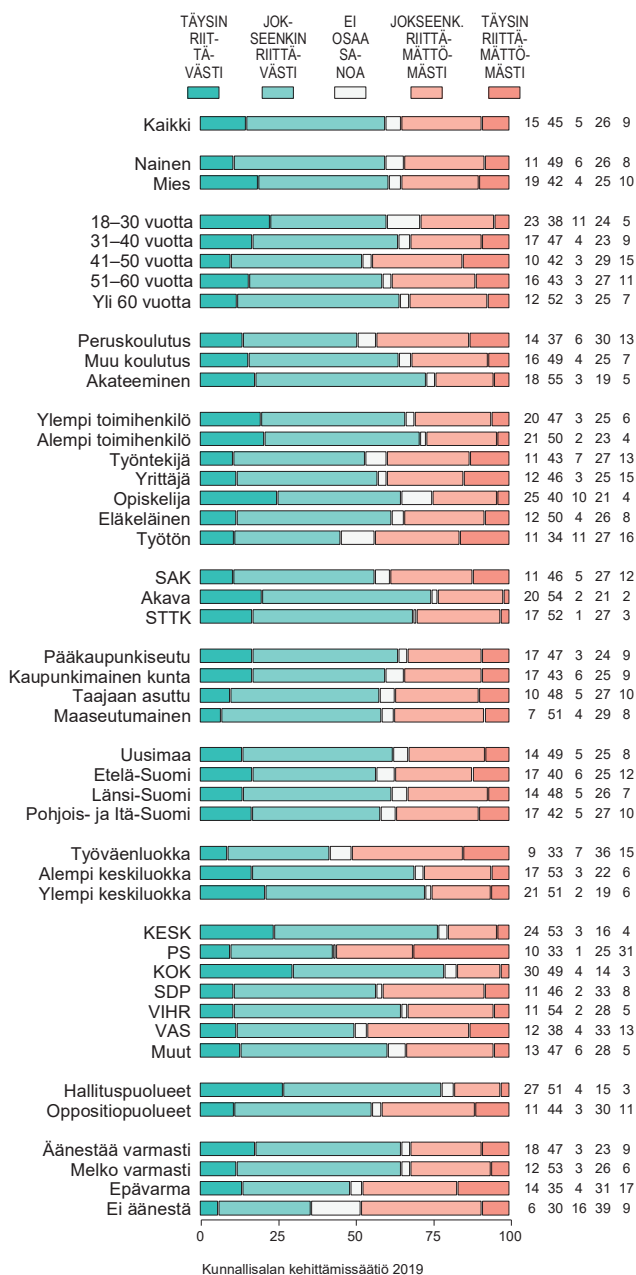
NÄKEMYKSET PERUSOIKEUKSIEN TOTEUTUMISESTA

Kuvio 58. MILLÄ TAVOIN ERIILAISET OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT MAASSAMME (%).

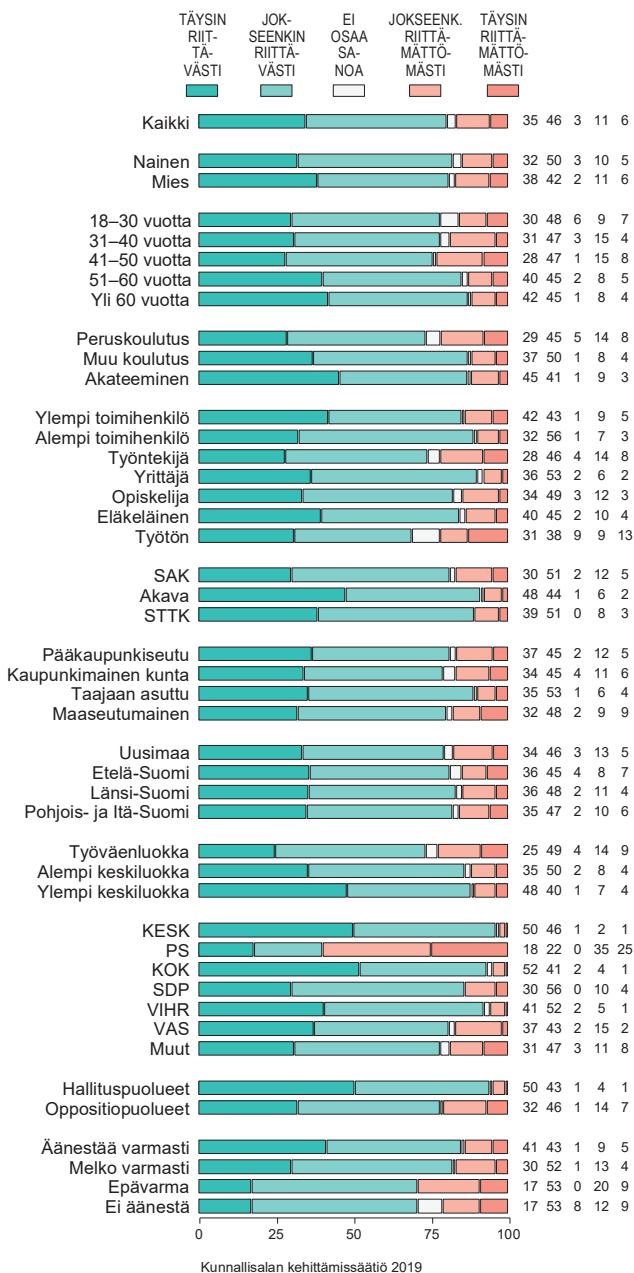

Kunnallissalan kehittämissäätö 2019

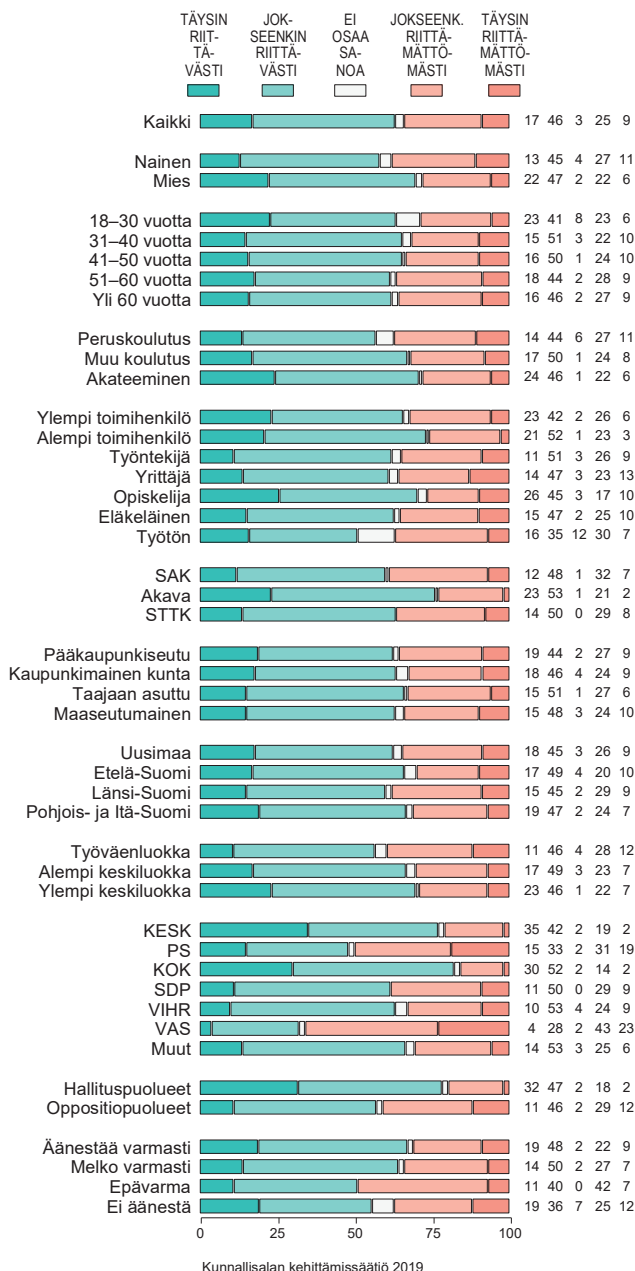
Kuvio 59. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: YHDENVERTAISUUS LAIN EDESSÄ (%).

Kuvio 60. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: SANANVAPAAUS (%).

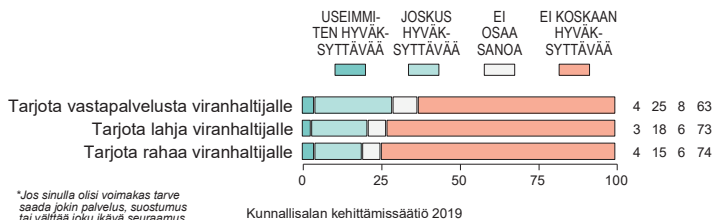

Kuvio 61. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: OIKEUS SOSIAALITURVAAN JA TERVEYDENHUOLTOON (%).

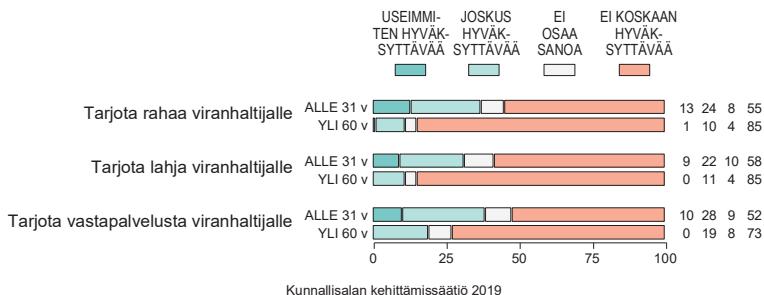

MIELIPITEET KORRUPTIOSTA SUOMESSA

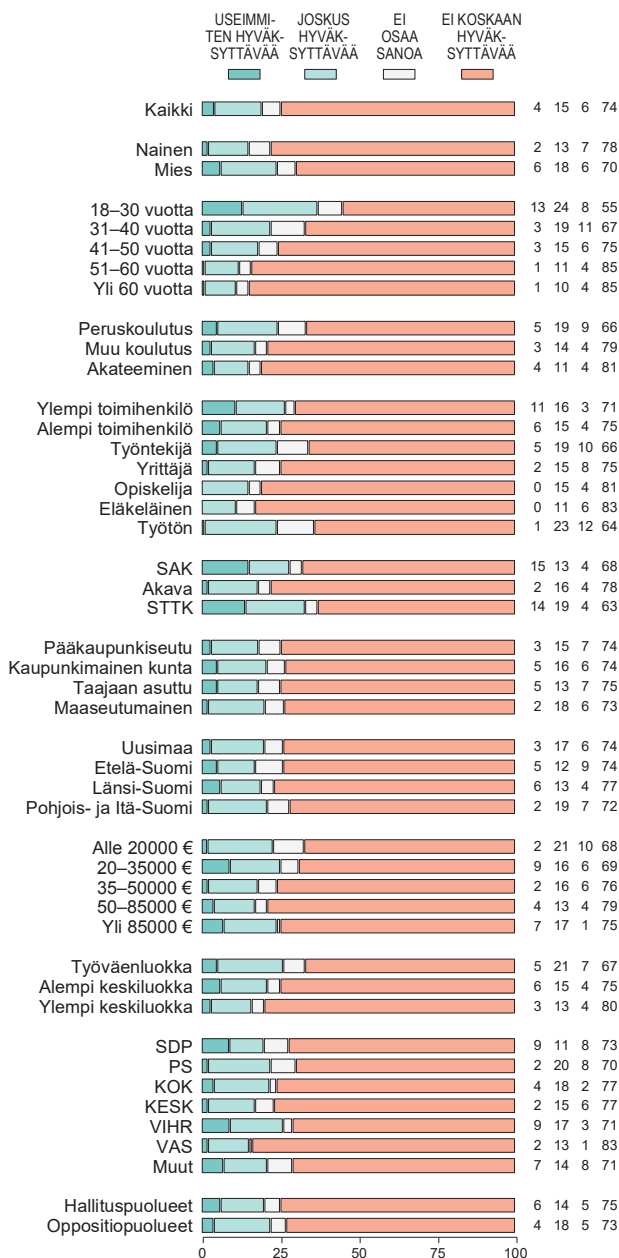
Kuvio 62. OLISIKO JOISSAKIN TILANTEISSA* HYVÄKSYTTÄVÄÄ TEHDÄ JOKIN SEURAAVA TEKO JOKO SUOMESSA TAI ULKOMAILLA (%).

Kuvio 63. OLISIKO JOISSAKIN TILANTEISSA HYVÄKSYTTÄVÄÄ TEHDÄ JOKIN SEURAAVA TEKO: ALLE 31-VUOTIAIDEN vs. YLI 60-VUOTIAIDEN ARVIOT (%).

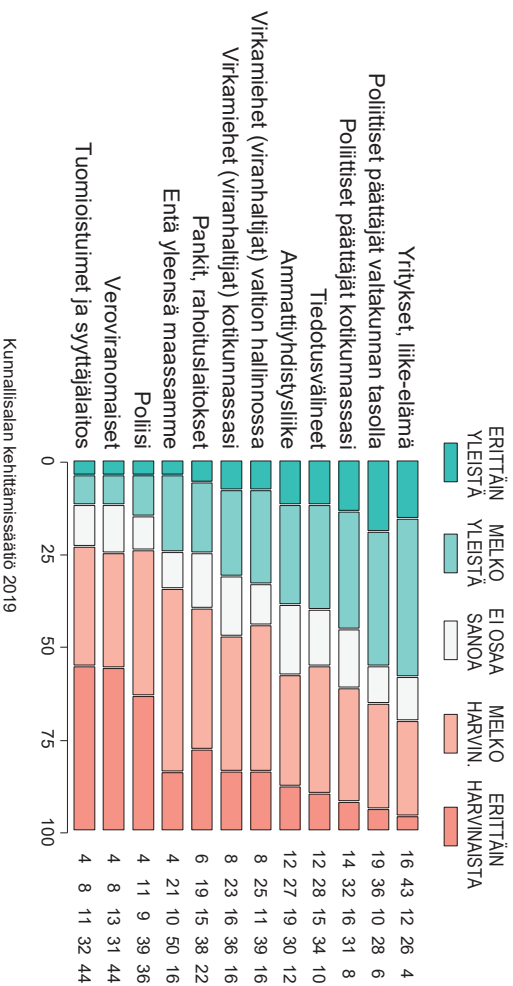

Kuvio 64. OLISIKO JOSSAKIN TILANTEESSA HYVÄKSYTTÄVÄÄ:
TARJOTA RAHAA VIRANHALTIJALLE (%).

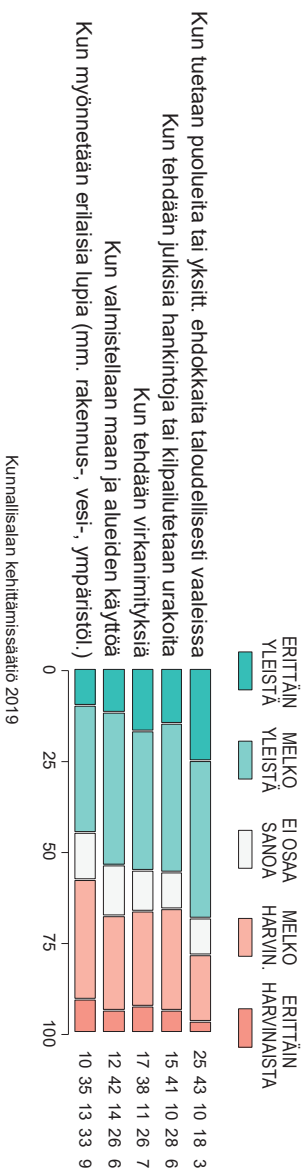

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

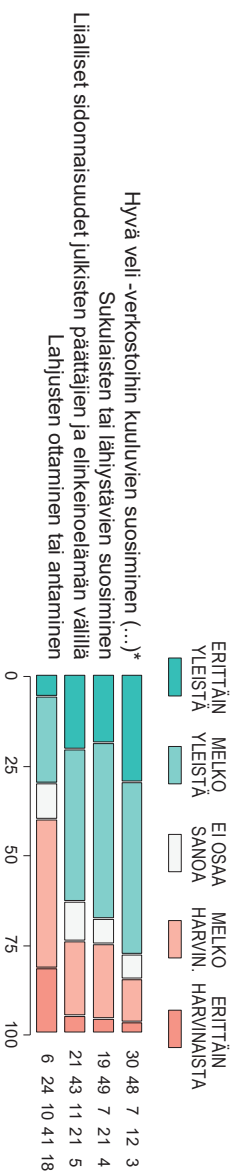
Kuvio 65. KUINKA YLEISTÄ KORRUPTIO ELI VALLAN VÄÄRINKÄYTTÖ OMAKSI EDUKSI ON SEURAAVIEN TAHOJEN KESKUUDESSA (%).

Kuvio 66. KUINKA YLEISTÄ KORRUPTIO ON MAASSAMME SEURAAVISSA TILANTEISSA (%).

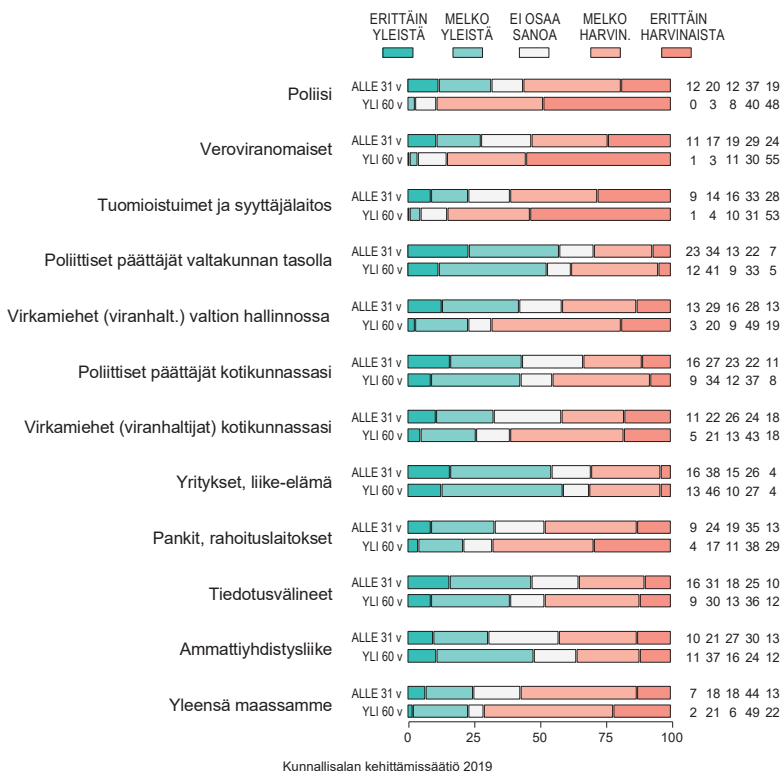
Kuvio 67. JOS AJATELLAAN JULKISTA PÄÄTÖKSENTEKOA, KUINKA YLEISIÄ SEURAAVAT KORRUPTION MUODOT OVAT MAASSAMME (%).

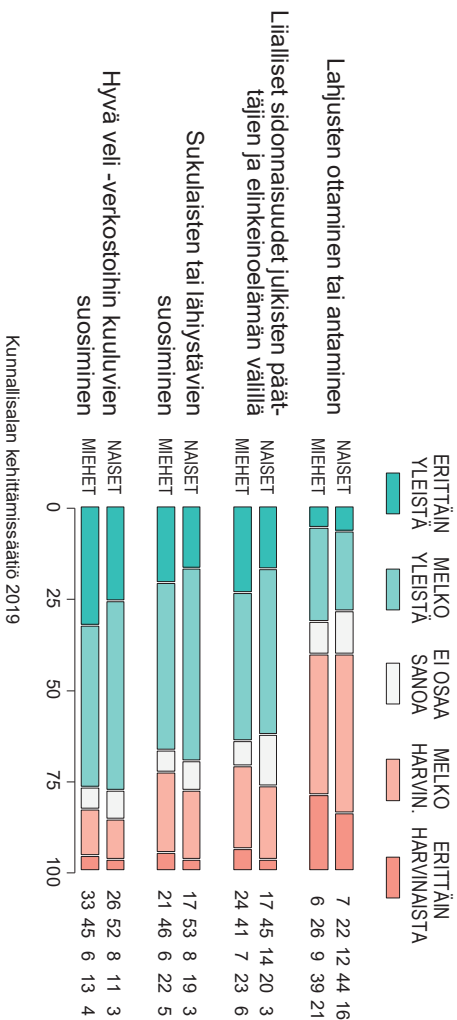
*esim. metsästyssseurat, johtajien klubit jne.)

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

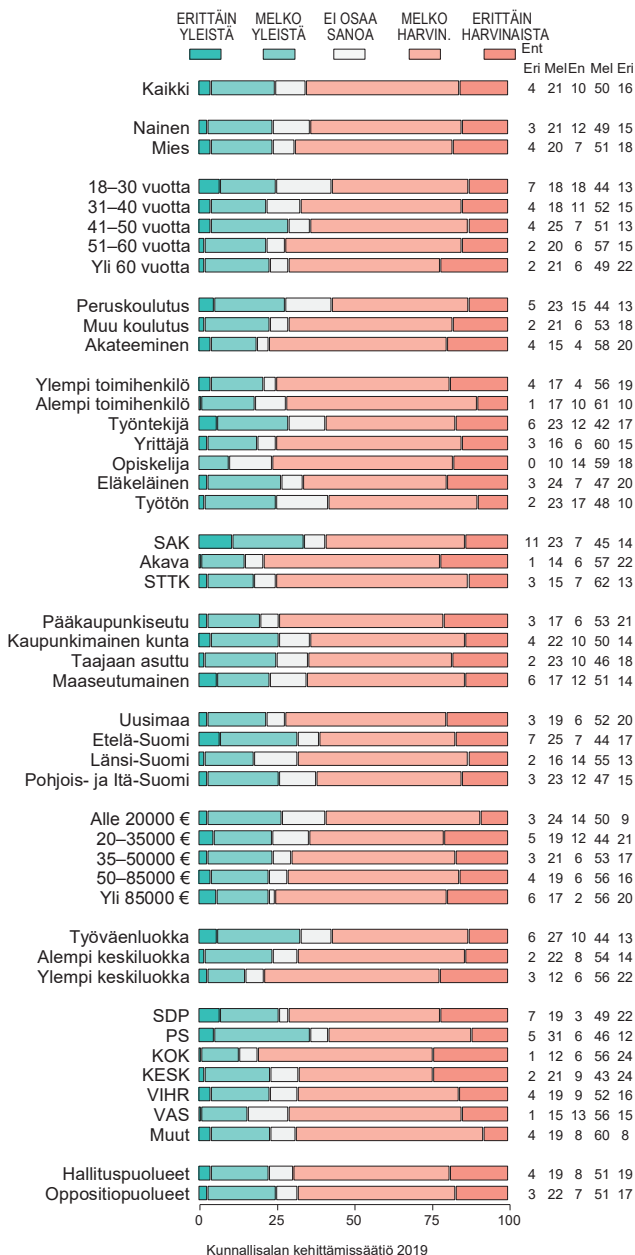
Kuvio 68. KUINKA YLEISTÄ KORRUPTIO ON ERI TAHOJEN KESKUUDESSA:
ALLE 31-VUOTIAIDEN vs. YLI 60-VUOTIAIDEN ARVIOT (%).

Kuvio 69. KUINKA YLEISIÄ ERILAISET KORRUPTION MUODOT OVAT JULKISESSA
PÄÄTÖKSENTEOSSA: NAISTEN VS. MIESTEN ARVIOT (%)

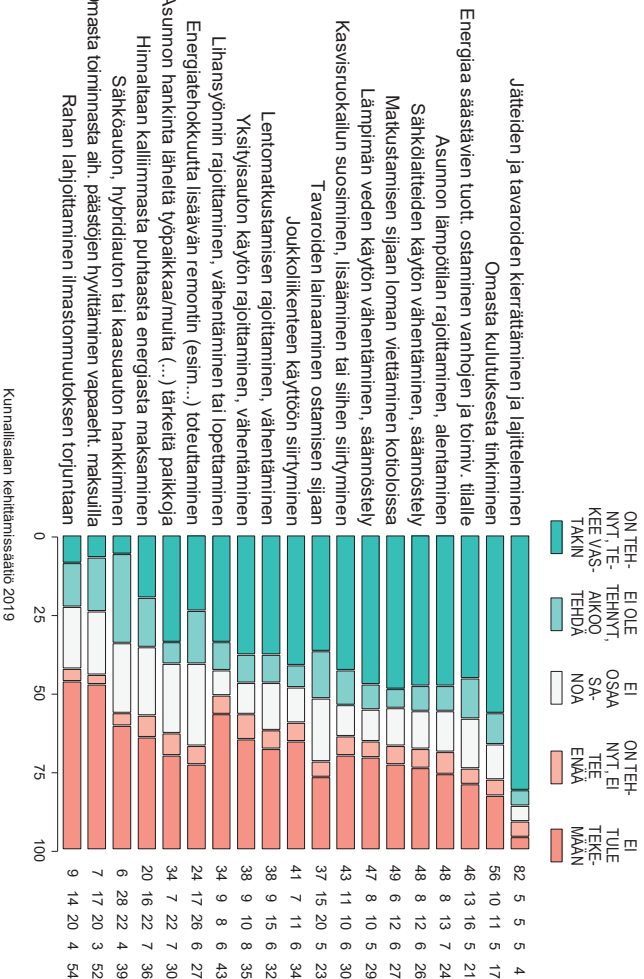

Kuvio 70. KUINKA YLEISTÄ KORRUPTIO ON ERI TAHOJEN KESKUUDESSA: YLEENSÄ MAASSAMME (%).

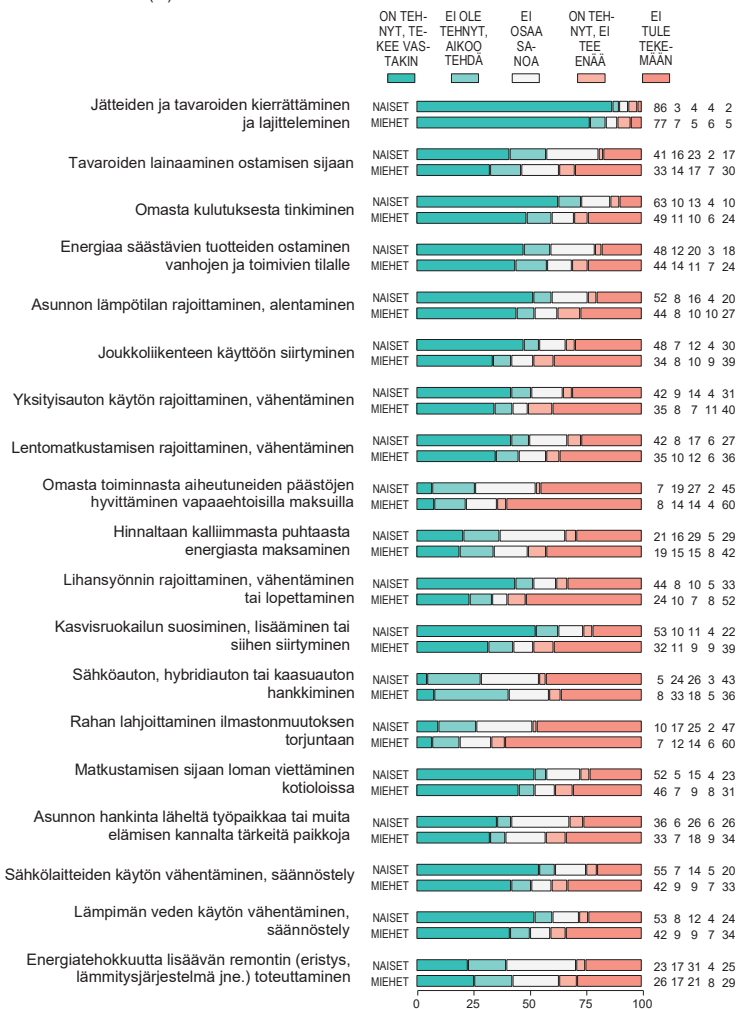
SUHTAUTUMINEN ILMASTONMUUTOKSEEN JA ILMASTOTEKOIHIN

Kuvio 71. MITEN OMAKOHTAISESTI SUHTAUTUU SEURAVIIN TEKÖIHIN ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSE-
MISEKSI (tekstejä osin lyhennetty, %).

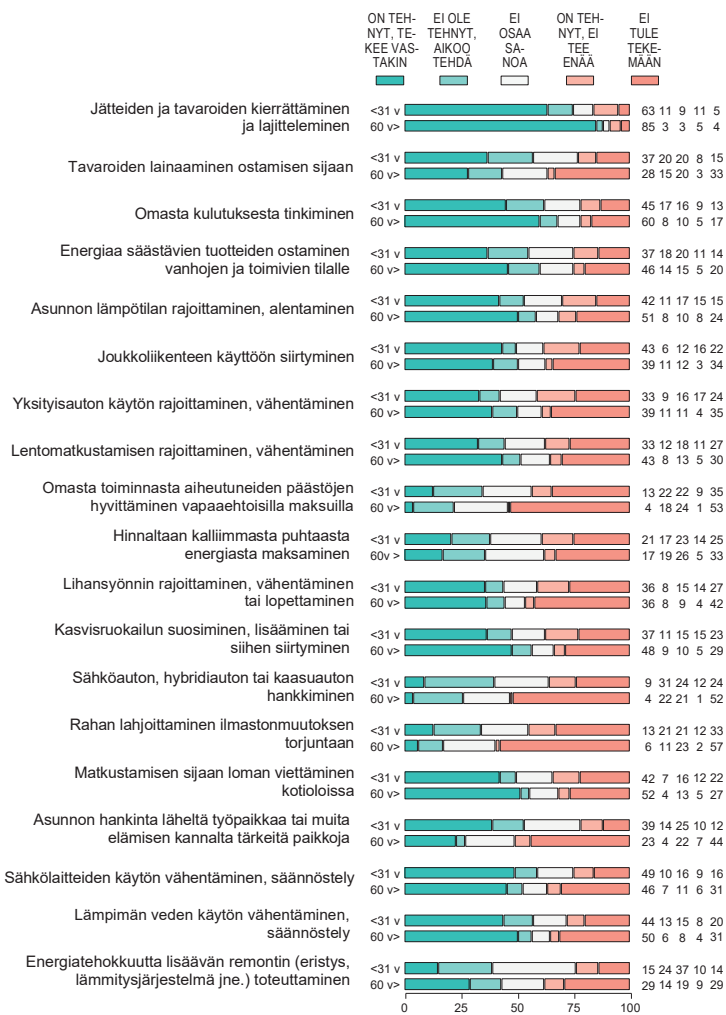
Kunnallisaian kehittämissäätiö 2019

Kuvio 72. MITEN SUHTAUTUU TEKIOIHIN ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMISEKSI: NAISET vs. MIEHET (%).

Kunnallisanalyytiikka 2019

Kuvio 73. MITEN SUHTAUTUU TEKIOIHIN ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMISEKSI: ALLE 31-VUOTIAAT vs. 60 VUOTTA TÄYTTÄNEET (%).

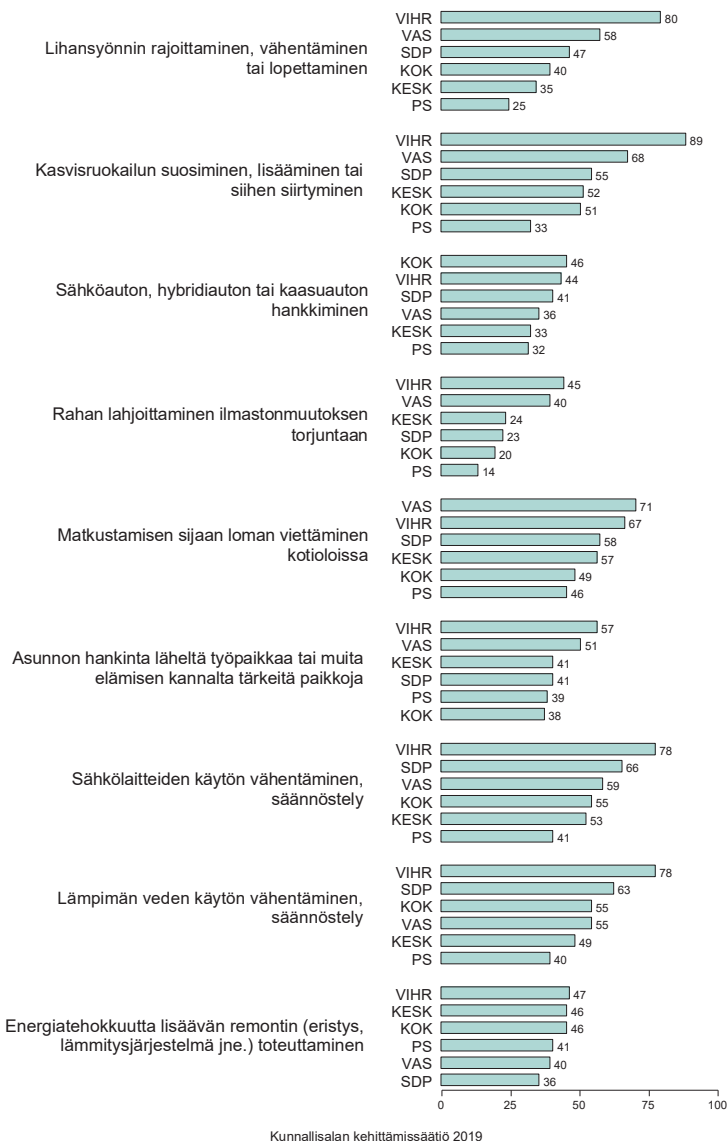
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 74. VALMIUS OMAKOHTAISIIIN TOIMIIN ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMISEKSI PUOLUEIDEN KANNATTAJAKUNNISSA (tekee vastaisuudessa, %)

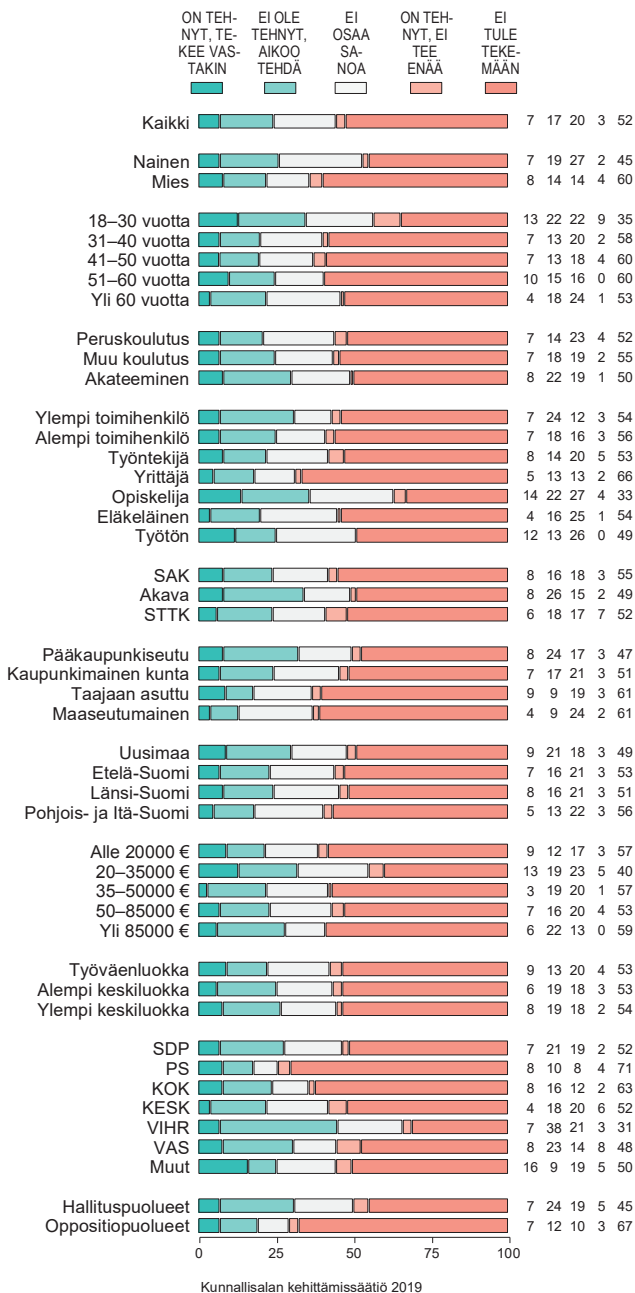

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2019

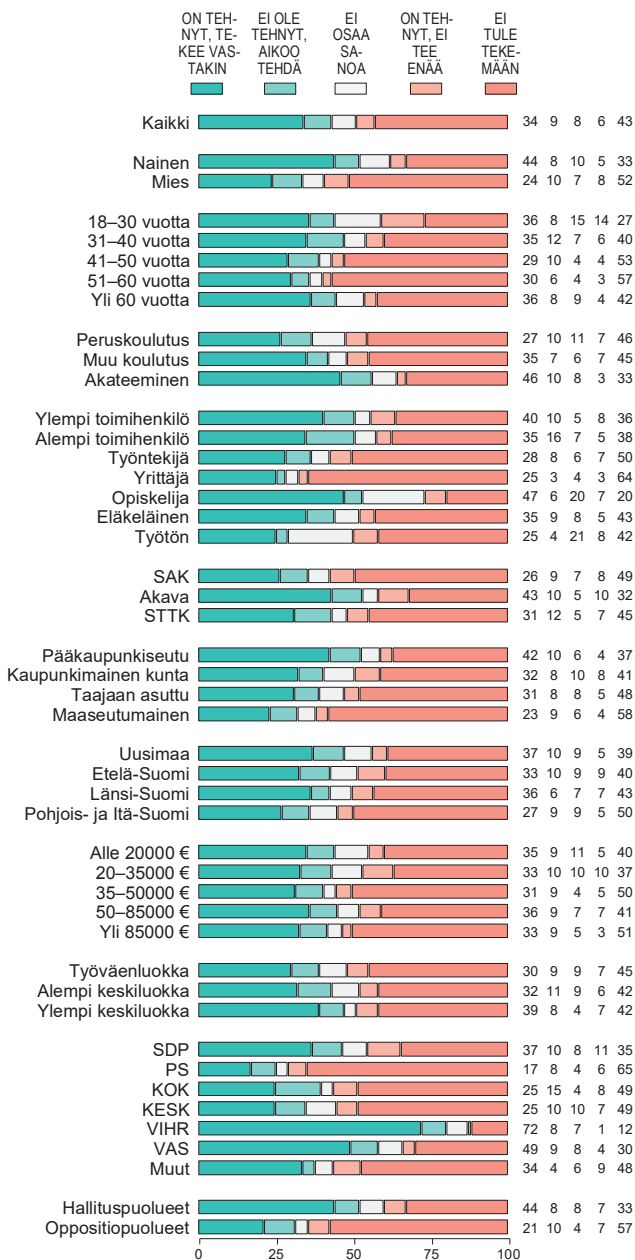
Kuvio 75. VALMIUS OMAKOHTAISIIIN TOIMIIN ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMISEKSI PUOLUEIDEN KANNATTAJAKUNNISSA (tekee vastaisuudessa, %)

Kuvio 76. MITEN SUHTAUTUU ILMASTOTEKOEIHIN: OMASTA TOIMINNASTA AIHEUTUNEIDEN PÄÄSTÖJEN HYVITTÄMINEN VAPAAEHTOISILLA MAKSUIILLA (%).

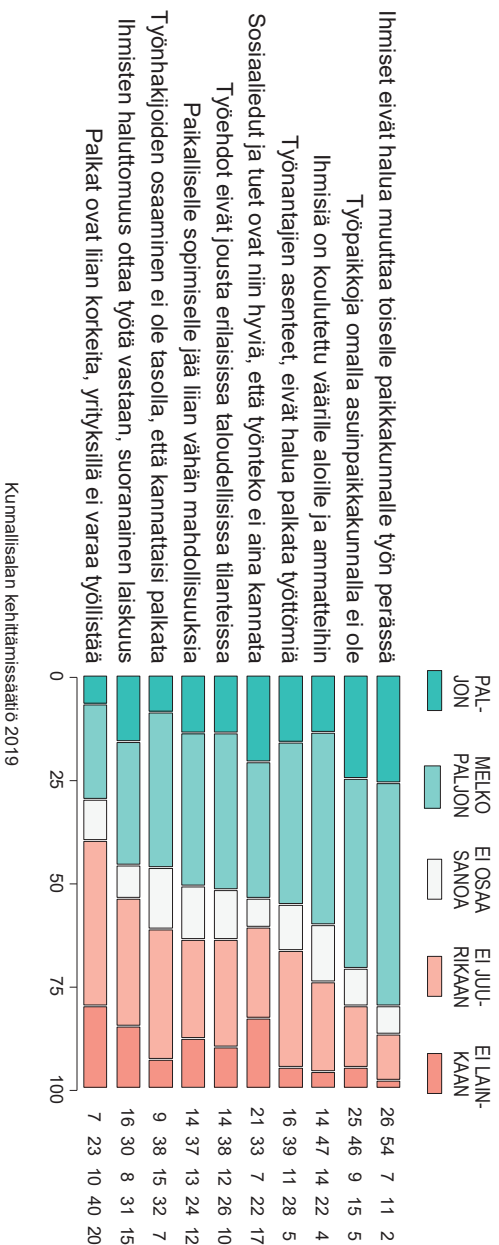
Kuvio 77. MITEN SUHTAUTUU ILMASTOTEKOIHIN: LIHANSYÖNNIN RAJOITTAMINEN, VÄHENTÄMINEN TAI LOPETTAMINEN (%).

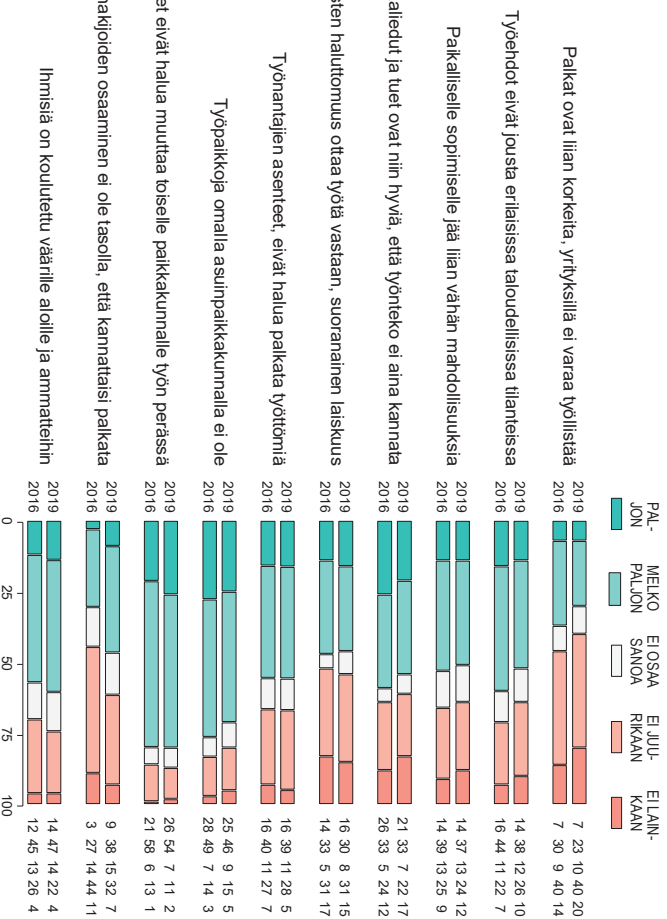
Kunnallisanalyytiikka 2019

NÄKEMYKSET TYÖLLISTYMISSÄ ESTEISTÄ

Kuvio 78. MISSÄ MÄÄRIN SEURAAVAT ASIAT ESTÄVÄT TYÖLLISTYmistä MAASSAMME (%).

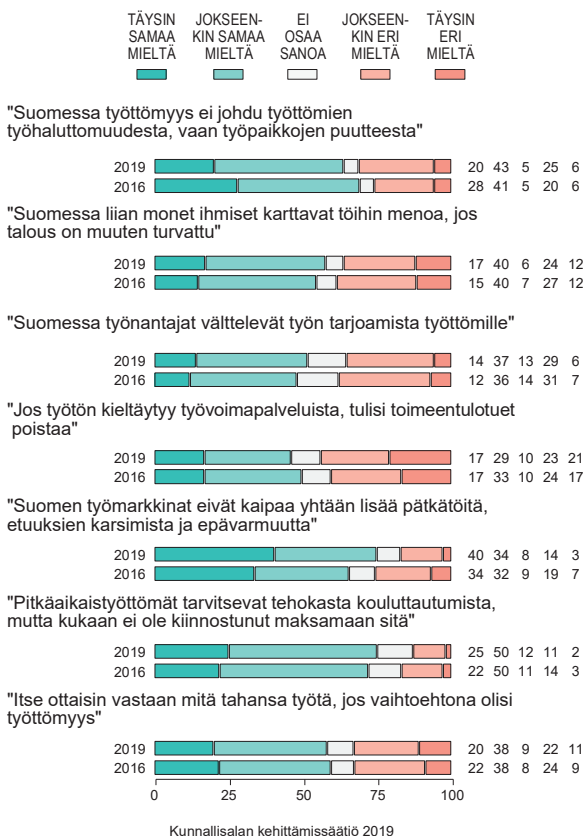
Kuvio 79. MISSÄ MÄÄRIN ERI ASIAT ESTÄVÄT TYÖLLISTYMISTÄ MAASSAMME: ARVIOT VUOSINA 2016 JA 2019 (%).

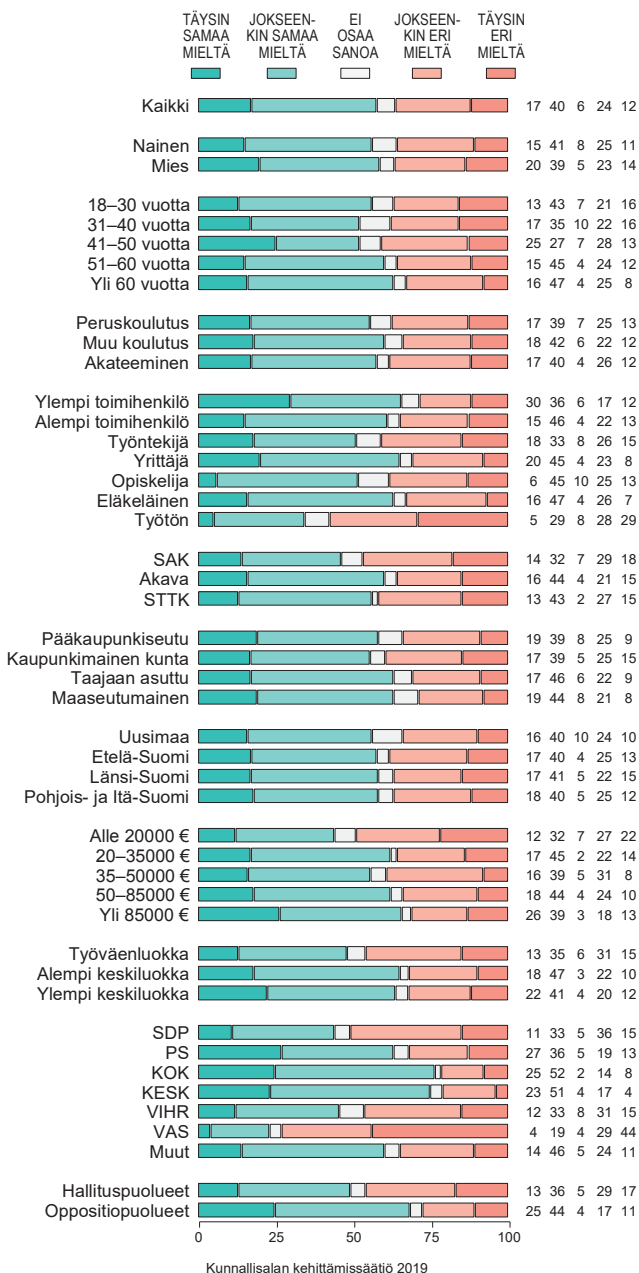
Kuvio 80. SUHTAUTUMINEN TYÖTTÖMYTTÄ KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

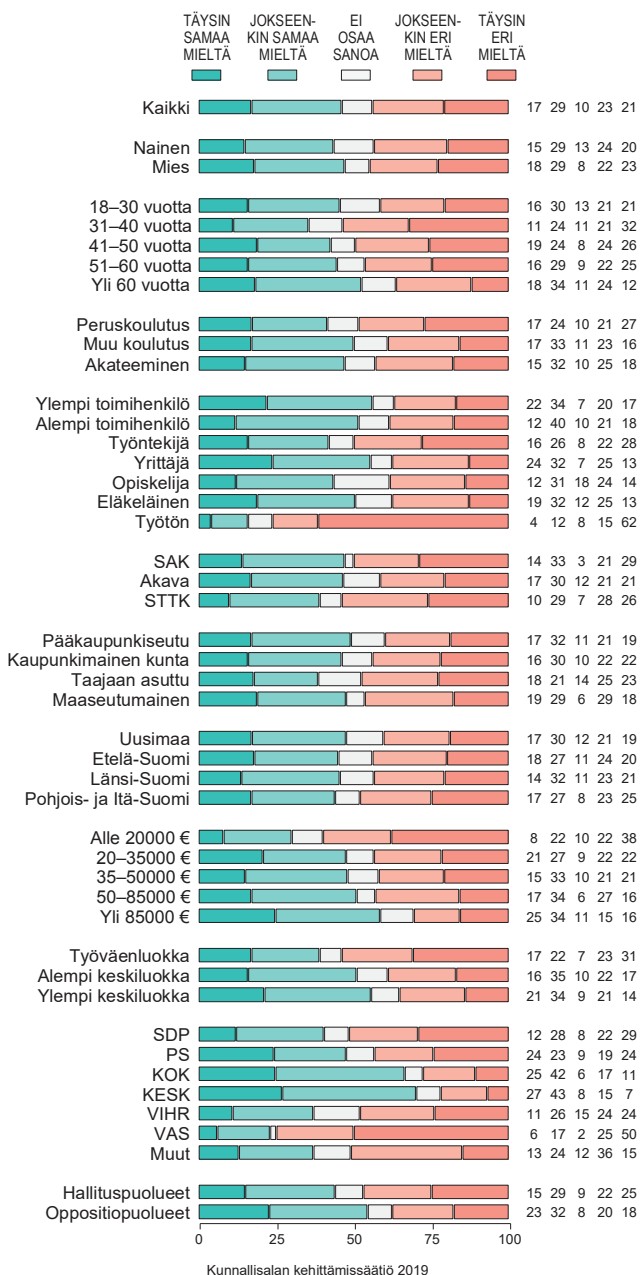
Kuvio 81. SUHTAUTUMINEN TYÖTTÖMYYYTTÄ KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN VUOSINA 2016 JA 2019 (%).

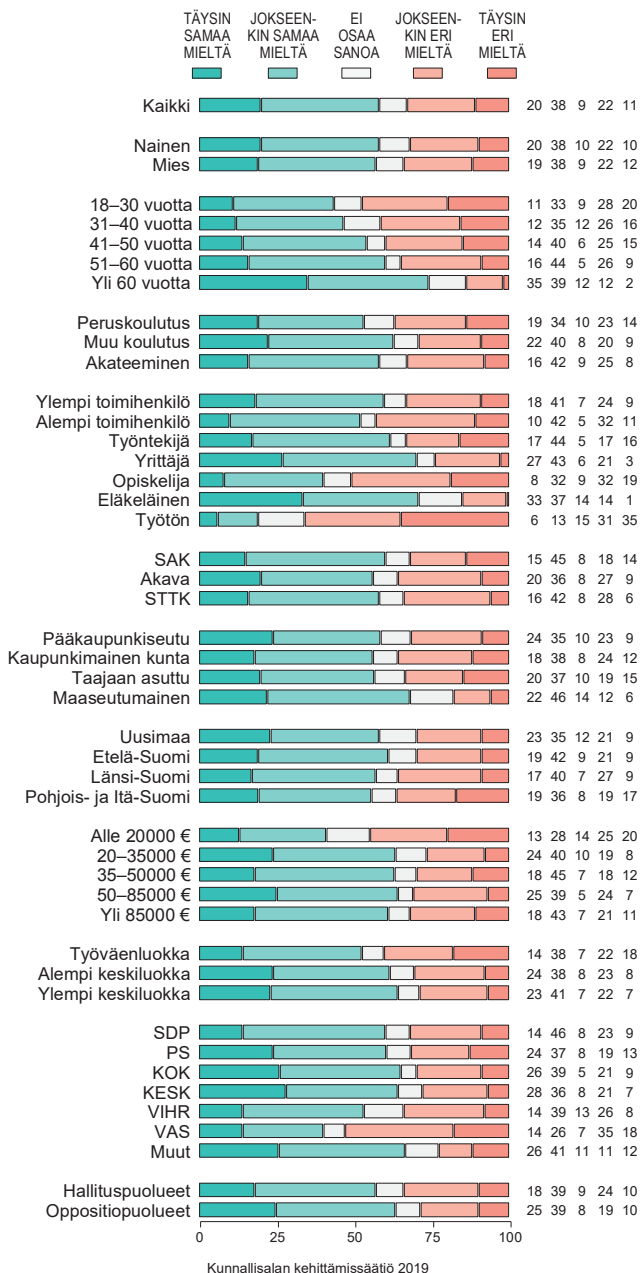
Kuvio 82. "Suomessa liian monet ihmiset karttavat töihin menoa, jos talous on muuten turvattu" (%).

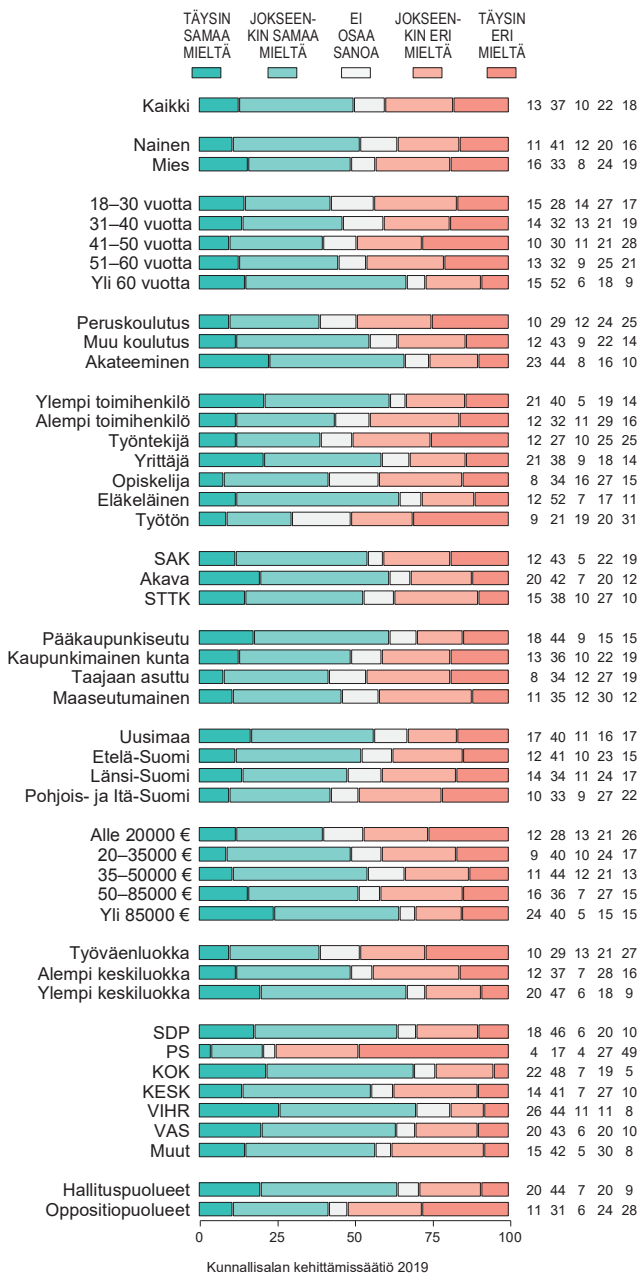
Kuvio 83. "Jos työn kieltäytyy työvoimapalveluista, tulisi toimeentulotuet poistaa" (%).

Kuvio 84. "Itse ottaisin vastaan mitä tahansa työtä, jos vaihtoehtona olisi työttömyys" (%).

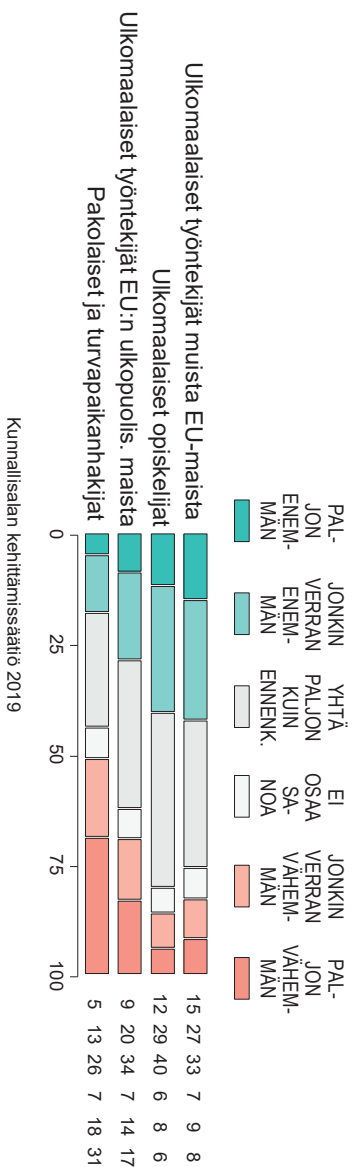

Kuvio 85. "Suomi tarvitsee lisää ulkomaalaisia työntekijöitä paikkaamaan työikäisen väestön vähentymistä ja syntyvyyden alentumista" (%).

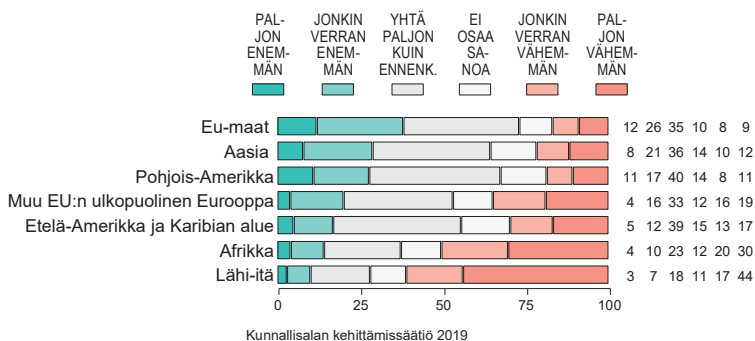

SUHTAUTUMINEN MAAHANMUUTTOON

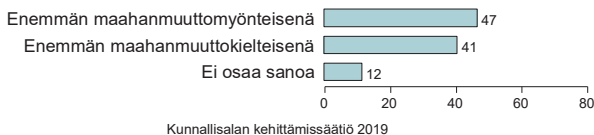
Kuvio 86. MISSÄ MÄÄRIN NYKYISEEN VERRATTUNA ERI RYHMIIN KUULUVIA IHMISIÄ VOISI MUUTTAA OMAAN KOTIKUNTAAN TAI LÄHIALUEELLE (esim. omaan maakuntaan, %).

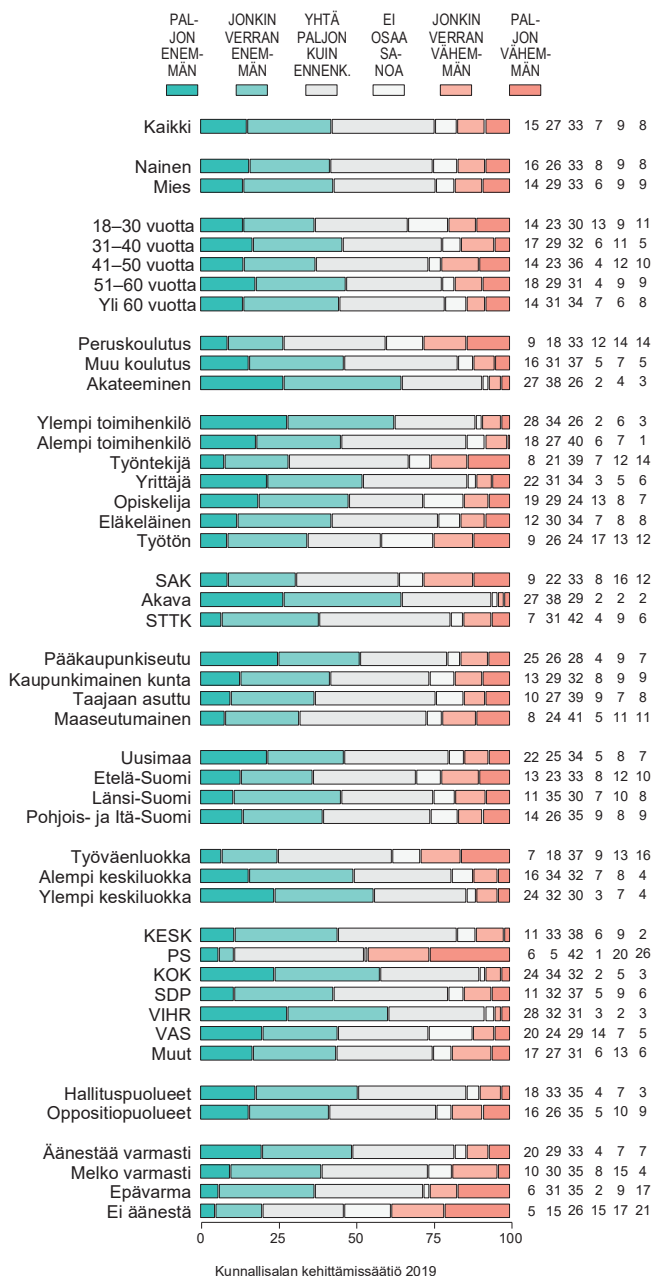
Kuvio 87. MISSÄ MÄÄRIN NYKYISEEN VERRATTUNA SUOMEN TULISI OTTAA VASTAAN MAAHANMUUTTAJIA ERI MAANTIETEELLISILTÄ ALUEILTA (%).

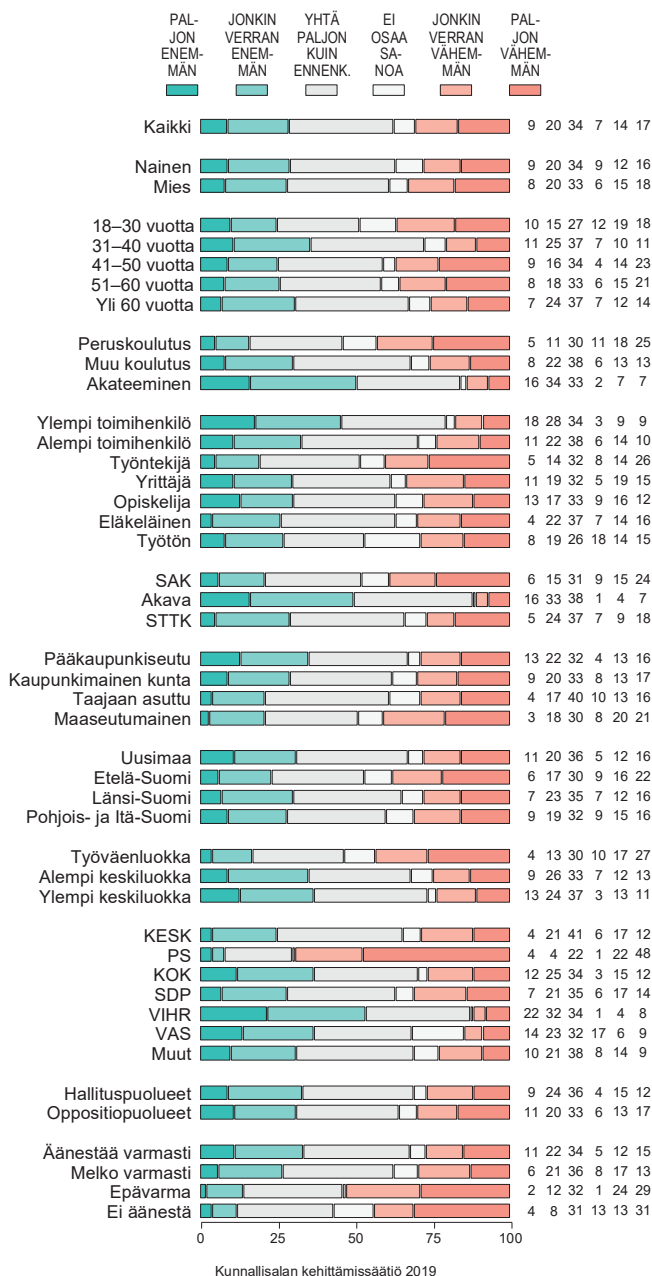
Kuvio 88. SUHTAUTUMINEN MAAHANMUUTTOON: JOS VALITTAVANA ON KAKSI VAIHTOEHTOA, MITEN ARVIOI ITSEÄÄN TÄLLÄ HETKELLÄ (%).

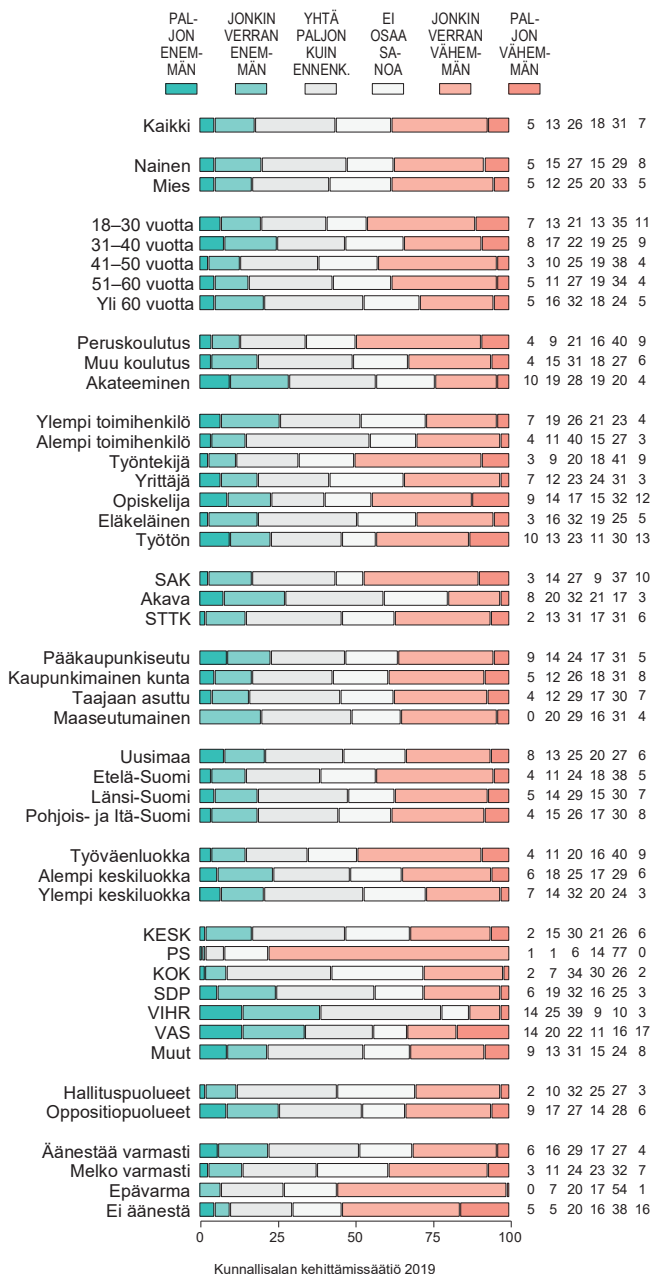
Kuvio 89. MISSÄ MÄÄRIN ERI RYHMIIN KUULUVIA IHMISIÄ VOISI MUUTTA A KOTIKUNTAAN/LÄHIALUEELLE: ULKOMAALAISET TYÖNTEKIJÄT MUISTA EU-MAISTA (%).

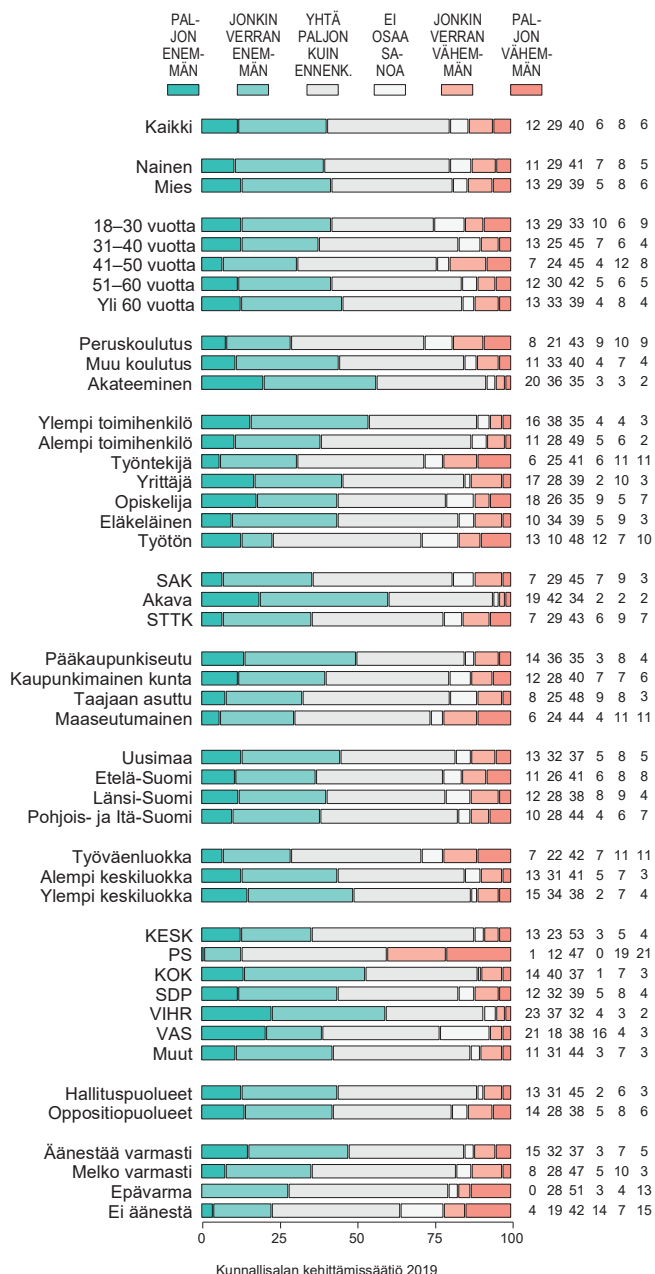
Kuvio 90. MISSÄ MÄÄRIN ERI RYHMIIN KUULUVIA IHMISIÄ VOISI MUUTTAUA KOTIKUNTAAN/LÄHIALUEELLE: ULKOMAALAISET TYÖNTEKIJÄT EU:n ULKOPUOLISISTA MAISTA (%).

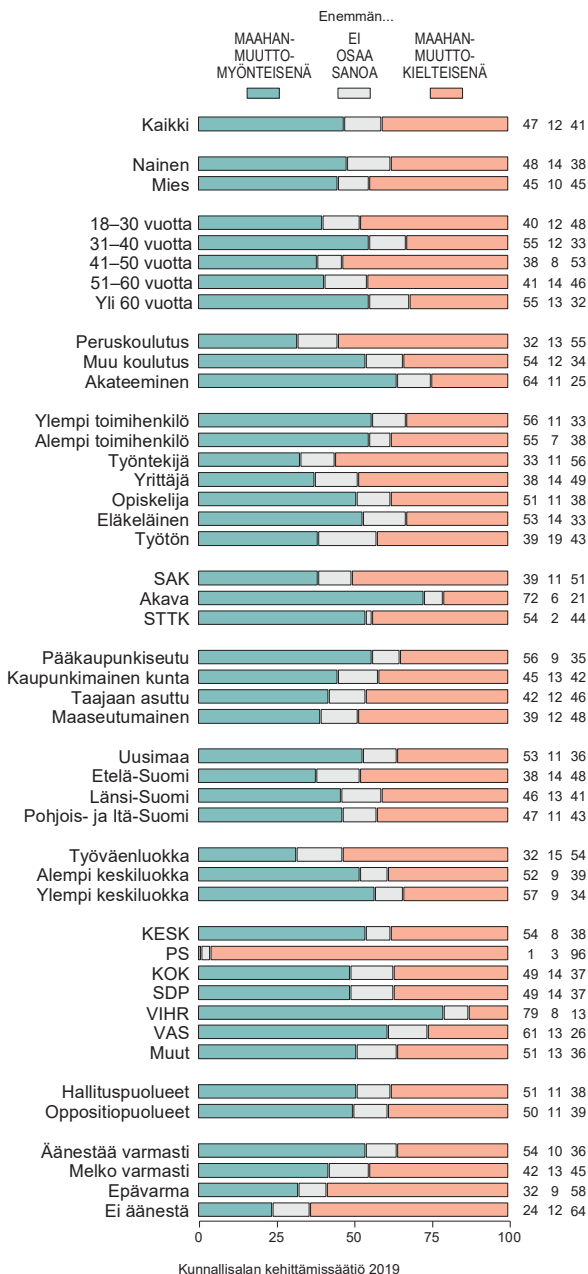
Kuvio 91. MISSÄ MÄÄRIN ERI RYHMIIN KUULUVIA IHMISIÄ VOISI MUUTTA A KOTIKUNTAAN/LÄHIALUEELLE: PAKOLAISE T JA TURVAPA I KANHAKIJAT (%).

Kuvio 92. MISSÄ MÄÄRIN ERI RYHMIIN KUULUVIA IHMISIÄ VOISI MUUTTA A KOTIKUNTAAN/LÄHIALUEELLE: ULKOMAALAISET OPISKELIJAT (%).

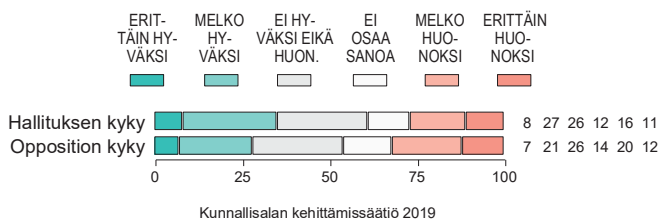

Kuvio 93. SUHTAUTUMINEN MAAHANMUUTTOON:
JOS VALITTAVANA ON KAKSI VAIHTOEHTOA,
MITEN ARVIOI ITSEÄN TÄLLÄ HETKELLÄ (%).

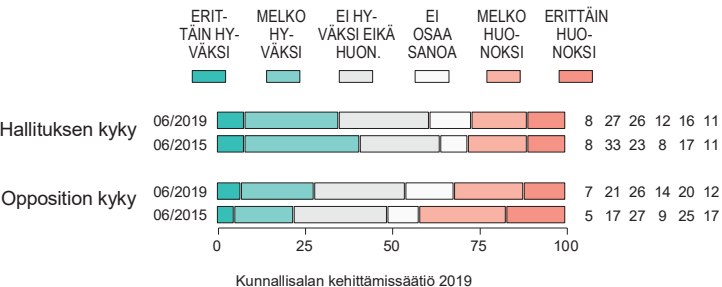

POLITIikka-ARVIOT

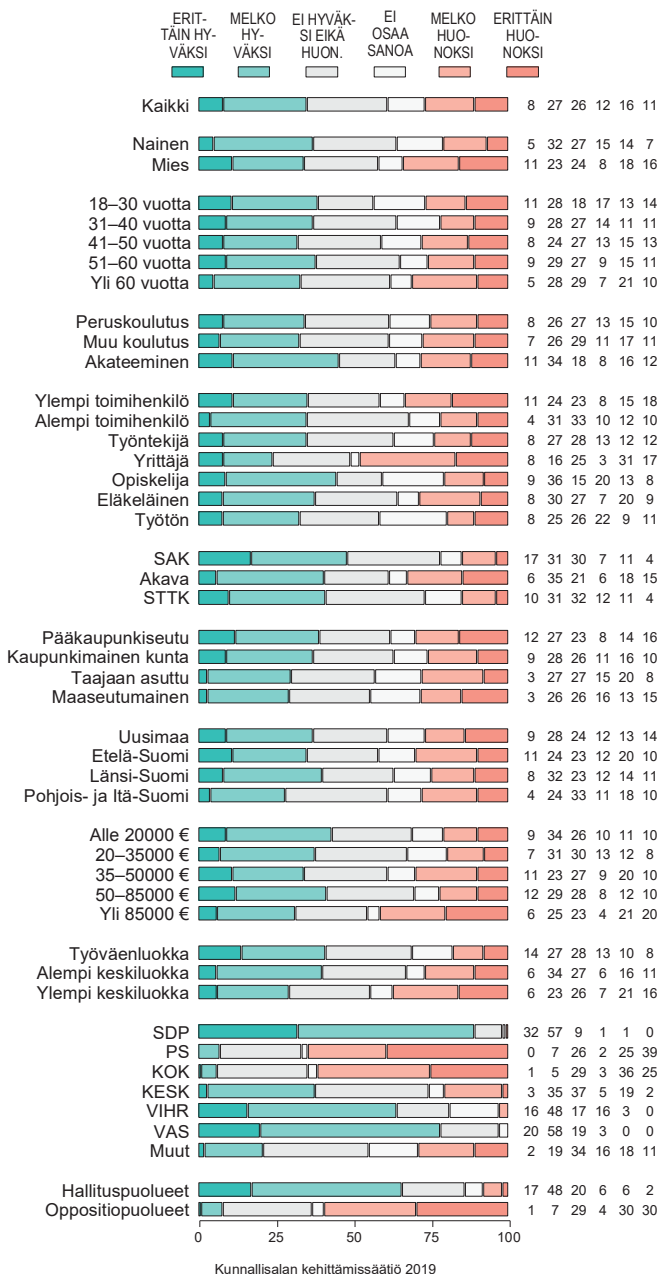
Kuvio 94. MILLAISEKSI ARVIOI RINTEEN HALLITUKSEN KYVYN HOITAA MAAMME ASIOITA vs. OPPOSITION KYVYN TARJOTA VAIHTOEHTOJA (%).

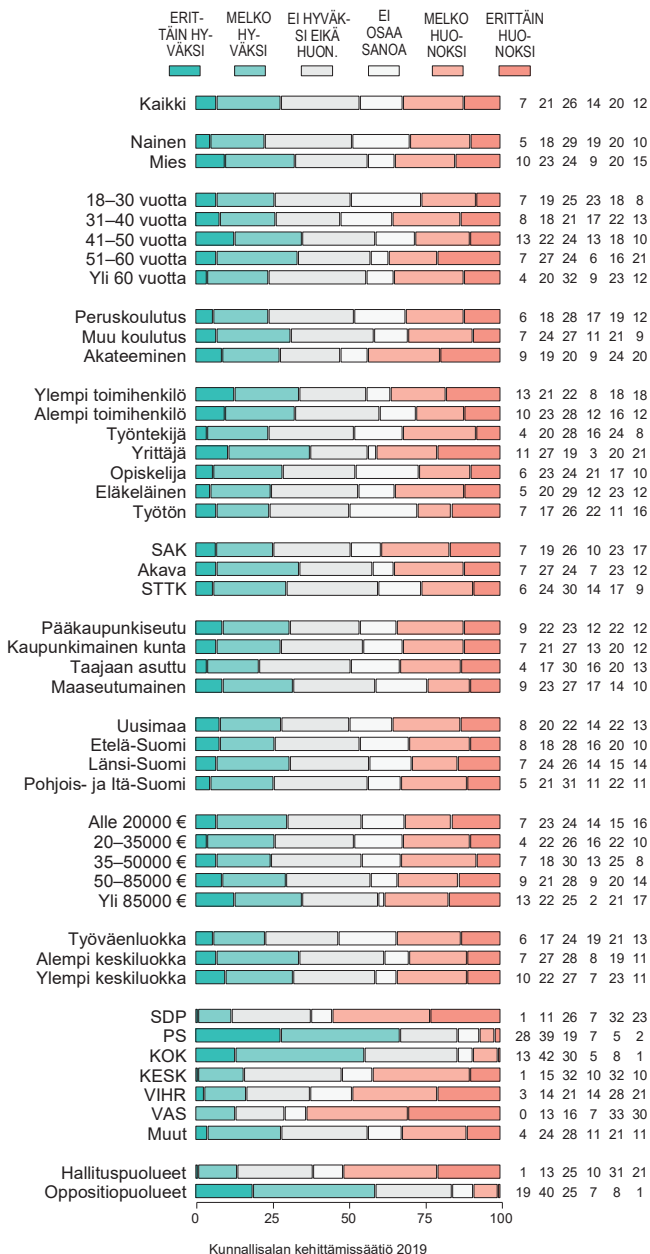
Kuvio 95. HALLITUKSEN KYKY HOITAA MAAMME ASIOITA JA OPPOSITION KYKY TARJOTA VAIHTOEHTOJA: ARVIOT SIPILÄN vs. RINTEEN HALLITUSKAUDEN ALUSSA (%).

Kuvio 96. MILLAISEKSI ARVIOI ANTTI RINTEEN JOHTAMAN HALLITUKSEN KYVYN HOITAA MAAMME ASIOITA SEURAAVAN NELJÄN VUODEN AIKANA (%).

Kuvio 97. MILLAISEKSI ARVIOI OPPOSITION KYVYN TARJOTA VAIHTOEHTOJA MAAN HALLITUKSELLE (%).

Kuvio 98. SUHTAUTUMINEN UUTTA HALLITUSTA JA SEN LINJAUKSIA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

Kuvio 99. MITEN KOLME OMINAISUUTTA SOPIVAT KUVAAMAAN
ERI PUOLUEITA (monivalintakysymys; %).

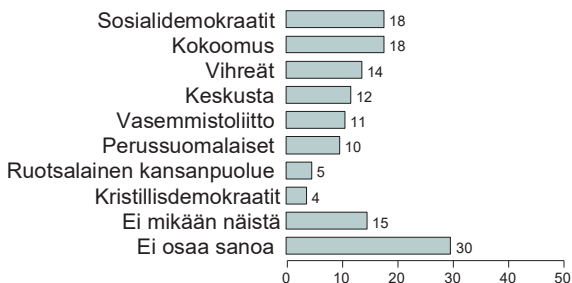
(1) On kaltaiseni ihmisen asialla

(2) Pitää pidemmällä tähtäyksellä lupauksensa

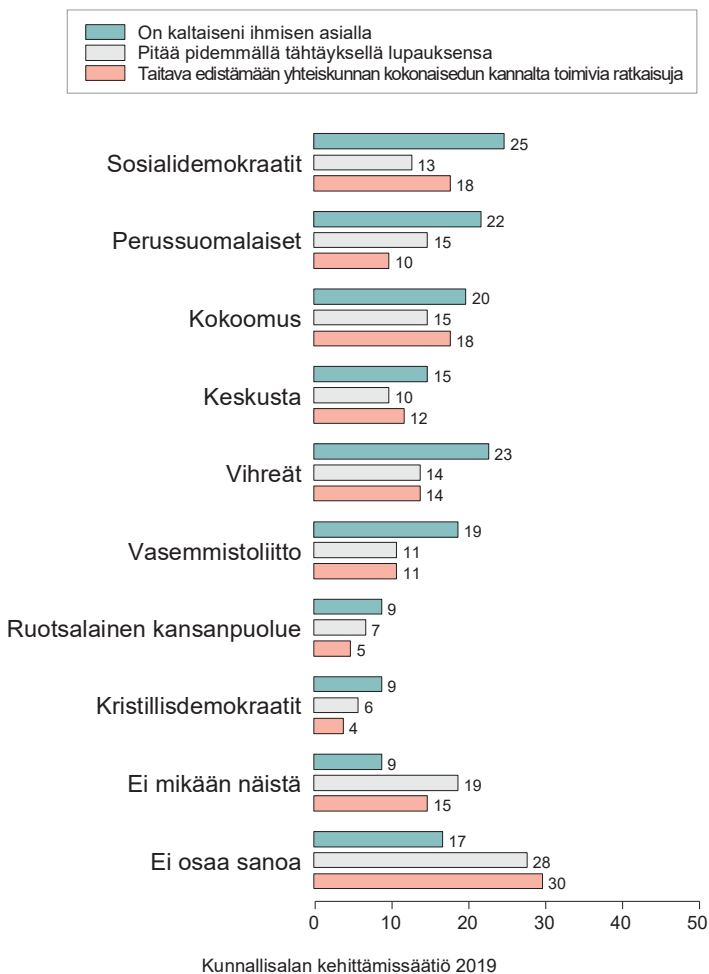

(3) Taitava edistämään yhteiskunnan
kokonaisedun kannalta toimivia ratkaisuja

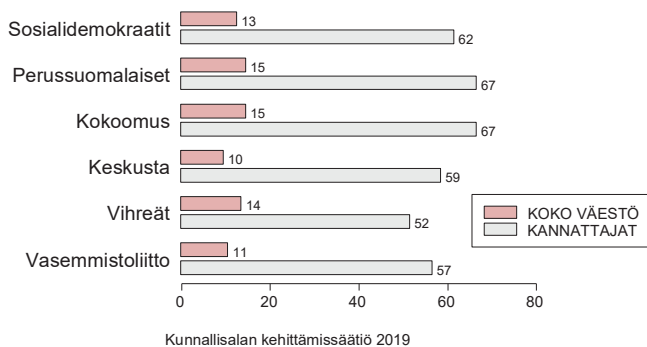

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 100. ARVIOT PUOLUEIDEN OMINAISUUKSISTA (%).

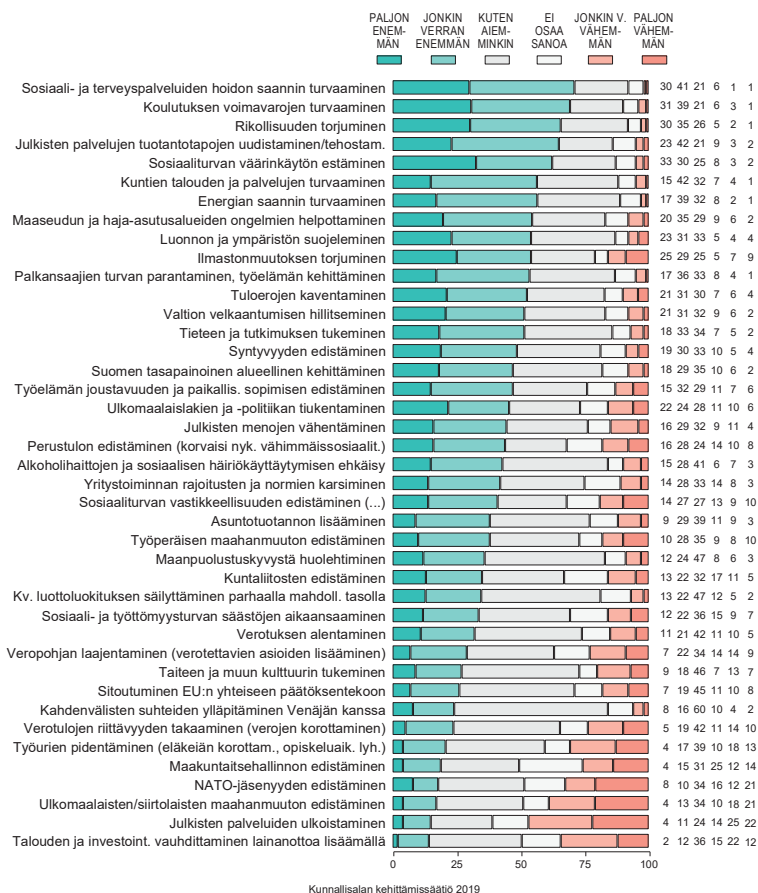
Kuvio 101. ARVIOT PUOLUEIDEN OMINAISUUKSISTA / PITÄÄ PIDEMMÄLLÄ TÄHTÄYKSELLÄ LUPAUKSENSA: KOKO VÄESTÖ vs. KUNKIN PUOLUEEN OMIE KANNATTAJIEN ARVIOT (%).

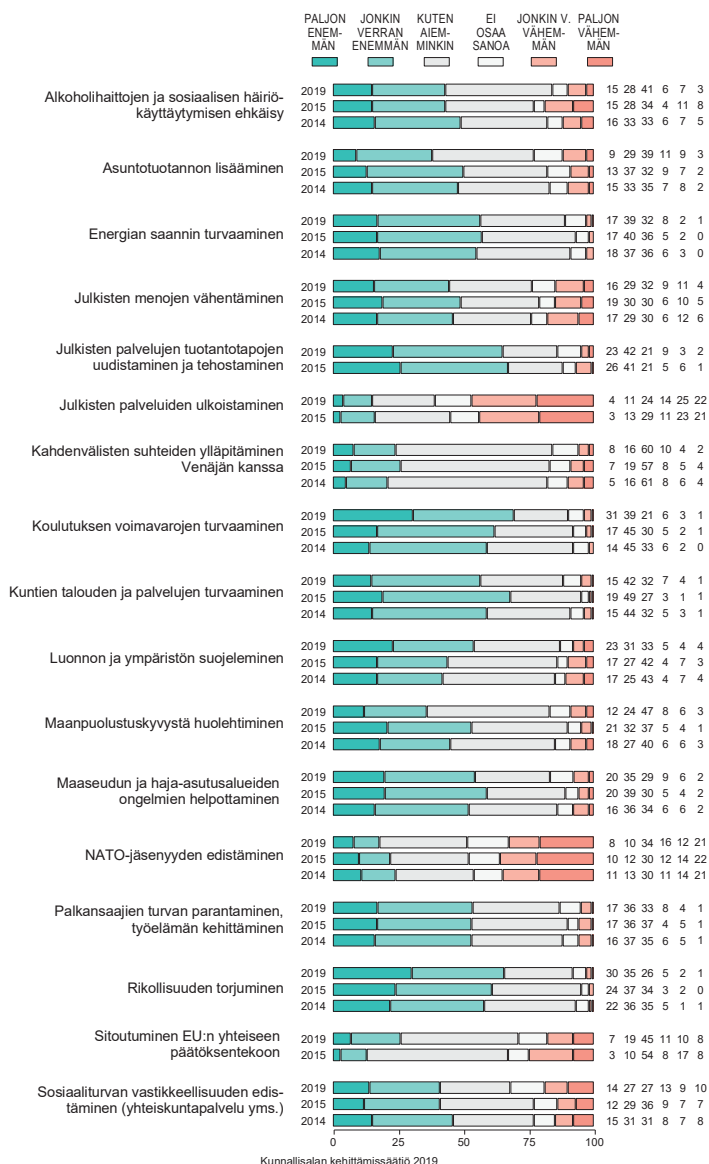
Kuvio 102. PUOLUEISIIN SOPIVAT OMINAISUUDET: PUOLUEIDEN 'KOKONAISIMAGOT' (kolmen ominaisuuden keskiarvot).

Kuvio 103. MITEN ERI ASIOIDEN JA TAVOITTEIDEN TULISI VASTAISUUDESSA PAINOTTUA HALLITUKSEN TOIMINNASSA VERRATTUNA MAASSAMME VIIME VUOSINA HARJOITETTUUN HALLITUSPOLITIIKKAAN (tekstejä osin lyhennetty, %).

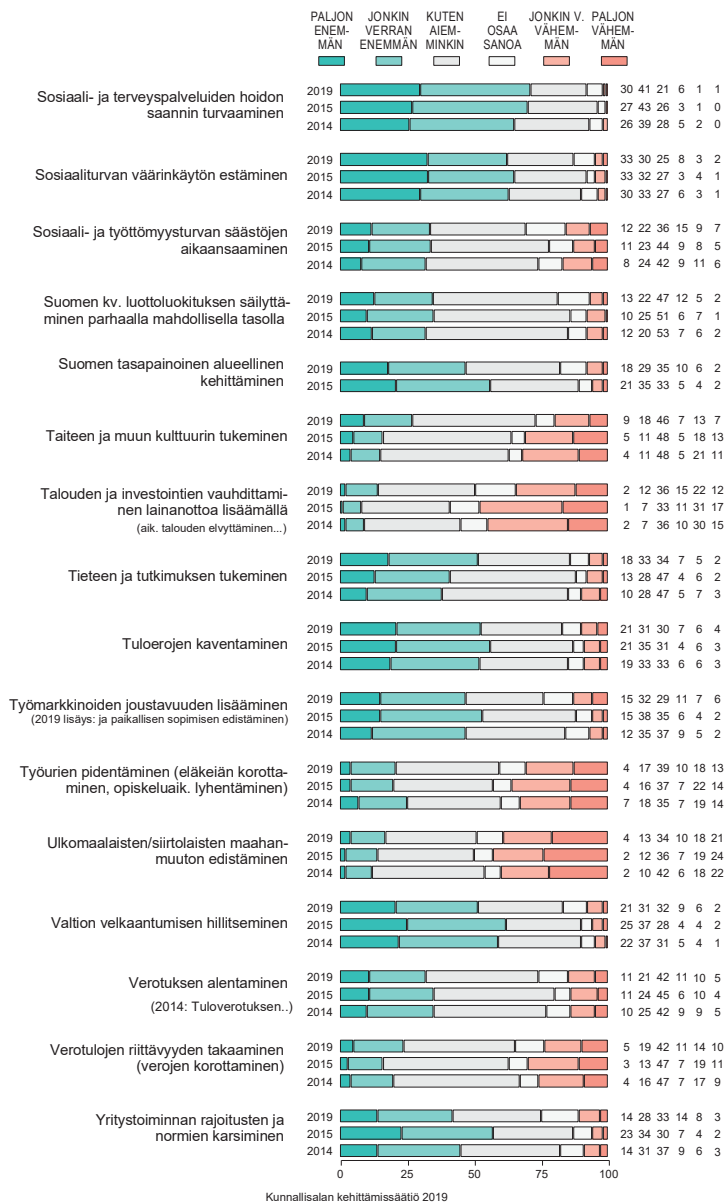

Kuvio 104. MITEN ERI ASIOIDEN TULISI VASTAISUUDESSA PAINOTTUA HALLITUKSEN TOIMINNASSA: ARVIOT VUOSINA 2014–2019 (yhteiset arviointikohteet, %).

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 105. MITEN ERI ASIOIDEN TULISI VASTAISUUDESSA PAINOTTUA HALLITUKSEN TOIMINNASSA: ARVIOT VUOSINA 2014–2019 (yhteiset arviointikohteet, %).

Kuvio 106. MITEN ERI ASIOIDEN TULISI PAINOTTUA HALLITUKSEN TOIMINNASSA: NAISTEN JA MIESTEN NÄKEMYSTEN EROT (asteikkokeskiarvojen erotukset).

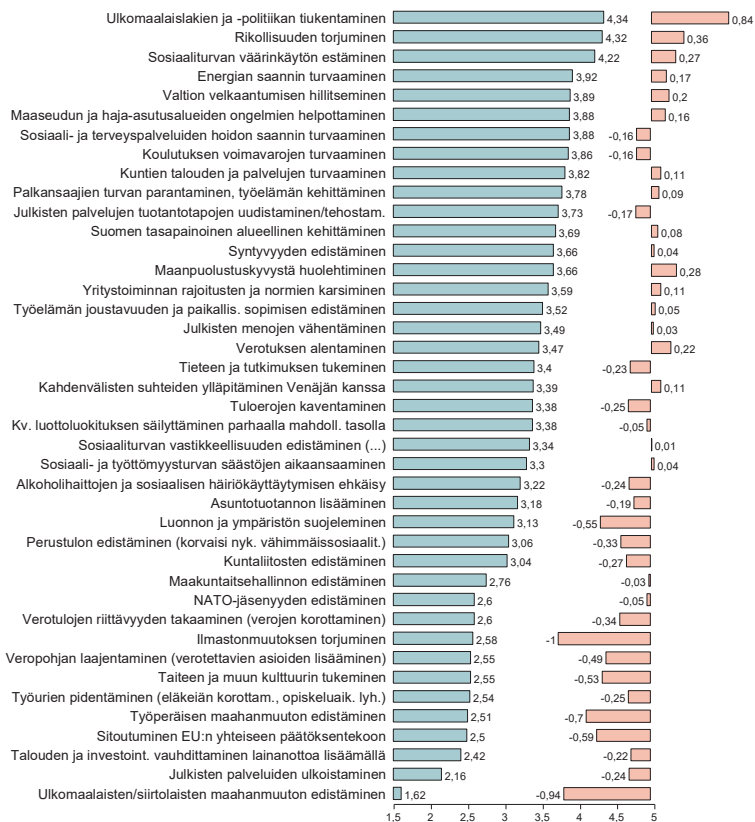

Kuvio 107. MITEN ASIOIDEN TULISI PAINOTTUA HALLITUKSEN TOIMINNASSA: SDP:n KANNATTAJIEN ARVIOT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

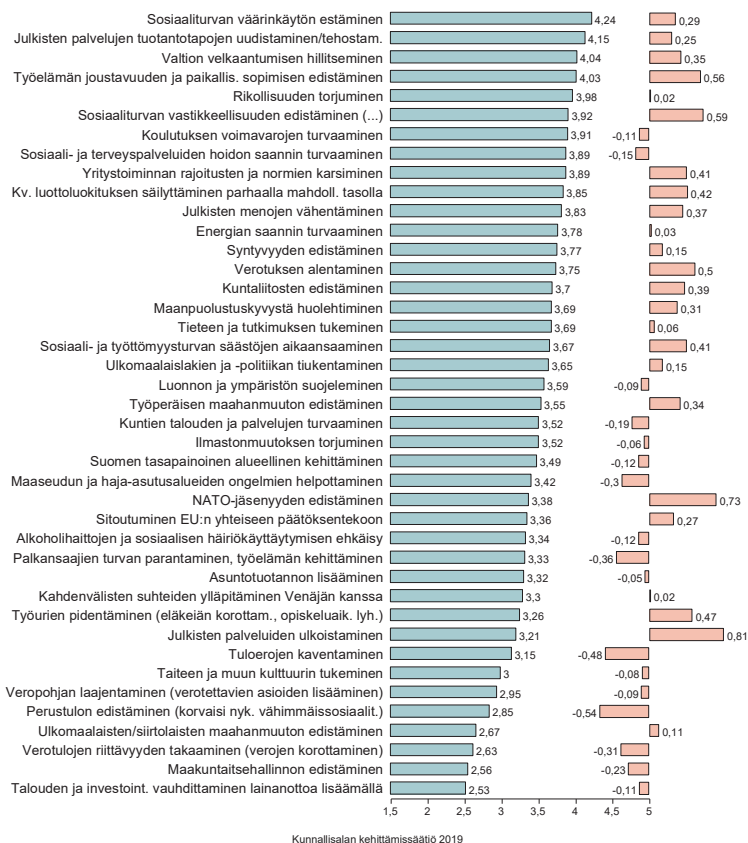
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 108. MITEN ASIOIDEN TULISI PAINOTTUA HALLITUKSEN TOIMINNASSA: PS:n KANNATTAJIEN ARVIOT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

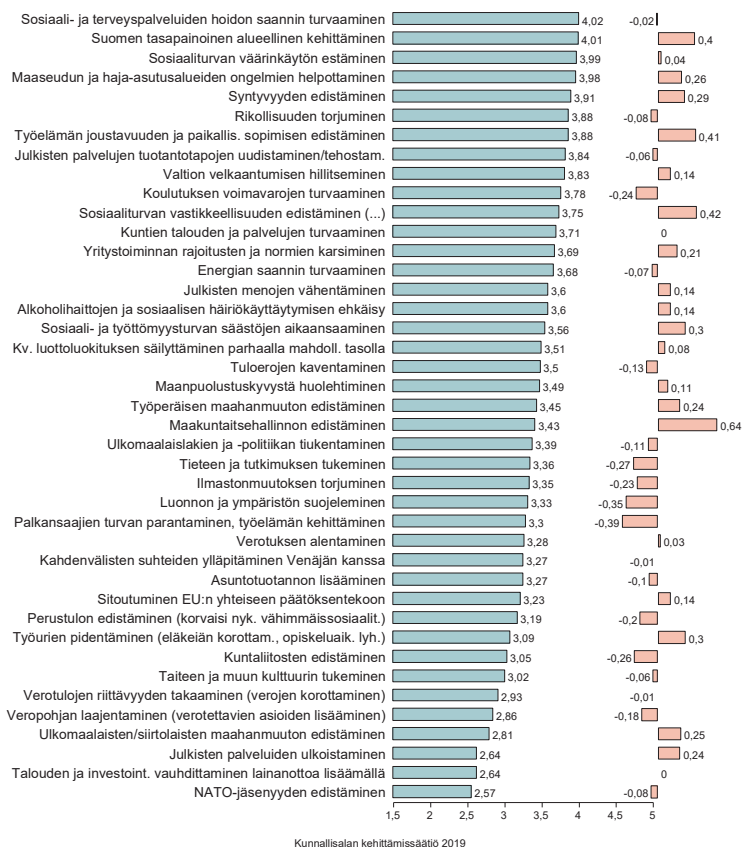

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 109. MITEN ASIOIDEN TULISI PAINOTTUA HALLITUKSEN TOIMINNASSA: KOK:n KANNATTAJIEN ARVIOT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

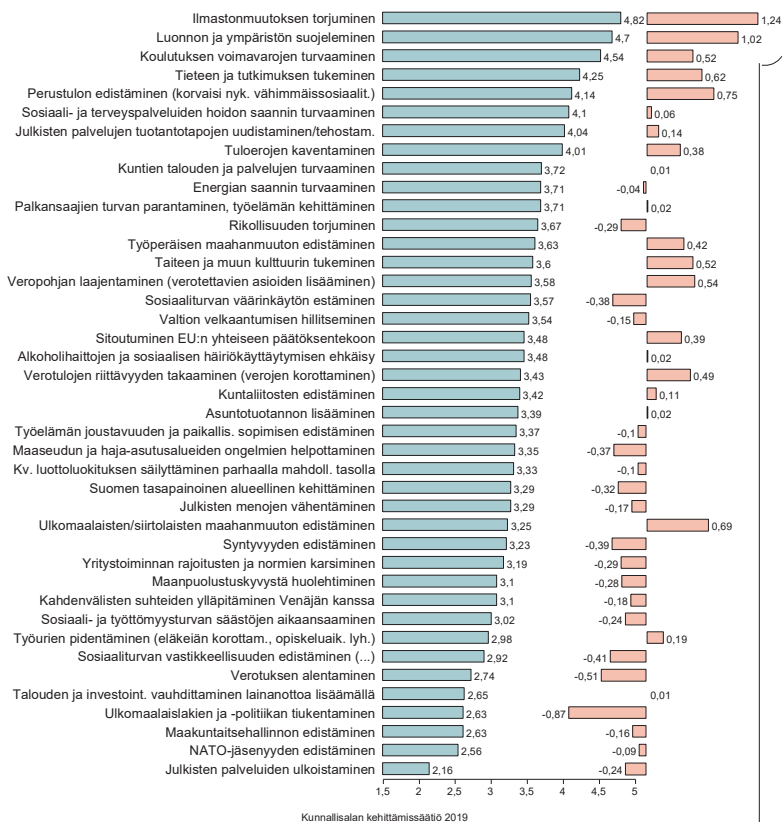

Kuvio 110. MITEN ASIOIDEN TULISI PAINOTTUA HALLITUKSEN TOIMINNASSA: KESK:n KANNATTAJIEN ARVIOT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

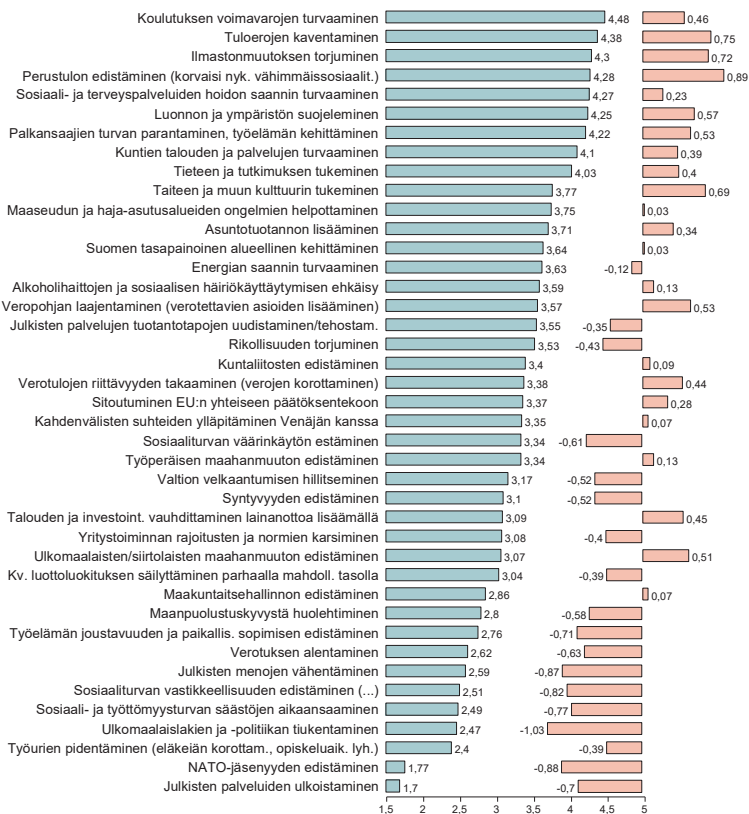

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 111. MITEN ASIOIDEN TULISI PAINOTTUA HALLITUKSEN TOIMINNASSA: VIH:n KANNATTAJIEN ARVIOT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

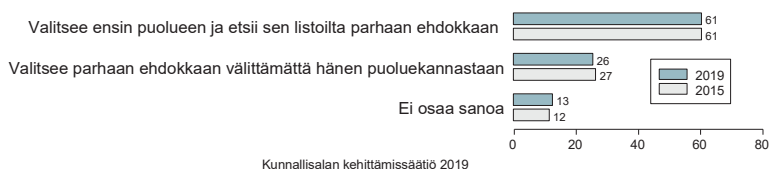

Kuvio 112. MITEN ASIOIDEN TULISI PAINOTTUA HALLITUKSEN TOIMINNASSA: VAS:n KANNATTAJIEN ARVIOT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

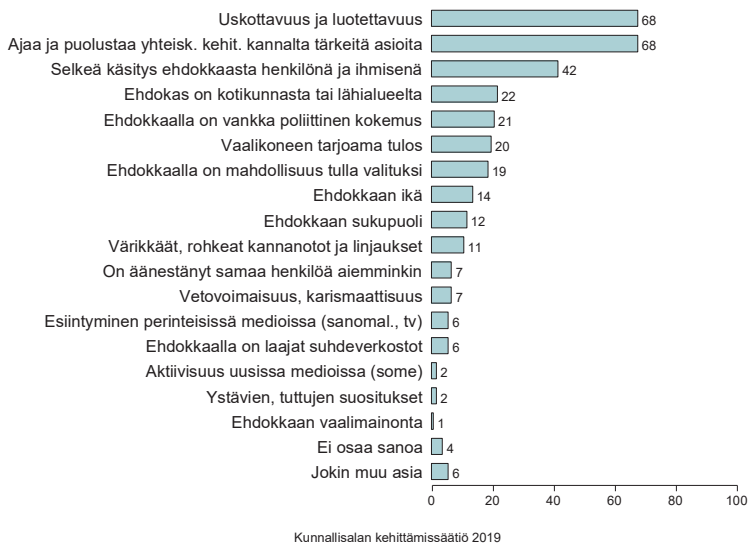

Kunnallisaian kehittämissäätiö 2019

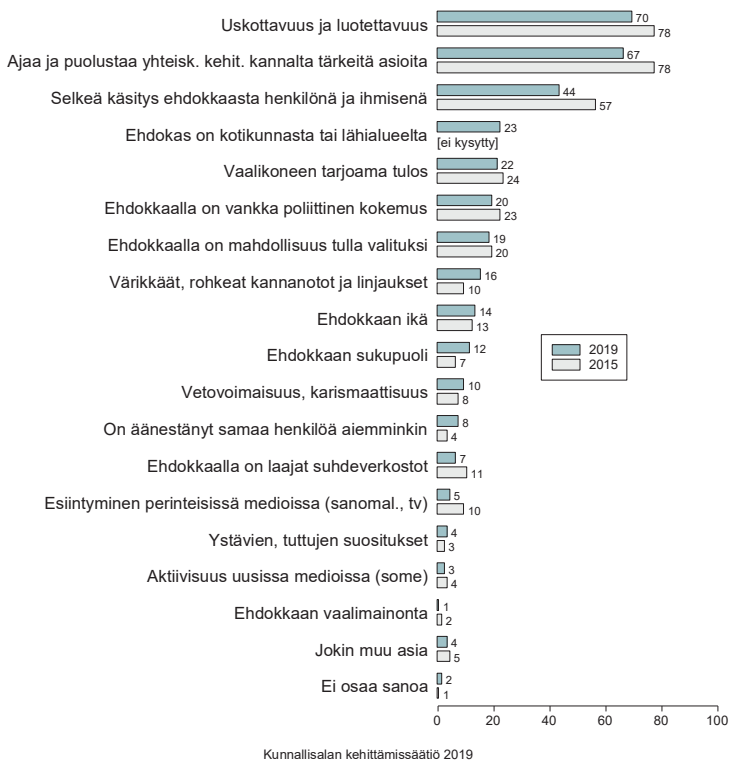
Kuvio 113. PUOLUE VAI EHDOKAS ENSIN: ARVIOT VUOSINA 2015 JA 2019 (%).

Kuvio 114. MITKÄ ASIAT OVAT TODELLA TÄRKEITÄ, KUN TEKEE RATKAISUN EHDOKKAASTA, JOTA ÄÄNESTÄÄ (viisi tärkeintä, %).

Kuvio 115. MITKÄ ASIAT OVAT TODELLA TÄRKEITÄ, KUN TEKEE RATKAISUN EHDOKKAASTA, JOTA ÄÄNESTÄÄ (viisi tärkeintä; ehdokkaan ennen puoluetta valitsevista, %).

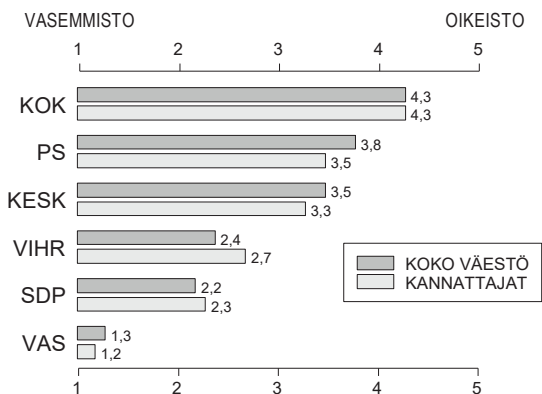
Kuvio 116. MITKÄ ASIAT OVAT TODELLA TÄRKEITÄ, KUN TEKEE RATKAISUN PUOLUEESTA, JOTA ÄÄNESTÄÄ (viisi tärkeintä, %).

Kuvio 117. MITKÄ ASIAT OVAT TODELLA TÄRKEITÄ, KUN TEKEE RATKAISUN PUOLUEESTA, JOTA ÄÄNESTÄÄ (viisi tärkeintä; puolueen ennen ehdokasta valitsevista, %).

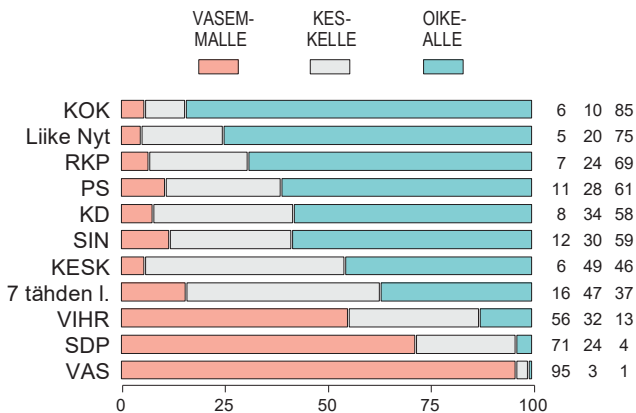

Kuvio 118. PUOLUEIDEN SIJAINTI VASEMMISTO-OIKEISTO-ULOTTUVUUDELLA: KOKO VÄESTÖN vs. KUNKIN PUOLUEEN OMIA KANNATTAJIA ARVIOT (asteikkokeskiarvot).

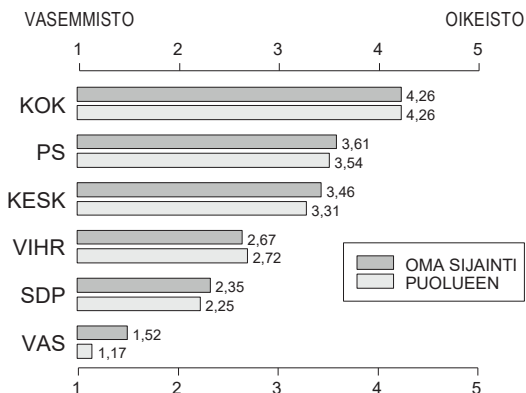
Kunnallisalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 119. MITEN KANSALAISET SIJOITTAVAT PUOLUEET VASEMMISTO-OIKEISTO-ULOTTUVUUDELLE (jakaumat ilman 'ei osaa sanoa' -vastauksia, 5-luokkainen asteikko pelkistetty 3-luokkaiseksi; %).

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 120. MITEN PUOLUEIDEN KANNATTAJAT SIOITTAVAT ITSENSÄ JA PUOLUEENSA VASEMMISTO-OIKEISTO-ULOTTUVUUDELLE (asteikkokeskiarvot).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Polemia-sarjassa ovat ilmestyneet

- 1 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1992
- 2 Erkki Mennola
IDEA KUNNASTA (1992)
- 3 Terho Pursiainen
KRIISIAJAN ETIIKKA (1993)
- 4 Työryhmä Kyösti Urponen (pj.), Raija Julkunen, Olli Kangas,
Jorma Sipilä, Asko Suikkanen ja Petri Kinnunen (siht.)
KASVUSTA VASTUUSEEN
– sosiaalipolitiikan tulevaisuus (1993)
- 5 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1993
- 6 Pekka Ojala–Aulis Pöyhönen
LÄHEISYYSPERIAATE – hallinnon uusjako (1994)
- 7 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1994
- 8 Jorma Hämäläinen–Veikko Teikari
HENKILÖSTÖPOLITIikka PAKKORATKAISUJEN EDESSÄ
(1995)
- 9 Terho Pursiainen
NOUSUKAUDEN ETIIKKA (1995)
- 10 Eero Ojanen
EIPÄJOKI
Fiktiivinen reportaasimatka mihin tahansa suomalaiseen
kuntaan (1995)
- 11 Heikki Koski
KANSALAINEN, KUNTA JA KANSALAISYHTEISKUNTA
(1995)
- 12 Seppo Niemelä
MUUTOSKIRJA
Rohkaisuksi murroksen maailmaan (1995)
- 13 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1995
- 14 Lauri Hautamäki
MAASEUTU ELÄÄ (1995)

- 15 Juha Kuisma–Heikki Haavisto
KAUPUNKI JA MAASEUTU
– avoliitto vai susipari (1995)
- 16 Olli Pusa
ELÄKEPOMMIN VARJOSSA (1996)
- 17 Satu Apo–Jari Ehrnrooth
MILLAISIA OLEMME?
Puheenvuoroja suomalaisista mentaliteeteista (1996)
- 18 Eira Korpinen
OPETTAJUUTTA ETSIMÄSSÄ (1996)
- 19 Erkki Pystynen
LIITTOKUNTA (1996)
- 20 Martti Sinisalmi
TYÖLLISTÄMISTÄ VAI PALVELUA? (1996)
- 21 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1996
- 22 Olli Mäenpää
KUNTIEN ITSEHALLINTO EU-SUOMESSA (1997)
- 23 Tuula-Liina Varis
KRISTALLIYÖ JOENSUUN KAUPUNGINTALON TORNISSA
(1997)
- 24 Terho Pursiainen
KUNNALLISTEN KÄYTÄNTÖJEN ETIIKKA
Yhteisöopin alkeet (1997)
- 25 Siv Sandberg–Krister Ståhlberg
KUNTALAISTEN KUNTA JA VALTIO (1997)
- 26 Pertti Hemánus
KUNNALLINEN TIEDOTTAMINEN JA JASKA JOKUNEN
Tutkittua tietoa ja tutkimattomia tulkintoja (1997)
- 27 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1997
- 28 Esko Antola
UUSI EU? (1998)
- 29 Eero Ojanen
YHTEISKUNNAN ITSEPUOLUSTUS (1998)
- 30 Pertti Kettunen
ELINKEINOPOLITIIKAN TAITO (1998)

- 31 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1998
- 32 Torsti Kivistö
JOUTILAISUUSYHTEISKUNTA (1998)
- 33 Erkki Mennola
IDEA MAAKUNNASTA (1999)
- 34 Jorma Hämäläinen
MINÄ KUNNANJOHTAJA (1999)
- 35 SINÄ KUNNANJOHTAJA (1999)
- 36 Juha Talvitie
KUNTA VAI MAAKUNTA?
Globalisaatio ja regionalismi (2000)
- 37 Juha Sihvola
YKSILÖNÄ YHTEISÖSSÄ
Näkökulmia paikallisuuteen, globalisaatioon ja hyvään elämään
(2000)
- 38 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2000
- 39 Seppo Niemelä
TULISIELU
Verkostoajan aluekehittäjä (2000)
- 40 Kauko Heuru
ITSEHALLINNON AIKA (2001)
- 41 Heikki Eskelinen
ALUEPOLITIIKKA RAUTAHÄKISSÄ (2001)
- 42 Matti Wiberg
PALUU POLITIIKKAAN (2001)
- 43 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2001
- 44 Ilkka Virtanen
YLIOPISTOJEN KOLMAS TEHTÄVÄ (2002)
- 45 Arvo Myllymäki
KUNTIEN KUJANJUOKSU (2002)
- 46 Risto Eräsaari
KUINKA TURVATON ON RIITTÄVÄN TURVALLINEN?
(2002)

- 47 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2002
- 48 Pentti Arajärvi
PAREMMINVOINTIYHTEISKUNTA (2003)
- 49 Eero Uusitalo
MAASEUTU KANSAN VAI HALLINNON KÄSISSÄ? (2003)
- 50 Esko Juntunen
KUNNAN ELINKAARIHYPPY
– strateginen kehittäminen ja yhteistyö (2003)
- 51 Pekka Sauri
SUOMEN DEMOKRATISOIMINEN (2003)
- 52 Esko Aho
SATTUMA SUOSII VALMISTAUTUNUTTA (2003)
- 53 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2003
- 54 Seppo Rainisto
KUNNASTA BRÄNDI? (2004)
- 55 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2004
- 56 Markku Lehto
TAKAISIN TULEVAISUUTEEN
– valtion ja kuntien yhteinen taival (2005)
- 57 Tarmo Pukkila
IKÄVALLANKUMOUS (2005)
- 58 Matti Wiberg
VALTA KUNNASSA (2005)
- 59 Soili Keskinen
ALAISTAITO Luottamus, sitoutuminen ja sopimus (2005)
- 60 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2005
- 61 Samuli Skurnik
OSUUSTOIMINNASTA OPPIA?
Kuntapalvelut uudessa talousmallissa (2006)
- 62 Markku Lehto
PELASTUSRENKAAN PAIKKAUS (2006)

- 63 Pasi Holm
VEROKIRJA (2006)
- 64 Matti Virén
KANSALAISEN KUNTAUUDISTUS (2006)
- 65 Markku Lehto
OI OMA KUNTANI (2006)
- 66 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2006
- 67 Peter Ekholm
POLEMIA – AJATUSPAJAKO? (2007)
- 68 Aatos Hallipelto
PARAS TUOTTAKOON!
Hyvinvointipalvelujen tulevat markkinat (2008)
- 69 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2008
- 70 KUNNON VALTUUTETUT?
Ilmapuntari 2008, osa 2
- 71 Sami Borg
HILJAA HYVÄ TULEE
Puheenvuoro äänestysprosentista ja vaaliaktiivisuudesta (2008)
- 72 Matti Wiberg
HALLITSEKO HALLITUS? (2009)
- 73 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2009
- 74 Jussi-Pekka Alanen
HELSINKI
Kansakunnan pääkaupunki – ihmisten metropoli (2009)
- 75 Laura Berg–Mari K. Niemi
KENEN KUNTAVAALIT? (2009)
- 76 Esa Halme–Lauri Kuukasjärvi
UUSI KUNTA VAI KUNTALIITOS –
KUNTALAISEN ITSEHALLINTO (2010)
- 77 Esko Kalevi Juntunen
SULJETUSTA AVOIMEEN –
TALouden GLOBAALIMYRSKY (2010)

- 78 Anne Luomala – Tuomo Puumala
BUDJETTI –
JULKINEN SALAISUUS VAI SALAINEN JULKISUUS? (2010)
- 79 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2010–2011 (2011)
- 80 Terho Pursiainen
MIELEKÄS ELÄMÄ, MIELEKÄS YHTEISKUNTA (2011)
- 81 Antti Mykkänen (toim.)
KUNTAKIRJA – UUDISTUSAJATUKSIA (2011)
- 82 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2011–2012 (2012)
- 83 Antti Mykkänen (toim.)
KUNTAYHTYMÄ PELASTAA? (2012)
- 84 Ari Mölsä (toim.)
KUNTARAKENNEKIRJA (2012)
- 85 Timo Reina
KAHDEN TULEN VÄLISSÄ –
ALUEHALLINNON TILA JA TULEVAISUUS? (2012)
- 86 Tarja Cronberg
ESTEJUOKSU LUOVAAN SUOMEEN (2012)
- 87 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2012 (2013)
- 88 Marja-Liisa Manka, Laura Bordi ja Kirsi Heikkilä-Tammi
PERUSASIOISTA PIENIIN IHMEISIIN –
KUNTAJOHTAMISEN KUVA (2013)
- 89 Kari Välimäki
KAKKUA JAETTAVAKSI (2013)
- 90 Wille Rydman
UNELMASTA PAINAJAISEKSI?
– Kuinka hyvinvointivaltio syö itse itsensä (2013)
- 91 Yrjö Hakanen
MARKKINOIDEN VAI IHMISEN HYVÄKSI?
– Kommunistin puheenvuoro (2013)
- 92 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2013 (2014)
- 93 Heljä Misukka
KOULUTUKSEN SUURVALTA TIENHAARASSA (2014)

- 94 Markku Lehto
MARKKINAT, SOSIAALITURVA JA YKSILÖN VOIMA
(2014)
- 95 Mikael Jungner
SATTUMA, TAHTO JA KOHTALO (2014)
- 96 Juha Kuisma ja Matti Mäkelä
Kyliä tulevaisuus (2015)
- 97 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2014 (2015)
- 98 Pekka Sauri
julkishallinto ja sosiaalinen media (2015)
- 99 Eero Ojanen
HYVÄ PÄÄTÖS?
Filosofisia näkökulmia päätöksentekoon (2015)
- 100 Kauko Sipponen
SE SUURI KUNTAUUDISTUS (2016)
- 101 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2015 (2016)
- 102 Päivi Lipponen ja Antton Rönnholm
PULPETISTA TABLETTIIN
– suomalainen koulu edelläkävijäksi maailman muutoksessa
(2016)
- 103 Antti Mykkänen (toim.)
MAAKUNTAITSEHALLINTO (2016)
- 104 Heikki Saxén ja Salla Saxén
MITEN BIOETIIKKA VOI MUUTTA
SUOMALAISTA TERVEYDENHUOLTOA? (2016)
- 105 Raili Mäkitalo
SUOMESTA IKÄIHMISTEN MALLIMAA (2016)
- 106 Karina Jutila
PILAAKO ELIITTI SUOMEN? (2016)
- 107 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2016 (2017)
- 108 Pekka Sauri
KUNNAT JÄLKEEN SOTEN (2017)

- 109 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2017 (2018)
- 110 Veli-Antti Savolainen
GLOKALISAATIO – PAIKALLISEN ISO UUSI KUVA
(2018)
- 111 Anders Blom
MAAN TAPA MURROKSESSA (2019)
- 112 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2018 (2019)
- 113 Jan Erola
UUSIEN IDEOIDEN SUOMI (2019)
- 114 Juha Kuisma
PAIKALLINEN ILMASTOPOLITIIKKA (2019)
- 115 Pekka Sauri
JULKISHALLINTO JA SOSIAALINEN MEDIA 2020
(2019)
- 116 Timo Soini
POPULISMI (2020)
- 117 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2019 (2020)

KAKS – Kunnallissalan kehittämissäätiö rahoittaa kuntia palvelevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tavoitteena on tukea ja parantaa kuntien ja niiden organisaatioiden toimintamahdollisuuksia.

Rahoitamme hankkeita ja tutkimuksia, joiden arvioimme olevan kuntien tulevaisuuden kannalta keskeisimpiä. Tuloksien tulee olla sovellettavissa käytäntöön. Rahoitettavilta hankkeilta edellytetään ennakkoluulotonta ja uutta uraa luovaa otetta.

Säätiöllä on *Polemiikki*-niminen asiakaslehti ja kaksi julkaisusarjaa:

Polemia-sarja, jossa käsitellään kunnille tärkeitä strategisia kysymyksiä ajattelua herättävällä tavalla.

Tutkimusjulkaisut-sarja, jossa julkaistaan osa säätiön rahoittamista tutkimuksista. Pääosa säätiön rahoittamista tutkimuksista julkaistaan tekijätahon omissa julkaisusarjoissa.

Julkaisut-sarja, jossa esitellään tutkimustietoa tai yhteiskunnallisia keskustelun avauksia.

Toimintamme ja julkaisumme esitellään tarkasti kotisivuillamme www.kaks.fi.

Vuonna 1990 perustettu itsenäinen säätiö rahoittaa toimintansa sijoitustuotoilla.

Osoite Fredrikinkatu 61 A
00100 Helsinki

Asiamies Antti Mykkänen, antti.mykkanen@kaks.fi,
p. 0400 570 087

Tutkimusasiamies Veli Pelkonen, veli.pelkonen@kaks.fi,
p. 0400 815 527

Taloudenhoitaja Maarit Vaittinen, maarit.vaittinen@kaks.fi,
p. 040 716 4807

Tutustu kotisivuihimme (www.kaks.fi)!

Kansalaismielipide ja kunnat

Miten kansanvalta toimii? Entä perusoikeudet? Mitkä ovat työllistymisen esteet? Miten ilmastonmuutosta pitäisi torjua? Onko Suomessa sananvapaus? Entä korruptiota? Luotetaanko uutisointiin? Muun muassa näihin kysymyksiin löytyy vastauksia tästä Polemiasta.

Kunnallisanalan kehittämissäätiön järjestyksessä 28. kyselytutkimukseen perustuva raportti *Kansalaismielipide ja kunnat – Ilmapuntari 2019* kiteyttää kansalaisten näkemyksiä tulevista haasteista. Tutkimuksen on säätiön toimeksiannosta tehnyt Kantar TNS Oy.

kaks.fi
KUNNALLISALAN
KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

Otavan Kirjapaino Oy

9 789523 490451

ISBN 978-952-349-045-1 (nid)
ISBN 978-952-349-046-8 (pdf)
ISSN 1235-6964